

77.614

T. C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BEHİŞTÎ, HEFT - PEYKER (METİN-İNCELEME)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yöneten
Doç. Dr. Sabahattin KÜÇÜK

Hazırlayan
Şener DEMİREL

Firat Üniversitesi
Merkez Kütüphanesi

0068578

255.07.02.03.00.00/08/0068578

TD YL/33

ELAZIĞ - 1995

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
ÖNSÖZ	1-2
GİRİŞ	3-6

I.BÖLÜM

BEHİŞTİ; HAYATI, ESERLERİ, EDEBİ KİŞİLİĞİ	
a)HAYATI	7-11
b)ESERLERİ	11-14
c)EDEBİ KİŞİLİĞİ	14-16

II.BÖLÜM

HEFT-PEYKER

1)VEZİN	17
2)YAZILIŞ TARİHİ	17
3)YAZILIŞ SEBEBİ	18-19
4)İTHAF	19-20
5)MUHTEVA	20
a)ÖZET	20-32
b)OLAY ÖRGÜSÜ	32-36
c)ŞAHİS KADROSU	36-44
d)ZAMAN	44-48
e)MEKAN	48-51
f)BAKİŞ AÇISI-ANLATICI ve ANLATIM TEKNİKLERİ	51-57
g)FOLKLORİK UNSURLAR	57-60
6)DİL ve ÜSLUP	61-68
7)BEHİŞTİ'NİN HEFT-PEYKER'İ ile NİZAMİ'NİN HEFT-PEYKER'İNİN KARŞILAŞTIRILMASI	69-70
8)NÜSHA TAVSİFİ	70

Fırat Üniversitesi
Merkez Kütüphanesi
0068578
255.07.02.03.00.00/08/0068578
TD YL/33

III.BÖLÜM

HEFT-PEYKER-İ BEHİŞTİ	1-147
SONUÇ	148-150
İNDEKS	151-153
BİBLİYOGRAFYA	154-156
METNİN ORJİNALİ	

Ö N S Ö Z

Eski Türk edebiyatında, kimi tezkirelerin ortak bir görüş olarak ifade ettikleri ilk hamse şairi olan Behiştî, Nizâmî'ye ait Penc Genc adı da verilen mesnevileri Türkçe'ye çeviren ilk şair olarak bilinir. Fakat bugün elimizde hamseden sadece iki mesnevi vardır. Üzerinde çalışma yapacağımız Heft-Peyker de şâirin hem son mesnevisi hem de elimizdeki iki mesnevisinden (diğeri de Leylâ vü Mecnûn) biridir.

Eser, bugünkü bilgiler neticesinde tek nüsha olarak mevcuttur. Bu tek nüsha da Tercüman Gazetesi kütüphanesinde iken, Gazete ile Süleymaniye Kütüphanesi arasında yapılan anlaşma ile önce mikro-filmi çekilmiş, daha sonra da 1991 yılında diğer nadir eserlerle beraber aynı kütüphaneye satılmıştır.

Behiştî, hem bu eserinde hem de Leylâ vü Mecnûn mesnevisinde hatta diğer mesnevilerinde de genellikle aynı yolu izlemiştir. Nizâmî'nin mesnevilerinin ana konularını alan şair, bunlar üzerinde kendi tasarrufunu kullanarak, çoğunlukla da eserleri kısaltarak kendine özgü bir eser meydana getirmeyi başarmıştır. Bir başka ifadeyle şekil ve konu bakımından asıl mesnevilere bağlı kalmış, ama olay örgüsü, mekân, zaman ve şahıs kadrosunu istediği şekilde değiştirmiştir.

Eser üzerindeki çalışmada şu noktalar üzerinde durulmuştur.

1- Eserin şu an için tek nüsha olması nedeniyle nüsha farkları gösterilmemiş; ancak metinde geçen bazı kelimelerle ilgili bilgiler ve vezin bozuklukları dipnotta belirtilmiştir.

2- Metnin okunmasında zorluk çekilen (yazımdan veya eserdeki tahrifattan kaynaklanan) kelimeler eski yazı ile belirtilmiştir.

3- Yine okunuşu şüpheli kelimeler okunduğu şekliyle yazılmış ve yanlarına da parantez içinde soru işareti konulmuştur.

4- Eser okunurken vezin gereği bir takım tasarruflarda da bulunulmuştur. Bunlar ayrıca dipnotta belirtilmiştir.

5) Behiştî'ye ait Heft-Peyker ile Nizâmî'ye ait asıl Heft-Peyker arasında yapılan karşılaştırmada eldeki imkanlar ölçüsünde Emin Yümni'ye ait mensur tercüme ile Prof. Dr. Günay Kut'un TDAY Belleğindeki Aşkî ve Heft-Peyker adlı makalesinden faydalanılmıştır.

6) Eser üzerinde yapılan; olay örgüsü, anlatıcı ve bakış açısı, şahıs, zaman ve mekân konularıyla ilgili çalışmada Prof. Dr. Şerif Aktaş'ın "Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş" adlı kitabı ile Yrd. Doç. Dr. Ramazan Korkmaz'ın verdiği "Roman Teorisi ve Roman İnceleme Metodları" adlı yüksek lisans ders notlarından faydalanılmıştır.

Eski Türk edebiyatı Heft-Peyker gibi bugüne kadar incelenmemiş eserlerle doludur. Edebiyat tarihinin derinliklerinde kalmış bu nadide eserleri gün ışığına çıkarmak, onlara objektif bir şekilde yaklaşmak ve incelemek en büyük görevimiz ve sorumluluğumuzdur. Bu sorumluluk ve görev bilinci içinde bu eserler hem günümüz nesline tanıtılacak hem de o devrin hayat anlayışı kültür zevkinin ne durumda olduğu gözler önüne serilmeye çalışılacaktır.

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde her türlü yardımı esirgemeyen, bu konudaki fikirleriyle beni yönlendiren danışman hocam, Sayın Doç. Dr. Sabahattin KÜÇÜK'e teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca eserle ilgili yapılan şahıs, mekân, zaman, olay, anlatıcı ve bakış açısı konularıyla ilgili değerlendirmeyi inceleyen ve yaptığı eleştirilerden dolayı Yrd. Doç. Dr. Ramazan KORKMAZ'a da teşekkür ederim.

Şener DEMİREL

Elazığ 1995

G İ R İ Ő

Mesnevî, Arapça bir kelimedir ve "s, n, y" üçlü kökünden türemiş olup, kendi arasında kafiyeli beyitlerden meydana gelmiş nazım şeklidir. Fakat Arap edebiyatında bu anlamda kullanılmamıştır. ¹

Mesnevî tabiri ilk olarak İran edebiyatında kullanılmıştır. Mesnevî bu tabiri almadan önce Arap edebiyatında ilk örnekleri görölmüştür. Araplar bu türdeki eserlere Kaside adını vermişler ve bunu da "Müzdevîç" kelimesi ile tarif etmişlerdir.

Tahir'ül-Mevlevî, bu nazım şeklinin Acemlere Türklerden geçmiş olabileceğini, buna sebep olarak da eski Türklerin saz eşliğinde okudukları ve adına "Koşuk" dedikleri manzumelerin şekil itibarıyla mesneviye benzediğini ifade eder. ²

İran edebiyatında 10. yy.'da yetişen Rudekî'nin Kelile ve Dimne adlı kitabı bu nazım şekliyle yazılmıştır. 11. yy.'da ise Fırdevsî Şâh-nâme adlı eseriyle İran'ın millî destanını bu nazım şekliyle kaleme almıştır.

Daha sonraki dönemlerde ise Attar, Nizâmî, Câmî, Sâdî, Emir Hüsrev-i Dehlevî bu nazım şekliyle hem kendi edebiyatlarındaki, hem de Eski Türk edebiyatındaki bir çok şair üzerinde etkide bulunmuşlardır. Bu şairler içinde Nizâmî, aynı zamanda ilk hamse yazan şairdir de. Hamsesine uzun yıllar hem kendi edebiyatından nazireler, hem de bizim edebiyatımızdan nazireler yazılmış, tercümeleri yapılmıştır.

Kuşkusuz Türk edebiyatında mesnevî denilince ilk akla gelen eser Mevlânâ'nın Mesnevî'sidir. Türk edebiyatında, ilk olarak, Yusuf Has Hâcib'in yazdığı (1070/1071) "Kutadgu Bilig" adlı nasihat kitabı mesnevî nazım şekliyle yazılmıştır.

¹ İsmail Ünver; *Mesnevî, Türk Dili*, Türk Şiiri Özel Sayısı (Divan Şiiri) Ankara 1986, S. 415-416-417 s. 441.

² Tahir-ül Mevlevî; *Edebiyat Lügatı*, İstanbul 1973, s. 99.

Daha sonraki yıllarda, Ahmed Fakih'in Çarh-nâme'si, Şeyyâd Hamza'nın Yusuf u Züleyha'sı, Gülşehri'nin Mantuku't-Tayr'ı, Aşık Paşa'nın Gârib-nâmesi, Süleyman Çelebi'nin Vesiletü'n-Necat'ı, Fuzûlî'nin Leylâ vü Mecnûn'u, Şeyh Gâlib'in Hüsn ü Aşk'ı Eski Türk edebiyatının kendi alanlarındaki en güzide mesnevileridir.

Mesnevileri değişik şekillerde değerlendirmemiz mümkündür. Agâh Sırrı Levend hikâyeleri konularına ve niteliklerine göre şöyle tasnif eder :

- a) Dini konular, enbiyâ ve evliyâ menkabeleri
- b) Aşk hikâyeleri
- c) Kahramanları tarihten alınmış hikâyeler
- d) Temsili hikâyeler
- e) Tasavvufî hikâyeler
- f) Serüven hikâyeleri
- g) Sergüzeşt-name ve Hasbihal yollu hikâyeler

Ayrıca hikâyeleri yapısı ve kahramanları açısından da şöyle tasnif eder:

- a) Çift kahramanlı aşk hikâyeleri
- b) Tek kahramanlı aşk hikâyeleri
- c) Mensur hikâyeler
- d) Mensur münazaralar.³

İsmail Ünver ise mesnevileri yazılış amaçları bakımından değerlendirir.

1. Grup; okuyucuya bilgi veren; dini, tasavvufî ahlâkî eserlerle, eski bilimlerle ilgili olan ansiklopedik bilgiler veren mesneviler.

2. Grup; okuyucunun kahramanlık duygusuna hitap eden, konusunu menkabelerden ya da tarihten alan mesneviler.

3. Grup; sanat yönü ön planda olan, okuyucunun edebî zevkine hitap eden, ana çizgisi aşk ve macera olan mesneviler.

³ Agâh Sırrı Levend ; **Divan Edebiyatında Hikâye I**. TDAY Bülteni, Ankara 1967. s. 71-115

4. Grup; şairlerin gördükleri, yaşadıkları olayları anlatan, toplum hayatından kesitler veren; kişileri, meslekleri düğünleri ve belli yörelere tasvir eden mesneviler.⁴

İsmail Ünver'in yaptığı tasnifte 3. grupta yer alan, sanat yönü ön planda olan okuyucunun edebî zevkine hitab eden, ana çizgisi aşk ve macera olan mesnevilerden biri olan Behiştî'nin Heft-Peykeri yapacağımız çalışmaya konu olmuştur.⁵

Heft - Peyker . Seba'-ı Seyyâre, Heft - Seyyâre adlarıyla da anılan bu eser Sâsânî hükümdarlarından, şarkta Behrâm-ı Gûr namı ile meşhur Behrâm'ın menkâbelerinden bahseder. Behrâm, İran'ın zâlim padişahlarından Yazdöürd'ün oğludur.⁶

İlk kez Genceli Nizâmî (1150-1214 ?)'nin Tâberi ve Şâh-name'den yararlanarak ele aldığı, aynı zamanda tarihî gerçeklere dayanan bu konuyu, daha sonra Anadolu Türk Şairleri üzerinde pek çok etkileri görülen Emir Hüsrev-i Dehlevî (1253 - 1325) Heft-Behişt adıyla yine mesnevî tarzında işlemiştir.⁷

Heft-Peyker'in İran'ın Sâsânî Hükümdarlarından Behrâm-ı Gûr'ın avlarını, savaşlarını ve aşklarını, kısacası menkabelerini anlattığını belirtmiştik. Behrâm'ın hayatı hakkında İslâm Ansiklopedisi'nde Ahmed Ateş'in makalesi mevcuttur. Bu çalışmada Behrâm'ın hayatını konu edinen şu şairler zikredilmektedir.

1) Nizâmî-i Gencevî : Heft-Peyker: Burada esas konu, tarihi vak'alara oldukça uygundur ve en çok Taberî Tarihinden istifade edilmiştir.

2) Emir Hüsrev-i Dehlevî: Heft-Behişt: Bu eserde ise tarihi unsurlar tamamen kaldırılmış; 7 köşk yaptırıp, 7 kız getirtmesi, asıl Behrâm hikâyesi ile daha sıkı bir surette birleştirilmiştir.

⁴ İsmail Ünver ; *Mesnevî Türk Dili*, Türk Şiiri Özel Sayısı (Divan Şiiri) Ankara 1986, S. 415-416-417 s. 443.

⁵ İsmail Ünver ; a. g. m. s. 444.

⁶ Turgut Karacan; *Ne'v'î-zâde- Atayî, Heft-Hân Mesnevisi*. İstanbul 1974 s. 31.

⁷ Ahmed Ateş; *Behrâm-ı Gûr; İslâm Ansiklopedisi* C. II, s. 452-453

3) Ali Şir Nevâi : Heft-Seyyare : Şair, Nizâmî'nin tarihî vak'alara yer vermesini tenkit eder ve asıl mevzu'un aşk olduğunu bu nedenle diğer kısımları terk etmek icap ettiğini söyler.

4) Hatifi. Heft-Manzar: Bu mesnevide ise esas konu Behrâm-Cariye hikâyesidir.⁸

İran edebiyatı tarihi yazarlarından Dr. Sadık-zâde Şafak da, Heft - Peyker veya Heft-Künbed veyahut da Behrâm-nâme'nin İran hikâyelerinden olduğunu, olayların Sâsânîler devrinde geçtiğini, Aksenseri Oğullarından Alaaddin K. Arslan adına söylendiğini ve 5600 beyit olduğunu söyler.⁹

⁸ Ahmed Ateş; a. g. m. s. 452-453.

⁹ Sadık-zâde Şafak; **İran Edebiyatı Tarihi**; Tahran 1352. s. 357.

I. BÖLÜM

BEHİŞTİ, HAYATI, ESERLERİ, EDEBİ KİŞİLİĞİ

a) HAYATI

Tezkirelerde ve edebiyat tarihlerinde, Behiştî mahlâsıyla bilinen şâirin kesin bir şekilde ne zaman doğduğuna dair bir bilgiye rastlanılmamıştır. Bu konudaki bilgiler ihtimallerden öteye geçmemektedir. Fakat, yine de Menage, doğum tarihi olarak H 871/M 1466-7 yıllarını ileri sürmektedir.¹⁰ Bunun dışında hiç bir kaynakta doğum tarihiyle ilgili bilgiye rastlanılmamıştır.

Şairin babası Karışdıran Süleyman Beyoğlu olup, Fatih zamanında önemli görevlerde bulunmuştur. Franz Babinger, Süleyman Beyoğlunun II. Murad zamanında (1421-1451) Vize'de valilik ettiğini, daha sonra Feth'ee iştirak ederek İstanbul Subaşı'sı olduğunu söyler.¹¹

Behiştî'nin asıl adının ne olduğu konusunda, doğum yılına nazaran daha düzenli ve doğru sayılabilecek bilgilere sahibiz. Latifi, "Behiştî, Karışdıran Süleyman Beyoğlu Sinan Çelebi lakabıyla tanınır" der¹². Aşık Çelebi "Karışdıran Süleyman Beyoğlu Sinan Çelebi"dür ki merhûm Sultân Bâyezid devrinde Rûm'ı terk-i diyâr idûb bir zamân vilâyet-i Acem seyahatin eylemişlerdûr"¹³ der. Sehi Beg, Behiştî adı Ahmed'dür. Karışdıran Süleyman Beyoğlu demekle meşhur sahip-cemâl-i nev-civân idi¹⁴ derken, Riyâzi de aynı şekilde adının Ahmed olduğunu dile getirir.¹⁵

¹⁰ V.L. Menage, *Behiştî, The Encyclopaedia of İslam* V.1. Leiden Netherlands, s. 1210

¹¹ Franz Babinger ; *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri* (Çev. Prof. Dr. Coşkun Üçok). K.B.7. Ankara, 1992, s. 49-50.

¹² Latifi, *Tezkiretû's-Şuara*, Kayseri Raşit Ef. Ktp. 1160 y.k. 52 a.

¹³ Aşık Çelebi; *Meşarirü's-Şuara*, (Haz. Meredith Owens) London, 1971, s. 58 a.

¹⁴ Sehi Beg; *Heşt-Behişt* (Haz. Mustafa İsen) İstanbul, 1980, s. 167.

¹⁵ Riyazi, *Riyazi's-Şuara*, Nuruosmaniye Ktp. nr. 3205. vr. 42b

Kınalı-zâde de Karışdıran Süleyman Beyoğlu Süleyman Çelebi demekle meşhurdur diyerek adının Süleyman Çelebi olduğunu iddia eder.¹⁶

Hammer, adının Sinan Çelebi olduğu hususunu dile getirirken, ¹⁷ J. Gibb şairin asıl adının Ahmet, müstear adının Sinan ve lakabında Behiştî olduğunu söyler. ¹⁸ Şemsettin Sami ise Behiştî "Süleyman Beyoğlu Çelebi, Sultan Bâyezid Han-ı Sâni devri şu'arasından olup Çorlu civarındaki Karışdıran'dan idi" ¹⁹ der.

II. Bâyezid Devrine Ait Bir İn'amat defterinde:

İn'âm be-mezkûrîn, fi 22 Şevval 909.

Ahmet Çelebi bin Karışdıran, Kitab-ı Te'lif-i hod âverd

Nakdiye cāme

5000 çatma

kaydına rastlanılmıştır. ²⁰ Buna göre şairin adı Ahmet'dir.

Yukarıda belirtilen görüşlerin yanısıra şair, Leyla vü Mecnûn Mesnevî'sinde :

Qahrile beni koma mü'ebbed

Çok hıdmetün itdi benden Ahmed²¹

diyerek adının Ahmed olduğunu dile getirir.

Bütün bu bilgilerin ışığında şairin asıl adının Ahmet olduğunu söyleyebiliriz. Bunun yanında müstear ad olarak Sinan'ı da kullandığını görüyoruz.

¹⁶ Kınalı-zâde Hasan Çelebi: **Tezkiretül-Şuara** (Haz. İbrahim Kutluk) Ankara, 1978-1981, C. II, s. 225

¹⁷ C. Hammer: **Geschichte Der Osmanischen Dichtkuns**, Wien 1927, C. I-II s. 212-213.

¹⁸ J. Gibb : **A History of Ottoman Poetry**. London 1900-1909, Cilt II, s. 149.

¹⁹ Şemsettin Sami: **Kamus'ül-A'lâm**, İstanbul 1889 - 1898 C. I, s. 14-19

²⁰ İsmail Erünsel, **Türk Edebiyatı Tarihinin Arşiv Kaynakları I, II. Bâyezid Devrine Ait Bir İn'amat Defteri**, İstanbul T.E.D. S. 10-11, s. 308.

²¹ Rezzan İlter: **Behiştî, Leylâ vü Mecnûn**, Bitirme Tezi İ. Ü. Türkiyat Enst. İstanbul 1951.

Behiştî gençliğinde iyi bir eğitim görmüştür. Küçük yaşta babasını kaybetmesi üzerine saraya alınarak II Bâyezîd tarafından yetiştirilir. Çeşitli ilimleri tahsil eden şairin bu özelliğini Sehi Beg, "ulûmı tertib üzre görmüş" ifadesiyle belirtir²².

Şair sarayda iyi bir eğitimden geçtikten sonra baba mesleği olan Sancak Begliğine atanır. Fakat bu görevi esnasında küçük bir olaydan dolayı İran'a kaçmak zorunda kalır. Bu durumu Latîfî; "Sultan Bâyezîd devrinde insan olması hasebiyle kötü bir iş yapmış ve çok korktuğu için İran'a kaçmıştı" şeklinde anlatır²³. Sehi Beg ise "Merhûm Sultan Bâyezîd huzûr-ı şerifinde hidmet gühteri ve melâzemet-i mihteri iderdi. Ahir bir cezye-i nesne için Sultan Geytisitan Hazretlerine nazlanub, kaçub padişah-ı Irân, Şehenşah-ı Cihan mürebbi'ü'l-füzêlâ müdekkıku'l-belaga, Hüsrev-i Acem, Sultan Hüseyin Baykara yanına varub...."²⁴ diyerek Behiştî'nin küçük bir olaydan dolayı Padişah Hazretlerine gücenip İran Padişahı Sultan Hüseyin Baykara'nın yanına gittiğini anlatır. Kınalı-zâde de Sultan Bâyezîd zamânında kendisinden bir vaz'-ı menfûr bürûz ve zühûr idicek Acem diyârına seyahate gidüp..."²⁵ diyerek şairin küçük bir olaydan dolayı İran'a gittiğini diğer tezkireciler gibi ifade eder.

Behiştî İran'da bulunduğu esnada devrinin önemli şahsiyetleriyle dostluk kurar, onların iltifatlarına mazhar olur. Kınalı-zâde, "Acem diyârına seyahata gidüp anda Monla Câmî ve Nevâî hidmetine vasil olmağla nice me'arif ve fezâ ile nail olmuş idi"²⁶ der. Latîfî"Orada Mevlâna Câmî ve Nevayî'nin hizmetinde bulundu"²⁷ der. Sehi Beg de yukarıda verilen bilgilerin paralelinde".... anda Hazret-i Şeyh-i Kiramî Molla Câmî Rahmetu'llahî Aleyh Hazretleri ile musahabet

²² Sehi Beg; **Heşt-Behişt** (Haz. Mustafa İsen) İstanbul 1980, s. 167

²³ Latîfî; **Tezkiretû's-Şuara** Kayseri Raşit Ef. Ktp. 1160 y.k. 52 a.

²⁴ Sehi Beg; **Heşt-Behişt**, (Haz. Mustafa İsen), İstanbul 1980, s. 167.

²⁵ Kınalı-zâde Hasan Çelebi; **Tezkiretû's-Şuara** (Haz. İbrahim Kutluk), Ankara 1978-1981, C. II, s. 225

²⁶ Kınalı-zâde Hasan Çelebi; a.g.e. s. 225.

²⁷ Latîfî; **Tezkiretû's-Şuara** Kayseri Raşit Ef. Ktp. 1160 y.k. 52 a.

ve münasebet itdi²⁹ . diyerek şairin İran'da kaldığı sürede kimlerle dostluk kurduğunu dile getirir.

Bir müddet İran'da kalan şair, hem Molla Câmî ve Nevai, hem de Sultan Hüseyin Baykara'nın aracılık etmesiyle Padişah'ın affına nail olarak geri döner ve tekrar Sancak Begliği görevine getirilir. Aşık Çelebi ve Kınalı-zâde ortak bir ifade ile "Nice zamandan sonra yine Rûm'a gelüp Padişah iltifatı ile ve terbiyyetiyle Sancak Begi olup Seyatin (?) eyaletinde eyledi"²⁹ derler. Franz Babinger de buna benzer bir bilgiyi verirken "Sultan Bâyezid'in gazabına uğradığı, İran'a kaçıp, orada meşhur şari Câmî ve Mîr Âli Şîr Nevai'yi tanıdığı ve onların ricası üzerine affedilerek tekrar saraya kabul olunduğu ve Sancak Begi nasbolunduğu rivayet olunur"³⁰ der.

Bursalı Mehmet Tahir "İran avdetinde Keban Begliği hizmetine nail oldu"³¹ diyorsa da bu konuda diğer tezkirelerde herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır.

Behiştî'nin ölüm tarihiyle ilgili olarak da kesin bilgilere sahip değiliz. Bu konudaki bilgiler de ihtimallerden öteye geçememektedir. Kınalı-zâde, Behiştî'nin ölüm tarihini vermeden "Zât-ı Behiştî nihâdî-i arzû-yı visâl ve derayafet-i sa'adet-i cimâl-i bâ-kemâl içün hudûd-ı sebî'inde civâr-ı mülk-i ma'niye intikal ve irtihâl itmişdür"³² der. Franz Babinger ise bu konuda biraz daha cesur davranarak tahmini bir tarih verir "Babasıyla kendisinin hayatı hakkında verilen toplu bilgiye göre 1450-1520 arasında yaşadığını kabul etmek uygun olur. Hayatının sonu hakkında bilgi yoksa da 1520'de öldüğünü kabul etmek

²⁸ Sehi Beg; **Heşt-Behişt**, (Haz. Mustafa İsen), İstanbul 1980, s. 167.

²⁹ Aşık Çelebi; **Meşarîrû's-Şuara**, (Haz. Meredith Owens) London, 1971, s. 58 a.
Kınalı-zâde Hasan Çelebi; **Tezkiretû's-Şuara** (Haz. İbrahim Kutluk), Ankara 1978-1981, C. II, s. 225

³⁰ Franz Babinger; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri** (Çev. Prof. Dr. Coşkun Üçok), K.B.y. Ankara, 1992, s. 49-50.

³¹ Bursalı Mehmet Tahir; **Osmanlı Müellifleri**, İstanbul 1914, C. II, s. 96-97.

³² Kınalı-zâde Hasan Çelebi; **Tezkiretû's-Şuara** (Haz. İbrahim Kutluk), Ankara 1978-1981, C. II, s. 225

mümkündür"³³ derken Menage ise Behiştî'nin II. Bâyezid Dönemi Tarihini yazdığını, eserin bu dönemin sonunda tamamlandığını belirtmek tahmini olarak H. 917/M 1511-2 tarihlerinde ölmüş olabileceğini ileri sürer.³⁴

b) ESERLERİ

1- Hamse

Behiştî, İran şairlerini örnek alarak beş mesneviden oluşan hamse yazmıştır. Latifî, tezkiresinde, "Behiştî'nin Türkçe'de hamsesi, şiir ve nesir olarak birkaç parça risalesi vardır. Vâmık u Azrâ, Yusuf u Züleyha, Hüsn ü Nigâr, Süheyl ü Nevbahar ve Leylâ vü Mecnûn gibi eserleri vardır."³⁵ der. Sehi Beg ise, Hamse-i Nizâmî'yi bi't-temam Türki'ye terceme itmiştir"³⁶ der. Franz Babinger de "Acem şairleri gibi hamse yazan ilk Osmanlı şairi Behiştî'dir"³⁷ der. Fakat hamseyi oluşturan eserlerden bahsetmez. Ayrıca şair, hem Leylâ vü Mecnûn mesnevisinde hemde Heft-Peyker mesnevisinde hamse yazdığını belirtir. Leylâ vü Mecnûn'un başında :

Yazdım hele ben cevâb-ı hamse

Dimedi dehi bu dilde kimse³⁸

diyerek Türkçe hamse yazan ilk şairin kendisi olduğunu belirtmek övünür.

Behiştî, Heft-Peyker mesnevisinde de iki ayrı yerde hem hamse hem de Penc Genc'i yazdığını, bunu nasip ettiği için de Allah'a şükr eder. Fakat buradaki hamse ve Penc Genc aynı eserlerdir. Penc Genc, aslında Genceli Nizâmî'nin hamsesinin bir adıdır. Behiştî de ona nazire olarak eserini bu şekilde adlandırır.

³³ Franz Babinger; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri** (Çev. Prof. Dr. Coşkun Üçok). K.E.y. Ankara, 1992, s. 49-50.

³⁴ V.L. Menage, *Behiştî, The Encyclopaedia of İslam* V.1. Leiden Netherlands, s. 1210

³⁵ Latifî, **Tezkiretü's-Şuara** Kayseri Raşit Ef. Ktp. 1160 y.k. 52 a.

³⁶ Sehi Beg, **Heşt-Behişt**, (Haz. Mustafa İsen), İstanbul 1980, s. 167.

³⁷ Franz Babinger; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri** (Çev. Prof. Dr. Coşkun Üçok). K.E.y. Ankara, 1992, s. 49-50.

³⁸ Rezzan İter; **Behiştî, Leylâ vü Mecnûn**, Bitirme Tezi İ. Ü. Türkiyat Enst. İstanbul, 1951.

Penc Genci çü nâsib itdi Hudâ
‘Araba vü ‘Aceme cümle salâ

Toldur gencile bu penc-kitâb
Kimsenün haddi degül buna cevâb (1709-1710)

Yine Heft-Peyker mesnevisinin iki ayrı yerinde bu mesnevinin hamsenin son eseri olduğunu, bunu yazmasaydı, hamsenin eksik kalacağını ifade eder.

Hamse hams olmağıla kâdr bulur
Bu temâm olmayıcak nâkıs olur (132)
Çü tokuz yüz on üçe irdi hisâb
Hamse hatm oldu vü ketb oldu kitâb (1709)

Ayrıca Bursalı Mehmet Tahir de "Şu‘ara-yı Osmaniye miyanında ibtida bu usûlü istimâl eden kendisi olmuştur"³⁹ der.

Behiştî'nin hamsesini oluşturan mesneviler belirtilirken çelişkili ifadelere rastlamaktayız. Latifî'nin saydığı eserler içinde Heft-Peyker yoktur.⁴⁰ Hasan Aksoy da Behiştî'nin eserlerini sıralarken Heft-Peyker'i zikretmez.⁴¹ Fakat Menage, Behiştî'nin Osmanlı Türkçesinde ilk hamse yazan şair olduğu görüşünü belirttikten sonra, hamseyi oluşturan mesnevileri şöyle sıralar: Leylâ vü Mecnûn, Mahzenü'l-Esrâr, Mihr ü Müşteri, İskender-nâme ve Heft-Peyker.⁴² Behiştî'nin Penc Genc'e nasip ve sahip olduğunu, ayrıca Nizâmî'nin hamsesini tercüme ettiğini, onu örnek aldığını kabul edersek, Menage'nin sıraladığı eserler daha akla yakındır. Fakat bu gün için elimizde sadece Leylâ vü Mecnûn ve Heft-Peyker mesnevileri vardır. Temennimiz diğer mesnevilerin de en kısa zamanda bulunup edebiyat dünyasına kazandırılmasıdır.

³⁹ Bursalı Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul 1914, C. II, s. 96-97.

⁴⁰ Latifî, *Tezkiretü's-Şuara* Kayseri Rasit Ef. Ktp. 1160 y.k. 52 a.

⁴¹ Hasan Aksoy, *Behiştî İslâm Ansiklopedisi*, Diyanet Yay. C. 6

⁴² V.L. Menage, *Behiştî, The Encyclopaedia of İslam* V.1. Leiden Netherlands s. 1210.

2- Osmanlı Tarihi

Behiştî'nin hamsesi dışında tarihi eserlerinin olduğunu da görmekteyiz. Öncelikle kendisi bir Osmanlı Tarihi yazmak istediğini belirtir. Bu eseri de Şeh-nâme'ye cevap olmak üzere yazmak ister. Heft-Peyker'deki 1711, 1712 beyitlerde :

Urayum çavkula Şeh-nâme'ye dest
Hesr ol kaldı idem anı da pest

Yazayum Tarih-i 'Oş mânî'yi ben
Kıssası râstdur nazm-ı hasen (1711 - 1712)

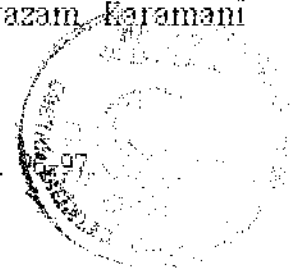
diyerek Osmanlı Tarihi yazma isteğini dile getirir.

Behiştî Tarihî'nin aslı Londra British Museum'dadır. İ. Ü. Ed. Fak. Tarih Semineri kütüphanesinde fotoğrafla çekilmiş bir nüshası da vardır. Eser iki yüz on yapraktan ibaret olup, her padişaha bir kısım ayrılmıştır. Her kısım başında uzun bir şiir yazılmıştır. Yıldırım Bâyezîd'in tahta çıkmasıyla başlayan eser "Andan Keklik Mustafa nâm bir kapucu Amasya'ya varub" diye sona erer. II. Bâyezîd'e ayrılan parça bu eserin içinde yoktur. Bu kısım Topkapı Sarayı Revan Etp.(nr 1270) bulunmaktadır. Eserin sekizinci bölümünü oluşturan bu bölüm 150 f'de yazılmış ve sona ermiştir.

Bursalı Mehmed Tahir de "Bir de II. Bâyezîd ile Şeh-zâde Cem ve vekâyiini mübeyyen bir tarihçesi vardır ki bir nüshası Revan Kütüphanesinde" ⁴³ der. Bu eser 61 sahifeden ibarettir.

Franz Babinger yine Behiştî'nin bir Osmanlı Tarihi yazarı olduğunu belirterek şöyle devam eder. "Behiştî mahlâsı ile tanınmış olan Sinan Çelebi bir Osmanlı Tarihi müellifidir. Üslûp itibarıyla zamanının kroniklerinden ve özellikle Mehmed Neşri'nin eserinden tamamıyla ayrılan bu kitaba sanatkârane üslûp ile yazılmış ilk Osmanlı Tarihi denilse yeridir... Kitabın ele geçen ve son kısmı eksik olan tek yazma nüshası Yıldırım Bâyezîd'in hükûmeti ile (1389) başlamakta ve II. Mehmed'in ölümünden hemen sonra tarih yazarı ve Sadrazam Karamanî

⁴³ Bursalı Mehmet Tahir, **Osmanlı Müellifleri**, İstanbul 1914, C. II, s.

Mehmed Paşa'nın katline kadar gelmektedir. Eser II. Bâyezîd'in saltanatı sırasında bitirilmiş olmalıdır"⁴⁴ der.

Bu arada Şemsettin Sami, "Hz. Süleyman Hikâyesini dahi mensur ve manzum olarak yazmış idi"⁴⁵ derse de yukarıda adı geçen tezkirelerde şairin böyle bir eserinin olduğuna dair bir bilgiye şimdilik rastlanmamıştır.

İ.H. Uzunçarşılı Behiştî'ye ait bir Osmanlı Tarihi'nin varlığından söz eder ve eserin kayda değer olduğunu belirtirken,⁴⁶ Menage, Behiştî'nin Osmanlı Tarihini yazdığını bu konuda İdris-Bitlisi'yi takip ettiğini, fakat önemli bir kaynak olmadığını ileri sürer.⁴⁷

Bu arada Kınalı-zâde Behiştî ile Vizeli Ramazan Behiştî'yi eserlerinden dolayı birbirine karıştırır. Kınalı-zâde bu konuda "Bahr-i serî'de Cem-Şah ve Alem-Şah adlı manzum bir kitab-ı belagat-nisabı vardır"⁴⁸ der. Bu bilgiye sadece Kınalı-zâde'de rastlarız. Hammer de Behiştî'ye ait eserleri sayarken, Cemşâh ve Alemşah adlı manzum hikâyelerin diğer bir Behiştî'ye ait olduğunu söyleyerek Behiştî'nin böyle bir eserinin olmadığını kesin bir şekilde vurgular.⁴⁹

c) EDEBİ KİŞİLİĞİ

Tezkireler Behiştî'nin sanatçı kişiliğini, anlatırken her alanda kabiliyetli olduğunu dile getirirler. Sehi Beg "Her fennde mâhir, çok ma'ârif kâdir kimsedir"⁵⁰ diyerek şairin her alanda kabiliyetli bir kişi olduğunu dile getirir. Heft-Peyker üzerinde yaptığımız bu çalışma neticesinde Behiştî'nin döneminin

⁴⁴ Franz Babinger; **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri** (Çev. Prof. Dr. Coşkun Üçok). K.B.Ş. Ankara, 1992, s. 49-50.

⁴⁵ Şemsettin Sami; **Kamus'ül-A'lâm**, İstanbul 1889 - 1898 C. I, s. 14-19.

⁴⁶ İ.H. Uzunçarşılı; **Osmanlı Tarihi** C.II, s. 603.

⁴⁷ V.L. Menage, *Behiştî, The Encyclopaedia of İslam* V.1. Leiden Netherlands, s. 1210

⁴⁸ Kınalı-zâde Hasan Çelebi; **Tezkiretû's-Şuara** (Haz. İbrahim Kutluk), Ankara 1978-1981, C. II, s. 225

⁴⁹ C Hammer; **Geschichte Der Osmanischen Dichtkuns**, Wien 1927, C. I-II, s. 212-213.

⁵⁰ Sehi Beg; **Heft-Behişt**, (Haz. Mustafa İsen), İstanbul 1980, s. 167.

nl airleri (Ahmet Paa, Necati Beg, v.b) kadar olmasada yine de Klasik Edebiyatımızda ilk hamse yazan şair olması nedeniyle önemli bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Şairin kullandığı dilde, döneminin diğer airlerinde de göze arpan Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaları kullanma eğilimi ve Türkçeyi Aruz'a uydurma çabalarının da yavaş yavaş yerine oturduğunu, bunu yaparken de Arapça ve Farsça kelimeleri kullanmanın gelenekselleştiğini gösterir.

Şair, mesnevisinin kimi yerlerinde kendi sanatını ve yazmış olduğu bu eserini ver. Nizâmî'nin Penc Genc adlı beş mesnevisinden oluşan hamsesini bir kenara iter ve kendi eserini üstün tutar :

Penc Genc'e uralı pençe(i) zen

Her kişi sana didi pençe-şiken (168)

Bir başka yerde ise eserini şeh-nâme'yle karşılaştırarak:

Urayum şevkıla şeh-nâme'ye dest

Ėřm ol kıldı idem anı da pest (1711)

diyerek daha önce Nizâmî'nin eserine yaptığı eleştiri'yi Firdevsî'nin şeh-nâme'sine karşı da devam ettirir. Bu durum Osmanlı şairlerinin çoğunda göze çarpar. Kendilerini ya İran airleriyle kıyaslarlar ya da onlardan üstün tutarlar. Yine bir başka yerde :

'Avn-i Ėakkile idüp anı temâm

Kılayum emrme Firdevsî'yi râm (1716)

diyen air, Allah'ın yardımıyla bu eseri tamamlayacağını ve Firdevsî'yi kendisine "râm" edeceğini belirtir. Şair kendi sanatını övme konusunda hışını alamaz ve aşağıdaki beyitleri dile getirir :

Çünkü Ėakdan başa naşm oldu 'aşa

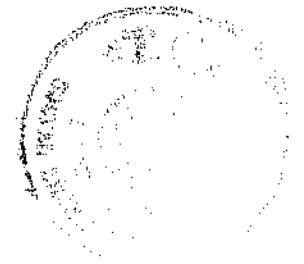
Dil uzatmak başa Ėāyet de Ėatā

Dād-ı Ėakdur bu cevāhir başa ne

'Aybdur zişt demeklik Ėasene

Naşmuma eyler isen lk Ėased

De nazirini bunı eyleme red

Bulamaz kimse buna 'ayb u kuşūr

Zıstdır dinse revā ola mı hūr (1717-1720)

Şair şiirin kendisine Allah'ın bir lutfu olduğunu ve bu nedenle kendisine dil uzatmanın hata olacağını söyler. Eğer şiirine bir kötülük düşünülüyorsa bunun yapılmamasını, elden geliyorsa onun benzerinin söylenilmesini ister.

Behiştî'nin bu gün için elimizde sadece iki mesnevisinin ve bazı tarihi eserlerinin olması, yaşadığı devrin önde gelen şairleri (Fuzûlî, Baki, Zâtî) arasında kaybolup gittiği intibahı vermektedir.

Fakat çoğu tezkireciler ve edebiyat tarihçilerinin ortak görüşü olarak Behiştî'nin Eski edebiyatımızda ilk hamse yazan şair olması nedeniyle, özel bir yere sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bu gerçek de Behiştî'nin edebiyat tarihindeki yerini göstermeye kafidir.

II. BÖLÜM

HEFT-PEYKER

1) VEZİN

Heft-Peyker'in vezni aruz vezninin Remel Bahrinin:

Fâ'ilâtün Feilâtün Feilün kalıbıdır.

Eserde yer yer bozuk vezinler ve eksik hecelerden kaynaklanan vezin bozukluğu vardır. Bu arada bir mısra da değişik kalıba da rastlanılmıştır.

Hâtem olmadı cihân mülkine şâh

Geymedi başında gerçi kim külâh (1368)

Bubeyitteki "Geymedi başında gerçi kim külâh" mısra'ı fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır.

Behiştî az da olsa bazı beyitlerde hece eksikliği yapmıştır:

Şâh-ı bî-dâr-dil ü 'âli-cenâb

'Adl oldu ki fiten çeşmine h'vâb (133)

Şeker-i nâzmuña girüp meger

Naql-i Meryem misin ey lîlî-nefes (166)

Şairin şu beytinde ise hece fazlalığı söz konusudur:

Bakamazlar ki yüzine şöyle mehib

Döndürür çarha-geri 'arâi şu sîb (806)

Ayrıca Türkçe kelime ile med yapıldığına da rastlanılmıştır :

Tağ der-hâk ola müşk-i sirîşk (136 b)

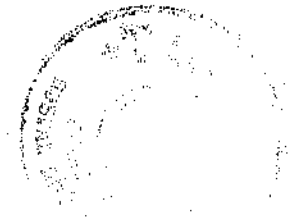
yukarıdaki mısra da "taş" kelimesinde med yapılmıştır.

2) YAZILIŞ TARİHİ

Heft-Peyker H. 913/M. 1507 tarihinde yazılmıştır. Behiştî bu tarihi mensevinin son beyitinde belirtir :

Çü tokuz yüz on üç irdi hisâb

Hamse hatm oldu vü ketb oldu kitâb (1729)

3) YAZILIŞ SEBEBİ (SEBEB-İ TELİF)

Behiştî Heft-Peyker'in yazılış sebebini:

"Sebeb-i nazm-ı kitāb-ı müşğîn-nikāb vü mahmîdet-i Fî münşî-i kitāb-ı müstetab" başlığı altında dile getirir.

Şubh-dem hauf-i ğayb itdi hitāb
Didi sūr'atle geçer vakt-i şebāb
Ü āfil olma ki geçer 'ömr çü bād
Gelmede gitmededür ādemî-zād
Bahır-i emvāç gibi halk geçer
Görinür nesne yok ola ki eğer (142-144)

Şair bir sabah vakti gaibten bir ses işittiğini ve bu sesin "gençlik vakti çok çabuk gelip geçer, bu nedenle gafil olma, çünkü insan ömrü rüzgar gibi geçer. İnsanoğlu da bir an için var olup yok olmak gibidir. İnsanlar denizlerdeki dalga misali gelip geçerler fakat onlardan herhangi bir eser kalmaz" dediğini işitir.

İşte bu duygularla, öldükten sonra ismini yaşatacak bir eser yazmaya koyulduğunu söyleyen Behiştî, kendini övmekten de geri durmaz.

Rūmda sencileyin nām u nişān
Komadı kimse turaldan bu cihan
'Āleme mihr ideli 'arz-ı cemāl
Doğmadı sencileyin ehl-i kemāl
Penc-Genc'i çü nāsib itdi ilāh
Bende-i efkār idüm eyledi şāh (148-150)

Şair, Rum diyarında kendisi gibi nam ve şöhret sahibinin cihan kurulduğundan beri gelmediğini, kendisi gibi olgun bir kimsenin doğmadığını ve Allah Penc Genc'i kendisine nasib ederek fikir kölelerine kendisini şah eylediğini belirterek, yazmış olduğu bu eserle, Nizâmî'ye ait olan ve Penc Genc adı da verilen hamsenin çevirisinin tamamlanacağını söyler.

Hamse hums olmağıla kadr bulur
Bu temām olmıyacak nākış olur
Hamse bununla olur çünki temām
İhtimam it buna kıl nevmi harām (152-153)

Hamse ancak beş taneye tamamlandığı zaman kıymet bulur. Eğer bu tamamlanmazsa eksik olur.

Çünkü hamse bu eserle tamam olur. Bu nedenle esere dikkat edilmesini, insanların kendilerine uykuyu haram kılmalarını ve devamlı okumalarını söyler.

4) İTHAF

Behiştî bu eserini kime ithaf ettiğini açık bir şekilde ifade etmez. Fakat hem yaşadığı dönem, hem de tezkirelerdeki bilgiler ışığında Sultan II. Bâyezîd döneminde yazdığı ve ona ithaf ettiği söylenebilir.

Eserini yazmaktaki amacını Cihan Sultan'ının kendisini unutmaması olduğunu söyleyen şair, göstermiş olduğu hünerini artırıp kendisine yardım eli uzatmasını ister. Çünkü ulu kişi (Padişah) olgun insanları sever ve her bendesine ihsanda bulunmasının farz olduğunu söyler. Allah, Padişahın devletini ve ömrünü çok etmesini, makamının kıyamete kadar halka sığınılacak, korunulacak bir yer olmasını diler.

Nâzmden lîk muradum bu hemân

Beni unutmaya sultân-ı cihân

Arturup itdügüm o 'arz-ı hüner

Ki ide bâña 'inâyetle nâzar

Çü sever kâmilî ol ehl-i celâl

Farz dur 'arz ide her bende kemâl

Devlet ü 'ömrünü çok ide İlâh

Haşre dek halka ola bâb-ı penâh (1724-1727)

Eserin yazıldığı tarih H. 913/ M. 1507'e tekabül ettiğinden ve o dönemde başta Sultan II. Bâyezîd bulunduğundan dolayı Şairin eserini O'na ithaf ettiği söylenir. Ayrıca Sehî Beg, Merhum Sultan Bâyezîd (kullarındandır) huzûr-ı şerifinde hizmet gühteri ve melazemet-i mihteri iderdi.⁵¹ Aşık Çelebi "Merhum Sultan Bâyezîd devrinde Rum'ı terk-i diyar idüp⁵² derken, Latifî ise "Sultan Bâyezîd devrinde insan olması hasebiyle kötü bir iş yapmış ve çok korktuğu için

⁵¹ Sehî Beg; a.g.e. s. 167.

⁵² Aşık Çelebi; *Meşn'irü's-Şuara*, (Haz. Meredith Owens) London, 1971, s. 58 a.

İran'a kaçırmıştı⁵³ der ve Kınalı-zâde de yukarıdaki bilgilere benzer bir şekilde "Sultan Bâyezîd zemânında kendisinden bir vaz'-ı menfur bürüz ve zuhûr idicek⁵⁴ diyerek şair'in Sultan Bâyezîd devrinde yaşadığını ve eserini ona ithaf ettiğini söyleyebiliriz.

5) MUHTEVA

Heft-Peyker mesnevisinin muhtevasında, normal bir mesnevi tertibinde rastladığımız gibi önce Tevhid, Münacaat, Na't, Çihâr-yâr-ı Güzin daha sonra Zamanın Halifesine Övgü, Sebeb-i Nazm-ı Telîf ve en sonra da esas konu dikkati çeker. Esas konuda ise Behrâm'ın ava gidişi ve avdaki hayvanları yenışı, Yedi iklim padişahları ile yaptığı savaşlar ve eğlenceleri anlatılır. Ayrıca mesnevide dikkati çeken bir özellik olarak da Behrâm'ın yaptırdığı ve kızların anlattığı hikâyeleri de muhtevanın bir parçası olarak sayabiliriz.

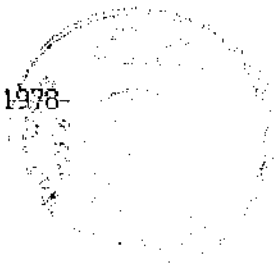
a) Özet

Heft-Peyker mesnevisinde olay örgüsü, Behrâm-ı Gûr'un avları, eğlenceleri ve savaşları üzerine kurulmuştur. Bu temel üzerine oturan vak'a özeti şöyledir :

Aslan gibi güçlü, kuvvetli olan Behrâm-ı Gûr babası Yezdcürd'ün yerine tahta geçer. Tahta geçmesiyle beraber Behrâm av meclisleri düzenler ve askerleriyle gününü gün eder. Gittiği bu avda önce bir pars öldürür. Daha sonra bir eğlence meclisi düzenler ve meclisteki gül endamlı bir güzel ile gönül eğlendirir. Bu eğlence meclisinden sonra yine ava gider ve avda korkunç bir ejdarhayı öldürür. Bir başka gün yine av meclisi düzenleyen Behrâm, çok sayıda arslanı öldürerek güçlülüğünü biraz daha ispat eder. Behrâm bir av düzenlemek ister ve bu maksat ile Çin Hakanına oyun oynayarak onu öldürür. Yerine de Hakanın oğlunu şah yapar ve tacını başına giydirir. Bu arada Çin Hakanı'nın kızıyla nikahlanarak bir süre orada kalır. Daha sonra İran'a geri dönen Behrâm Rûm Kayserine bir mektup yazar. Mektubunda kendisi için kötü niyet

⁵³ Latîfî, **Tezkiretû's-Şuara** Kayseri Raşit Ef. Ktp. 1160 y.k. 52 a.

⁵⁴ Kınalı-zâde Hasan Çelebi: **Tezkiretû's-Şuara** (Haz. İbrahim Kutluk), Ankara 1978-1981, C. II, s. 225

beslediğinden dolayı ona kızar ve ondan haraç ister. Vermezse gelip kendisiyle beraber bütün halkı kılıçtan geçireceğini söyler. Mektubu okuyan Rûm Kayseri çok korkar ve mektubu getiren elçiye çok miktarda altın verir. Ayrıca çok güzel olan kızını da Behrām'a vermek, onu damat etmek istediğini söyler. Daha sonra Behrām kılık değiştirerek elçi gibi Hindistan'a gider. Hindistan Şahı Berhām'ın elçisi için bir eğlence düzenler. Bu eğlencede Hindistan'ın en güçlü pehlivanıyla elçi kılığına girmiş olan Behrām güreş tutarlar. Güreşi kazanan Behrām, Pehlivanının ikinci kez güreşmek istemesi ile tekrar güreşir ve ikinci kez onu yener. Hind şahı Behrām'ı oldukça beğenir oğlu olmadığı için kızını ona vererek kendisine damat yapmak ister. Orada, eğlenen hoşça vakit geçiren Behrām tekrar ülkesine döner.

Behrām Hindistan şahı ile at üstünde çeşitli oyunlar oynar. Ok atma, kılıç kullanma, ata binme gibi yarışmalar yapar ve hepsinde galip gelir. Daha sonra Hindistan Şahı bir vezir yollayarak Behrām'a haber yollar Cihan Pehlivanına (Behrām'a) yolladığı haberde kendisini vali etmek, kızını vererek damadı olmasını istediğini belirtir. Daha önceden Hind şahının kızının medhini duyup, ona aşık olan Behrām, vezire teşekkür eder. Hind şahının Hindistan'da iken kendisine gösterilen yakınlıktan dolayı mutluluk duyduğunu, tac, taht gibi bir şey istemediğini söyler ve veziri geri gönderir.

Bu olaydan sonra Hind şahının kızıyla Behrām'ın düğün hazırlıkları başlar. Oldukça görkemli bir eğlence meclisi düzenlenir. Behrām'la Hind şahının kızı böylece dünya evine girerler. Daha sonraki günlerde Hind şahının kızıyla gönül eğlendirirken bir siyah fil ile karşılaşır ve onunla savaşıp yener. Bir yıla yakın Hindistan'da kalan Behrām memleketine geri dönmek ister. Hind şahı onu bırakmak istemez. Fakat kendi memleketini de başsız bırakmayı istemeyen Behrām, Hind şahı ve kızı ile vedalaşarak İran'a doğru yola çıkar. Yolculuk esnasında çeşitli güçlüklerle karşılaşan Behrām nihayet vatanına kavuşur. Uzun bir müddetten sonra Şahlarını karşılarında gören İran halkı büyük bir sevinçe boğulur ve bütün ülke mutlu bir hayat sürer.

Daha sonra Behrâm Mimâr Sinnimâr'a yedi kubbeli köşk yaptırır. bu yedi köşkün her biri değişik renktedir. Behrâm'ın daha önceleri savaştığı ve yendiği yedi iklim padişahları, Behrâm'a olan bağlılıklarını ifade etmek amacıyla kızlarını yollarlar. Behrâm da perşembe gününden başlayarak her gece kızların biriyle birlikte olur. Hepsinin değişik renkte elbiseler giydiği (bulundukları köşke uygun olarak) bu kızlar, hem Behrâm'la birlikte olurlar hem de babalarının Behrâm'a iletmek üzere anlattıkları öğütler çerçevesinde kısa bir hikâye de anlatırlar.

Mesnevi de anlatılan bu hikâyelerle sona erer.

Heft-Peyker Mesnevisindeki Hikâyelerin Özeti

1. Gece: Behrâm, birinci gece siyah renkli, köşkteki siyalara bürünmüş Hind şahının kızıyla birlikte olur. Kız, babasının Behrâm'a iletmek için anlattığı nasihat ve hikâyeyi anlatmaya başlar :

Allah ahiret gününde ilk önce insanların adil olup olmadıklarını sorar. Devlet yöneten kişiye de adil olmanın farz olduğu gayet kesindir. Şah katında zengin ile fakir bir olmalıdır. Fakire adil davranılmalıdır. Allah bir insanı şah yaparak yüceltmiş, bir başkasını da dilenci yaparak alçaltmışsa bunun sırrının ne olduğunu anlamak gerekir.

Zalim olanın ömrü az olur ve adil olmayı, ihsan dağıtmayı Allah emretmiştir. Bir memleket küfr ile yok olmayabilir, ama nice sultanlar yaptıkları adaletsiz yönetim ile yerle bir olmuşlardır. Şah olarak hakkın ne ise onu al, başkasının malına el sürme. Sürersen eğer yılan olup seni sokar. Adalet kılıç ve kalkan gibidir. Adil olmazsan, kılıcın ve kalkanın önemi kalmaz. Şah olan memleketinde olup biteni gözetmeli ve yerinde müdahale etmelidir. Yoksa herkes o diyarda kaçıp gider. Şah zulme ses çıkarmazsa Allah o mülke çok büyük belalar verir.

Hikâye

Hindistan'da ulu bir şah varmış. Bu şah adaletiyle meşhurmüş. Onun zamanında hem ölüm hem de yokluk fazla yokmuş. Memleket, bal sofrası gibi

tatlı ve huzur içinde bir hayat sürermiş. Mısır ve Acem ülkeleri bu memleketin halini hiç çekemezmiş.

Daha önceleri Hind halkı çok eziyet ve acı çekmiş. Fakat bu ulu şahın adil yönetimi sayesinde huzura kavuşmuşlar ve Nuşirevân-ı Adil'i bile unutturacak bir adil yönetimi sürdürmüş. Öyle ki, onun zamanında Arslan, Yaban Eşeği korkmasın diye ortaya çıkmaz. Panter, Ceylan'a rastlamayayım diye dağlara çıkar, Filler de ne kadar başıboş olsalar dahi bir karıncanın ayağını incetmemeye çalışırlarmış.

Şahın gözünde zengin ile fakir birmiş. Zalim olan kendi oğlu olsa dahi hiç taviz vermezmiş. Tebdil-i kıyafet ederek halkın arasına girer. Onların nasıl yaşadıklarını öğrenir, kime zulm yapıldığını işitse hemen adaleti yerine getirirmiş. Şah bunu adet edindiği için halkı da huzur içinde yaşayıp gidermiş.

Günün birinde Züleyha gibi güzel eşi benzeri olmayan bir kız şahın esiri olur. Şah bu kıza görür görmez aşık olur. Kendisine yâr olmasını ister. Kız ise bu sözlerle kızar ve var yoluna git, beni incitme, yoksa seni ateşlere atarım" der. Şah bu sözleri işitince yaptığı işe pişman olur. Nefsine uyduğu için, nefsine kin duyar ve intihar etmeyi düşünür. Etrafındakiler bu durumu anlayınca, ona engel olurlar.

Şah bir kez dahi zulme ses çıkarmazsa askerleri bu durumu adet edinir ve daha sonradan bağırıp çağırmak da fayda etmez.

2. Gece :

Behrām ikinci gece beyazlarla süslenmiş ve evinde beyaz renkli elbiseler giyinmiş güzelin (Rum Kayserinin kızının) bulunduğu beyaz köşke gider. Kız da babasının nasihatlerini Behrām'a anlatır:

Bir sultana cömert olmak farzdır. Eğer bir devlet yönetiyorsa cömert olmak bütün işi olmalıdır. Çünkü cömertlik bütün ayıpları örter. Cömertliği ile meşhur Hatem (İbn ü Abdillāh Bin Sad) dahi cihana sahip olamadı ama büyük bir şöret kazandı.

Alemin altınına, gümüşüne verme. Elinde bulunanı da dağıt. Böylece halkın seni sever. Cimrilik insanı alçaltır. Şah da cimri olursa sonunda o da hakir olur. Eğer elinde altın varsa ye bitir. Dünya malını put edinme. Güneş gibi cömertliğiyle cihanı aydınlat ve şahlığın sana haram olmasın. Kadına ve çocuğa değil layık olana ihsan et ki hüner sahibi olsunlar.

Hikâye

Rum diyarında cömert bir şah varmış ve cömertliğiyle şöhret olmuştu. Altın ve gümüşü kara toprak gibi tutup inci taneleri gibi savururmuş. Hatem, Tayy gibi oldukça cömertti ve yedi iklime hükmedermiş. Herşeyi kontrolü altına almıştı. Güneş onun bu cömert elini görse utanırmış.

Bir memleketi fethetmek için dizginleri ele alması yetermiş. Yay ve kılıcı ele almasına gerek yokmuş. Onun cömertliğini duyan halk kendiliklerinden ona esir olurlarmış.

Oğlu bir gün dedi ki "Ey cihan şahı yer ve gök senin kontrolünde. Aleme şah olduğundan beri hiç eline kılıç ve zırh almadın. Cihanı bu şekilde kontrol altında tutmanın sırrı nedir acaba? Memleket alan, düşman öldüren kılıçtır. Fakat sen onu kullanmadın.

Babası şu karşılığı verir: "Her ne kadar elime kılıç ile kemer almadımsa da gümüş ile altını tuzak gibi kullanarak halkı kendime rām ettim. Cömertliğim sayesinde zengin fakir hem boyun eğdi hem de sevdi beni. Halkın seni sevmesini istiyorsan şu nasihatimi dinle : Altını sevme ki halk seni seve ve herkes yolunda ölmek için acele etsin. Her neye gücün yetiyorsa veya elinde ne varsa onu etrafına saç. O zaman diyarların nasıl birer birer feth olunduğunu görürsün.

Bir kişinin yemeğini on kişi yer, nimetini bol bol ver. Cömert olan cehenneme girmezmiş. Bundan daha önemli bir kazanç ne olabilir. Cimri olan cennete girmezmiş. Bu nedenle cimri olup nefsinı alçaltma. Eğer cömert bir şah gibi davranırsan cihan sana esir olur ve boyun eğer.

3. Gece

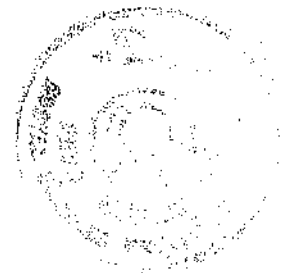
Behrām kırmızılar giyinen Acem güzelinin yanına gider. Bu arada köşk de kırmızılarla süslenmiştir. Kız babasının öğüdünü şöyle anlatır:

Bir şaha savaşçılık da gereklidir. Bir erde yürek yoksa kadın olur. Elinde kılıç olduğu zaman yedi iklimin kapısı ona açılır. Şah olan savaştan kaçmaz ve kaçarsa başına taç giymek de yakışmaz. Eğer çöl ceylanla dolu olsa kaplan ve pars'a gün değer. Bir Çaylak en yüksek yerde olsa haşin bir Şahin oraya çıkarak onu kovar. Kurt تنها bir yerde Heyûn (mahmil devesi) bulsa anında parçalar. Sivrisinek de acı veren iğne olduğu için koyun onun saldırılarına karşı koyamaz. Düşmanına gözünü açtırma ve aman verme. Ya kaçsın ya da aman dilesin. Düşman saldırırsa sen de saldır ve önce sen vur. Savaşta düşmanı yenmek için atak olmalı, yoksa düşman seni yener. Kişi kılıç ve yay tutmayı bilmiyorsa üstündeki elbiseler bile ona yük olur. Yiğit kişi atını kontrol edemezse savaş ona haram olur. Yiğitliği kendine iş edinmeyen kişi kılıcı ve zırhı takıp neylesin.

Hikâye

Ünlü İskender, bütün dünyayı aldıktan sonra Mısır ile Şam da onun esiri oldu. Kılıcının kuvvetine, deniz ve kara tamamen boyun eğdi. Cihanı bu şekilde ele geçirdikten sonra yiyip, içip eğlenmeye başladı. Sabah akşam bütün işi sohbet idi. Birgün birisi ona bir soru sorar: Kainat yaratıldığından bu yana senin gibi bir şah gelmedi. Nereye vardınsa orayı aldın; nam ve şöhret bıraktın. Buu nasıl yaptın?

Şah dedi ki: Ne kadar savaşp vuruştumsa da hasmım bana vurmak için kuvvet bulamadı. Hasımından hiç korkmadım. Eğer bir şahda azim ve sebat olursa her türlü tehlikeden kurtulabilir. Eğer bende yürek olmasaydı kılıcı ve baltayı gördüğüm zaman korkardım. Zaferi vermek Allah'a aittir ve zaferi kazanmada kılıç, balta bir bahanedir. Önemli olan Allah'ın yardımudur.

4. Gece

Behrām dördüncü gece yeşil renkli köşkteki yeşillere bürünmüş çin güzelinin yanına gider. Yeme, içme ve eğlenmeden sonra Çin güzeli babasının nasihatlerini anlatır.

Şahlara siyaset de gereklidir. Çünkü siyaset insanlar için mihek taşıdır. İyilik yaparak halkı kontrol altına almak bazen zordur. Bu nedenle bazen siyaset yapmalı. Çünkü siyasetsiz yönetilmeye çalışılan mülk harap olur.

Örfünü, şeriate göre uygula ki zihinler fitneden uzak ola. İnsandaki olgunluk doğuştan gelirse de büyüklüğün eksikliği fazla iyi olmaz. Yumuşak başlı ve alçak gönüllü olmak güzel sıfatlardır. Ama yine de itidalli olmak gerekir. Yanında çalışanların halka sitem etmesine engel ol. Düzeni iyi bir siyaset güderek temin edebilirsin ama ekmekler içinde tam pişmemişlerin olduğunu da unutmamalı. Komutan ve askerler nefislerinin esiri olurlarsa, halkı ot gibi ayakları altına alıp ezerler.

Zalim olan oğlun olsa bile ona acıma. Allah'ın emridir ve şeriate göre düzeni sağlayasın. Zulme ve zalime meyl etmemeli. Aksine bunları korkutmak gerekir.

Hikâye

Bir zamanlar Çin'de ulu bir şah vardı. Herkes onun yönetiminden emindi. Siyaset de bir benzeri yoktu. Bir beği vardı ve durmadan halka eziyet ederdi. Halka ne kadar eziyet ettiyse onun bu yaptıklarını bir kenara yazdılar ve şaha sundular. Şah da bu begi divanına çağırır. Maksadı beg gelince onu öldürmekti. Beg bunu haber alınca saklanır. Şah begi bulamayınca onu yetiştiren kim ise onu öldürmek ister. Halk bu fakirin hiçbir günahının olmadığını, kendisini tanıdıklarını, yok yere kana girmemesini isterler. Şah ise o zalimi bu yetiştirmiş bu yardımcı olmuştur ve bir yerde zulmü bu kişi yapmış sayılır" der.

Bir kişi zalimi dost edinirse, ondan da zulme meyl olabilir. Bilmeyerek yapılacak bir iş değildir. Mutlaka rüşvet almıştır. Onu öldürmekten başka çare yoktur ve vacib olan ney ise onu yapacağım" der. Ne günah ne suç işledi ise

bulunsun diye hapse atarlar. Begi yetiştiren adam hapste epeyce elem çeker. Nihayet bir gün beg saklandığı yerden ortaya çıkar ve yakalanır. Anında asarlar ve hapistekini de serbest bırakırlar. Bu siyasetden komutanlar ve askerler korkar ve bir daha halka karşı suç işlememeye söz verirler.

5. Gece

Behrām beşinci gece de sarı renklerle bezenmiş ve sarı elbiseler giyinmiş olan Arap şahının kızının yanına gider. Kız da yiyilip, içildikten sonra babasının nasihatlerini anlatmaya başlar.

Şahlara ağırbaşlılık ve vakurlu olmak da lazımdır. Yoksa insanlar ondan korkar ve kaçar. Öfke ateşini durmadan alevlendirmek gerekmez ve bagrını da kebâb gibi yakma. Dag da ağırbaşlı ve vakurlu durduğu için hep ayakta ve kıpırdanmadan durdu. Ey cihan şahı bir kişinin ateşi olsa ancak kendisine zararı olur. Bir kulun suç işlerse onu bağışlamak gerekir. Öldürmek çâre değildir. Sen de işlediğin suçları bir kenara yazsan belki bir kitap olurdu.

Daima merhametli ol. Çünkü kul beşerdir ve her zaman hata yapabilir. Şahlara boş yere söz söylemek yaraşmaz. Halk gibi boş sözler söylememelisin. Bal kutusuna zehiri koyma çünkü şahların ağızlarının temiz olması gerekir.

Halka şefkat et ki şefkat, rahmet et ki rahmet bulasın. Dilini halka mızrak etme ve sakın ha hiç yalan söyleme. Ekşi, yüzlü, kaşları çatık biri olma. Cihan halkı güler yüzlülere meyl eder, onlara kul köle olur. Herkes gülen bahçeye (gülleri dolu bahçeye) meyl eder. Hiç cehennemdeki dereyi arzu edeni gördün mü?

Hikâye

Bir gün İskender-i Rumi'ye sanki biri şöyle der: "Destur ey fahr-i kemer! Halka iyilik ettikçe halk nankörlük etmeye başladı. Ey şah yumuşak başlılığı bırak ki halk senden korksun. Eğer askerler şahdan korkmazlarsa sonunda taht da taç da düşman eline geçer." Şah der ki: "Şu kadar kötülük ile yapılacak işi lutf ile yapmak hünerdir." Hakkın yaptığı duvarı harap kılma. Çünkü sende bir gün toprak olursun. Her kim ki ölmeyi hatırına getirirse, birden bire uzulur. Elini

yüzüne vurup, kendini azarlama. Çünkü her insana hesap günü vardır ve günü geldiğinde hesabını verecektir.

6. Gece

Behrām altınca ve son geceyi geçirmek üzere laciverd renklerle bezenmiş köşk ve laciverd elbiseler giyinmiş güzelin yanına gider. Yeme, içme ve eğlence bittikten sonra Mısır güzeli babasının öğütlerini Behrām'a anlatmaya başlar.

Bir şah çok çalışkan olmaz ise halk ona itaat etmez. Çünkü siyah taş, üzerinde uzun müddet yapılan çalışma sonunda altın olur. Kurumuş otlar da yine çalışma, gayret ile ürün verir. Çalışmayı, gayreti gör ki, bazen taş altın, bazen de toprağı kemer yapar. Hüma kuşu çalışkanlığı sayesinde ışığa kavuştu. Yoksa diğer kuşlarda da kanat vardı.

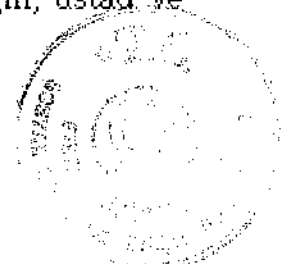
Ey şahım çalışmayı yüce tut. Yanındaki bendelerine daima iradeni göster. Çalışmayanlara himmet etme. Kamış da çeşitli merhalelerden geçtikten sonra şeker olur. Ayrıca çalışmak imandandır. Bunu böyle bilmek gerekir.

Katına gelenlerin her ne derdi var ise dinle ve halletmeye çalış. Yoksa üzülop gönülleri melul olur. Kimseyi hakir görme. Meger ki karşıdaki din düşmanın ola.

Bir şah halkına himmet etmezse, askerleri onun yolunda ölürler mi hiç? Düşünüp de halka bu gözle bakarsan, sabah akşam senin himmetin için toplandıklarını anlarsın. Hakk yolunda çalışanı halk da sever ve himmeti olmayanı kimse sevmez. Çalışmayı seveni Allah da sever ve çalışmayandan Allah da bezer.

Hikâye

Ülkeler fetheden İskender alemin fethi için karar aldı. Bir kaç gün düşündü durdu. Cihanı gösteren aynasına baktı yine de bir şey göremedi. Çaresizlik içinde kaldığı sırada aklına Aristo geldi. Aristo akıllı, bilgili, üstad ve olgun bir kişi idi.

Alem ne denli sevinç olsa da adın o denli kalbe bıkkınlık verir. Alemin bir gülü var ise bin tane de dikenini vardır. Nerede bir hazinesi varsa aynı amanda çok miktarda yılanı da vardır. Balı vardır ama zehiri de vardır.

Bu dünyada gelmek ve gitmek bir anlıktır. Bu nedenle dünyaya gelmenin gitmenin sebebini ve anlamını bilmek gerekir. Bu beden kerpiçtir ve malzemesi de topraktır. Fakat sel felaketi bu zemini parça parça eder. Tenin kalbur gibi olur. Su gibi olan ömrünü düşün.

İnsan bu dünyaya misafir olarak geldi. Kendisinden bir nişan komadan giderse hiçbir işe yaramamış sayılır. Kişinin öldükten sonra makbul bir eseri kalmalıdır. Mahşer günü olduğunda hüneri söylenir.

Heft-Peyker Mesnevisindeki Hikâyelerde Verilmek İstenilen Mesajlar:

Behiştî, sahip olduğu üslup itibarıyla Nizâmî'den çevirdiği beş mesneviyi, esas olaylar üzerinde fazla müdahalede bulunmadan, kendi dünya görüşü ve sanat anlayışı çerçevesinde kaleme almıştır. Heft-Peyker mesnevisinin ikinci bölümü sayılabilecek olan, Behrâm'ın Yedi iklim padişahlarının kızlarıyla birlikte olması esnasında kızların babalarından dinleyip de Behrâm'a aktarıkları öğütler, gerçekte şairin okuyucusuna vermek istediği düşünce ve mesajları içerir.

Aşağıda Behiştî'nin kızlar aracılığıyla dile getirdiği ve devlet yönetiminde bulunanların ne gibi özelliklere sahip olmaları ile nasıl bir yönetim göstermelerinin gerektiği çok açık bir şekilde ortaya konulmuştur.

- 1 a) İnsanlar herşeyden önce adil olmalıdır.
- b) Devlet yönetenlere adil olmak farzdır.
- c) Devlet yöneten için zengin ile fakir eşit haklara sahiptir.
- d) Fakire daha adil davranılmalıdır.
- e) Allah zalim olmayı değil, adil olmayı ve ihsan dağıtmayı emretmiştir.
- f) Adaletli bir şekilde yönetilmeyen ülkeler kısa bir zamanda yerle bir

olurlar

g) Devlet başkanı olsan dahi sana ait olana el uzat, başkasının malına sakın el sürme.

h) Adalet silah gibidir. Adil olmazsan silahın hiçbir değeri kalmaz.

i) Devlet yöneten, ülkesinde olup bitenleri anında gözetmeli, yerinde müdahale etmelidir.

i) Devlet yöneten zulme ve zalimlere ses çıkarmazsa Allah o memlekete çok büyük belalar verir.

2 a) Devlet yöneten cömert olmalıdır. Çünkü cömert olmak bütün ayıpları örter.

b) Cömert olmak sayesinde daha fazla şöhret kazanılır.

c) Alemin altınına ve gümüşüne önem vermemeli. Hatta elde bulunanı da dağıtmalı. Böylece halk o kişiyi sever.

d) Cimrilik insanı alçaltır. Devlet yöneten cimri olursa o da sonunda hakir olur.

e) Elinde altın, gümüş varsa onu yeyip bitirmeli. Dünya malını put edinmemeli.

f) Devlet yöneten cömertliği ile güneş gibi cihanı aydınlatmalı ki makamın sana haram olmasın

g) Kadınlara ve çocuklara değil de layık olanlara ihsan etmeli ki, bunlar bir hüner sahibi olsunlar.

3 a) Devlet yöneten gerektiğinde savaşmayı da göze almalı. Bir erde yürek yoksa, o kadın olur.

b) Elinde silahı olduğu zaman, her taraf ona açılır.

c) Devlet yöneten gerektiğinde savaştan kaçmaz. Kaçtığı zaman ise bulduğu makam ona yakışmaz.

d) Düşmana göz açtırmamalı ve aman vermemeli ya kaçsın ya da aman dilesin

e) Düşman saldırırsa, sen de saldır ve önce sen vur.

f) Savaşta düşmanı yenmek için atak ve cesur olmalı yoksa düşman seni yener.

g) Kişi silah kullanmayı bilmiyorsa, üstündeki elbiseler ona yük olur.

4 a) Devlet yönetenlerin sahip olması gereken bir diğer özellik de siyasetdir. Çünkü siyaset insanlar için mihenk taşıdır.

b) İyilik yaparak insanları kontrol altına almak bazen güçleşebilir. Bu nedenle siyaset de yapmalı.

c) Devlet yöneten kişi, örfünü, idaresini şeriate (kanunlara) göre uygulamalı ki zihinler fitneden uzak dursun.

d) Yumuşak başlı ve alçak gönüllü olmak da iyidir, ama yine de itidali elden bırakmamalı.

e) Devlet yöneten, maiyetindekilerin halka eziyet etmesine engel olmalı.

f) Düzen iyi bir siyaset ile temin edilebilir, ama unutulmayacak bir gerçek de ekmekler içinde tam pişmemiş olanlar olabileceği gibi, komutan ve askerler içinde nefislerinin esiri olabilecekler bulunabilir ve halka çok eziyet edebilirler. Zalim olan kendi oğlun olsa dahi ona acımamalı

g) Allah'ın emrini yerine getirmeli ve düzeni şeriate göre sağlamalı.

h) Zalime ve zulme meyl yerine, bunları korkutmak gerekir.

5 a) Devlet yönetenler aynı zamanda ağırbaşlı ve vakur olmalı yoksa halk onlardan korkar ve kaçar.

b) Durmadan öfkeli bir şekilde bir tavır içinde olmamalı.

c) Bir kul suç işlerse, onu bağışlamak gerekir. Öldürmek çare değildir. Çünkü sen de işlediğin suçları bir kenara yazsaydın belki bir kitap olurdu.

d) Daima merhametli olmalı. Çünkü kul beşerdir ve her zaman hata yapabilir.

e) Devlet yönetenler, boş sözler söylememeli. Bal kutusuna zehir koymanın anlamı yoktur. Çünkü bu gibi insanların ağızlarının temiz olması gerekir.

f) Halka şefkat ve rahmet etmeli ki, hem şefkat hem de rahmet bilsin.

g) Hiç yalan söylememeli. Ekşi yüzlü ve çatık kaşlı biri olmamalı. Çünkü insanlar güler yüzlü insalara meyl ederler.

6 a) Devlet yönetenler aynı zamanda çalışan da olmalıdırlar. Yoksa halk itaat etmez.

b) Çalışma sayesinde taş altın, kurumuş otlar ağaçlar yeşillenir ürün verirler.

c) Devlet yöneten çalışmaya büyük değer vermeli ve maiyetinekilere de iradesini göstermeli. Çalışmayanlara hiç himmet etmemeli

d) çalışmak imandandır. Bunu böyle bilmeli ve ona göre davranmalı

e) Makamına gelenlerin ne derdi varsa dinlemeli ve dertlerini halletmeye çalışmalı. Yoksa üzürlüler. Meğer ki karşıdakiler din düşmanı olalar.

f) Halkına himmet etmeli yoksa gerektiğinde uğruna ölecek asker bulamaz.

g) Alah yolunda çalışmalı. Çünkü çalışanı, Allah da sever ve çalışmayandan Allah da bezir.

b) Olay Örgüsü

Heft-Peyker mesnevisinde olaylar Behrām'ın tarihi, destani ve yer yer de masalımsı kişiliği etrafında gelişir. Babasının ölümü üzerine tahta geçen Behrām bundan sonra meydana gelecek olayların hedef noktası durumunda karşımıza çıkar. Behrāmın başından geçen olayların çoğu olağanüstü niteliktedir. Bu olağanüstü olaylar, hikâyenin başından itibaren okuyucunun göleri önüne serilir. Böylece okuyucu bir anlama gerçek hayattan ayrılarak hikâyenin büyüğü dünyasına girer.

Heft-Peyker mesnevisindeki olayların eserde belli bir plan doğrultusuna sıralandıklarını görürüz. Olay örgüsü çerçevesinde bir değerlendirme yaptığımız zaman, bütün olayları üç saç ayağına oturtmamız mümkün olabilecektir. Bu üç saç ayağı; Behrām'ın av meclisleri, Behrām'ın Yedi iklim padişahlarıyla savaşı ve yine Behrām'ın yedi iklim padişahlarının kızlarıyla her gün değişik renkteki köşklerde birlikte olması.

Tesbit ettiğimiz üç ana olay, kendi arasında bir kaç metin halkasından meydana gelmiştir. Ayrıca bu üç ana olayın birbirlerini kronolojik sıra içinde takip ettikleri de dikkatimizi çeker. Yapacağımız olay örgüsü değerlendirmesinde her bir ana olayı bağımsız bir şekilde ele alıp, bu ana olayı meydana getiren metin halkalarını ve son olarak da metin halkalarını meydana getiren vak'a birimlerini ortaya koymaya çalışacağız.

Heft-Peyker mesnevisindeki metin halkaları içerisinde esas metin halkasından ayrı ama bir anlamda onun devamı sayılabilecek olayları da ayrı bir alt başlık altında vereceğiz.

Olaylar; Behrām'ın avları ve bu avlardaki başarısı, Yedi iklim padişahlarının kimileriyle savaşarak dize getirmesi, kimilerini de bir mektup yazarak kendisine bağlaması ve yendiği kendisine bağladığı padişahların kızlarıyla gönül eğlendirmesi şeklinde özetlenebilir. Bunların belli bir mantık silsilesi içerisinde, eserde yer aldıklarını görmekteyiz. Şöyleki: I. Behrām Babası Yezd-cürd'ün yerine tahta geçer ve şahlığını, cesaretini halkına göstermek, kabul ettirmek için sık sık av meclisleri düzenler. Her ava gidişinde oldukça kuvvetli, yırtıcı ve vahşi hayvanlarla mücadele eder ve onları yener. Bu galibiyetlerini de avların sonrasında düzenlediği eğlence meclislerinde maiyetiyle beraber kutlar. II. Behrām ülke dışına açılır. Etrafını kuşatan çeşitli ülkelere savaş açar. Kimi zaman savaşır, kimi zaman akıl ve bilgisiyle galip gelir, kimi zamanda bir mektup yazarak onları dize getirir. Artık şahlığını bütün cihana kabul ettirmiştir. III. Behrām, yendiği Yedi İklim Padişahlarının kızlarıyla birlikte olmak ister. Bu nedenle yedi renkli köşk yaptırır ve her gece bu köşklere birisine giderek orada bulunan yedi iklim padişahlarının kızlarıyla birlikte olur. Onların anlattıkları hikâyeleri dinler.

Buraya kadar hikâyenin üç ana metin halkasının neler olduğunu ortaya koymaya çalıştık. Şimdi de her bir metin halkasını meydana getiren vak'a birimlerinin neler olduğunu göstereyim.

Behrām'ın av meclislerini, birinci metin halkası (M₁), Yedi İklim padişahlarıyla olan savaşlarını ikinci metin halkası (M₂), kızlarla olan maceralarını da üçüncü metin halkası (M₃), şeklinde, bu metin halkalarının vak'a birimlerini de (V₁, V₂, V₃) şeklinde, aynı vak'a birimi içindeki tali olayları (V¹, V², V³) şeklinde gösterebiliriz.

M₁ = V₁ : Behrām'ın Babasının yerine tahta geçmesi

V₂ : Meşhur Behrām'ın ava itmesi, avda; parsı öldürmesi ve sonra da eğlenmesi

V₃ : Behrām'ın yine ava niyet etmesi ve avda korkunç bir ejderhayı öldürmesi

V₄ : Behrām'ın yine ava gitmesi ve avda çok sayıda arslanı öldürmesi.

M₂ = V₁ : Behrām'ın Çin şahına oyun oynayarak yenmesi ve Rum Kayserine de bir mektup yazarak kendisine biat etmesini istemesi

V_{2a} : Behrām'ın elçi kılığına girerek Hindistan'a gitmesi

V_{2b} : Hind şahının eğlence düzenlemesi ve bu eğlence de Behrām'ın Hindistan'ın güçlü, kuvvetli ve iri cüsseli bir güreşçisi ile güreşmesi ve yenmesi.

V_{2c} : Hindistan şahı ile Behrām'ın binicilik, nişancılık üzerine yarışmaları ve hepsinde Behrām'ın galip gelmesi.

V_{2d} : Hindistan şahının vezirinin Behrām'a Hindistan şahının kızıyla evlenmesi konusunda müjde vermesi.

V_{2e} : Hindistan şahının nikāh töreni düzenlemesi ve Behrām'ı kendine damat yapması.

V_{2f} : Hindistan'da uzun bir süre kalan Behrām'ın ülkesine geri dönmesi, yolda karşılaştığı gergedanı öldürmesi.

V₃ : Behrām'ın Tatar hakarıyla savaşması ve yenmesi.

V₄ : Behrām'ın Arap ve Mısır şahlarına mektup yazarak kendisine boyun eğmelerini istemesi .

V₅ : Behrām'ın değişik renklerdeki köşkleri yaptırması

M₃ = V₁ : Behrām'ın Yedi İklim padişahlarının kızlarıyla birlikte olmak için mimar Sinnimar'a yedi ayrı renkte köşk yaptırması

V₂ : Behrām'ın Hind şahının kızıyla siyah renkli köşte birlikte olması.

V₃ : Behrām'ın Rum Kayseri'nin kızıyla beyaz renkli köşkte birlikte olması.

V₄ : Behrām'ın Acem güzeli ile kırmızı renkli köşkte birlikte olması.

V₅ : Behrām'ın Çin şahının kızıyla yeşil renkli köşkte birlikte olması

V₆ : Behrām'ın Arap şahının kızıyla sarı renkli köşkte birlikte olması .

V₇ : Behrām'ın Mısır şahının kızıyla mavi renkli köşkte birlikte olması

M₃ Metin halkası içerisinde sıraladığımız vak'a birimlerinin yanında her bir kızın anlattığı, esas metinden ayrı "tali vak'a" olarak nitelendirebileceğimiz küçük hikâyeler de vardır.

Behrām'ın birlikte olduğu her kız, babalarından dinledikleri ve Behrām'a ilettikleri mesajlar yanında bu mesajları daha iyi bir şekilde gözler önüne serebilmek için küçük hikâyelerde anlatırlar. Bu mesajlar ve hikâyelerin ana teması aynıdır. III. metin halkasını oluşturan vak'a birimlerinin metin içindeki yorumundan şu sonuçlar çıkar;

M₃ = U₁ : Adaletli olma

U₂ : Cömert olma

U₃ : Savaşçı olma

U₄ : Siyasetçi olma

U₅ : Ağırbaşlı ve alçak gönüllü olma

U₆ : Çalışkan olma

En son olarak, olay örgüsünün daha iyi bir şekilde ifade edilmesine yardımcı ve örnek olması açısından bir metin halkasını meydana getiren vak'a birimlerinin açılımını yapalım.

M₁ 'deki Behrām'ın tahta geçmesiyle ifade edilen (V₁) şu vak'a birimlerinden oluşmuştur :

V₁ = V_{1a} : Yazd cürd'ün tahtı terketmesi ve Behrām'ın hilat giyerek Acem mülküne şah olması

V_{1b} : Cihanın, onun tahta geçmesiyle beraber olağan üstü bir sesle dolması

V_{1c} : Behrām'ın yiğitliği, cesareti, basireti ve bilgisiyle Acem mülkü gamdan uzaklaşır, feraha kavuşur.

V_{1d} : Acem mülkünün bolluk ve bereketle dolması

V_{1e} : Kurumuş ağaçların meyve vermesi

V_{1f} : Bütün başıboş insanların onun hükmüne boyun eğmesi

V_{1g} : Bilgisi, savaşçılığı ve kahramanlığıyla düşmanlarını kahretmesi

V_{1h} : Gücü ve kuvvetiyle en vahşi hayvanları bile öldürmesi.

Şimdiye kadar olay örgüsü ile ilgili yaptığımız değerlendirme neticesinde şu hükümleri ortaya koyabiliriz:

1) Heft-Peyker mesnevisi belli bir mantıkî ve kronolojik sıraya uygun olarak tanzim edilmiştir.

2) Her olay mesnevide belli bir amaç doğrultusunda yer almıştır. Bu amaçların ortak paydası ise Behrām'ın tarihî, destanî ve masalımsı kişiliğinin ortaya konulmasıdır.

3) Olay örgüsünü meydana getiren olayların zaman açısından kronolojik düzeni yok gibidir. Çünkü Behrām'ın tahta geçtiğinde yaşı nedir? ve ne kadar zaman tahtta kalmıştır? Bunlar belli değildir. Fakat bu eksikliğe rağmen; Behrām'ın önce av hayatı, sonra savaşları ve en sonda da kızlarla olan macerasının verilmesi hayatının belli bir düzen içerisinde ortaya konulduğu gerçeğini kabul etmemiz gerekir.

c) Şahıs Kadrosu

Anlatma esasına dayalı eserlerde fizikî ve rûhî durumları, günlük hayatları en ayrıntılı bir şekilde çizilen kişiler, üstlendikleri bu rol gereği eserin var olma nedeni de sayılabilirler. Kimi sanatçı okuyucusuna iletmek istediği mesajı bir olay ile aktarmak istiyorsa; bir başka ifadeyle bir olayı, bir durumu anlatmak istiyorsa, bu olay aktarımındaki bütün şahıslar aracı durumundadırlar. Eğer, verilmek istenen şahıslar ise, bu sefer de olaylar aracı durumunda karşımıza çıkarlar.

Üzerinde çalışma yaptığımız Heft-Peyker mesnevisi ikinci türe girer. Burada ön plânda olan Behrām'dır. Bütün olaylar Behrām'ın kişiliği üzerinde yoğunlaşmış ve bu kişilik etrafında meydana gelmiştir. Kısacası Behrām-ı Gür Heft-Peyker mesnevisinin yazılma nedenidir.

Şahıs kadrosunu meydana getiren fertler, her iki yapma ve yaratma tarzında insanî vasıflarla itibarî eserde yer alırlar. Onların da fizikî görünüşleri, ruh halleri, istek ve arzuları vardır.⁵⁵ Bu açıdan bakıldığında Behrām, yer yer destanî, yer yer tarihî ve yer yer de masalımsı bir hüviyete bürünerek dikkatimizi çeker. Bütün bunların yanı sıra insani vasıflarının varlığını da inkar etmememiz gerekir. Behrām'ın başkahraman olarak yer aldığı eserde diğer şahıslar ya norm karakter ya da fon karakter olarak bir görev üstlenmişlerdir.

1) Baş Kahraman

Behrām gerçekte İran şahlarından biridir. Ölümünden nice zaman sonra, yarı tarihî, yarı destanî, yarı masal öğeleriyle süslenerek çeşitli şairler tarafından tekrar yaşatılmaya çalışılır.

Babası Yazdöürd'ün yerine tahta geçen Behrām güçlü, kuvvetli, akıllı, adil yardımsever, ava ve eğlenceye düşkün birisidir. Sıralamaya alıştığımız bu özelliklerin yanı sıra, karşılaştığı her güçlüğü rahatlıkla yenebilecek hatta, olağanüstü sayılabilecek yapısı da söz konusudur.

Mesnevî'nin başında, Behrām'ın tahta geçtiği zaman tabiatıta meydana gelen değişiklikler ile Behrām'ın nasıl bir kişilik sergileyeceği de okuyucu ya verilir. Bu E. M. Forster'in tanımıyla "yuvarlak veya boyutlu" kişiliktir.⁵⁶ Behrām sahip olduğu bu "yuvarlak veya boyutlu" kişilik ile okuyucuyu kendisine çeker. Boyutlu kişiliğe sahip olan Behrām eserden çıkarıldığı zaman mesnevinin hiç bir özelliğinin kalmayacağı da bir gerçektir.

⁵⁵ Şerif Aktaş; **Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş**, Ankara 1991 Akçağ Yay., s. 149

⁵⁶ E.M. Forster; **Roman Sanatı**, (Çev. Ünsal Aytür) Adam Yay. İst. 1982.

Sanatçı Behrām'ı okuyucusuna tek taraflı vermeye çalışmıştır. Bu tek taraflılık onun daha çok fizikî yönüyle ilgilidir. Gerçekte sanatçının bu eseri yazımdaki amacı göz önünde tutulduğunda, Behrām'ın sadece avları, savaşları ve eğlencelerinin bu amacı gerçekleştirmeye yettiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Tahta geçmesiyle beraber hikâyeye de aksiyon kazandıran Behrām, çeşitli özellikleriyle tasvir edilir.

‘Adl u dādiyla bulup emn ü emān
Şanasın huld-berin oldı cihān (187)

Bu beyitte Behrām'ın adeletliği sayesinde cihanın emniyet ve huzur içinde olduğu anlatılır.

Aşağıdaki beyitte av esnasındaki güçlülüğü ve kuvvetliliği anlatılır:

Bir idi neste aña gür u neheng
Tığına döymez idi şir ü peleng (206)

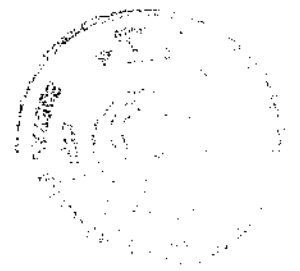
savaştaki durumu ise şöyle tasvir edilir.

Haşmına şalsa kaçan gürz ü girān
Degmeden sāyesi virür idi cān (200)

Behrām'ın içki, eğlence ve av vb. dünyevî motiflerle süslenmiş hayatı verilirken, dinî motiflerin ikinci planda kaldığına şahit oluyoruz. Bir iki yerde Allah kelamı ve namaz kelimesi geçmesine rağmen, bütün bunların Behiştî'nin kendi tasarrufu neticesinde mesneviye girdiğini belirtmeliyiz. Çünkü Behrām-ı Gūr aslında "zerdüşt"tür ve ateş-gedelerde tapınan bir kişidir. Behiştî, Behrām-ı Gūr'un hayatını anlatırken az da olsa bir iki islâmî motifi esere yerleştirerek, edebî kişiliğini esere yansıtmayı başarır.

Bu arada Behrām'ın Allah'a olan inancının da az da olsa vurgulandığı dikkat çeker. Behrām Hind şahına yazdığı mektubun başında, mesnevi geleneğinin bir parçası olarak, önce Allah'ın adını zikreder:

Evvelā yazanı ki evveli yok
Bî-nihāyet keremi nimeti çok
Hâlık-ı hâkdürür ferd ü şamed
İdemez nisbet ana kimse veted (551-552)

Ādemî-zāde viren ‘aql u kemāl
‘izz ü ikrām u kerāmât ü celāl (557)

Allah'ın birliğini dile getiren Behrām, sonsuz derecede kerim sahibi ve nimetinin bol olduğunu, akıl ve kemali insanoğluna Allah'ın verdiğini, ona hiç bir şekilde nisbet edilemeyeceğini, O'nun izzet, ikrām, kerāmet ve celāl sahibi olduğunu dile getirerek, manevi açıdan Allah'a olan inancını gözler önüne serer.

Behrām-ı Gür mesnevinin baş kahramanı olmasının yanı sıra "tematik gücü" de temsil etmektedir. Tematik güç vak'aya ilk dramatik hamleyi kazandıran unsurdur.⁵⁷ Behrām da tematik güç olarak vak'aya ilk dramatik hamleyi vermekle kalmaz, mesnevinin sonuna kadar bütün olayların odak noktası olma özelliğini de şahsında bulundurur. Tematik güç olarak Behrām, cesur, kuvvetli, akıllı, bilgili, yardımsever, adil bir kişidir. Eğlenceye ve ava düşkündür. Aşağıdaki mısralar Behrām'ın belli başlı özelliklerini en özlü bir şekilde ifade etmesi açısından dikkate değerdir.

Rezm bezm idl işi seyr ü şikār
Bir nefes gün gibi tutmadı karar (205)

2) Norm Karakterler

Norm karakteri oluşturan unsurlar (şahıs, hayvan, nesne vs.) baş kahraman ile fon karakter arasında olan, yer yer ikisinin de belli bir takım özelliklerini bünyelerine bulundurlar. Norm karakter, baş karakter kadar esere nüfuz edemese de; baş kişinin eksiklerini tamamlayan; tek, bazen birkaç yönüyle baş kişinin iş dünyasını aydınlatan bir niteliğe sahiptir.⁵⁸ Baş kişinin gerçekleştirmek zorunda olduğu bazı fonksiyonların yerine getirilmesinde aracı olarak görev alabilirler.

Heft-Peyker mesnevisinde yer alan belli başlı norm karakter olarak, yedi iklim padişahlarını gösterebiliriz. Behrām bu yedi iklim padişahlarının kimileriyle savaşmış, kimilerine de mektup yazarak onları dize getirmiş sahlığını.

⁵⁷ Ramezan Korkmaz: **Roman Teorisi ve Roman İnceleme Metotları**, Yüksek Lisans Ders Notları.

⁵⁸ Ramezan Korkmaz; a.g.n.

yedi iklime kabul ettirmiştir. Bu şahıslar, Behrām ile olan ikili münasebetlerinde dikkate değer bir kişilik sergilemezler. Fakat mesnevinin son bölümünde Behrām'ın yaptırdığı yedi renkli köşkte kalan yedi iklim padişahlarının kızları, detaylı olsa da babalarının en belirgin vasıflarını gözler önüne sererler.

Bu açıdan değerlendirdiğimiz zaman, yedi iklim padişahları, norm karakter olarak aşağıdaki özellikleri bünyelerinde bulundururlar.

✓ Hind şahı adalete önem vermektedir.

İrmesün devlet ü 'ömrüne gezend
Bin perestāra peder itdi çü pend
Didi çünkü olasın şāha karin
Eyle dāyim aña bu pendî hemin
Ki işi dāyim ola 'adli ile dād
Bār olmaya aña haqq-ı abād (1257-1259)

Rûm Kayseri Cömertliğe önem vermektedir.

Göndericek pilini bu yaña peder
Söyle ısmarladı ey 'ālî-güher (1361)
Bir naşihat virem unutma şakin
Diyessin şāha buluşicek hemin
Farz'dur çünkü selātine saḫā
Devlet anuñ kim şî 'ārı ol ola (1363-1364)

Acem güzeli babasının yiğitliğe ve savaşçılığa önem verdiğini anlatır :

Dimege sizlere bir niçe haber
Baña ısmarladı tekrār peder
Didi kim şāha secā'et de gerek
Zen olur olmasa bir erde yürek (1438-1439)

Çin şahı siyasete önem vermektedir.

Bir naşihat dimiş idi baña bāb
Şerḫ olunsa ola her bāb kitāb
Şehlere didi siyāset de gerek
Ki siyāset olur inşana mihek (1516-1517)

Arap şahı ağırbaşlı ve alçak gönüllü olmanın iyi bir meziyet olduğunu anlatır.

Bir nasihat bize de itdi peder
Naki ideyim saha ey 'ali-güher
Şehlere didi gerek hilm ü vakār
Her kişi endan ider yoksa firār (1592-1593)

Son olarak da Mısır şahı çalışkan olmayı öğütlemektedir:

İtmiş idi bana bir pend peder
Diyeyim saha buyurursa eger (1656)
Didi şah olmayıcek 'ali-himem
Hiç bi'at ide mi aña ümem (1658)

Norm karakteri oluşturan şahısları eserde üstlendikleri rollerini tanıttıktan sonra, tematik güç karşısında karşı gücü nasıl temsil ettiklerini de inceleyelim.

Çünkü "Bir edebî metinde tematik gücün varlığını kabul etmişsek eğer, bunun yanında karşı güçlerin varlığına da şahit olmuşuzdur. Karşı güç, metinde çatışmanın olabilmesi, vak'a zincirinin düğümlenmesi için birinci derecedeki kahramanla temsil edilen, tematik gücün karşısında bir hasım olarak tanımlanabilir.⁵⁹

Yedi iklim padişahları Behrām'a karşı koyarlar, onunla savaşırlar ve yenilirler. Hepsi de bir şah olduğu için belli bir sorumluluğa sahiptirler. Bu sorumluluk gereği Behrām'ın üstünlüğünü hemen kabul etmezler. Onunla mücadele ederler. Ama neticede onlar da, bir anlamda Behrām'ın kişiliğini ortaya koymada aracı durumunda oldukları için yenilirler. Yukarıda da belirttiğimiz gibi hepsi de insanlarda (daha doğrusu devlet yönetiminde bulunanlarda) olması gereken hasletleri teker teker Behrām'a ileterek, Behrām'ın eğitiminin tamamlanmasına yardımcı olurlar.

⁵⁹ Şerif Aktaş: **Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş**, Ankara 1991 Akçeg Yay., s. 153-154

3) Fon Karakterler

Heft-Peyker mesnevisinde dikkati çekecek derecede varlıklarına şahit olduğumuz karakterlerden birisi de fon karakterlerdir. "Bu karaktere sahip şahıslar veya hayvanlar tahkiye türü metinlerde bir an için ortaya çıkarlar ve baş karakterin üstlenmiş olduğu rolü gerçekleştirmede dekoru tamamlarlar."⁶⁰

Mesnevinin başında Behrām'ın av meclislerinde karşılaştığı, mücadele ettiği hayvanlar birer fon karakterdir. Bu hayvanların (pors, arslan, ejderha vs.) esere etkileri söz konusu değildir. Tıpkı masal kahramanının mutlu sona ulaşmak için, aşmak zorunda olduğu ve de aştığı engellere benzetebiliriz. Şair her ne kadar bu hayvanları fazlasıyla tasvir etmişse de buradaki maksat, Behrām'ın ne derecede güçlü, vahşi hayvanlarla mücadele ettiğini gözler önüne sermektir.

Aşağıdaki beyitlerde Behrām'ın ilk olarak gittiği avda karşılaştığı bebr (pars) 'ın nasıl tasvir edildiği anlatılmaktadır:

Buldi ol deşde bir bebr-i ⁶cib
Dîv-i vârun gibi gâyetde mehib
Cüssede pîl idi vü pençe de şîr
Çevşeni çâk ider idi cû harîr (227- 228)
Kuyruğun deprücek hem çû neheng
Sinecek yer bulamaz kûhda peleng
Görünüp esneyüp açaydı dehân
Gülhen-i tefteye benzerdi hemân (232-233)

Bir başka ava gidişinde karşılaştığı ejderha ise şöyle tasvir edilmektedir:

Pul pul idi teni her fûls-i siper
Ra⁶d okı atmaz idi aña zarar
Cismine pulları şen cevşen idi
Pür şerâre deheni gülhen idi (326-327)

Behrām'ın av meclislerinde ve savaş alanlarında yanında bulunan askerler de fon karakterdir. Çünkü bunlar sadece savaş alanının veya av meclisinin dekorunu oluşturmaktadırlar;

⁶⁰ RamazanKorkmaz; **Roman Teorisi ve Roman İnceleme Metisotları**, Yüksek Lisans Ders Notları.

Gördüler itdügini bu işi şāh
Kıldılar cümle du'a mîr ü sipāh (234)

Behrām avda karşılaştığı hayvanı yenince maiyetinde bulunan kumandan ve askerler onu tebrik edip duada bulunurlar.

Ayrıca eğlence meclislerinde yer alan sazendeler ve hanendeler ile sakiler de fon karakter niteliğindedir. Bunlar da eğlence meclisinin dekorunu oluşturmaktadırlar;

Toldı pes 'alet-i bezmiyle zemîn
Aldı sâzın ele her zümre-i cîn (246)

Eğlence meclisindeki sazendeler ellerine çalgılarını alarak eğlencee dekorunu oluştururlar. Bunların yanısıra Behrām'a yedi renkli köşkü yapan Mimar Sinnimar'ı da fon karakter çerçevesinde değerlendirebiliriz. O da Behrām'ın yedi iklim padişahlarının kızlarıyla birlikte olabilmesi için köşkleri yaparak bu alandaki dekorun bir parçası olduğunu gözler önüne serer.

Şair, Mimar Sinnimar'ın sanatını şöyle tasvir etmektedir:

Buldılar pes şehe bir ehl-i kemāl
Hendesi bilmede yok ana hemāl
Hüb-mimār idi ressām idi hem
Hoş-mühendis idi kaşşām idi hem
Naşş-pervēz idi pūr-kār hemān
İki parmağıyidi itze nişān (1144-1147)

Behrām'ın av meclislerinde karşılaşp yendiği hayvanlar kadar, eserde kendilerini hissettiren birbaşka fon karakter de yedi iklim padişahlarının kızlarıdır. Kızlar da Behrām gibi sadece fizikî özellikleriyle tasvir edilir. Fakat kızların tasviri yapılırken dekorun bir parçası olarak düşünölüp, dekora uygun bir şekilde gözler önüne serilirler. Aşağıda Behrām'ın Hind ve Acem güzelleriyle vaktini geçirmesi esnasında çizilen tablodaki mekânın renk unsurları ile kızların kılık kıyafetteki uygunluğu dikkat çekicidir. Göz önünde canlandırıldığı zaman, gözü tirmalayacak, göze batacak çirkin bir görüntünün aksine bir ahenk söz konusudur.

"Geydügi başdan ayak berk-i semen
Ak güle dönmüşidi gence-dehen (1335)

Çenberi hâle idi arızî mäh
Yâsemen idi başındağı külâh" (1340)

Hint güzeli beyaz renkli köşktedir. O da beyaz köşke uygun olarak beyaz renkli elbise giyinmiş ve "ak gül"e benzemiştir.

"Karşuladı şehi bânü-yı 'Acem
Künbed-i sürhâ girür vâris-i Cem (1426)

Câme-i sürhile ol âfet-i cân
Mihr idi şanki şafak içre nihân (1429)

Âteş içinde Halil idi meger
Eylemez âteş aña hiç zarar" (1430)

Yukarıdaki beyitlerde ise kırmızı renkli köşke gelen Behrâm, orada kırmızı renkli elbiselere bürünmüş Acem güzeli ile karşılaşır. Acem güzeli giydiği kırmızı elbise ile can yakıcıdır.

Güneşin doğuşu esnasındaki kızılık içerisinde ki güneşe benzemektedir. Hz. Halil (A.S.)' a telmih edilerek giydiği elbiseden dolayı ateş içine atılan Hz. Halil gibi olduğunu da belirtir.

Mesnevi'de bu şekilde yer alan diğer kızlar da bulundukları ortama göre tasvir edilmişlerdir. Kısacası mekânın (dekorun) bir parçası olarak değerlendirilmişlerdir.

Görüldüğü gibi fon karakterlerin esere veya baş kahramana herhangi bir şekilde etkide bulunma görevleri yoktur. Sadece ve sadece belli bir amacı gerçekleştirmede birer aracı, daha doğru bir ifadeyle, olayların geçtiği dekoru oluşturan, süsleyen birer unsur olarak mesnevide yer almışlardır.

d) Zaman

Heft-Peyker mesnevisinde Behrâm'ın babasının yerine tahta geçmesiyle başlayan zaman süreci, yedi iklim padişahlarının kızlarıyla geçirdiği vakte kadar

sürer. Bu iki olay arasındaki zamanın eş zamanlı olarak kullanıldığını görürüz. Ayrıca zaman bu süreç içinde kronolojik olarak verilir. Bu kronolojik zaman kesin hatlarıyla verilmiş değildir.

Olayların meydana geldiği zamana ait ifadeler, genellikle çok genel zaman unsurlarıyla verilir. Gün, hafta, ay, yıl gibi zaman ile ilgili kelimelere rastlansa da, bunlar eser üzerinde fazla müessir değildir.

Anlatma esasına bağlı bir eserde, zamanı incelemek için metin halkalarının eserin tamamında sıralanışına dikkat etmek ve onların zaman bakımından arzettiği hususilikleri belirtmek, yani zaman bakımından metnin düzenini dikkatlere sunmak gerekir. Bunun için de ayrı ayrı metin halkalarını ele almak ve onlarda ifade edilen vak'a parçasının meydana geldiği idrak ettiği anı ve seçtiği söyleyiş tarzını belirtmek zarureti vardır. Sonra da metin halkalarının zaman bakımından arzettiği manzarayı anlatmaya sıra gelir.⁶¹

Behrām'ın tahta geçerken kaç yaşında olduğu ve daha önceki hayatı hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadığımız için sadece elimizdeki zaman ile yetineceğiz. Ayrıca Behrām'ın kaç yıl müddetle tahta kaldığı da soru olarak belirsizlik taşır.

Birinci metin halkasında, Behrām'ın tahta geçişi ve bu olaydan dolayı meydana gelen olağanüstü olaylar hakkında bilgi sahibi olmaktayız. Burada herhangi bir zaman ifadesi yoktur. Anlatımda ise geniş zaman ve belirli geçmiş zaman hakimdir.

2. Metin halkasında ise birinci metin halkasının sonunda Behrām'ın avcılığı anlatılarak ikinci metin halkasındaki olayların zemini hazırlanır.

Turdu bir gün seheri şâh-ı cihân
Kaşd kıldı kim ola şayda revân (210)

⁶¹ Şerif Aktaş; **Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş**, Ankara 1991 Akçağ Yay., s. 128.

Diyerek bu metin halkasına başlayan sanatçı, belirsiz bir zaman ifadesi kullanır: Cihan şahı bir gün seher vakti av için yola çıkmaya karar verir. Gün ve seher kelimeleri tahta çıkışının kaçınıcı gününe aittir bilinmemektedir. Daha çok destansı-masalımsı bir zaman ifadesi hakimdir. Bu aynı zamanda itibari metnin genel yapısına da uygundur.

Seher vakti başlayan ay;

Şām irince idüben şöyle şikār

Geldi pes devletile mîr-i küsar (240) şeklinde ifade edilirken;

3. metin halkası yine aynı ifadeyle başlar:

Birgün oldı katı bārān ile bād

Varmada sayda şeh-i ‘ālî-nijād (241)

3. metin halkası da av ile başlayacaktır. Fakat şiddetli yağmur ve rüzgar nedeniyle bu gerçekleşemez. Bunun yerine eğlence meclisi düzenlenir ve gülendamlı gönül olan güzel ile vakit geçirilir. Bütün gün ve gece boyunca süren eğlence, sabaha kadar da güzel ile geçirilir.

Diğer metin halkalarının da yukarıdaki metin halkalarına benzer bir şekilde zaman öğeleriyle kurulduğunu görürüz.

Mesnevide anlatılan olaylar içerisinde günlerce, haftalarca süren bir iş, biri iki dakika da bir iki kelimeyle ifade edilir. Burada vak’a zamanında daralmanın söz konusu olduğu açıktır.

Bunlar dışında metinde hep belirsiz bir zaman ifadesinin ağırlığını hissederiz. Behrām çok uzun bir yolu bir-iki günde alır. Eğlence bir iki gün sürer veya "sabah akşam işi ayşu işret idi" gibi zaman ifadelerinin kronolojik bir nizama uygun şekilde sıralanmadığı da görülür.

Anlatma esasına bağlı bir eserde metindeki fiiller vasıtasıyla zamanın arkasında vaka ve vak’a zincirinin meydana getirdiği bir zaman dilimi ve yerine göre onların anlatıcı rolünü yüklenmiş fiktif kahraman tarafından idrak edildiği bir an mevcuttur.⁶²

⁶² Şerif Aktaş; a.g.e. s.118-119

Heft-Peyker mesnevisinde olaylar çoğunlukla geniş zaman, belirsiz geçmiş zaman ve imek fiilinin hikâyesi ile anlatılmıştır.

Yezd-cürd eyledi çün terk-i külâh

Oldı Behrâm 'Acem mülkine şâh (182)

Bağladı beline şâhâne kemer

Buldu onunla şeref dihim-i zer (183)

Yukarıdaki beyitlerde de görüldüğü gibi fiiller belirli geçmiş zaman kipini almışlardır.

Aşağıdaki beyitlerde ise olaylar imek fiilinin hikâyesi ile anlatılmıştır.

Serv-nâz idi boyı 'ömr-i dirâz

Berkidi işvesi vü mivesi nâz (257)

Ġamzesi tîr idi vü kaşları yay

Sine mi dil mi döyer bunlara hay (268)

Gürzine dolaşur saçı çü mâr

Mâr-gîr idi şan ol şüh- nigâr (268)

Dökülür söyleyicek kand ü nebât

Cân virür ölmüş çün Âb-ı Hayât (276)

Bu beyitlerde ise geniş zamanlı bir anlatım söz konusudur.

'Aş u nûşile geçüp yaz u kış

Gülmek oynamak olur halkın işi (1102)

Yaz ve kışın gelip geçmesi görüldüğü gibi anlatımın bir parçası olarak kullanılır. Yoksa bu mevsimlerin eser üzerindeki varlıkları neredeyse yok gibidir. Fakat güz mevsimi geçip de kış mevsimine gelince karşımıza "Şitaiyye" benzeri bir kış tasviri çıkar.

Güz geçüp ırmışidi şavlet-i dey

Bağladı tonmağa memzûda mey

Kalmayup meş' ale-i mîhrde nûr

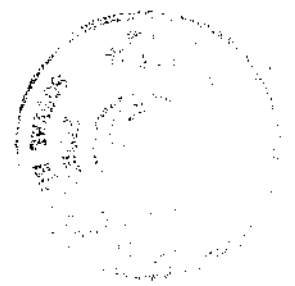
Mâh-ı kândiline irişdi fûtûr

Bâğ u râğun koyuben seyrini zâğ

Genç-veş günci tutub itdi ferâğ

Geydi sincâbını fertût-ı felek

Reşk ider tâbedeki murğa melek

Oldı her âb-ı revân üsti memerr
Ferş-i mermer düşedi devr meger (1106-1110)

.....
Toldı berf ü yahile kevnü mekân
Döndi yah-dâne bürüdetle cihân (1117)

Sonbahar geçip kış mevsimî gelmiştir. İçkiler dahi donmağa başlamıştır. Güneşin ışığında bir parça nur kalmamıştır. Ayın ışığında da takat kalmamıştır. Karga bag ve bahçenin seyrini bırakmıştır. Kocamış Felek sincabını giyer ve melek tebedeki kuşu kıskanır. Bütün akarsuların üstü geçilecek yola dönmüştür ve zaman sanki mermer halı döşemiştir. Bütün kainat kar ve buz ile dolmuş ve cihan bu soğukla buz parçasına dönmüştür.

e) Mekân

Mekân vak'a zincrinde ifade edilen hadiselerin sahnesi durumundadır. Heft-Peyker mesnevisindeki mekân gerçek hayattan tecrit edilmiştir. Gerçek mekân olarak ise sadece Mimar Sinnimar'ın yaptığı köşk vardır. Diğer yerler ise dekoratif unsur durumundaki şahıslar gibi belli belirli bir niteliktedir.

Heft-Peyker'de başkahraman olan Behrām'ın avlandığı yerler savaştığı yerler eğlendiği yerler hakkında herhangi bir malumat yoktur. Avlanmaya gidilen yerler sadece "sayd-geh" olarak zikredilir. Gerçekte Şairin mekân tasviri veya tanıtımı yapması için herhangi bir sebep de yoktur. Çünkü amaç Behrāmın avdaki üstünlüğü, avcılığı, savaşçılığıdır. Her eserde mekân her zaman önemli fonksiyona sahiptir:

Birinci metin halkasında Behrām ve O'nun kişiliği ile beraber olağanüstü bazı durumlar anlatılırken mekândan hiç bahsedilmez. Anlatılanların hepsi Behrām'ın ileride yapacağı avlar ve savaşların altyapısını oluşturmak gayesini taşır. Okuyucu baştan böyle bir ifadeyle tanıdığı Behrām'ın neler yapabileceğini tahmin eder veya yaptığı zaman garipsemez. Çünkü önceden buna hazırlanmıştır. Mekân'da ise böyle bir durum söz konusu değildir.

Heft-Peyker mesnevisinde olayların geçtiği mekân gayet geniş tutulmuştur. "Mesnevilerde olayların geçtiği yerler, genellikle şehirler, saraylar,

bahçeler, eğlence düzenlenilen, avlanılan yolculuklarda dağlar, çöller ve denizler aşılır. Olayların geçtiği yerler çoğunlukla da hayalidir. Coğrafi konumu bilinen yerler pek azdır. Bu yerler de kabaca gösterilir. Çin, Maçin Hindistan, Türkistan, Acem, Rum, Yemen, vb. ülke adları yanında şehir adları daha da belirsizdir.⁶³

Mesnevide adları geçen yerler yukarıda belirtildiği gibi hayali görünse de gerçekte coğrafi olarak mevcut olan yerlerdir. Adları geçen bu yerlerin kimileri benzetme amacıyla kullanılırken kimileri de esas olayın anlatımında araç olarak kullanılır.

Seyr idüp memleket-i Hindî temām

Kendüye şehlerini eyliye rām (660)

Turuñuz siz varayum Tebriz' e ben

Şayed ola ki olam hasm-ı şiken (453)

Bağladı bu işe mecmû'-ı miyân

Oldular azm idüben Merve revân (412)

Yukarıdaki beyitlerde geçen yer isimleri olayın parçası durumundadırlar. Hind, Tebriz ve Merv coğrafi olarak bilinen yerler olmalarının yanısıra olayların ne kadar geniş bir alana yayıldığını da gösteren delillerdir.

Şerbet-i Şehd olub orada sebil

Mevc urup ağıdı mey-ı nâb çü Nil (640)

Görmemiş idi dağı tır ü kemân

Bahr-i Kulzüm gibi mevc urdı hemân (332)

Bu beyitlerde geçen Nil ve Bahr-i Kulzüm ise olayların geçtiği yerlerden çok benzetme amacıyla kullanılan yer adlarıdır.

Behrām Çin'e, Hindistan'a, Diyār-ı Rum'a, Tataristan'a vs. sefer yapar, bunları egemenliği altına alır. Gidemediği yerlere haber yollar ve bu şekilde onları da kendisine bağlar. Daha önce de belirtildiği gibi bunların eser üzerinde herhangi bir etkisi yoktur.

⁶³ İsmail Ünver; *Mesnevî Türk Dili*, Türk Şiiri Özel Sayısı (Divan Şiiri) Ankara 1986. S. 415-416-417 s. 455.

Eserde dikkati çekici nitelikte mekân olarak Mimar Sinnimâr'ın yaptığı köşkler vardır. Önceleri geniş bir mekâna yayılan olaylar, Sinnimâr'ın yaptığı bu köşkler ile dar mekân içerisinde gelişir. Hatta daha doğru bir ifadeyle "kapalı dar mekân" olarak tanımlayabiliriz. Sinnimar'ın yaptığı bu köşkler uzun uzun anlatılır, tasvir edilir "Avrupalı tarzda hikâye ve romanda mekânla ilgili satırlar gözler önünde harici âlemde mevcut bir yeri tecessüm ettirir. Tamamen hayâl mahsûlu bir yer bile tasvir edilse, orası bilinen yerlere benzetilerek anlatılır. Neticede gözler önünde veya muhayyelede bir yerin görünüşü belirir. Burasının resmini yapmak da mümkündür.⁶⁴

Mesnevide belirtilen veya tasviri yapılan mekânlar dış dünyada herhangi bir gerçek yerle ilgili değildir. Sanatçı tasvirini yaptığı mekân ile okuyucusunu hayal dünyasına götürür. Bu hayal dünyasında meydana getirdiği mekânı bize tanıtır. Bu hayali mekân, ne kadar soyut bir nitelik taşısa da yine de insan aklının sınırlarını fazla zorlamadığını söyleyebiliriz.

Aşağıdaki beyitlerde Heft-Peyker mesnevisinde ender görülen mekân tasvirlerinden olan köşk tasviri şöyle yapılmıştır:

Sel-sebîl idi suyu hâkî 'abîr

Ağacı Sidre vü hażrâsı herîr

Mürde içse suyunı vire hayât

Bula ölmelü olan hasta necât

Şuyını ko ki hevâsıyla hemân

Pir-i fertut ola bir taze cüvân

Bir yerüñ cünkü olup yeri şerîf

Ola âbı vü hevâsı da latîf (1160-1163)

Nağar itdükçe gider medd-i basar

Heftelik yol göründür olsa nağar (1166)

⁶⁴ Şerif Aktaş: **Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş**, Ankara 1991 Aktaş Yay., s.142.

Sufesi her birinün 'adne karib
Buldi her köşesi bir resmîle zîb (1182)
Sandelu 'ûli idi hep tahtaları
Zeyn kılmış idi mismâr-ı zeri (1183)

Bu beyitlerde yapılan köşkün özellikleri ile köşkün bulunduğu ortamın nitelikleri anlatılır. Ağacının özellikleri, suyunun ölüyü bile dirilttiği, yaşlı birinin gençleşeceği anlatılır. Eğer bir yer kıymetli ise oranın hem suyu hem de havası iyi olur. Bu yapının üzerinden uzaklara bakıldığı zaman haftalık bir yol dahai görünür. Bu köşkün sofasının her biri cennete benzemektedir ve her köşesi yapılan resimlerle süslenip bezenmiştir.

Görüldüğü gibi tasviri yapılan bu mekân hem yapıldığı yeri, hem kullanılan malzeme ve diğer özellikleriyle Behrâm'ın hoşça vakit geçirebileceği niteliklere büründürülmüştür. Bir anlamda dekoru oluşturmuşlardır. Kısacası eserde herşey Behrâm'ın kişiliğine ve bulunduğu mevkiye uygun bir şekilde tanzim edilmiştir.

f) Bakış Açısı - Anlatıcı ve Anlatım Teknikleri

Anlatma esasına bağlı eserlerde yer alan şahısların mekânların ve olayların anlatımında sanatçının üslubundan kaynaklanan bir bakış açısı söz konusudur. Sanatçı ele aldığı konuyu, hikâyenin özelliğine göre olayı belli bir şekilde anlatabilir. Bu anlatım yapılırken herşey sanatçının kontrolünde geçiyorsa da bazen sanatçı, kendisini eserden soyutlayabilir. Anlatma işini ya kahraman anlatıcıya yada müşahit anlatıcıya devredebiliyor. Bu anlatma teknikleri, hem sanatçının okuyucusuna vermek istediği mesajın niteliğine hem de dile getirilen eserin türüne göre değişiklik gösterebilir.

Bakış açısı, anlatma esasına bağlı metinlerde vaka zincirinin ve bu zincirin meydana gelmesinde kullanılan mekân, zaman, şahıs kadrosu gibi unsurların kimin tarafından görüldüğü, idrak edildiği ve kime nakledilmekte olduğu sorularına verilen cevaptan başka bir şey değildir.⁶⁵ Sanatçı kimi durumlarda eser üzerinde öylesine bir güce sahiptir ki mekân, zaman, şahıs kadrosu ve vakayı istediği biçimde şekillendirebilir. Hem geçmişi, hem bugünü hem de

⁶⁵ Şerif Akteş ; a.g.e. s.84

geleceği de bilen, yazar anlatıcı bu haliyle "Tanrısal" bir hüviyet kazanmış olur. Bu Tanrısal hüviyet "Hakim Bakış Açısı" olarak da tanımlanabilir.

"Hakim Bakış Açısı" ile anlatılan eserler de yazar-anlatıcının çok büyük miktarda tasarrufu söz konusudur. Böylesine bir tasarruf eserin gerçekliğini de tartışabilir hale getirir.

Bu bakış açısı ile kaleme alınmış eserler gerçekçi oldukları iddia edilse bile masal ve destanlara has hüviyetleri bünyelerinde taşırlar. Çünkü destan ve masallarda ilahlarla insanlar iç içedir.⁶⁶

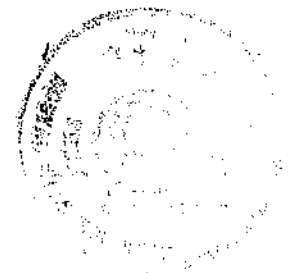
Bu açıdan bakıldığında Heft-Peyker mesnevisinde "Yazar-Anlatıcı Hakim Bakış Açısının" söz konusu olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Şahis kadrosunun özellikle baş kahraman Behrām'ın tanıtımında kullanılan ifadeler Behrām'ın yarı ilah yarı insan kişiliğini ortaya koyar. Behrām'ın tahta geçmesiyle beraber meydana gelen olağanüstü olaylar, avlar onun sıradan bir insan olmadığını ortaya koyarken eğlence meclislerinde gelişen olaylar ise insani vasıflarının ifadesi olarak dile getirilebilir.

Şahisa yönelik bu değerlendirme mekân için de geçerlidir. Mimar Sinnimār'ın yaptığı köşkün her yönüyle tanıtımında kullanılan üslup Behrām'ın çizilen kişiliğiyle paralellik arzeder. Yazar-anlatıcı mekân tasvirinde de üzerine düşen görevi yerine getirerek, tasarrufunun hangi mahiyette olduğu gerçeğini bir kez daha ortaya koyar.

Yukarıda yazar-anlatıcı hakim bakış açısının eser üzerindeki etkisinden bahsettik. Bu bakış açısının yanısıra az da olsa kahraman anlatıcıya rastlıyoruz. Behrām'ın Hind şah'ına yazdığı mektuptaki ifadeler sanatçının eserdeki varlığını yansıtmaları bakımından önem taşır.

Emr ider kâtib alur deste kalem
İtmege nâme şeh-i Hinde raqam

⁶⁶ Şerif Aktaş; a.g.e.s.96

Evvelâ nakş idüben nām-ı Hudâ
Yazdı ‘ûnvânına hamdile ş enâ

Vâcib oldur ne kadar var ise nâs
İdiler hażretine şükr ü sipâs

Pâdişehler kamu yanında zetîl
Birdürür kudretine peşşe vü pîl

Kimse virdüğüne mâni‘ olamaz
Sa‘ yile virmedüğünü alamaz

Viren insāna kirāmât u cüd
İtdiren aña sürüşına sücüd

Oldı her bir eş eri şâhid-i zât
Anuñ emriyle hayât ile memât

Yaradılmış kamu mahfi vü ‘ayân
Her biri varlığını itdi beyân

Halk mehlûkdurur hâlık odur
Halk merzûkdurur rızık odur

Her ki bir bilmez olur ehl-i cahîm
Hâmiye ehli alır içe hamîm

Bir dūrür birliğine itme gümân
Şâhid-i vahdetidür kevn ü mekân (667 - 677)

Yukarıdaki beyitlerde de görüldüğü gibi mektubu yazdıran her ne kadar Behrām ise de özellikle de dinî (İslamî) unsurların ifade edilmesinden dolayı yazarın dolaylı bir şekilde esere yön verdiğini söyleyebiliriz.

Mesnevide olaylar yazarın kontrolünde gelişirken yer yer yazarın müdahalesiyle de karşı karşıya gelebilmekteyiz. Özellikle nasihat üslubuna yaklaşan bazı kısımlarda (Behrām'ın haftanın yedi gününü değişik renkteki kızlarla birlikte geçirdiği ve bu kızların anlattıkları hikâyeler) direkt ve konuyla alakalı bir olay anlatılmasında ziyade devlet yönetiminde bulunanların ne gibi

hasletlere sahip olmaları gerçeğini çok çarpıcı bir şekilde ortaya koyması açısından önemlidir.

Heft- Peyker Mesnevisi'ni, bir başka deyişle Behrām-ı Gur'un hayatı anlatılırken birçok anlatım tekniğinin varlığına şahit oluyoruz. Bu teknikler :

1) Anlatma

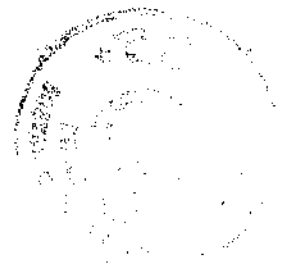
Sanatçının Hakim bakış açısından hareketle Behrām'ın yaptıklarını anlatması anlatma tekniğine girer. Bu teknik ile yazar her türlü tasarrufa sahiptir ve yer yer esere müdahale ederek kendi varlığını da hissettirebilir.

Olıcek bir kişiye devlet yār
Hāzıl olur ne murādātı ki var
Buluban cümle hayālātı vuku⁶
Rāmdur her ne işe itse şuru⁶
Pehlevānuñçün muradidi hasīb
İtmeden sa'y Hudā kıldı nazīb (909 - 911)

2) Gösterme

Bu metoddaki ise, sanatçı, Behrām'ın direkt olarak yaptıklarını anlatır. Yani bir kamera konumundadır. Esere müdahale söz konusu değildir.

Kıldı hakanuññışın şeh çü temām
Kırmadı askerini eyledi rām
Hānuñ olmuşıdı bir oğlı esir
Yerin eyledi şah añı emir
Kuşadup tiğ geyirdü aña tēc
Ahd kıldı vire ammā ki harāc (509-511)
Gelüben sāha du'ā itdi vezir
Yüz urup ayagına öpdi serir
Didi ey hem - reh ü hem rāz u enis
Yār-ı hem-zād u vefā-dār u celīs
İledüp təcile Behrāma kemer
Eyledüm vāl-i mülk ile haber (876-878)

hasletlere sahip olmaları gerçeğini çok çarpıcı bir şekilde ortaya koyması açısından önemlidir.

Heft- Peyker Mesnevisi'ni, bir başka deyişle Behrām-ı Gur'un hayatı anlatılırken birçok anlatım tekniğinin varlığına şahit oluyoruz. Bu teknikler :

1) Anlatma

Sanatçının Hakim bakış açısından hareketle Behrām'ın yaptıklarını anlatması anlatma tekniğine girer. Bu teknik ile yazar her türlü tasarrufa sahiptir ve yer yer esere müdahale ederek kendi varlığını da hissettirebilir.

Olacak bir kişiye devlet yār
H̄s̄ıl olur ne murādātı ki var
Buluban cümle hayālātı vuku⁶
Rām̄dur her ne işe itse gūru⁶
Pehlevānuñçūn muradidi hasīb
İtmeden za'y Hūdā kıldı naşīb (909 - 911)

2) Gösterme

Bu metoddaki ise, sanatçı, Behrām'ın direkt olarak yaptıklarını anlatır. Yani bir kamera konumundadır. Esere müdahale söz konusu değildir.

Kıldı h̄akanuññışın şeh çü temām
Kırmadı ' askerini eyledi rām
H̄anuñ olmuştı bir oğlu ezīr
Yerin eyledi şah aña emīr
Kuşadup tiğ geyirdü aña t̄ac
Ahd kıldı vire ammā ki harāc (509-511)
Gelüben sāha du'ā itdi vezir
Yüz urup ayagına öpdı serir
Didi ey hem - reh ü hem r̄az u eniz
Yār-ı hem-zād u vefā-dār u celīs
İledüp t̄acile Behrāma kemer
Eyledüm vāl-i mülk ile haber (876-878)

3) Tasvir

Heft-Peyker mesnevisinin çok çeşitli yerlerinde karşımıza çıkan anlatım biçimlerinden birisi de tasvirdir. Sanatçı başta Behrām olmak üzere, mesnevide yer alan kızların, hayvanların, mekânların ve mevsimlerin tasvirini, Divan Edebiyatı'na mahsus anlatım şekliyle gözler önüne serer Tasvirler genellikle somut öğelerle süslenmiştir. Benzetmeler canlı ve okuyucunun dikkatini çekecek niteliktedir. Kızların hayvanların ve mevsimlerin tasvirine ait örnekler verilmektedir.

Kız tasviri :

Zülfünüñ her ħamı kullâb-ı kulûb
Sözünüñ şehd-i şeker gibi 'uzûb
Lebi ħurması virür hastaya cân
Hoĸka-i la'li olur lûlu-ferân
Mâhidi cehhesi vü saçı sehâb
Heves-engiz çü eyyâm-ı şebâb (259-261)

Hayvan Tasviri :

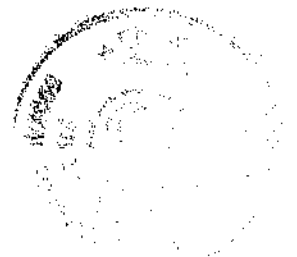
Aşağıdaki beyitlerde örnek olarak ejderha tasviri yer almaktadır:

Her ħamı kavş-ı kusaĸı idi hemîn
Nefesiyyile ider çâk-i zemîn
Tel idi bağı dehâni çü meĸâk
Heybeti zümre-i divî ide ħâĸĸ
Zehr-i mizâbidi dişî hemân
Merg-i seyl- âbını eylerdi revân (323-325)

Mevsim Tasviri:

Aşağıdaki beyitlerde de "şitaiyye" diyebileceğimiz bir kış tasviri vardır.

Güz geçüp irmişidi savlet-i dey
Bağladı toñmaĸa memzûda mey
Kalmayup meş'ale-i mihrde nûr
Mâh- ħandîline irişdi nûĸûr
Bâĸu râĸun koyuban seyrini zâĸ
Genc-veş günci tutup itdi ferâĸ

Geydi sincābını fertüt-ı felek
Reşk ider tābedeki murgā melek
Oldı her āb-ı revān ūsti memerr
Ferg-i mermer düşedi devr meger (1106-1110)

Mekân Tasviri:

Behrām'ın Mimar Sinnimara yaptırdığı ve içinde yedi tane köşkün de bulunduğu Havernok sarayının tasviri :

Bir binā yapıdır ol şāh-ı zemin
Kendüzi şandı görüp çarlı-beri
Yapılup çıkdı çün ol şūr-ı bölend
Asdılar üstine nık-pāre perend
Oldı çün burcı vü bārūkı temām
Geldi yüz sürüdi ğayretle 'amān
Yapılur kâlaferi hāre ile
Zeyn her kulesi seyyāre ile (1170-1173)

4) Montaj : (Aktarma)

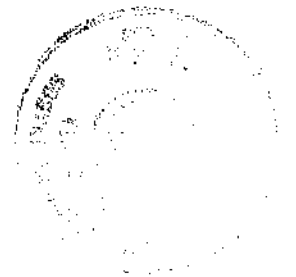
Behrām'ın Yedi iklim padişahlarının kızlarıyla olan münasebeti esnasında, kızların babatlarından dinlemiş oldukları nasihatleri ve hikâyeleri anlatmaları bu anlatım tekniğine girmektedir.

Didi dilber ki eyā şāh-ı zamān
Haşre dek rām ola emrüne cihān
Dimege sizlere bir niçe hāber
Baña ısmarladı tekrār peder
Didi kim şāha şecā'at de gerek
Zen otur olmasa bir erde yürek (1437-1439)

5) Diyalog

Behrām'ın özellikle kızlarla ve yedi iklim padişahlarıyla olan münasebetlerinde karşılıklı konuşmaya şahit oluyoruz. Fakat fazla yer verilen bir anlatım tekniği değildir.

İtmiş idi bana bir pend peder
Diyeyüm şāha buyurursa eger
Şeh didi söyle eyā ğonce-dehen
Hoş gelür her ne ki dîrsen baña sen (1656-1657)

6) Özetleme

Anlatma esasına dayalı edebî metinlerde sanatçı, esas konunun içerisinde ayrıntı sayılabilecek veya okuyucuyu sıkabilecek olayları özetleyerek bir iki kelime veya mısra ile geçiştirmeye çalışır. Bu özetleme ile okuyucunun zihninde herhangi bir istifham meydana gelmemesine dikkat edilir.

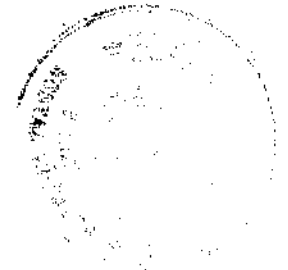
Behrām'ın Hind şahına veya Rum Kayserine yolladığı elçilerin yolculukları böylesine bir anlatım izlenerek ortaya konulur.

Geldüğün işidecek Hind şehi
Gönderür karşılamaya sipehi
Aldılar girdiler ikrâmlar idüp
Vardılar Dehlî'ye müddetle gidüp (709-710)

.....
Oldılar 'azm idüp İrân'a revân
Ol sefer anları iydiydi hemân
Kona göçe ol iki ilçi gider
Yağlu ballu ikisi yeyüp içir
İlçiler geldi çü İrân'a karîb
Virdi Behrām işidüp mülkine zîb (618-620)

.....
'Ayz u nûşile geçüp yaz u kış
Gölmek oynamak olur helkûn işi (1102)
Bir niçe gün idüben 'adhlile dād
Mülk(i) abād ider vü dilleri şād (1104)

Yukarıdaki örnek beyitler çoğaltılabilir. Fakat vurgulamaya çalıştığımız konu açısından buna gerek görülmemiştir. Burada sadece Behiştî'nin mesneviyi tekdüze bir anlatımdan kurtardığını, çeşitli anlatım tekniklerini bir arada kullanarak sanatçı kişiliğini daha iyi bir şekilde gözler önüne koyduğunu belirtmeye çalıştık.

g) Folklorik Unsurlar :

Bundan önceki bölümde mesnevide yer alan ve olayların geçtiği yerlerin dekorunun tamamlanmasında önemli bir unsur olan dekoratif unsurlardan bahsetilmişti. Bu kısımda ise dekoratif unsurlar kadar olmasa bile mesnevinin farklı bir yönünün tamamlayan folklorik unsurlardan bahsedeceğiz. Folklorik unsur denildiği zaman akla o günkü ortam da halkın günlük hayatında kullanılan çeşitli araç-gerçeler, gelenekler, inanışlar (dini ve la dini) gelir. Folklorik unsurların tesbiti ve üstlendikleri, işlevler açısından önemli bir değere sahiptirler. Çünkü kullanılan bu folklorik unsurlar aracılığıyla hem eser-müessir münasebetinin bir yönü hem de sanatçının folklorik malzemeye olan vakıf gücü ortaya çıkar. Sanatçı ne kadar halkın günlük hayatını eserine aktarırsa o derecede halkın kültür hayatında taban bulabilir. Bir başka ifadeyle folklorik unsurlar hem eserin yazıldığı dönemi hem de sanatçının bu dönem içindeki yerini tebit etmemize imkan tanır.

Heft-peyker mesnevisinde dikkat çeken folklorik unsurlar ve eserde kullanış amaçlarını şöyle sıralayabiliriz:

1- Tahta çıkma

Behrām'ın Babası Yazdöürd'ün ölümü üzerine tahta çıkarak Acem mülkünün yeni şahı olması ve Behrām'ın Çin Hakanıyla yaptığı savaşta onu yenmesi ve yerine O'nun oğlunu tahta çıkarması anlatılır.

Yezdöürd eyledi çün terk-i kulāh
Oldı Behrām ' Acem mülkine şāh (182)

Bağladı beline şāhāne kemer
Buldt anunla şeref dīhim-i zer (183)

Kuşadup tīg geyirdi aña tēc
Ahd kıldı vire ammā ki harāc (813)

2- Dügün:

Yine folklorik bir unsur olan düğün geleneği Behrām'ın Hind Şāhı'nın kızıyla olan düğün ve zifaf ile Çin Hakanı'nın kızıyla olan düğün de anlatılır.

Vāliyidi çū nikāh eyledi şāh
‘ Akd-i mihr eylediler mihr ile māh (539)

Kodu yāsı dūgine başladı hān
Şādihıyla tolar cümle cihān (540)

Eyledi sūr-ı sūrurıyla herāy
Gūş-ger eyledi muğanile nāy (541)

3- Güreş:

Behrām'ın Hind şahının yanındaki güreşçi ile iki kez güreşmesi de folklorik değer taşır:

Dest urup çūn yapuşur ol iki pīl
Sarmışuben tolaşur şan iki mīl (813)

Tutuben bir keresin şāh-ı cihān
Sındurup yire ider anı hemān (816)

Kūndesin anlamayup itdi hemān
Kaldı hayran şaluben pīr u cūvan (819)

4-Nişancılık

Yine Behrām'ın nişancılıktaki ustalığını belirtmek için bu unsura da yer verilir:

İbudā aldı ele tīr ü kemān
Urdı sağına vü solına nişān (850)
Urdı anın dağı sūfārına tīr
Hayretde vardı görüp şāh u vezīr (851)

Bir okı(n)ı ol atup şāh-ı cihān
Kıldı sūfārını birine nişān (852)

5- Paraya önem vermeme :

Behrām'ın yedi renkli köşkte yedi iklim padişahlarının kızlarıyla olan macerası esnasında kızların Behrām'a ilettikleri mesajlarda yer alırlar.

‘ Ālemüñ sīm u zerin eyleme çīn
Vir ki oldur kalanı sana hemān (1372)
Zer-perest olma ki mergūb olasın
Cümle ‘ālem seve mehbūb olasın (1373)

6- D nyadan zevk alma :

Yok cih nda    bil r idi vef 
İ i   i ret idi her  ub  u mes  (1312)

7- Kadere inanma:

Y ri All h ile ol to rı yola
Ne kaderlendiyse olan ola (1077)

8- Kılık de i tirme :

Behr m'in kılık de i tirip el i gibi Hind  ahının yanına gitmesi :

Yerine Ners'i yine eyledi   h
Geyd r r ba ına Behr m  k l h (665)

İ iler   uretine girdi hem n
Arma an h z r id p   h-ı cih n (666)

9- Hızır ve Ab-ı Hayat :

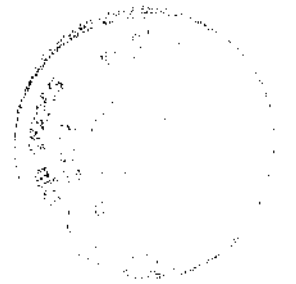
H z r idi itmege Ab-ı hay t
Old  ka r a a g y  zul m t (1227)

10- Sa ı sa mak:

Behr m'in  in Hak mının kızı ile yapt   d   n esnasında "sa ı sa mak" gelene i dikkatimizi  eker.

 a ılar  a ıb a a H srev-i   rk
İtdi d r-d ne-i cevherlere   rk (631)

Sıralamaya  alı t  mız b t n bu folklorik unsurlar da g steriyor ki Behi   hem mesnevi gelene inin gerektirdi i motifleri kullanm  , hem de i inde bulundu u toplumun de er yargılarını ve geleneklerini g zler  n ne sermeyi ba arm  tır.

6) DİL VE ÜSLÛP

Behiştî geniş bir edebî ve tarihî kültür birikimine sahiptir. Hamse şairi ve Osmanlı Tarihi yazarlığının yanı sıra içinde yaşadığı toplumun kültür değerlerine de oldukça vakıftır. Böylece mesnevide günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz maddî ve manevî kültür unsurlarını görmemiz mümkün olabilmektedir.

Behiştî'nin dile hakimidir; bu hakimiyeti mesnevide farklı yerlerde farklı şekillerde kendisini gösterir. Meselâ; Tevhid, Münacaat ve tasvir kısımlarında ağır bir dil kullanılmışken olayın anlatıldığı yerlerde daha sade bir dilin kullanıldığı dikkatimizi çekmektedir.

Şairin dile olan hakimiyeti sadece Türkçe'ye değil, Arapça ve Farsça kelimeler içinde geçerlidir. Yabancı kelimelerin eserdeki varlığı Tunca Kortantamer'in ifadesiyle "süsleyici, çeşni katıcıdır" İkili, üçlü hatta zincirleme terkiplere rastlamamız mümkündür. Ama bunların yanı sıra Eski Anadolu Türkçesine ait arkaik kelimeleri de görmekteyiz.

Bu arada belirtmemiz gereken bir husus da kafiye yapmada ağırlığın yabancı kelimelere verilmiş olmasıdır. 1729 beyit içerisinde sadece 65 beyit Türkçe kelimelerden oluşmuştur.

Sanatçı hikâyeyi anlatırken çeşitli bedî' ve belâgat unsurlarından da faydalanmıştır. Böylece eser basit bir olayı anlatma aracı olmayıp edebî bir nitelik de kazanmış olmaktadır. Aşağıda Heft-Peyker mesnevisinde tespit ettiğimiz belli başlı edebî sanatlar yer almaktadır.

Teşbih

Behiştî şahısların, mekânların, hayvanların ve mevsimlerin tasvirlerinde teşbih sanatını oldukça sık kullanmıştır.

Şair Behrâm'ı tasvir ederken onun kuvvetini Rüstem-i Zâl'a benzetir.

Pehlivanlıkda hemin Rüstem-i Zâl (197)

Yine kuvvetini anlatırken aslanın, kılıcının korkusundan kedi gibi ağaçta saklanacağını anlatır.

Gürbe-veş mişede olurdu nihān (226)

Behrām'ın avda karşılaştığı Bebr (Pars) tasvir edilirken:

Görinüp esneyüp açayı dehān

Gülhen-i tefteye benzerdi hemān (233)

diyerek Pars'ın ağzını açtığı zaman kızgın bir külhana benzediğini anlatılır.

Behrām'ın gönül eğlendirdiği kızlar benzer ifadelerle tasvir edilir. Bu tasvirlerde Eski Türk edebiyatı'nın klişeleşmiş ifadelerin sık sık rastlarız.

Serv-nāz idi boyu 'ömri dirāz

Berk idi işvisi vü mīvesi nāz (257)

Güzel'in boyu nazlı serviye benzetilir. Bu güzelin işvesi çok çekicidir ve meyvesi de nazdır.

Tenasub

Hüb-mimār idi ressām idi hem

Hüş-mühendis idi kassam idi hem (1146)

Mimar, mühendis, ressam ve kassam kelimeleri ile tenasub sanatı yapılmış.

Şerbet-i şehd olup orada sebîl

Mevc urup akdı mey-i nāb çü Nîl (640)

Şerbet, sebil, akmak, Nil. mey-i nāb kendi aralarında tenasub sanatını oluşturmuşlardır.

İstiare

Şair, Behrām'ın eğlence meclisindeki içki dağıtan güzeli anlatırken :

Gāh māh aldı ele gāh hilāl

Devr idüp eyler idi gunc-i dilāl (298)

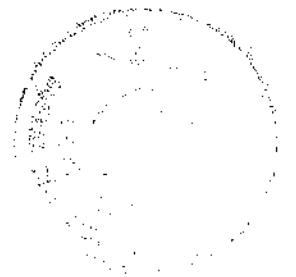
diyerek saki'nin elindeki kadehi açık istiare yolu ile aya ve güneşe benzetir.

Tezat

'Ālim olanlara ol 'ilm-i fezāy

Cāhil olanlara ol rāh-nümāy (85)

Alim ve cahil kelimeleri ile tezat yapılmıştır.

Telmin

Nahl-i Meryem misin Ey İsi-nefes (166)

Bu mısradaki Hazret-i Meryem ve Hz İsa'ya ölümleri diriltme mucizesinden dolayı telminde bulunulmuştur.

Asmānuñ iduben tahtına şah

Kıldı Hakk başına levlāk-i kulāh (87)

Bu beyitteki levlāk kelimesi, "levlāke levlāk lemā halaktü'l-eflāk" (Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım) anlamındaki hadis-i kudsiden alınmıştır.

Yüz sürer pâyine Cibrîl-i Emîn

Fakr idi fahri anuñ lîk hemin (86)

bu beyitte de "El fakr u fahri" hadis-i şerifine telminde bulunulmuştur.

İrsāl-i mesel

Öldürürdüm ya iderdüm seni lâl

Resmdür ilçiye yok lîk zevâl (735)

Şair birinci mısradaki ortaya koyduğu düşüncüyü "Elçiye zevâl olmaz" atasözü ile desteklemiştir. Bu arada atasözü ile veciz söz niteliğine yakın ifadelere de rastlamaktayız :

Eyleme kendüne ahtâb 'adû

Dâyıma sağ gelür sanma sebû (563)

Yiyebileceğin aşı uzada el

İdebüldüğün işe bağlaya bel (564)

Bu beyitlerde "düşmanı kendine dost edinme" testinin daima sağlam geleceğini sanma", "yiyebileceğin aşı el uzat" ve "yapabileceğin işe bel bağla" sözleri atasözü olmaktan ziyade veciz ifadeler niteliğindedirler.

Mecaz-ı Mürsel

Çeşm ü gûş şühû olmasa cihār

Mülk-i 'adl ile kaçan tuta karar (1274)

Şair "gözünü kulağını dört açmak" deyimini kullanarak mecaz sanatını yapmıştır.

Aşağıda "düşmanın gözünü açtırmama, aman vermeme ve aman dilemek" deyimleri kullanılmıştır.

Hazmūñ açdurma gözün virme aman
Ya kaçā ya dileye bāri aman (1451)

Aşağıdaki beyitte de "yok yere kana girmek" deyimi kullanılarak meaz sanatı yapılmıştır.

Bilürüz eñi bu itmedi günāh
Yok yere kana ne için gire şāh (1546)

Cinas

✓ Cinas sanatının bir çok çeşidine rastlamaktayız.

Muharref cinas: Yazılışı aynı (eski harflerle) okunuşu (herekelenişi) birbirine uymayan kelimelerle yapılır.

Yüzümñ üstine bas tek kademñ
Kademñle bile gelür kıdemñ (1303)

Kadem ve kıdem kelimeleri muharref cinastır.

Mutarraf cinas: (cinaslı kelimelerin birinin başında fazla harf bulunması)

Yüz sürer pâyine Cibril-i Emîn
Fakr idi fahri anuñ lik hemîn (86)

Emîn ve hemîn

Mefrūk cinas: (imlâsı farklı, okunuşu aynı olan bileşik cinas)

Lik korkum budur a'dâ işide
Gelüp İrāmı yaka bir iş ide (1030)

"İside ve iş ide" kelimeleriyle yapılmıştır.

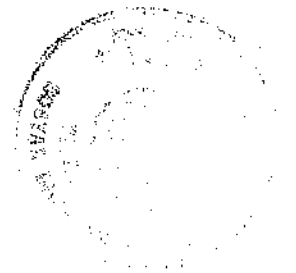
Lahik cinas: (kelimelerde sadece bir harf bakımından uyumsuzluk olan cinas)

Dönmezem gam yemezem ceng iderüm
‘Ālemi başlarına teng iderüm (789)

ceng ve teng kelimeleriyle yapılmıştır.

Leff ü neşr (mûrettep)

‘Ālim olanlara ol ‘ilm-i fezāy
Cāhil olanlara ol rāh-nümāy

Yukarıda verilen örnekler de gösteriliyor ki, Behiştî eserinin edebî yönünün, bedî' ve belagat unsurları ile zenginleştirmiştir. Bu alanda da geniş bir bilgi birikimine sahip olduğunu söyleyebiliriz. Fakat devrinin önde gelen şairleri gibi başarılı, orjinal sayılabilecek nitelikte buluşlara pek rastlanılmamıştır. Bu nedenle şair üslup itibarıyla vasat bir nitelikte karşımıza çıkar.

Heft-Peyker mesnevisinde dikkati çeken bir başka konu da, az da olsa Eski Anadolu Türkçesinde yer alan ama, zamanla kullanılmayıp unutulmuş bazı arkaik kelimelerin var olmasıdır:

İvmek : acele etmek

Yolına ölmege her kişi iye (1410)

Yırlamak: söylemek

Çaldı yırladı hoş âyende sürüd (1432)

Döymek: Dayanmak

Tığına döymes idi şir ü peteng (206)

Kuçuben : Kucaklayarak

Şubha dek şeh kuçuben idi huşûr (1482)

Koçuşarak : Kucaklayarak

Emişüp koçuşarak didi nigâr (1256)

Kınış: İstekle işe koyulma

Başladı şîve vü kınışa nigâr (1252)

Bunların yanısıra Behiştî'nin dili kullanmada fazla başarılı olmadığı veya dilin henüz tam anlamıyla yerli yerine oturmadığını gösteren dil ve imlâ özelliklerine de rastlanılmıştır:

Gibi edatı metinde dört değişik şekilde yazılmıştır.

(113) کیبی , (63) کب , (34) کیب , (54) کبی

Sana ve yapa kelimeleri iki farklı şekilde yazılmıştır:

(1150) صا , (1151) صا , (1150) یپا

(1152) یپا

Yok ve çok kelimeleri yer yer "Vav"lı, yer yer ise "Vav"sız yazılmıştır.

"Vav"sız yazılanlar :

Yok nişānı ki beşer vire nişān (16 b)

Ni' mete gerçi ki çok şart u sebep (33)

söyliyecek kelimesi de "vav"sız yazılmış

Dökülür söyleyicek lûlu dürer (1493)

Söylemek kelimesi metinde hem "vav"lı hem de "vav"sız yazılmıştır.

"Vav"lı

Ne sezā söyleme şakın cün 'avēm (1607)

"Vav"sız

Kaşd söylese kizb ola le'im (1612)

Yüz kelimesinde "y" düşmesine rastlanmıştır:

Elüñ üzüñe urup eyle itāb (1629)

"İşte ve iş bu" kelimeleri arkaik şekilleriyle metinde kullanılmıştır :

Buldı zātunıa şeref uşbu mekân (1021)

Uşta mülk uşta hezāyin u sipāh (1022)

Soymak fiili de metinde soyıyup olarak yazılmış :

Soyıyup her birisine kodı hēm (1177)

olmayacak "kef" ile olıcek kelimesi de "kaf" ile yazılmıştır.

Bu temām olmayacak nākıs olur (152)

Olıcek ebr-i kefüñ lûl-feşān (113)

Heft-Peyker mesnevisinde dil ve üslûp bakımından dikkat çeken bir başka husus da Türkçe, Arapça ve Farsça kelimelerden oluşan terkiplerdir. Bu terkipler içerisinde Türkçe kelimeler ile yapılmış terkiplere de rastlamaktayız. Ayrıca ikili, üçlü ve zincirleme terkipler de söz konusudur.

İkili terkipler :

cism-i mahlûk (7), ilm-i kitāp (19), miftah-ı niam (1381), mülk-i serhad (1092), devr-i temām (765) kasr-ı cennet (1136) Arapça-Türkçe kelimeler ile yapılan terkip.

Nimet-i su (31)

Üçlü terkipler:

maye-i gül-berk-i tari (66) tütü-i nafıka-ı nagme (56)

Zincirleme terkipler:

Veter-i daire-i kaks-ı kadem (60) Gül-i hoş-büy-ı gülistan-ı irem (60)

Yukarıda örneklerini verdiğimiz terkipler, çoğunlukla esas konuya geçilmeden önceki Tevhid, Münacaat, Na't, Dört Halife ve Zamanın Padişahına övgü olan kısımlarda dikkatimizi çekmektedir

Bütün bu söylediklerimizden şu sonucu çıkarabiliriz: Eserin yazıldığı veya şairin yaşadığı dönemde dil yavaş yavaş yerine oturmaktadır. Bazı kelimelerin yazımında küçük farklılıklar söz konusudur. Türkçe kelimeler ağırlıktadır. Bunun yanında özellikle kafiyei meydana getiren kelimelerde Arapça ve Farsça kelimeler daha çoktur.

Kafiye

Heft-Peyker mesnevisinde daha çok Farsça kelimelerden meydana gelmiş kafiyei göze çarpar. Türkçe kelimelerden oluşan kafiye ise diğer kelimeler oranla daha azdır. Bunların yanısıra Türkçe-Farsça ve Türkçe-Arapça kelimelerden oluşan kafiyei de yer yer rastlamaktayız.

Türkçe kelimeler ile yapılan kafiye :

Boynı çekdi vü göğsini kakar
Germ olup dikkatle ana bakar (1302)

Didi çün şāha mülāki olazın
Bizden añlara duf'ālar kılasın (1362)

Aldılar gittiler ikrāmılar idüp
Vardılar Dehli'ye müddetle gidüp (710)

Türkçe ve Arapça - Farsça kelimeler ile yapılan kafiyei:

Ululuk olsa nijâdında eger
Bize göndermez idi böyle haber (724)

Söyle seyn eylediler şehrin için
Oldı her küşesi bir hâne-i cîn (1043)

Farz'dur çunki celâline saḥā
Devlet anuñ kim şif'ârı ol ola (1364)

Türş-rû olma çîn eyleme kaş
Vaz' uña dinmeye ta sîne hırās (1613)

Zâlim olanuñ olur 'ömrü çü az
'Âkil olan dileye ömr-i dırās (1267)

Cinaslı kafiye :

Yüzimüñ üstine bas tek kademüñ
Kademünle bile gelür kıdemün (1304)

Lik korkum budur ki a'dâ içide
Gelüp İrani yaka bir içide (1030)

Yüz sürer pâyine Cibrîl-i Emîn
Fekr idi fahri anuñ lik hemîn (86)

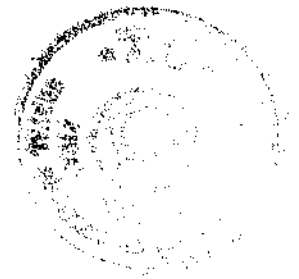
Göz kafiyesi:

Güş idüp iki taraftan iki seyl
Karuşur birbirine Kuzlüm ü Nîl (815)

Zengin kafiye :

Tutuben bir kereşin şâh-ı cihân
Sındurup yire ider anı hemân (816)

Yukarıda çeşitli kafiyelere verilen örnekler de gösteriyor ki şair, kafiye yapmada fazla zorlanmadan çok çeşitli kafiyeleeri kullanarak kulağa ve göze daha iyi hitap etme imkanını bulmuştur.

7) BEHİŞTİ'NİN HEFT-PYKER'İ İLE NİZAMİ'NİN HEFT-PYKER'İNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Behiştî'nin Heft-Peyker-i ile Nizâmî'ye ait olan Heft-Peyker'i karşılaştırırken yapılan çalışmanın hacmini fazla aşmamak için, şimdilik muhteva karşılaştırmasıyla yetinilmiştir. Muhteva karşılaştırmasını yaparken de eldeki imkanlar ölçüsünde tesbit ettiğimiz kadarıyla Emin Yümnî'ye ait mensur tam bir tercüme ile Prof. Dr. Günay Kut'un TDAY Belleten'deki Aşkî ve Heft-Peyker adlı makalesinden faydalanılmıştır.⁶⁷

1) Behiştî'nin eseri fe'îlâtün, feilâtün, feilün kalıbıyla yazılmışken Nizâmî'ninki feilâtün mefâ'îlün fe'îlün kalıbıyla yazılmıştır.

2) Nizâmî'de başta Tevhîde, Na'ta daha sonra da Mirâc bölümü ve Der-Sebeb-i Nazm-ı Kitâp kısmı gelir. Behiştî'de ise başta Tevhid, Münacaat Na't, Dört Halife ile Zamanın Halifesine Övgü ve daha sonra da Sebeb-i Nazm-ı Kitap gelir.

3) Esas konuya geçilirken Nizâmî, Ağâz-ı Dâstân ve Mevlûd-ı Şâh-ı Behrâm-ı Gur başlığını kullanılır ve Behrâmın doğumu anlatılır. Behiştî'de ise, Behrâmın doğumu bahsi yoktur ve esas konuya Matta'î-ı Efsâne-i Pür Elsün-ı Behrâm-ı Gur-ı Şîr-ı Zûr başlığıyla geçilir.

4) Behiştî'nin eserinde sadece Behrâm'ın doğumu değil, Behrâm'ın doğduktan sonra yetiştirilmesi için Yemen Hükümdarı, Numan'ın çağırılması, av dersi alması babası Yazdücürd'ün vefat haberini alması, Acem mülküne şah olmak istemesi ve bir sınavdan geçerek tahta çıkması, Fitne adlı bir cariyeye gönül vermesi gibi konular yer almaz.

5) Nizâmî'de Behrâm'ın haftanın her bir gününü birlikte geçirdiği kızlar ve anlattıkları hikâyeler önemli bir yer tutarken, Behiştî'de hacim bakımından neredeyse ikinci planda kalır.

⁶⁷ Emin Yümnî: **Tercüme-i Hikâye-i Heft-Peyker** (Nizâmî-i Gencevî'nin Mensur Tercüme) İstanbul 1289-1872.
Günay Kut (Alpay): **Aşkî'nin Heft-Peyker Çevirisi**, TDAY 1972

6) Nizâmî'de hikâyeleri anlatan kızlar, çeşitli fiziki özellikleriyle tasvir edilirken Behiştî'de ise daha basit bir tasvirle geçirilir.

7) Nizâmî'de son kısımlarda Zalim Vezir hikâyesi yer alırken, Behiştî'de bu hikâyeye rastlanmaz.

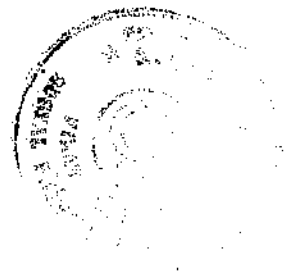
8) Ortak bir benzerlik olarak da hem Behiştî'de hem de Nizâmî'de Behrâm-ı Gūr'un sonundan açık bir şekilde bahsedilmez.

8) NÜSHA TAVSİFİ :

Heft-Peyker mesnevisi yaptığımız çalışmalar neticesinde tek nüsha olarak Süleymaniye Kütüphanesindedir. Eser daha önceleri Tercüman Gazetesi ile Süleymaniye Kütüphanesi arasında yapılan anlaşma ile bu kütüphaneye satılmıştır.

Eser Süleymaniye Kütüphanesi mikro-film Arşivi 2716 numarada kayıtlıdır. Bu katalogda eserle ilgili olarak aşağıdaki bilgilere yer verilmiştir.

124X63, 175X115 mm, 84-1 yok 11. st Sütun 2. Ta'lik 913. Saibek şemseli ve miktepli, koyu vişne çürüğü, Deri zencirekli.

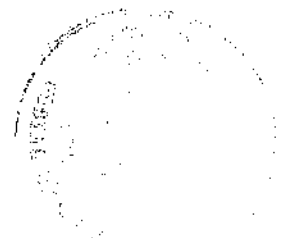

III.BÖLÜM
METİN (HEFT-PYKER-İ BEHİŞTİ)

HEFT-PEYKER-İ BEHİŞTİ

- 1b
- 1) Yā Rab eyle dile feyzüñi müdām
Kim olur feyzüñ-ile nağğ-ı kelām
 - 2) Olmasa feyzüñ eli fāyız-i cūd
Gelmez idi bir avuç hāke vücūd
 - 3) Bāğ-ı lutfuñ eseri heşt-behişt
Nār-ı qahruñ şererī dūzah-ı zışt
 - 4) Kudretüñ dest idüp hāki hamīr
Sīne(y) i itdi şeh-i ‘aşka serīr
 - 5) Ol mekīn ile şeref buldı mekān
Toldı şevkuñla zemīn ile zamān
 - 6) Toludur ‘aşkuñ-ıla ins ü melek
Hāk-i vecd oldu vü carh urdı felek
 - 7) Cism-i maḥlūka olur ‘aşk revān
Zindedür anuñ-ıla cümle cihān
- 2a
- 8) Zinde kıl ‘aşkuñ-ıla mürde dili
Zinde itdüñ virüben cān cü gili
 - 9) Zinde -ten mürde-dil eyleme beni
Maḥv kıl benliği pür eyle seni
 - 10) Kader olmaz cü teḥī ola sebū
Şeref ü qadr virür kūzeye şu
 - 11) Olmaya kisede cün sīm ile zer
Eylemez kimse göz ucuyla naẓar
 - 12) Ey ḥıred-zāt ḥayālinde zelīl
Vaḥfuñ eyleyemez kāl-ile kīl

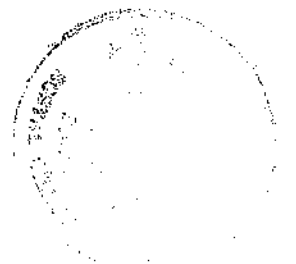
- 13) Bilmede çün seni ‘aciz oldı kemāl
Ma‘nide oldı teķavvül bu meķāl
- 14) Mā-‘arefnāk didi çünki resül
Da‘vī-i ‘ilm kılan ola cehül
- 15) Bilmeyen aşlı-y-ıla aşlı neden
Haķķı bildüm dise olmaya ḥasen
- 16) Yok nişānı ki beşer vire nişān
Kendüyi kendü bilür neyse hemān
- 17) İtmese luṭf eli ref‘-i niķāb
‘Aķl hergiz ide mi keşf-i ḥicāb
- 18) Görmede ‘āciz anı çeşm-i naẓar
Göre mi degme belā-y-ile başar
- 2b 19) ‘Aķl daḥı çün olur kendü ḥicāb
Sırrını keşf ide mi ‘ilm-i kitāb
- 20) Çün ḥıred mūşıl-ı maṭlūb degül
Rehber idinen olur anı ḥacil
- 21) Dāmen-ı faẓla yaş mūşıl olur
Dest-rest bulan aña yāri bulur
- 22) Keremi bedreķa-i rāḥ yeter
Ola mı vāsıta ‘uşşāķa naẓar
- 23) Vay aña kim vire evhām-ı zılāl
Gele ma‘ķūlī ḥayāline ḥayāl
- 24) Bāṭılı ḥaķ bile ısrār ola
Gelmeğe naķl u delīl ile yola

- 25) Tolu havf-ile İlâhi bu tarîk
Eyle iutfuñı Behiştî'ye refîk
- 26) Pişvâsı ola tâ'ilm ü şühüd
Kalmaya sifilede eyleye şu'üd

**DER-ERÂDÎF-İ TESMÎYE TAHMÎD-İ FATİHÂTÜ'L-KİTÂB
Kİ FÂTİHÜ'L-EBVÂB-EST**

- 3a 27) Ni' met-i Hakk mezîd itdi sipâs
Vâcib ol her nefese şükr ide nâs
- 28) Her mesâma açuben sekre-dehân
Olsa her bir ser-i mû aña zebân
- 29) Bulsa biñ haşr kadar ba'd-ı zamân
Kârını şükre kosa kişi hemân
- 30) Bir nefes almağa olmaya sipâs
Aña lâayık nice şükr eyliye nâs
- 31) Ey olan ni' met-i şu gibi sebîl
Keremi her kişi rızkına kefil
- 32) Ni' metüñ 'add ide mi hiç 'ahadd
Müntehî olmayana ola mı hadd
- 33) Ni' mete gerçi ki çok şart u sebep
Gâh olur mûcib olur sa'y ü taleb
- 34) Geh felek 'illet olur gâh zemîn
Sebebi ma'nide Hakk oldu hemîn
- 35) Kapusu mahzenüñ oldu küşâd
Gerek oldukça alur hisse 'ibâd

- 36) Ne 'atāsına şerik olur aḥad
Ne ḳapusından ider kimse(y) i red
- 37) Maḥzen-i rızḳına anbār-ı Hudā
İsteme derbeder aḥlī çü gedā
- 38) Girme seng içre virür ḥıṣṣa müdām
Ādeme rızḳını virmez mi temām
- 3b 39) Feyz baḥrinde sipihr oldu ḥabāb
Süfre-i ḥvānına Cibrīl zübāb
- 40) Levḥ-i maḥfūz-ıla yoğidi ḳalem
Rızḳ-ı maḥlūḳınuñ olmışdı raḳam
- 41) Rızḳa olsaydı eğer iki keḥl
Niçeler çü' dan olurdu 'alīl
- 42) Vaḥdeti her kişiye oldu 'ayān
İtdi bürhān-ı temāni' de beyān
- 43) Ḥalkınuñ vaḥdete her biri güvāh
Vay aña bağlaya çeşmini ilāh
- 44) Şükr kim virdi bize 'aḳl u naẓar
Bilünür anuñ-ıla ḥayr ile şer
- 45) Ekşeri hikmetinüñ oldu 'ayān
'Alem-i ğaybıdurur gizlū hemān
- 46) Aña kim ḳarf degül kevn ü mekān
İtdi mirāt-ı dil içinde nihān
- 47) Dāne-i ḥurd-ile sığmaḳ bu cihān
Naẓar-ı 'aḳla virür gerçi gümān

- 48) Lîkin istedügi ‘ilmini mühîṭ
Cümle ma‘lûm mürekkeble basîṭ
- 49) Hâdim oldu nazarı ‘aqla hâvās
Ki hâvās-ile olur kudret-i nās
- 4a 50) Çün zamāniyle gide ‘aql u hâvās
Cân ‘urûc ide vü ḥāk ola libās
- 51) Rûḥâ iḥsan ide bir dürlü hâvās
‘Aql ola her birî bunlara kıyās
- 52) Maṭlaba ‘aql degül gerçi delîl
‘Aql olmayan olur lîk zelîl
- 53) Cāzibe olmaz ise rehber-i dil
Farḡ olunmaz bir olur bes dil ü gil
- 54) Zerrece cāzibe olmazsa eğer
Vāṣıl olmaya viṣālûne beşer
- 55) Cezbe-i ‘aşkıle mest it dili sen
Mestdür cām-ı ğurūr ile igen

NA‘T-I MİHTERİ KÜ İCMÂL-İ EŞYÂ TAFSİL-İ ḤAKİKAT-İ ÜST

- 56) Tûtî-ı nâṭıka-i nağme-serā
Ḥatm idüp zemzem-i medḥ ü senā
- 57) Enbiyā ḥāteminüñ na‘tine bes
Eyledi biñ dil ü cān-ile heves
- 58) Hâdi-i ḥalk u İmāmü’ş-Şakāleyn
Oldı ‘ālem ki vücûdı-y-ıla zeyn
- 4b 59) Nokta-i evvel ü hem ahir-i ḥat
Muṣmaḥîl dāyiresinde bunu kaṭ

- 60) Gül-i hoş-büy-ı gülistân-ı İrem
Veter-i dâ'ire-i kavş-ı kadem
- 61) 'İllet-i gâyi-i icâd-ı vücūd
Zâtınuñ tâbi'-i nâ-būd ile būd
- 62) Âyet-i evvel-i pişine-raķam
İbtidâ harf ki sebt itdi kalem
- 63) Muşlih-i halk u şafâ-bağş-i rüsûl
Sâyiri cüz gibidür hażret-i gül
- 64) Âdem andan görünür gerçi kadīm
Sebkine şahid anuñ lık delīm
- 65) Rûh olan kâlbüd-i Âdem'e ol
Gün gibi nûr viren 'âleme ol
- 66) 'Araķı mâye-i gül-berk-i tarī
Nûr-ı mâ-zâğ idi kühl-i baŗarı
- 67) İsmidür zıkr-i şarır-i kalemüñ
Ziver ü ziynet-i bâl-ı 'alemüñ
- 68) Çetr idi farkınuñ üstünde şehâb
İtmeye hüsnini âzürde kitâb
- 69) Sâye salmaz yere ol serv-i revân
Sâydâr ola mı ten gibi revân
- 5a 70) Levh-i mahfûz aña olmuşdı 'ayân
İşidürdi ne dise gizlû zebân
- 71) Teni olmuş idi ayıne-misâl
Görinür idi ne vehm itse hayâl

- 72) İdüp engüşt-i elfiyle dünün
Kadrini nân-ı mehûñ kıldı fûrûn
- 73) Söyledi dest-i şerîfinde hâcer
Yüridi gel diyü emr itdi şecer
- 74) Eyledi çünki (?) dirâhte çü nâzar
Virdi tâze oluben berk ü şemer
- 75) Barmağundan akıdup Âb-ı Hayât
Verdi teşne-dil olanlara necât
- 76) Dün diyüp çün gûne emr itdi resûl
Döndi yerine idüp emr-i kabûl
- 77) °Arz idicek aña hâlimi cemel
Kıldı müşküllerini lutf-ile hal
- 78) Virdi Hakk hâr-ı muğaylana lisân
Eyledi mürsel idüğini beyân
- 79) Kesrinüñ kuşrını kesr eyliyen ol
Nerdubânsız bulan ol Sidreye yol
- 80) Meş'al ol idi şem°-i pesîn
Mihir-i °irfân idi vü mâh-ı metîn
- 5b 81) Olmuş idi bir aña zâhîr ü ğayb
Şâdıkû'l- kavî sözi bî-şekk ü reyb
- 82) Enbiyâ mefharî vü tâc-ı rûsûl
Himmeti bedrekaşı hâdi-i pûl
- 83) Nice diyemem aña Âb-ı Hayât
Kim irişmez yolına anı memât

- 84) Hātem-i hātime-i ehl-i belāğ
Mihrdür hażret(i) ğayrısı çerāğ
- 85) ‘Alim olanlara ol ‘ilm-i fezāy
Cāhil olanlara ol rāh- nümāy
- 86) Yüz sürer pāyine Cibrīl-i Emīn
Fakr idi faḥri onuñ līk hemīn
- 87) Āsmānuñ idüben tahtına şāh
Kıldı Haḫḫ başına levlāk-i külāh
- 88) Şer‘-i şemşīri-y-ile buldı cihān
Cennet-i ‘Adn gibi emn ü emān
- 89) Ḳadriñi bilmede ḫayretde beşer
İdemez fikr-i daḳıḳıyla naẓar
- 90) Enbiyā müftisi ḳāzi-i enām
Ḥikmeti gör dinür ümmi aña nām
- 91) Oldı bir ḫatve aña arş-ı Hudā
Nerdübān pāyeleri saḳı-ı semā
- 6a 92) Maḫzen-i ma‘rifete ḳufl u emīn
Ḳamer-i çarḫ-berin maḫẓar-ı zemīn
- 93) Rāmdur emrine mülk ü Melekūt
Zeyni zātı-y-ıla bāğ-ı Ceberūt
- 94) Çokdurur mu‘cizesi līk ‘acīb
Bu durur eyleyicek fikr-i lebīb
- 95) Bir gice eyledi ‘azm-i Melekūt
Ola cevlān-gehi tā kim Ceberūt

- 96) ‘Arş u kürsi vü eflāk temām
Anı seyr eyledi sūr‘atle imām
- 97) Kıldı bir anda ‘urūcıyla nüzūl
Bisteri germ idi geldikde resūl
- 98) Geldi luṭfı-y -ıla çü sultānı kerem
Raḥmet itdi hedāya-yı ümem
- 99) Çār-yārı oluben gevher -i çār
Her biri dīn evine oldu cidār
- 100) Yār -ı ġārı biri Bū Bekr -i Şiddik
Sānı İsneyn -i mezelli vü şefik
- 101) ‘Adl ü dāda biri menba‘ ü kân
Yüz sürer idi ışığıne Kiyân
- 102) Biri ‘Osmān idi deryā -yı ḥayā
Cāmi‘ -i menzil idi yemm -i vefā
- 6b 103) Biri daḡı Esedu‘llāh -ı velī
Evliyā serveri ya‘ni ki ‘Alī
- 104) Oldı her biri yem -i kurbde güm
Rāḡiyā‘llāh u Te‘ālā ‘Anhüm
- 105) Ale aşḡāba ta‘aşşub iden er
Görmeye raḥmet -i raḥmāndan eser
- 106) Yā İlāhı olıcak vakt -i kıyām
Bunları eyle Behiştî‘ye imām
- 107) Eyleyüp anlara cennetde qarın
Eyleme düzah -ı firḡatde ḡazın

ZİKR-İ MEHÂMİD-İ HALİFE-İ ZAMÂN MÜCİBİ-İ EMN Ü EMÂN

- 108) Ey cihân memleket-i pâdişehî
Sedd-i islâm u şerî'at-penehî
- 109) Hâmi-i dâyre-i mülket-i Rûm
Vâzî' -ı sünnet u mâhî-i rûsûm
- 110) Sürme-i ehl-i nazar hâk-i derûñ
Tavk-ı sultânlarâ bend-i kemerûñ
- 111) 'Adlûñ-ile bulalı zeyn-i zamân
Her harâb oldu mu'azzez çü cinân
- 7a 112) Oldı pür 'aleme bir vech-ile dâd
Dâd lafzın unudur âdemi-zâd
- 113) Olıcak ebr-i kefüñ lûlû-feşân
Pür olur hoşka-i dūr gibi cihân*
- 114) Sîm u zer eyleyesin çünki nişâr
Kîse gibi pür olur heft-diyâr
- 115) Nesi var hâtemün ihsân nola
Kî saña beñzeye itdükde saha
- 116) Bezi kılmağda lâ-ı leyle zer
Kana deryâya mı beñzeye beşer
- 117) Gerçi her gün pür olur lâl-feşân
Göricek cûduñ ider şermî nihân
- 118) Âsmân-ı hâtem olur mihr-i nigîn
K'ola destûñde semâ-y-ıla zemîn

* 113a) Olıcak : Kef ile yazılmış.

7b

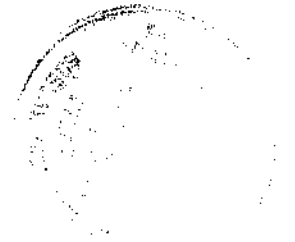
- 119) Saña çetr olmağa ey ‘āli-cenāb
Çerhūñ eṭrāfına gün şaldı tınāb
- 120) Çün hilāl alsun ele hançer-i tiz
Tig-i hūrşid idemez saña sitiz
- 121) Tāc-dih-i tāc- sitān mülk-küşāy
Fikri mir‘āt-i felek müşteri-rāy
- 122) Māh-veş rāyet-i hūrşide karin
‘Arş olur nūrı ele ferş-i zemīn
- 123) Perçem-i tūğı ne tāvūs-ı cinān
Cilvede dāyım olur müşk-feşān
- 124) Mihr ile mehden alur remhi külāh
Āsmān-gir idi rif‘atda çū māh
- 125) Cengde çün ele ol şeh ala yā
Eylemez tir-i kāza gibi haṭā
- 126) Mihr-veş çünki çeke hısm-ıla tig
Çāk ola vehmi-y-ile zümre-i miğ
- 127) Siper olmaz ele gürz alsa cidār
Nūk-ı peykān ider āhına kār
- 128) Bāl-ı Cibril olur ol sāha siper
İtmeye tır kadar tā ki zarar
- 129) Beñzemez nāhunına harbe-i berķ
Nice vehm eylesesün ġarb ile şark
- 130) Rūzgār eblākını eyledi rām
Tevsen-i çarḡa taķar ķadri licām
- 131) Her seher her şeb idüp kūs-ı nidā
Emn-i emāna ider ḡalka şalā

- 8 a
- 132) Devlet-i şem'ine pervâne kamer
Bağladı hıdmet-i Cevzāya kemer
- 133) Şāhı-ı bī-dārdil ü 'ālī-cenāb
'Adl oldu ki fiten çeşmine h^vāb
- 134) Kurretü'l- 'aynı kamu 'ālemüñ ol
Dürretü't-tācı benī-ādemüñ ol
- 135) Zeyl-i çetri oluben halka penāh
Sāyesine irişen geydi külāh
- 136) Māh-ı nev olduğu bu terk-i külāh
Zamm ide anı külāhına ki şāh
- 137) Şūreti sīreti beñizer melege
Bābinuñ rif'ati döndi felege
- 138) 'Aleme kûtb durur emne medār
Kûtb-veş devlet-ile tuta karar
- 139) Pādişehler oluben anā gulām
Haşre dek şāh ola dünyāya temām
- 140) Bābına bende ola feth u zafer
Bula zātıyla şeref tāt u kemer
- 141) Devleti mihrine irmeye zevāl
Dāyimā şād ola görmiye melāl

**SEBEB-İ NAẒM-İ KİTĀB-İ MÜŞĞİN -NİẒĀB Ü MAHMİDET-İ MÜNŞİ-İ
HİTĀB-İ MÜSTEṬĀB**

- 8b
- 142) Şubh-dem hātif-ı ğayb itdi hitāb
Didi sür'atle geçer vakt-i şebāb
- 143) Ğāfil olma ki geçer 'ömr çü bād
Gelmede gitmededür ādemī-zād

- 144) Baħr-i emvāc gibi halk gezer
Görinür nesne yok illa ki eser
- 145) Eser oldur ki ola anda sebāt
Nām-ı zinde ide çün Āb-ı Hayāt
- 146) Nedür ol sâbiṭ eser nazm-ı latîf
Kim olur anuñ-ile nām-ı şerîf
- 147) Haşre dek zindedür ol kim kıya nām
Mürde dūr zinde ise daħı ‘avām
- 148) Rūmda sencileyin nām u nişān
Kımadı kimse turaldan bu cihān
- 149) ‘Āleme mihr ideli ‘arz-ı cemāl
Doğmadı sencileyin ehl-i kemāl
- 150) Penc Genc’i çü nasīb itdi İlāh
Bende-i efkār idüñ eyledi sāh
- 151) Sa‘y kıl kılmağā sen anı temām
Ki süḥan mülki ola ḥükmüñe rām
- 152) Hamse ḥams olmağ-ıla kıadr bulur
Bu temām olmayıcak nāķış olur*
- 153) Hamse bununla olur çünki temām
İhtimām it buña kıl nevmi ḥarām
- 9a 154) Gencdür sineñ ü miftāḥ-ı kıalem
Eyle envā‘-i kemālāt raķam

* 152b) Olmayıcak : kef ile yazılmış.

- 155) Tîşedür hāme vü kân oldu devāt
Sîm ü zer yirine beğl eyle nebāt
- 156) Ney şeker hāme midād oldu şeker
Kand ile ko ki dola bahr ile ber*
- 157) Şadef oldu dilûn ma'ni güher
Pākini nazm kıl oldu ki hüner
- 158) Baş çeküp hırkaya ğavvāş mişāl
Ġavṭa kıl bahr-ı dîle dürlerin al
- 159) Ol cevāhirleri kıl halka nişār
Ki şadef gibi pür ola bu diyār
- 160) Eyle bir sihr gören ehl-i füsūn
Zevk u şevkından ola tā-ki hebūn
- 161) Şu'bede bāzlık 'it yine ki halk
PencGenc idüğini bile bu delk
- 162) Göstere her biri bir dürlü cemāl
'Arz ide her biri bir dürlü kemāl
- 163) Bābilüler görüp insāf ideler
Bileler var ki kerāmetden eger
- 164) Hum-ı 'aşk oldu devātuñ dolu meyi
Hem şarîr-i kalemün nāle-i neyi**
- 9b 165) Rûḥ-baḥş oldu kelāmuñ cü Mesîh
Gelmedi saña bedel ehl ü faşîh

* 156b) İle: y'siz yazılmış

** 164a) Vezin bozuk

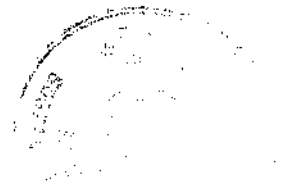
- 166) Şeker-i nazmuña girüp meges
Naḥl-i Meryem misin ey 'İsî - nefes*
- 167) Nûk-i ḥāmeñ çün ide bāng ü şarîr
Mürg-i cennet ötinür ki ide şafîr
- 168) Penc Gence uralı pençe(i) sen
Her kişi saña didi pençe-şiken
- 169) Urduñ ise kemerine kimüñ el
Bende-veş ḥidmetüñe bağladı bel
- 170) İtmesün kimsene destine ta'ab
Disün el arkası yerde saña heb
- 171) Eyledüm çünki bu efsāneye gūş
Kıldı deryā-yı ma'āni yine cūş
- 172) Dil ḥazāyin gibi olmuş idi pür
Bezî kıldum yine bu 'āleme dūr
- 173) Görüp iḥsānımı tā baḥr ile kân
Zer saçup olmayalar lülü - feşān
- 174) İde her biri metā'ını nihān
Şerm idüp itmeye varını 'ayān
- 175) Himmetümi idünüp bāl u perüm
Sidreye uçmağa oldı naẓarum
- 10 a 176) Himmeti 'ālî olan 'ālî güher
Eylemez 'ālem-i süfliye naẓar
- 177) Perr-i Cebrā'î olup bāl u perüm
Müntehāya olacaḫdur seferüm

* 166a) Mısra eksik : Şeker-i nazmuna girüp meges

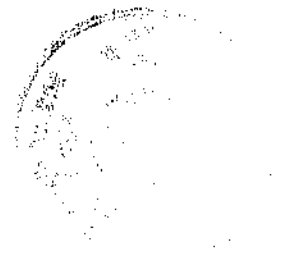
- 178) Ey Behiştî saña tevîk Hudâ
Cümle kâruñda ola râh-nümâ

MAṬLA' I - EFSÂNE-İ PÜR-EFSÜN BEHRÂM-I GÜR-I ŞİR-I ZÜR

- 179 Genc peymâ-yı hazâyîn-i Hudâ
Hâme miftâhın idüp kufl güşâ
- 180) Açdı bu mahzeni bezl itdi güher
Çû şadef tıldı cihân içi dürer
- 181) Yâd idicek geçen efsâneleri
Didi bu resme virüben haberi
- 182) Yezd cürd eyledi çün terk-i külâh
Oldı Behrâm 'Acem mülkine şâh
- 183) Bağladı beline şâhâne kemer
Buldı anuñla şeref dîhim-i zer
- 184) Nevbetin nevbet-ile çaldı zamân
Oldı pür sıyt (u) şadâsiyla cihân
- 185) Oldı bâbında anuñ kûs-ı sipihr
Zühr-i hünyâ-ger-ü deffâf idi mihr
- 186) Nâme-y-ile buluban kadr-ı direm
Hutbesiyy-ile ider fahr 'Acem
- 187) 'Adl u dâdiyla bulup emn ü emân
Şanasın huld-berîn oldu cihân
- 188) Çam gidüp tıldı 'Acem mülki ferâh
Düşmeninde dahı kalmadı terah
- 189) Hâmi-i beyzâ ider bâzi küleng
Beccesi gibi yalar gûn peleng

- 190) İdüp ahū berre-i şîr ile şîr
Dāye-veş besler idi mihr ile şîr
- 191) Görse bir bāmda bîñ yerde ciger
Zeğān itmez idi vehmi-y-le nazar
- 192) Niʿmet-ile töluban mülki Kiyān
Döndi baqqāl dükānına ciḥān
- 193) Çoğidi şarkda gāyet de sitem
Çekdi ol resm-i sitem üzre raḳam
- 194) Var ise her ne kadar huş-şecer
Verdi devrinde anuñ tāze şemer
- 195) Kār-ı ʿālem tutup anuñla niḫām
Cümle ser-keşler olur ḥükmüne rām
- 11 a 196) Kıldı sāyilleri iḥsānı ḡanī
Taḳdı zālimgere ʿadli reseni
- 197) Şāhlıḳda yoğidi aña hemāl
Pehlivānlıḳda hemīn Rüstem-i Zāl
- 198) Şād olup ḥulḳı-y-la ḥaḳı-y ciḥān
Otur āsūde zemīn-i-y-le zamān
- 199) Rezm de alsa ele tîr ü kemān
Pūr-ı Zāl isteye ḥavīndan emān
- 200) Haşmına şalsa kaçan gürz-i girān
Degineden sāyesi virür idi cān
- 201) Kahrla Kaf'a eger ursa sinān
Tafsiye (?) döndüre zaḥm-i-y-le ḥemān

- 202) Gürzini çekmede zahmet çeke pîl
Nîzesi mi'at çün mi'at-i mîl
- 203) Düzilelden berü nâvek ile yâ
Gelmedi ancılayın şast-güşâ
- 204) Bezm de keffi güher-rîzi sehâb
Rezmde tîği virür meh gibi tâb
- 205) Rezm u bezmîdî işi seyr ü şikâr
Bir nefes gün gibi tutmazd(ı) karar
- 206) Bir idi neste (?) aña gür u neheng
Tîğına döymez idi şîr ü peleng
- 11 b 207) Şayda uydurmazidi yüz yele bāz
Ġayrdan Ġayruya yoĠidi niyāz
- 208) ŞaĠ u sālīm dīlese itmege bend
Gerden-i şîre şalar bend-i kemend
- 209) Darb-ı desti soruyıp girye gibi
İtdüğün gürbeyi itmezdi şabî

**ŞİKÂR-KERDEN-İ BEHRÂM-İ NÂM-DÂR VE
KÜŞTEN-İ BEBR DER-ŞİKÂR**

- 210) Turdı bir gün seheri şāh-ı cihān
Kaşd kıldı kim ola şayda revān
- 211) Çekdiler cenge bir dīv- nijād
Kim tozin görmez idi pūyede bād
- 212) Raşş-ı Rüstem gibi yük çekmede cüst
Cümle endām-ı kemālinde dürüst

- 213) Gerdeni kavş-ı kuzah idi hemân
Çār-per-i tîr idi çün ola revân
- 214) Adı Şeb-reng-i siyeh hem-çü şehâb
Cüstî hamlede mânend-i şihâb
- 215) Şayda üstünden itmeseydi hadeng
Tîr ile bile irüşür çü peleng
- 12 a 216) Âhuna ğarķ olıcek rûz-ı muşâf
Şaf içinde görinür idi çü kâf
- 217) Bindi Şeb-rengine ol şîr-i jiyân
Aldı destine kemend-i-y-le kemân
- 218) Oldı serverler ile şayda revân
Düşdiler deşte olup bād-vezân
- 219) Cüst ü cü itdi irüp şayd-gehe
Gösterir yerlû yerini sipehe
- 220) Halka -veş devr kılur deşt-i siyâh
Kalmadı dām u dede kaçmağa rāh
- 221) Oldı ol dāyireye şāh medār
Deşt çün hāne-i cîn itdi nigār
- 222) Mürde peykerler ile tıtdı zemîn
Naç -ı hüsniyye döner deşt hemîn
- 223) Bāb-zen itdi gözine gehi tîr
Ki kemend-i-y-le şikār eyledi şîr
- 224) Gelse ögine eger pîl-i demân
Müştini eyler idi gürz-i girân

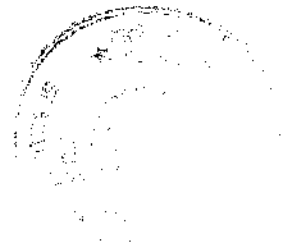
- 225) Müştinüñ darbını çünkim yiye pîl
Sûrhabın yıkılıp olurdu zelîl
- 226) Tîğ-i vehminden anuñ şîr-i jiyân
Gürbe-veş mîşede olurdu nihân
- 12 b 227) Buldı ol deşde bir bebr-i 'acîb
Dîv-i varun gibi gâyetde mehib
- 228) Cüssede pîl idi vü pençede şîr
Cevşeni çāk ider idi çü harîr
- 229) Kime uğradıysa kıldı helāk
Cübbesin cevşenini eyledi çāk
- 230) Gözi feşşād çanağıydı hemîn
Hâr-veş müyi huşûnetde haşîn
- 231) Deşneyidi dişî çengālî çü tîğ
Hışm iderdi harekât eylese mîğ
- 232) Kuyruğun deprücek hem çü neheng
Siñecek yer bulamaz kühde peleng
- 233) Görünüp esneyüp açaydı dehân
Gülhen-i tefteye benzerdi hemân
- 234) Nicesi destün idüp çînini çāk
Üstine çünki şaça hışmîle hāk
- 235) Göricek vehm kıla Rüstern-i Zāl
Tîğ-e el urmağa bulmaya mecāl
- 236) Gördi Behrām anı çün şaldı semend
Diledi kim şala bu yanuna kemend

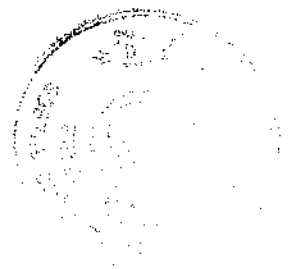
- 237) Varmadı esb-i ciger itdi sitem
İndi tığ aldı ele şāh-ı ‘Acem
- 13 a 238) Sıçradı cüst ki şāhı ide çāk
İtdi bir çarb ile şāh anı helāk
- 239) Gördiler itdügini bu işi şāh
Kıldılar çümle du’a mîr ü sipāh
- 240) Şām irince idüben söyle şikār
Geldi pes devlet-ile mîr-i kūsār

ŞİFAT-I BEZM-İ BEHRĀM BĀ-DİLĀ-RĀM-I GÜL-ENDĀM

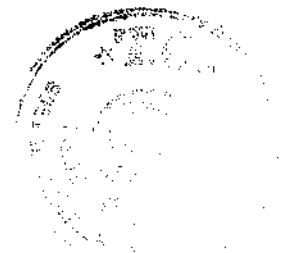
- 241) Bir gün oldu kati bārān-ile bād
Varmadı şayda şeh-i ‘ālî-nijād
- 242) ‘Azm-i bezm itdi vezin eyledi taht
Hem-dem-i ‘izzet-ü ikbāl ile baht
- 243) ‘Adeti olmuş idi bu iki kār
Meclis eylerdi çün itmeye şikār
- 244) Kıldılar def’i havāşşına haber
Virdi her peri gelüp meclise fer
- 245) Düşinüp sefere ni‘am oldu zelîl
İtdiler şerbet (ü) şu gibi sebîl
- 246) Toldı pes ‘ālet-i bezm-i-y-le zemîn
Aldı sazın ele her zümre-i çîn
- 13 b 247) Var idi bir şanem-i çeng-nevāz
Başdan ayağa teni işve vü nāz
- 248) Zümre āyın ü dilā-rām-ı benām
Reşk iderdi göricek māh-ı temām

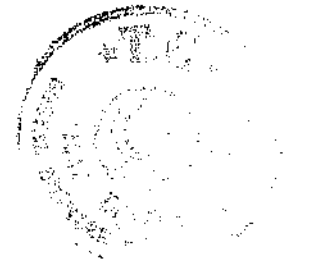
- 249) Bir Hıṭāyî-şanem ü Çînî-nijād
Görmemiş mişlini kim âdemî-zād
- 250) Mûcib-i şevkîdî evzâ'î kamu
Ser-i müyîdî dehānı belî mû
- 251) Dağ urup lâleye ḥāl-i siyehî
İtdî şermende ruḥ-i mihr ü mehî
- 252) Fitne-ger ğamzesi ğammāz anuñ
Pür-ḥayl ṭurrası ṭinnāz anuñ
- 253) La'li çün bâde zenaḥdānı çü ḥām
Olamı buncılaym bâde ḥaram
- 254) Vesmesi fitne idi sürmesi nāz
Bîñ dil alsa aña bir laḥzada az
- 255) Ḥüsn evcinde mehi dikdi 'alem
Nāḥunı dürr idi engüşt-ı kalem
- 256) Ḥāyıl olmazdı ana pireheni
Şîşe içinde gülāb idi teni
- 257) Serv-nāz idi boyu 'ömri dırāz
Berk idi işvesi vü mîvesi nāz
- 14 a 258) Nār- pistān idi vü sîb-i zekān
Yāsemîn-sîne idi ğonce-dehen
- 259) Zülfinüñ her ḥamı ḫullāb-ı ḫulūb
Sözinüñ şehd-i şeker gibi 'uzub
- 260) Lebi ḫurmāsi virür ḫastaya cān
Ḥoḳḳa-i la'li olur lûlû-feşān

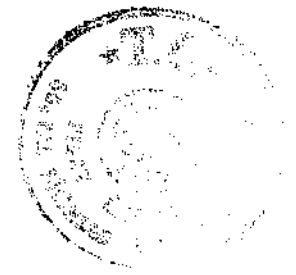
- 261) Māhidi cebhesi vü şacı sehāb
Heves-engīz cū eyyām-i şebāb
- 262) Ruḥ-ı gül-rengi virüp güllere reng
Deheni itdi dil-i ḡonce (i) teng
- 263) Ğamzesi tîr idi vü kaşları yay
Sine mi dil mi döyer bunlara hāy
- 264) Ceşm-i mestānesi bî-mār-ı ḡumār
Ğamzesi kâtil-i dil-dāde-i zār
- 265) Oluben zülfi perîşān u dijem
Pîc pîc idi olup yāllesi ḡam
- 266) Düzd-i dil idi saçmuñ reseni
Maḡbes-i cānidi cāh-ı zeḡamı
- 267) Añsa saç-ı-y-la olur nāfe-feşān
Toldı micmer gibi tîr-ı-y-la cihān
- 268) Gürzine tolaşur şacı cū mār
Mār-gîr idi şān ol şūḡ- nigār
- 14b 269) Gūş-vārı virüben ḡüsn-i behā
Görinür mihr yanında cū sehā
- 270) Leb-i şîrîni hemîn şeker ü şîr
Nāzenîn cismi cū kâfurî ḡamîr
- 271) Şikemi ḡırmen-i gül idi hemān
Cāmdan virür idi nāfi nişān
- 272) Her regi rişte idi hāyili dūr
Şîşe idi teni ya ḡamr ile pūr

- 273) Nideyüm her tarafı bāğ-ı çinān
Mişli olmaya meger ‘aksi hemān
- 274) Pāy-ı hınnālu vü hınnāsı nigār
Lāle-zār idi tehlī pāy-ı çenār
- 275) Başdan ayağa letāfetde ‘aceb
Görse her kim ki dutar lerze-i teb
- 276) Dökülür söyleyicek khand u nebāt
Cān virür ölmişe çün Āb-ı Hayāt
- 277) Nāl-veş inceyidi bel hemān
Aña avihte ol māye-i cān
- 278) Şöyle nāz-ile kuşanmışdı kuşak
Zillete inmiş idi kūşesi çāk
- 279) Geldi biñ şive ile bezme çü mäh
Buldi zeyn anuñ ile meclis-i şāh
- 15 a 280) Meh-likālar tutup eṭrafına şaf
Kimī saz aldı ele kimisi def
- 281) Alup ol mäh-arāya çü nücüm
İtdiler her ne ise vaż° u rüsüm
- 282) Aldı çengini ele itdi enīn
Seyledür cāmidi ol zümre-i Cīn
- 283) Kaddi ham pīri idüp tāze cūvān
‘Aşk esrārını iletdi beyān
- 284) Ne kadar kim var ise rāz-ı nihān
Eyledi pīr ü cūvān halka ‘ayān

- 285) Dutmasa dāmenin otar u veted
Tutmaz idi anı şevkından aḥed
- 286) Durah gāh idüben anı terāş
İder idi ki enin sine-ḥurāş
- 287) Bükilüp iki ḳat olup iñiler
Dilde derdi var anuñ daḥı meger
- 288) ‘Aşḳdan olmışdı lāḡar u zār
Şayılurdu regi mānend-i nevār
- 289) Perdeden taşar ḳaçan itse figān
Gūş-māl eyler idi ehl-i hemān
- 290) Cildi bir pīşrev ol naḳş-ı ḡarīb
Mest olup vicde-dār u şāh-ı lebīb
- 15 b 291) Naḳşına renk virüp itdi edā
Rūḥ-ı baḥş oldı her itdügi şadā
- 292) Çaldı taşnıfını bir resme dürrüst
Zührenüñ çengi olur reşk-ile süst
- 293) Şevḳle gāh (u) geh eyledügi āh
Ḥālet-i ‘aşḳına olurdu güvāh
- 294) Şāhı bir resmle kerem itdi nigār
Eyledi sım u zerī bezme nişār
- 295) Aldı sākī ele memzūc-ile cām
Ḳıldı tāvūs-i cinān gibi ḥurām
- 296) İbtidā şāha şunar cām-ı zerī
Leb-i nuḳl-ı-y-la virüp gül-şekeri

- 297) Ba'de devr ider aşhāb temām
Sāki-i serv-kaḍ u kebg-i ḥurām
- 298) Gāh māh aldı ele gāh hilāl
Devr idüp eyler idi ğunc-ı delāl
- 299) Gāh yāḳūta geh elmāsa döner
Sihilde kāmīl idi sāki meger
- 300) Gāh pūr otur idi gāh tehi
Gözedürdi sanasın gökde mehi
- 301) Cām-ı zer-mest olup açıldı hemān
İtdi memzūc dīlī sırr-ı nihān
- 16 a 302) Germ olur sanki ṭolu ahker olur
Canlanur lūlesi bir ejder olur
- 303) Ejdehā kām döküp Āb-ı Ḥayāt
Zehr-ı ğam mürdesine virdi necāt
- 304) Kebg ü dürrāc-ile ṭolmuşdı simāt
İştihā-germ virür ḳalbe neṣāt
- 305) Tāze tāze gelüben bezme kebāb
Ṭolu ṭolu açılır oldu şarāb
- 306) Kimki mert olsa şehensāh-ı cihān
Gönderir meskenine anı hemān
- 307) Mest olan gitdi ḳalır şāh ile māh
Germ olup çekdi kenāra mehi şāh
- 308) Leb-ı zevḳında bulup lezzet-ı cān
Başdı bağına anı şāh-ı cihān

- 309) Leb-i yādına nice bir açā pīl
Oldı bālını gül ü bisteri gīl
- 310) Şubḥa dek sürdī anuñ zevkını şāh
Çıkuben tahta sihir geydi külāh
- 311) Yok cihānda çü bilür idi vefā
İşi ‘işret idi her şubḥ u mesā

**REFTEN-İ BEHRĀM-İ NĀM-DĀR-İ BE ‘AZM-İ ŞİKĀR
Ü KÜŞTE ŞODEN-İ EJDEHĀ-YI MEHĪB
DER DEST-İ SER-EFRĀZ-İ NESĪB**

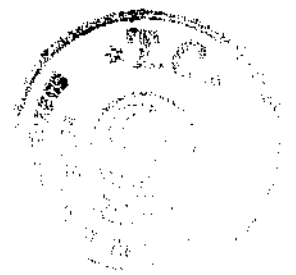
16b

- 312) Bir gün itdi yine şeh ‘azm-i şikār
Oldı serverler ile şayda süvār
- 313) Şaydı içün uyduruben yüz yele bāz
Aldılar gāh kuzen u gehi kāz
- 314) Dest-i geşt eyler iken şāh-ı cihān
Gūşına irdi enīn-ile figān
- 315) Vardı geldügi yire bāmg-i ‘acīb
Gördi bir ejder-i ḥūn-rīz-i mehīb
- 316) Var dehānında ki bir tāze cūvān
Yudmuş ol ejder ider āh u figān
- 317) Ağzı içinde alup nişf-i nihān
Taşrada nişf daḥı līk ‘ayān
- 318) Yudmuş anı cūbbe vü cevşen ile
Belki kılıcı (vü) kaḥkāmı bile
- 319) Tīg çekmiş ki ide ya‘ni ki helāk
Dem urup yudmuş ol anı çü meḡāk

17 a

- 320) Na'ra urdı göricek şāh-ı cihān
Kodi ağzından anı anı yılān
- 321) Kaşd-ı şāh eyleyüp oldı çü revān
Aldı ol şir eline tır ü kemān
- 322) Görmemiş idi dağı tır ü kemān
Bahır-ı Kūlzūm gibi mevc urdı hemān
- 323) Her hamī kavş-ı kuzah idi hemīn
Nefesiyy-ile ider çāk -i zemīn
- 324) Tel idi başı dehāmı çü meğāk
Heybeti zümre-i dīvī ide hāk
- 325) Zehr-i mizābidi dişi hemān
Merg-i seyl-ābını eylerdi revān
- 326) Pul pul idi teni her fūls-i siper
Ra'd okı atmaz idi ana zarar
- 327) Cismine pulları şan cevşen idi
Pūr şerāre deheni külhen idi
- 328) Meş'ale idi iki gözi hemān
Dūdede gāh nihān gāh 'ayān
- 329) Kaldurup başın açā çeşm çü mār
Gicede şanki yanar kūhda nār
- 330) Eyledi desti demi-y-ile meğāk
Gāve dek eyleyūben sīnesi hāk
- 331) Şaçdı şāh üstüne od açdı dehān
Tokunup itmedi amma ki ziyān

17 b

- 332) Kaldı şeh ateş içinde çü Halîl
Şakladı luṭfı-y-ıla lîk Celîl
- 333) İder otdan çü siyāvuş-güzer
Gelmedi bir kılna daḥı zarar
- 334) Urdu çok tîr aña sultân-ı cihân
Kâr-ger olmadı kılmadı ziyân
- 335) Gördi kim cismine tîr itmedi kâr
Gözedir çeşmini ol şîr-i şikâr
- 336) Kesmeler urdı onuñ hışmına şâh
Ki cihân gözlerine oldu siyâh
- 337) Urdu yirden yire kendüyi yılân
Şeh görüp aldı ele gürz-i girân
- 338) Gördi Şeb-rengini şeh varmada süst
İndi atdan yürüdi ejdere cüst
- 339) Def'-i tiryāk süründiyidi hem
Cismine ermiye tāsamdan elem
- 340) Urdu şol deñli aña gürz-i girân
Seyl olup aḳdı ki maḡzı-y-ile kan
- 341) Kaldı hayretde görüp anı sipâh
Gelmedi Şeb-rengine bindi yine şâh
- 342) Leşkeri cümle idüp sāha du'ā
Didiler ola mübārek bu ḡazā
- 343) Görmedük kimsede bu resme ciger
Ejdehālîk budur ey ejder-i ner

18 a

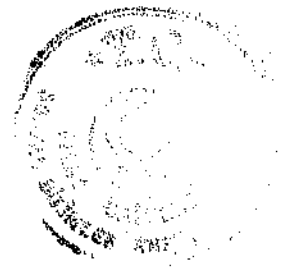
- 344) Zaḥımlı server olup anda helāk
Kazdılar defn için ol yerde meḡāk
- 345) Kıldılar çünkü namāzını sipāh
Defn idüp türbe yapar üstine şāh
- 346) İtdiler genc gibi yirde nihān
Şehre döndi yine Dārā-yı- zamān
- 347) Gıce gündüz işini ‘ışret ider
Kesret-i şurb virür mülke zarar
- 348) Avda-Şeb-rengdi Behrām'a enīs
Avda dil-dār idi hem-rāz u celīs

**REFTEN-İ BEHRĀM-I NĀM-DĀR VE ŞİKĀR
U KÜŞTEN-İ ŞİRĀN-I Bİ-ŞÜMĀR**

- 349) Şāh-ı maşrıḡ çıkıban tahta seher
Şaçdı germiyyet-ile ‘āleme zer
- 350) İtdi divān şeh-i Dārāb -nijād
Vāris-i mülk-i Cem u Pūr-ı Kubād
- 351) Taht-ı Kāvūsa çıkup eyledi dād
Oldı ‘adlı ile āsūde ‘ibād
- 352) Pehlevānlar oluben yanına cem‘
Tutdılar lülü-yı şeh-vārına şem‘

18 b

- 353) Yerlū yerine geçüp mīr ü vezīr
Toldı divān içi bürnā-y-ıla pīr
- 354) Dökülüp ni‘met ü seyl oldı şarāb
Bire büryān idi mürg idi kebāb

355) Çünkü yenildi temām oldu ni‘am
Halk hayfını şorar şāh-ı ‘Acem

356) Kime zulm oldu ise eyledi dād
Oldı her gūşşalu dādı ile şād

357) Bir bölük halk gelüp itdi figān
Didiler dād eyā şāh-ı cihān

358) Şehrümüzi idüben sır harāb
Hiç bir kimsede kalmadı devāb

359) Bir neyistān var içi tolu esedd
Zühresi yok gıçe yanından ahadd

360) İkisi bir yire gelseydi eger
‘Alemi eyler idi zır ü zeber

361) Her biri cüssede bir pili hemān
Yā musavver-ecel almakda revān

362) Şeh didi gam yemeñüz dād idelüm
Kırup anları sizi şād idelüm

363) Dām-ı dūdan ideyim ‘ālemi bāc
Kılayum sīnelerin tığ-ile çāk

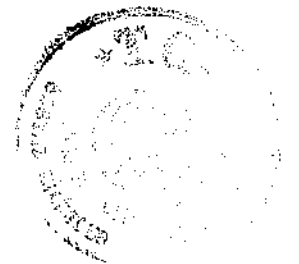
19 a 364) Bindi pes atına fil-hāl dilir
Gür yirine ki şayd eyleye sır

365) Ol neyistānı varup gördi çü şāh
Emr kıldı alur ortaya sipāh

366) Od yaqar her kişi önünde ‘acib
Gelmiye yanına tā sır-i mehīb

- 367) Şirdür otdan ider vehm ü hâzer
Geçüp eyleyimez insāna zarar
- 368) Āteşin halka olur çünki sipāh
Girdi ortaya medār olmağa şāh
- 369) Urdılar çünki yine āteş-i tîz
Neysitāndan ded ü dām itdi gürîz
- 370) Her ne suya ki hücūm itse esed
Geçmez āteş olur rāhına sed
- 371) Kırdāşa bunları kaşşāb gibi
Akdı kan her yaña seyl-āb gibi
- 372) Oldılar mādē vü ner cümle helāk
Oldı ol memleket anuñ-ile pāk
- 373) Tîğ-ıla şāh u hadeng-ile sipāh
Virmediler esede kaçmağa rāh
- 374) Eyleyüp sāha re‘āyāsı du‘ā
Herkesi eyledi cān ile şenā
- 19 b 375) Āferīn didi sipihr üzre melek
Egilür öpmege destini felek
- 376) Oldı bu feth-ile her kişi ferah
Kimsenüñ kalmadı kalbinde terah
- 377) Geldi şehre yine nūş eyledi mey
Başladı yine terāne def ü ney
- 378) Yine çeng aldı ele Zühre-i çîn
Yine ‘ūd eyledi feryād u enīn

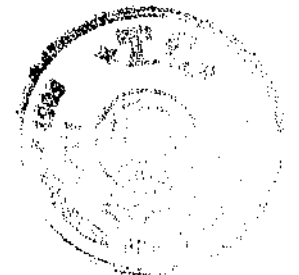
- 379) Yine zer-pāş oluben bezmde şāh
Yine pūr oldı zer u hāk-i siyāh

**‘AZM-İ HAĞAN-İ ÇİN BE-ĞAŞD-İ SAYD-İ BEHRĀM U
KÜŞTE-ŞODEN-İ Ū-DER DEST-İ PEHLEVĀN**

- 380) Her kime kim ola ikbāl atı rām
Eylesün kanda ki eyleser hırām
- 381) ‘İzz ü devlet kişiye çün ola yār
Düşmeni olsa cihān hākına vār
- 382) Uyumaz bahtı ol uyursa eger
Zehr yirser olur ağızda şeker
- 383) ‘Aşş olur işi şehūñ çünki mūdām
‘Avk ider gāyet anı ceng-ile cām
- 20 a 384) Gāh tefrīt vü geh ifrāt ider
Şehligūñ şevkātine virdi zarar
- 385) Didilerse ne kadar tutmadı söz
Dökdüler mülkine a‘dāları kōz
- 386) Hāl-i İrān bilüp şāh-ı Hıṭāy
Ğaşd kıldı başa o mülkete pāy
- 387) Nāmeler gönderūben beglere şāh
Emr ider encūmen ola ki sipāh
- 388) Hiddetiyle çün olur cem‘-i sipāh
‘Azm-i rezm eyledi vü geydi külāh
- 389) Şubḥ-dem kār dem eyledi enīn
Āsitānına gelür leşker-i Çīn

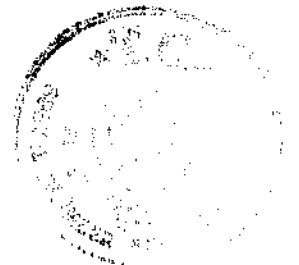

- 390) Cümle ‘âlem oluben cevşene ğark
Âhen olmuşdı tehî pây-ile fark
- 391) Kurdılar pîl-i sepîd üzre serîr
Çıkdı oturdı emîrâne emîr
- 392) Şevketiyle çeküp îrâna sipâh
Merv yolını tutup yürüdi şâh
- 393) ‘Âlemüñ içi to olup bâng ü derây
Eyledi kulağı ger rûyına nây
- 394) At şahîli-y-ile âvâze-i nâs
Çökerdürdi felegi söyle ki taş
- 20 b 395) Virdi elvân-ile envâ‘ -tırâz
Hayl-i Hâkaniye haylice(?) birâz
- 396) Baħr idi seyl gibi lîk revân
Seyl idi mevc velî gürz-i girân
- 397) Toluben ‘âlem içi çinî sipâh
Yir yüzün tutdı Tatar hem- çü giyâh
- 398) Her biri geydi nemed üzre zirih
Tîrden kalmadı kalbinde girih
- 399) Pür idi her birinüñ tirkeşi tîr
Bir idi oklarına der‘u harîr
- 400) Girüden ‘âlemi tutmuşdı zulem
Meş‘ale oldu velî tâb-ı ‘âlem
- 401) Kondı har-gâhı nüzûl eyledi hân
Sâkin oldu yine deryâ-yı revân

21 a

- 402) Her birisi nemedin çadır ider
İtmeye tā ki güneş tābı zarar
- 403) Aldılar zeynlerini cümle hemān
Gitdi her esb-i çerā-gāhe cemān
- 404) Ne ‘alef virdi ne hōd hayli ğam var
Otlayup her birisi tutdı kinār
- 405) Kırmız içdi kimi ezdi kimi keş
Ġāyet ulularınıñ yedügi leş
- 406) Bilmez idi ki biri neydüğini nān
Bildügi at eti bāl idi hemān
- 407) Hān idüp bir iki gün anda karar
Leşkerin yokladı yok gördi şümār
- 408) Rik-i kühsāre bulunırdı ‘aded
Lik ol hayli bilmezdi ahad
- 409) Gördiler cümle gidemez bu sipāh
Gider ise bulamaz āb u giyāh
- 410) On bölük atdı sipās-ı şeh-i çin
Olmaya ğark-ı muhīte ki zemīn
- 411) Kıldı her bölüğe bir serveri ser
Virüben sīm u zer ü tāt u kemer
- 412) Didi ardımca gelüñ siz de hemīn
Ola kīm feth ola Ġrān zemīn
- 413) Bağladı bu işe mecmū‘-ı miyān
Oldılar ‘azm idüben Merve revān

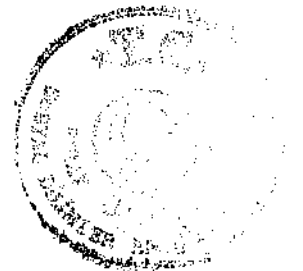

- 414) İrdi ser-hadde çü sultân-ı Hıtây
Toldı İrânîñ içi âh ile vâý
- 415) Ğārete başladı cumhūr-ı Tatar
İtdiler nice yiri zîr u zeber
- 416) Şāh Behrām'a irişdi çü haber
Ceng içün leşkerini hāzır ider
- 21 b 417) Bildügi gördügi serverleri şāh
Getürüp yanına gerd itdi sipāh
- 418) Kaşd kıldı ide haşm-ı-y-la neberd
Mergine merg diye derdine derd
- 419) Didi destūr eyā şāh-ı zamān
Toludur hayl-i Hıtā-y-ıla cihān
- 420) Hābeşi-y-ile Tatar hayline had
Komadı kimse idüp cümle ʿaded
- 421) Bunlara haşm olamaz hiç sipāh
Bula hayliyle meger kimsene rāh
- 422) Buldıǵı māl idüp baḡş-ı sipāh
Hoş-dil itdi sipehini yine şāh
- 423) Didi Haḡḡ baña olur ise muʿîn
Gür-veş ola zebūnum şeh-i Ğîn
- 424) ʿAvn-i Haḡdan eger olmaya meded
Bilürüm baña müʿîn olmaz aḡed
- 425) İʿtikādum bu veli leşker-i Ğîn
Desti bir dem göre çünkim geh kin

22 a

- 426) Vehm idüp eylemeye ceng-ü cidāl
Kaçmağa yüz tuta kalmaya kıtāl
- 427) Arkıma çünki geyüp bebr-i beyān
Rezm de alam ele tır ü kemān
- 428) Kaçmağa döndüre yüz Rüstem-i Zāl
Bulmaya benüm ile çünki mecāl
- 429) Buni böyle dir iken şāh-i cihān
Rūmdan dağı gelür peyk-i revān
- 430) Didi 'asker virüben Kayşer-i Rūm
Eyledi mülket-i İrāna hücum
- 431) Bir sipeh kim dağı mislini zamān
Görmedi hulk olalı mülk-i cihān
- 432) Āhına gark oluben başdan ayak
Kimi fāris sipehüñ kimi yayağ
- 433) Heftelik yola gider bāng-i şahīl
Toldı pes naç'-ı zemīn esb-ile pīl
- 434) Yitmedügi için anlara miyāh
İtdi galbır yerüñ yüzini cāh
- 435) Nirde kınsalar ey şāh-ı zemīn
Nizeden kûha döner deşt hemīn
- 436) Hayme vü har-geh-ile taldı cihān
Haymeler mevc-i sipeh bağır-i revān
- 437) İtdi gerdün-ile kendüye hışār
İtmeye tā ki şeb-i hūn aña kār

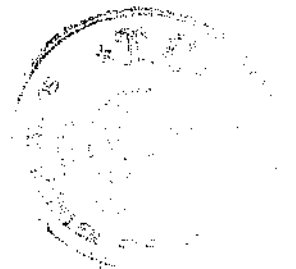
22 b

- 438) Tüfek u top-ile zeyn oldı hışār
Yoğidi reh ki şabā ide güzār
- 439) Gice bāl ahayıdı şeb-reh-i ger
Bîñ tüfek eyler idi haste ciger
- 440) Harbe vü sıh-ile sūr itdi sipāh
Kāl'alar içre huzūr eyledi şāh
- 441) Arasında uçayum dise zübāb
Şançılur harbelere hem-çü kebāb
- 442) Sende yok anda olan ālet-i harb
Eyleme anuñ-ıla harb-ile darb
- 443) Ğaflet itdün idi şah-ı cihān
Her tarafından saña haşm oldı 'ayān
- 444) Çün işitdi bu sözi şāh-ı 'Acem
Eyledi anı ihāta hem ü ğam
- 445) Göñli isterdi anuñ dağı kıtāl
Haşm iki olduğına geldi melāl
- 446) Kankı suya ki olur ise revān
Yol bulur bir yañıadan düşmen-i cān
- 447) İki kürbe ide bir şîri zebūn
İki miyve ide bir şāhı nigūn
- 448) İki yüz biñ kişi cem' itdi temām
Her biri āfet ü hūnı vü benām
- 449) Kodı yüz elli biñin şehr de şāh
Haşmdan şaklıya tā tāht-ı sipāh

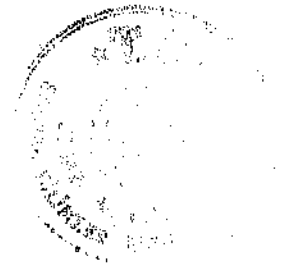

23 a

- 450) Bir begi var idi ġāyetde dilir
Çerħ olmaz vü siper itse ki tır
- 451) Kardeşi oğlu idi furs-i benām
Tiz u ġün-pāş idi mānend-i ġūsām
- 452) Kıldı serverlere ol serveri ser
Didi vehm itmege olur fetħ u zafer
- 453) Turuñuz siz varayum Tebrize ben
Şāyed ola ki olam ġaşm-şiken
- 454) Ma'bedüm var kıluban anda namāz
İdeyüm Hālīka 'aciz-ile niyāz
- 455) Size çünkim gele nezdik Tatar
Gönderesüz şeh-i Tūrāna ġaber
- 456) Kaçdı Behrām deyüp edā idesiz
İnkıyād ile şehi şād idesiz
- 457) Kim urup kılmaya İrānı ġarāb
Çünki eylemeye ġışm-ı-y-la şitāb
- 458) Elli biñ server ile oldı süvār
Her biri ma' nide bir sām-ı süvār
- 459) İkişer yaylu atı iki şer
Yükleri yayları şemşir u teber
- 460) Göçüben eyledi Tebriz'e sefer
Kayşer-i Rūma dağı oldı ġaber
- 23 b
- 461) Karşuladı şanuben Kayşer-i Rūm
Kodı kılduğını sür'atle hücüm

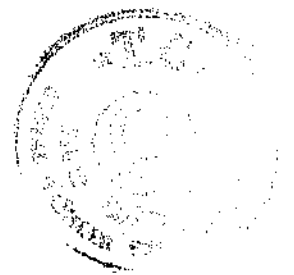
- 462) Başladı inmege gitmekde direng
Ola āsūde şehe tā ki ceng
- 463) Kayşer eglendüğünü bildi çü şāh
‘Azm-i Hākān idüben çekdi sipāh
- 464) Buldı bir bedreka-ı rāh-nümā
‘Alemler devr idici hem-çü şabā
- 465) Şāh bir yoldan alup oldu revān
Bilmeye varduğın üstine ki hān
- 466) Furs ider şeh gidicek elçi revān
Ġaflet eyleme sözi eyle ki hān
- 467) Ġıybet eyledüğünü şāh-ı cihān
Eyledi ilçi-y-ile şāha ‘ayān
- 468) Didi biz bendelerüz Hazret-i Hān
Kulluğa bizi kabülitse hemān
- 469) Varayum hizmetine yüz süreyüm
Şāhumuz oldu yüzini göreyüm
- 470) Nice olduğımı hizmet göre şāh
Kutuyam ben de vü hem cümle sipāh
- 471) Kendinündür kamu İran-zemīn
Komasun yıkmağa haylini hemīn
- 24 a 472) Sīm ü zer nakd-ı cevāhir ne ki var
Yoluna hānuñ idem cümle nisār
- 473) Cān u dilden kulu kurbanı bile
Leşker incinmeye āheste gele

- 474) Karşular memleketüñ halkı şehi
Hâzır oldu kamu İran sipehi
- 475) Varahum izzet ü ikrām idelüm
Alemlerine hizmetine rām idelüm
- 476) Aldanur ilçî sözine şeh-i Çin
Oturur memleket ucunda hemîn
- 477) Geh yeyüp gâh içüp eylerdi şikār
Ays u işretde idi leyl ü nehār
- 478) Gice gündüz dimeyüp gitdi berāy
Hāna ilette şehi rāh-ı nümāy
- 479) Gördiler kaldı yakīn Hüsrev-i Çin
İtti bir güşe(y)i Behrām kemîn
- 480) Ol gün asāyış idüp anda sipāh
Olup āsūde gider rahmet-i rah
- 481) Şeb olur hâzır ider ālet-i ceng
Bir nefes eylemedi dahı direng
- 482) İtmege hāmı şebihün u hākīr
Çaldılar tabi u neķār-ı-y-la nefīr
- 24 b 83) Ol giçe hikmet-i Gūr Hüsrev-i Çin
Har-gehün itmişidi huld-ı berîn
- 484) Çin idüp begleri itmiş idi bezm
Ays u nüş idi añlamaz idi rezm
- 485) Yemek içmek idi lāfıdı güzāf
Kırmz u bāl içün idi çoğ(ı) lāf

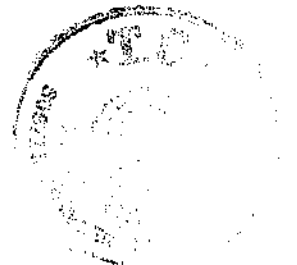

- 486) Her biri yatdı olup mest (ü) harāb
Evvelā itdi şebihūnı şarāb
- 487) Dāhı gāfil idüben anları ẖvāb
H̱vābdan kalmadı bir kimsede tāb
- 488) Baʿdehu itdi şebihūnı ʿadū
Tutdılar kaçmağa her birisi rū
- 489) Mest ü la-yaʿkıl idi hayl-i Hıṭāy
Alamadılar ele tir ile yay
- 490) Uğradı har-geh-i hākāna çü şāh
Almış ortaya görür mest-i sipāh
- 491) Atdan indi eline aldı hüsām
İtdi hāfızlaruñ işini temām
- 492) Girdi har-geh içine şāh-ı zemīn
Uyanur ʿarbededen Hüsrev-i Çīn
- 493) Gördi pür har-geh içi nāle vü vāy
Aldı tīgīn eline şāh-ı Hıṭāy
- 25 a 494) Hān(ı) karşıladı Behrām-ı dilīr
Ceng ider biri biriyle iki şīr
- 495) Bir kılıç vurdı aña şāh-ı ʿAcem
Abanos iken otur taht-ı beḳām
- 496) İtdi ol zahm-ile hākāmı zebūn
Tahtdan düşdi yire zār u nigūn
- 497) Virdi cān düşdügi gibi şeh-i Çīn
Kaldı andan daḳı Turān-i zemīn

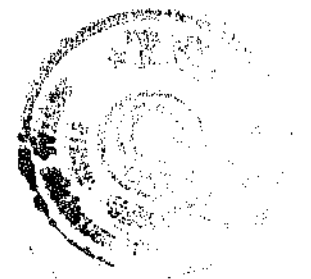

- 498) Günde biñ şeh yir ola hāk-ı siyāh
Göze görüneni amma ki giyāh
- 499) Olmada oldu müsāwī cū beşer
Ne belādur yā bu tāciyla kemer
- 500) İçirür her kişiyē merg cū mül
Kurıbaş ağrısıdır bāng-i dühül
- 501) Çün refīk olmaz imiş māl-ile cāh
Ol midur nef^c ki artura günāh
- 502) Fıkr ideydi kişi mevtini eger
Sağlamaz idi yığıp sım-ile zer
- 503) Hāl-i^c ālemden olan kimse haber
Eylemez devlet-i āynaya nāzar
- 504) Kişide çün ola fi'l-cümle kemāl
Görinür mi gözine māl u menāl
- 25 b 505) Göz olur çün bir avuç hāk-ile pür
Nazaruñda bir ola seng ile dūr
- 506) İ^c tibar oldu cū ğaflet-i sebī
Aldanan kimse olur aña şabī
- 507) İ^c tibārāt-ı tılısm itdi Hudā
Şanma gördüğini taḥkiki ola
- 508) Rāki^c at ise olur çünki hayāl
Pes hayāle ne için bunca melāl

ÇEŞEN-İ ŞĀH-I İRĀN-ZEMİN VE NİHĀDEN-İ TĀC-I METĀ^c -I
BER-SER-BER HAKAN-I ÇİN VE MERĀSİLE-İ
CĪHĀN-PEHLEVĀN BĀ-ĶAYŞER-I ŞĀH-I RŪM

- 509) Kıldı hākānuñ işin şeh çü temām
Kırmadı ‘askerini eyledi rām
- 510) Hānuñ olmuş idi bir oğlı esīr
Yerine eyledi şāh am emīr
- 511) Kuşadup tığ geyürdi aña tāt
‘Ahd kıldı vire amma ki hārāc
- 512) Cān u dilden oluben bende-i şāh
Nik-hvāh oldu şeh cümle sipāh
- 26a 513) Bunların şıdkına şeh itdi çü hāzm
Koyuben rezmi ider hān-ile bezm
- 514) Yeyüp içüp çü çıkar başa şarāb
Dost-kāmiler içer şeyh ile şāb
- 515) Yüz üzüp hān didi ey şāh-ı zemīn
Bendelerden biri bil bizi hemīn
- 516) Ol Hudā hāqqı ki yaratdı cihān
Nitekim ola vücūdumda revān
- 517) Yār olam yārufā a‘dāña ‘adū
İtmiyem hüdmetüne çin-be-rū
- 518) Baş u cān yoluña cān ile fidā
Cümle kārūnda ola yār Hudā
- 519) Bir muradum var eyā şāh-ı cihān
Diyeyüm hāzretüne bāri ‘ayān
- 520) Dilegüm olmaz ise bāri kabūl
Cān u dilden oluram şāh-ı melūl

- 521) Yırde yatdukca şehā Hüsrev-i Çin
Ola Behrām şeh-i rûy-ı zemîn
- 522) Bir kıızı kaldı eyā şāh-ı serîr
Gelmedi gelmeyiser aña nazîr
- 523) Mihr-ruhsâre dūr ol māh-cebîn
Reşk ider görse yüzün şüret-i Çîn
- 26 b 524) Ğamzesi tir ü kaşı cacı kemân
İstikâmetde boyı nîze hemân
- 525) Çeşm-i bî-mârı cû nâz ile süzer
‘Alemüñ halk olur haste çiger
- 526) Fitneger kaşını cûn eyleye çîn
Dil ider sîne-i vehm ile kemîn
- 527) Hareketde belî baykını (?)müdām
Mürg-i dil şaydına her bir kılı dām
- 528) Sînesi âyîne-i ğayb-nümā
Mihr-i mirâtına feyz ide şafā
- 529) Göricek şüretini reşk ide hūr
Başdan ayağa teni gün gibi nūr
- 530) Boyı uzun belî ince teni nerm
Görse yüzini melâyik ola germ
- 531) Kaşı gözi kara vü sînesi aq
On ikisindedürür sinni de çāk
- 532) Ağzı burnı uvacık küh-ı serîn
Mûya beñzer belî diğkatde hemîn

27a

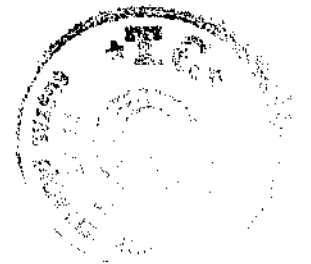
- 533) Utanur yürüycek kebg-i deri
Gizlenür andan idüp şerm peri
- 534) Nakşı gâyetde güzel adı nigâr
Cânda arâm kımaz dilde karar
- 535) Ol şanem çift-i şeh olursa revâ
Şehden artuk yok aña çift-i sezâ
- 536) Mihr ider ölüm buyurur iseñ eger
Olsun âmihte şîr ile şeker
- 537) Çün nigâruñ işidür vaşfını şâh
Germ olup sūda ider mihre külâh
- 538) Didi çün bizi kabûl eyledi hân
Râziyam bende nikâh eyle hemân
- 539) Vâliyidi çü nikâh eyledi şâh
‘Akd-ı mihr eylediler mihr ile mâh
- 540) Kodu yâsı düğine başladı hân
Şâdlığ-ı-y-ıla tolar cümle cihân
- 541) Eyledi sūr-ı sürūr-ı-y-la herây
Güş-ger eyledi muğan-ile nây
- 542) Çeşn işin çünki temâm eyledi şâh
Oldı hem-ḥvâbe şehensâh ile mâh
- 543) Gördi şeh bir şanem-i lâle-‘izâr
Vâkı‘â ismi gibi resm-i nigâr
- 544) Göricek bifiñ dil ü cân-ı-y-la sever
‘Aşk gönlinde şehüñ eyledi yer

- 545) BİR İKİ GÜN SÜRÜP ANUŖ İLE DEM
DÖNDİ MÜLKİNE YİNE ŞÂH-ı ‘Acem
- 27b 546) Şâha bidrûd idüben Hüsrev-i ÇİN
Geldi ÇİNE dil-i düşmenden emîn
- 547) Geyüben başına Behrāmî külâh
Oldı Hākān yerine mülkine Şâh
- 548) Vardı iştâhıra şehenseh dahı şâd
Rûz u şeb hem-demi ol hûr-nijâd
- 549) Vardı çün tahtına sultân-ı ‘Acem
Emr ider mûr-bed alur deste kalem
- 550) Yazmağa Kayşere mektûb-ı debîr
Eyledi müşk-ile âlûde harîr
- 551) Evvelâ yazanı ki evveli yok
Bî-nihâyet keremi ni‘meti çok
- 552) Hâlık-ı hulkdür(ür) ferd ü şamed
İdemez nisbet ana kimse veled
- 553) Her kime virdiyise fażlı vücûd
Farzdur kim aña eyleye sücûd
- 554) Nâmiya oldı çün ol ism-i berâz
Başdan ayağa otur nâme-tırâz
- 555) Vaşf idemez şeref-i ismini nâz
Şeref-i zâtını kıl aña kıyâs
- 556) Keremi vâsıta-i halk-ı vücûd
Eşer-i lutf-ı bû nâ-bûd ile bûd

- 28 a 557) Âdemi-zāde viren ‘aql u kemāl
 ‘İzz ü ikrām u kerāmāt ü celāl
- 558) Hāzini olamadı çerh u zemīn
 Âdemi eyledi gencine emīn
- 559) Ba‘dehu Kayşere pes itdi selām
 Kıldı ta‘zīm-ile tekrīmi temām
- 560) Didi ey pādīşeh-i nīk-nijād
 Zātuna lāzım olan dāniş ü dād
- 561) Neyledim nitdüm ola bari saña
 Ki ‘adāvet idesin söyle baña
- 562) Saña bir kimse ki kılmaya zarar
 Bağlama kaşdına kīn ile kemer
- 563) Eyleme kendüñe aḥbāb-ı ‘adū
 Dāyima sağ gelür şanma şabū
- 564) Yiyebildügüñ aşı uzada el
 İdebildigüñ işe bağlaya bel
- 565) Loğma kim olmaya ḥazm anı yeme
 Ki kılur semm gibi muḥtāc-ı seme
- 566) Çün nefes yolını sedd eyliye nām
 Şübhesüz sür‘at ider çıkmaga cān
- 567) Beni bilmez misin ey Kayşer-i Rūm
 Eyledüñ baña ne cān ile hücüm
- 28 b 568) Kurt koñşısını yemez cü şehā
 Bize kaşd eylemek ola mı revā

- 569) Kõnşı(y)ı kõnşıya sorar çün İlāh
Bizi āzürde niçün eyleye şāh
- 570) Eyledüñ çünki te‘āruz bu kadar
Ėāfil olma irüşür saña zarar
- 571) Baña virmek gerek elbette harāc
Yoksa vāllāh gider taht-ile tēc
- 572) Cenge çünkim çeke bir şāh-ı sipāh
Havī idüp dönse gider genc ü külāh
- 573) Pāy-ı māl olup olur haşma zebūn
Şehler içinde olur baht-ı nigūn
- 574) Varıcak dönme dinūr var bu mesel
Eyle sen dahı naşihatle ‘amel
- 575) Berü gel eyleyelüm ceng ü cidāl
Göresin niçe olur sen de kıtāl
- 576) Ėurre olma sipeh-i gence şehā
Çün gele nuşret olur cümle hebā
- 577) Cizye girü virmezseñ ceng iderüm
‘Aleml gözlerüñe teng iderüm
- 578) Hāzır ol kim çekerüm ben de sipāh
Geyüben başuma pūlad külāh
- 29 a 579) Çün idem hünkumı meydānda cümān
Divşüre Rüstem ise haşm gümān
- 580) Çün idem nīze(y)i mīzāb-ı demā
Siperin ditrede vehm-i-y-le semā

- 581) Kankı server ki baña egmeye baş
Başı ucında dıker dehr eli taş
- 582) Şirlerden niçe alduğunu tãc
Halk-ı ‘âlem baña virdüğünü bâc
- 583) İşidüpdür bilürem şâh-ı cihân
İtmesün oda cü pervâne revân
- 584) Eyledi baña husûmet şeh-i Çîn
Hâlin işitdük eyâ şâh-ı zemîn
- 585) Sen baña gelmez iseñ ben varayum
Turabilür mi sipâhuñ göreyüm
- 586) Haşmuñ idem cü reyâhına nazâr
Görinür baña Hudâ hakkı eber
- 587) Ne kadar çokluk olur ise sipâh
Görinür gözlerüne hem-cü giyâh
- 588) Tığma cümle cihân halkı zebûn
Gam yok olursa ‘adü hayli füzûn
- 589) Mülkiñe varur iseñ sağ u esen
Bilesin bilmedüñ ise benî sen
- 29 b 590) Nâme(y)i öyle diyüp itdi temâm
Ve’s-selâm-ile aña itdi hitâm
- 591) Buldı bir ehl-i dil ü mîr-i kelâm
Nâme(y)i virdi şehe itdi selâm
- 592) Didî var baña getür toğrı haber
Ya kıtâl eyleyelüm ya vire zer

- 593) Nāme(y)i aldı resūl oldu revān
Hāzret-i Kayşere irişdi demān
- 594) Yüz urup şāha du'ā itdi resūl
Göricek nāmesini aldı melūl
- 595) Bildi Behrām-ile ger eyliye ceng
Rūm mülkini ider çeşmine teng
- 596) Şeh-i Çîn ana ki olmaya hemāl
Haşm anuñla bula mı çünki mecāl
- 597) Çāresi şulh-ı derāy şāh-ı hemīn
Başa çıkmaz aña her kim ide kīn
- 598) Virüp ilçisine çok sīm-ile zer
‘izz ü ikrām u ri‘āyetler ider
- 599) Bir kıızı var idi hūrşid-i zemīn
Müşteri-ṭal‘at-u nāmıydı çīn
- 600) Kaddi Tūbī idi ruḥsārı cinān
Kevser idi leb-i mey-gunī hemān
- 30 a 601) Kaşd ider kim aña Behrāma vire
Ta ki göñliñe anuñ-ile gire
- 602) İdine kendiye dāmād anı şāh
Telef olmaya ara yırdı sipāh
- 603) Haşmına haşm ola vü yārına yār
Biri biriyle ide ‘ahd u karār
- 604) Beglere söyledi tedbīrini şāh
Maşlahat gördi bu rāymı sipāh

- 605) Koşdı ilçisine destürüm şāh
Viridi çok sīm u zer u taht u külāh
- 606) Meh-liqāya virüben hayli cihāz
Bile gönderdi vü'arz itdi niyāz
- 607) Gerd-i gerdüne çün ol māh-liqā
Gördi reşk eyledi gerdün-i semā
- 608) Kadr buldı meh-ile hem-çü felek
Sāyebān itdi cenah aña melek
- 609) Anı zeyn itmişidi kırmızı sīb
Çarḡ-ı atlas gibi bulmuşidi zīb
- 610) Çeküben tevsen-i gerdün - ḡurām
Seyr ider sūr'at-ile Dārü's-selām
- 611) Aldı oraya anı Rūmî sipāh
Hūblar hāle arasında o māh
- 30 b 612) Oldı mihire çü gerdün-i maḡām
Halka gösterdi maḡāmāt-ı temām
- 613) Düzdü her çarḡ-ı ber-avāzeye sāz
Keşf olur 'āleme ol sāz-ile rāz
- 614) Āsmān idi velī sāyir olur
Çarḡdan fark bu ol dāyir olur
- 615) Üştüre estere yogıdı 'aded
Cümlesin bilmez idi hıc aḡed
- 616) Yükleri yeşim ü zer ü la'ı u ḡumaş
Bister anuñ kimi kimi ferrāş

- 617) Rūmī maḥbūbları Rūmī ğulām
Her biri lâle-ruḥ u serv-i ḥırām
- 618) Oldılar ‘azm idip ĩrāna revān
Ol sefer anları ‘ıydiydi hemān
- 619) Kona göçe ol iki ilçi gider
Yağlı ballu ikisi yeyüp içer
- 620) İlçiler geldi çü ĩrāna karīb
Virdi Behrām işidüp mülkine zīb
- 621) Karşular memleket ucunda sipāh
Cümle begler-ile yok arada şāh
- 622) ‘Ālemün tıldı içi bāng ü nevā
Oldı her kûşede ‘ıys-ile şafā
- 31 a 623) Sāz u söz oldı kamu reh-güzerī
‘Ays u nûş oldı hemānā seferī
- 624) İrdi çün şöhet-ile şehre nigār
Oldı rāhına zer ü sīm-nişār
- 625) Çokdı bānūları ağır ile hem
Geldi yirine pes āyīn-i ‘Acem
- 626) Oldılar karşulayup la‘l-feşān
La‘l üzere yürüdi serv-i revān
- 627) Tevseni pāyine ḥınna idi lâ‘l
Aşınur lūluya başmağile na‘l
- 628) Döşediler yoluna ḥazz ü ḥarīr
Şaçdılar her ṭarafa mûşk ü ‘anber

- 629) Düşdi sâzendeler öğine revân
Nağme-ger kimi kimi rakş-künân
- 630) Çün sarāya gelür ol şuret-i Çîn
Karşular izzet idüp şāh-ı zemîn
- 631) Şaçılar saçup aña Hüsrev-i şark
İtdi dūr-dāne-i cevherlere ğark
- 632) Tutdı cennetde çün ol Tubî-mekân
Oldı ol hūri-y-ile bāğ-ı cinân
- 633) Sūr-ı esbābına pes başladı şāh
Eyledi çeşn ü tarab bir nice māh
- 31 b 634) Beğl idüp ʿāleme sīm-ile zeri
Dökdi meclislere şehd ü şekeri
- 635) Toldı kālā-yı ğarīb-i-y-le sarāy
Yer bulunmazdı iki kişi kıya pāy
- 636) Ger olup bāng-i rebāb-ile felek
Geldi bülbül gibi ol bezme melek
- 637) Bezm (i) zeyn itdi görür kūt-ı revân
Oldı hayvân şuyı zulmetde nihân
- 638) Sākinüñ kalmadı sākında çütāb
Oldı āb-ile tehî bāde habāb
- 639) Zīynet-i bezm olalı kebk-i derî
Almaz oldılar ele gül-şekeri
- 640) Şerbet-i şehd olup arada sebûl
Mevc urup ağıdı mey-i nāb çü Nîl

- 641) Bûlbûle bûlbûli çûn itdi sadâ
Toldı 'âlem içi bâng-ile nidâ
- 642) Akıdup ağzı şuyın meclise cām
Eyledi serv gibi sākī(γ)i hūrām
- 643) Mest olur kor içine bûlbûle baş
Rāz-ı sāgar açılup eyledi fāş
- 644) Başladı şiveye sākī-i zarīf
Nağmeger okıdı eş'ār-ı latīf
- 32 a 645) Şevk-ıla söyle içerler mey-i nāb
Ġark ider bunları kim seyl-i tûrab
- 646) İzn virdi gidene şāh-ı cihān
Kaldı mahremleri şāh-ile hemān
- 647) Gitdi anlar dağı şeh kaldı hemīn
Kıldı ta'γin mihir mevrīd-i dīn
- 648) İtdiler 'ağd u nikāhı çü dürüst
Getürür yanına şeh dīlberi cüst
- 649) Gördi Kayşer kızınuñ çünki yüzīn
Kendüzünden geçüp unıtdı sözīn
- 650) Gördügi yogıdı bu resme nigār
Serv-kadd gonce-dehen lāle-'izār
- 651) Meyl idüp biñ dil ü cānıyla aña
Şubḡa dek sürdi anuñ-ile şafā
- 652) Şubḡ-dem eyledi dīvānını şāh
Tahtına çıkdı geyüp başa kulāh

- 653) Bir ziyāfet ider ilçiye ki şāh
Görmedi mişlini hūrşīd ile māh
- 654) Şol kadar virdi aña sīm-ile zer
İtmez oldu ki zer u sīme nazar
- 655) Eyledi Kayşer ile ‘ahd u qarār
Kim olalar bir birine hişār
- 32 b 656) Oğul ata oluben ol iki şāh
Oldı bir ol iki mülk iki sipāh
- 657) Gönderür ilçi ol ‘ālī-nijād
Göricek Kayşer olur hurrem ü şād

**REFTEN-İ CİHÂN -PEHLEVÂN MÂNEND-İ RESÛLÂN
BE- MÛLK-İ HİNDUSİTÂN**

- 658) Dimiş efsün-ger-i efsāne-nigār
Sihr ile dörler idüp kılk nişār
- 659) Kaşd ider Husrev-i iklīm-i ‘Acem
Varuben Hinde dike anda ‘alem
- 660) Seyr idüp memleket-i Hindî temām
Kendüye şehlerini eyleye rām
- 661) Hep ‘ayār eyleme serverlerini
Şınayup gördü dilāverlerini
- 662) Bile nice ider ol kavm-i kıtāl
Kendüye anda bulunur mı hemāl
- 663) Fetħine çāre nedür fikr kıla
Hile ve erlik ile Hindî ala

33 a

- 664) Yedi mülküñ olıcek derdine mır
Kaşd ider Hinde dağı şāh-ı dılır
- 665) Yerine Nersi yine eyledi şāh
Geydirür başına Behrami külāh
- 666) İlçiler şuretine girdi hemān
Armağan hāzır idüp şāh-ı cihān
- 667) Emr ider kātīb alur deste qalem
İtmege nāme şeh-i Hinde raqam
- 668) Evvelā naqş idüben nām-ı Hudā
Yazdı ‘ūnvānına hamd-ile şenā
- 669) Vācib oldur ne qadar var ise nās
İdiler hāzretine şükr ü sipās
- 670) Pādişehler kamu yanında zeliñ
Birdürür kudretine peşşe vü pil
- 671) Kimse virdüğüne māni⁶ olamaz
Sa⁶ y-ile virmedüğünü alamaz
- 672) Viren insāna kirāmāt u cūd
İtdiren aña sürüşına sücūd
- 673) Oldı her bir eşeri şāhid-i zāt
Anuñ emr-i-y-le hayāt ile memāt
- 674) Yaradılmış kamu mahfi vü ‘ayān
Her biri varlığını itdi beyān
- 675) Halk maḥlūkdurur ḥālīk odur
Halk merzūkdurur rāzīk odur

33 b

- 676) Her ki bir bilmey olur ehl-i cahīm
Hāmiye ehli alur içe hamīm
- 677) Bir dūrūr birliğine itme gümān
Şāhid-i vahdetidūr kevn ü mekān
- 678) Dimiş ey Hindüñ şehi göziñi aç
Gönder elbette baña bāc u harāc
- 679) Gönderür idüñ olunmazdı taleb
Gelmedüğine nedür şimdi sebep
- 680) Feyzūñi bir baña gönder zer ü sīm
Tigdan başıñ ola tā ki selīm
- 681) Düşmen idinme beni kendüñe sen
Olmaya pirehenüñ tāki kefen
- 682) Hışm-ile Hinde çekem çünkü sipāh
Nizeler ‘ālemi tuta çü siyāh
- 683) ‘Alemler tıduburubur tığ u teber
Mülküñi eyliyeler zır ü zeber
- 684) Kalmaya kal‘a ki olmaya harāb
Kalmaya kimse ki çekmeye ‘azāb
- 685) ‘Avret ü oğlan ola cümle esīr
Kalmaya kimsenede köhne haşīr
- 686) Mülk ü mālūñ-ıla başıñ da gider
Hele ben saña didüm toğrı haber
- 34 a 687) Yalūñuz Hinde varup Rüstem-i Zāl
Eylemişdūr defe‘āt-ile kıtāl

- 688) Hind serverleri bulamadı nefer
Kıldı ol memleketi zîr ü zeber
- 689) Çünki andan degülem ben dağı kem
Hindülardan gele mi gönüme gam
- 690) Pehlevānum baña yok şimdi nazîr
Terk-i tāk oldu baña zir-i serîr
- 691) Elüme çünki alam tîr ü kemāñ
Varmadan haşm vire vehm-ile cān
- 692) Elüme çünki alam tîğ u mecen
Gevşeni düşmenüñ ola kefen
- 693) Senden ulu şeh idi Hüsrev-i Çîn
Gitdi başı baña itmek -ile kîn
- 694) ' Alemüñ şāhiyidi Kayşer-i Rûm
Turamadı baña itdüm çü hücum
- 695) Darb-ı dest-ile olup tāk-ı giyān
Olmuşum tîğum ile şāh-ı cihān
- 696) Cengde kimdir uzadan baña dest
Kim onuñ eylemeyem qadrini pest
- 697) Çü cihazum altımda cümān
Turamaz hamlesine pîl-i demān
- 34 b 698) Benden öğrendi cihān halkı neberd
Görse kim tîğum olur zer gibi zerd
- 699) Benim-ile bilüben rezm ü kemāl
Benden öğrendi cihān halkı cidāl

- 700) Cehl-ile eyler iseñ ceng ü cidāl
Getürem başuna çok dürlü zevāl
- 701) Sözümi tutup olursañ baña yār
Çalışayum yoluña leyl ü nehār
- 702) Cümle Hindî ideyüm emrüne rām
Şehlerini ideyüm saña gulām
- 703) Nāme(y)i böyle diyüp itdi temām
Yazdı pes āhirine temme kelām
- 704) Ne kadar varise gāyet de dilār
Bile yoldaş idünür şāh-ı serār
- 705) Koda her birini bir hidmete bes
Ki görüp itmeye vehm anları kes
- 706) Her biri kendüyi pinhān kılar
Kimi sāyis kimi har-bende olur
- 707) Bir kılāvuz oluben şāh-ı cihān
Hinde bu hayl-i-y-ile oldu revān
- 708) Hinde yakın varicek şāh-ı cihān
Gönderür şeng-ile bir peyk-i revān
- 35a 709) Geldigin işidicek Hind Şehi
Gönderür karşılamağa sipehi
- 710) Aldılar gitdiler ikrāmlar idüp
Vardılar Dehliye müddetle gidüp
- 711) Şöhret-ile gelicek şehrine şāh
Kondurur izzet-ile anı sipāh

- 712) Pür olur et'amadan konduğu çāy
Matbağa döndi hemîn şahın-ı sarāy
- 713) Eylledi yeyüp içüp çünkü huzūr
Gidüben vehmî tolar kalb-i sürūr
- 714) Şāh-ı şengül geyüben başa kulāh
İtdi dīvān kıluban cem'-i sipāh
- 715) Encümen oldı gelüp çünkü sipāh
İlçiyi da'vet ider yanına şāh
- 716) Geldi çün şāh sarāyına karīb
Pîş-keşlerle virüp kendüye zīb
- 717) Çeküben pîş-keşin öpdî zemîn
Çıkarup nāmesini şundı hemîn
- 718) Başına kodı öpüp nāme(y)i şāh
Okudur işüdüp incindi sipāh
- 719) Didiler kim kim ola şāh-ı 'Acem
Ki bu vehm-ile idüp nāme-raķam
- 35 b 720) İ'tibār itmeye göndere size
Bu berāberdür ölüm-ile bize (?)
- 721) Şeh dönüp ilçiyeye pes kıldı hitāb
Eylledi Hüsrev-i İrāna 'itāb
- 722) Didi dīvāne midür şāh-ı 'Acem
Diline geleni diye çü kalem
- 723) Şol sühan kim ider ruhsārı midād
Diye mi anı olan 'ālî -nijād

724)	Ululuk olsa nijādında eger
Bize göndermez idi böyle haber
725)	Bir kişi kim giye başına külāh
Her şehün kadrini bilmese günāh
726)	Hind ne mülk idüğün bilmedi şāh
Yokdurur şandı ola bunda sipāh
727)	Gelür ise göre hālını n'ola
Çinde bulmadığını bunda bula
728)	Bilmemiş neydüğünü pīl meger
Farq kılmaz ola ya nef'-ile zar
729)	Şanur ola bizi ol hayl-i Tatar
Yok sanur bizde dağı tığ u teber
730)	Şanmasun bir ok atup bizi döner
Cenkde biz iderüz sīne siper
36a 731)	Ṭoludur Hindüñ içi pīl-i demān
Her biri leşkerimüñ sır-i jiyān
732)	Bunlaruñ şan'atıdır ceng ü cidāl
Biri dönmez olur olursa kıtāl
733)	Ne söz idi bu söz anuñ ki dir ol
Bize korkutmak-ile mi bula yol
734)	Raylar başlarına giyeli tāt
Virmediler dağı bir şāha harāc
735)	Öldürürdüm ya iderdüm seni lāl
Resmdür ilciye yok līk zevāl

- 736) Didi Behrām ki ey şāh-ı cihān
Naķıldür vācib olan baña hemān
- 737) Her ne kim didiyise Hāzret-i şāh
Dimesem olur idi baña günāh
- 738) İder idi varicek baña ‘itāb
Ne ‘itāb eyler idi belki ‘azāb
- 739) Şāh-ı Hind itdi çü Behrāma nazar
Gördi kim lāyık u dīhīm ü kemer
- 740) Cüssede pīl ü şeca‘atde çü şīr
‘Aķıl ü hoş-sūhan ü merd-i dilīr
- 741) Begenür gāyet anı şāh-ı cihān
Kaşd ider alı kıya anda hemān
- 36 b 742) Virdi dībālar şemşīr ü kemer
Cevherī tāc u zer ü sīm u güher
- 743) Gönderür yine mekānına şehi
İledür menzile seyyāre mehi

BEZM-İ ŞAH-İ HİNDÜSİTÂN VÜ MUŞARA‘A-İ CİHÂN PEHLEVÂN

- 744) Derc iden derc-i ma‘āniye dürer
Şöyle nazm eyledi bu silke güher
- 745) Ki seherden tıruban Hind şehi
Lāle-veş başına geydi külehi
- 746) Bāgda serv gibi kıldı karar
Çetr-i şāhi dutar üstinde çenār
- 747) Bezm-i saz aldı gülüstānda çü gül
Zeyn ider meclisini nuķl ile mül

- 748) Virdi fer meclise gilmân ile hūr
Şaḡdılar şem' gibi her biri nūr
- 749) Yer yer oturdu gelüp çeng-nevâz
Her biri aldı ele nâz-ile sâz
- 750) Toldı sâķiler ile bezm-i şerîf
Her biri sâde ruḡ u şūḡ u zarîf
- 37 a 751) Geldi memzûc u şürâhî vü ḡadeḡ
Ḳalb ola tâ zer u sîmîle ferah
- 752) Meclis esbâbı ḡamu sîm ile zer
Tâs-ı saḡâ gibi pūr câmı güher
- 753) Geydi her sîm-beden gevheri tâc
Hūbluḡ memleketinden k'ala bâc
- 754) Gerd-i dibâlara bağlandı kemer
Hūsn-i ḡadrini mezîd eyledi zer
- 755) İtçi(y)i meclisine da' vet ider
Ḳodılar anuñ çün kürs-i zer
- 756) Meclise geldi şükūhiyle çü şîr
Döşediler rehine çînî ḡarîr
- 757) Şaḡdılar her yañadan sîm u zerî
Sîm ü zer ferşe döner reh-güzeri
- 758) Ḳarşular şeh dahı bir niçe ḡadem
Geldi oturdu ser-efrâz-ı 'Acem
- 759) Buldı şâh-ile şeref kürsi-i zer
Kürsi şan ḡâtem idi şâh-ı güher

- 760) Gördiler hey'et ü sîmâda çü şîr
Begenürler anı sultân u vezîr
- 761) Yâl ü bālîna iderler çü nazar
Egdiler Hind dilâverleri ser
- 37 b 762) Kadd ü kalebde görürler ki çü pîl
Rân-ı bâzûsı hemîn rûyına mîl
- 763) Döyemez niçesine bebr-i beyân
Turamaz cümlesine şîr-i jiyân
- 764) İtdi serverlere şeh dağı nazar
Begenür bunları ol ejder-i ner
- 765) İçilir şerbet olur devr-i temâm
Çekilür meclise ardınca ta'âm
- 766) Toldı hüsnîler ile şahñ-ı sarây
Kim bulunmazd(ı) kaşık komağa çây
- 767) Mihr ü meh kurş olur bezm de nâm
Ol tabak güller ile şofra cinân
- 768) Yiyüp içildi çü götrüldi ta'âm
Seyl olup ağıdı ara yerde müdâm
- 769) Bañr-i yâkuta şalup keşti-i zer
Yıgılur nûde gibi nuql ü şeker
- 770) Gün gibi devr idüben sâki vü cām
Hüblar serv gibi buldı hırām
- 771) Ney idüp nâle kıfur çeng ü figân
Toldı avāze-i sâz-ile cihân

- 772) İcîlûp mey cû çıkar başa şarâb
İtdi Behrâma şeh-i Hind hitâb
- 38 a 773) Didi ey server ü serdâr ü dilîr
Cûss de pîl vü seca'atde cû şîr
- 774) Cân u dilden seni sevdüm hele ben
Kıla bunda bizi terk eyleme sen
- 775) Yokdur oğlum ki idem yerüme şâh
Hep senüñ mülk ü hazâyin ü sipâh
- 776) İki îrân kadarı var bu diyâr
Yedî bîn pâre yârer kal'ası var
- 777) 'Ays u nûş ile idüp şayd u şikâr
Tâ şeref bula senüñ-ile diyâr
- 778) Bir kızum var vireyüm anı saña
'Ömrüñ oldukça du'â eyle baña
- 779) Anda hatm oldu cemâl ile kemâl
Yokdurur aña zamânında hemâl
- 780) İtdi Behrâm cû bu sözleri güş
Şâd olup bir tolu itdi şeh nûş
- 781) Baş urup emrüñe oldum didi râm
Kıldı sevgend ile 'ahdini temâm
- 782) Şâh-ı Hind oldu bu ma'niye feraḥ
Toldurup şundi aña yine kadeḥ
- 783) Nûş idüp didi ki ey şâh-ı cihân
Bir yaña olsa eger halk u cihân

- 38 b 784) Dönmezem ğam yemezem ceng iderüm
‘Aleml başlarına teng iderüm
- 785) Bilmedi kıadrimi Behrām-ı dīlīr
Döyemez yoksa benüm pençe-i şīr
- 786) Göresin cūn ola ey şāh-ı kıtāl
Bulunur mı baña meydānda hemāl
- 787) Ya alıcak elūme gürz-i girān
Döye mi heybetūme şīr-i jiyān
- 788) Hüsrevā olımıyıcak vakt-ı neberd
Kıadrını bildiremez lāf-ile merd
- 789) Hele bir gün olalum seyre süvār
Göre merdāneligimi bu diyār
- 790) Göreler niçe olur erde hūner
Tutulur ya niçe şemsīr ü siper
- 791) Küşt-i girem bana her kim ura dest
Basup elbet iderüm kıadrın(i) pest
- 792) Bir zeber dest bul ey şāh-ı zemīn
Kıadd-ü kıālebde ola pīl hemīn
- 793) Ki güreş dutam anuñ-ile fakīr
Ya beni ol ya idem ben anı zīr
- 794) Zūr u bāzumı göre halk-ı cihān
Uzada medhīne her kışı zebān
- 39 a 795) Var idi bir güreşür tāze cūvān
Pile beñzerdi mehābetde hemān

- 796) Pîlden artuḡ idi eylese zūr
Her öginde yer idi bir nice gūr
- 797) Āhen olur idi destinde ḡamīr
Görmemiş miḡlını bu ʿālem-i pīr
- 798) ʿAzm-i rezm itse kaçana kim şehir-yār
Esb çekemez pīle olurdı süvār
- 799) Tīre ebridi degül idi beşer
Şāʿiḡa şanur idi şavtını ger
- 800) Destinüñ her biri bir şāmī-mecen
Regi aʿzāsunuñ içinde resen
- 801) Ağzı bir tüfte tenür idi hemān
Her biri dişlerinüñ nūk-i sinān
- 802) Burmı ḡar-gāh u sūtünidi sūtün
Zāl-i zerri ide küştide zebün
- 803) Bu kadar gövde ile işci vü cüst
Heft-ile göre şeh olmaya süst
- 804) Daʿvet eyledi anı mescide şāh
Geldi baş urdı şeh öñinde sipāh
- 805) Gördi Behrām anı bir pīl-ı sūtürg
Döyemez nicesine bebr ile gürg
- 39 b 806) Bakamazlar bu yüzine şöyle mehib
Döñdürür çarḡa-geri arzı çü sīb
- 807) Vehm kılmadı görüp anı dilīr
Çekinür aña şikārına çü şīr

- 808) Bildi Behrāmı daht pīl-i siyāh
Yāl ü bālina oñat itdi nigāh
- 809) Gördi bir Rüstēm-i dem ejder ü ner
Döyemez niçesine pīl ü hizebr
- 810) Naẓar itdükçe olur vehm-i füzūn
Olmadan dert dahtı oldı zebūn
- 811) Emr ider şeh soyınur ol iki meyl
Geldiler cüş-ile meydāna çü seyl
- 812) Pehlevān yerine turmışıdı şah
Dest-yāri gibi pāy öpdı sipāh
- 813) Dest urup çün yapışur o iki pīl
Şarmaşuben tolaşur şan iki mīl
- 814) Zūrı bāzüya getürdi iki şīr
Oldı bir anlara bālâ-y-ile zīr
- 815) Cüş idüp iki taraftan iki seyl
Karışur birbirine kılzum ü nīl
- 816) Tutuban bir kesesin şah-ı cihān
Şındurup yere ider anı hemān
- 40 a 817) Çaldı tağıtdı idüp def-i zebūn
Halk bildi kim idüğini füzūn
- 818) Çekdi bir ayağını yanına pes
Asılur mahmil-ile mānend-i ceres
- 819) Kündesin anlamayup itdi hemān
Kaldı hayrān kaluban pīr ü cūvān

- 820) Def' i başdığını ol pîli bu şir
Hayrete vardı görüp řāh u vezîr
- 821) Sîm u zer itdiler üstine niřār
Sîm u zerden olur eṭrāf ḥiřār
- 822) Ḥil'at u tāk-ile şemşîr ü kemer
Virüp itdi şehi tākına güher
- 823) Bu güreş derdi di ey řāh-ı cihān
Bir güreşmekle ne fark ola cüvān
- 824) Güreşelüm iki kez dağı řehā
Artık eksik kim ise zāhir ola
- 825) Yine el urdı silünüp iki dîv
şarılup birbirine şopdı girîv
- 826) Oldı bî-cān çün iki ejder-i ner
Na' ralar unrırdı mest-i hizebr
- 827) Şapdı başına çıkardı anı řāh
Fark üstinde tutar hemçü külāh
- 40 b 828) Başş idüp anda anı řāh-ı cihān
Şodı arkasınuñ üstine hemān
- 829) Döküben her biri bulut gibi ter
Toprak oldular olup zîr ü zeber
- 830) Yine silinüp urur çün řāh el
İntifā itdi siyeh hemîl-i bel (?)
- 831) Sedelemier (?) ururıdı aña řāh
Bulamaz idi velî kaçmağa rāh

- 832) Keşmiyāndan çevirüp eyledi zîr
Loğlamalar virüben itdi esîr
- 833) Tağıdur çünki cālib-i çenber ider
Bükdi bāzularını hemçü kemer
- 834) İledüp eñsesine destini cüst
Şeh kodı oldu idüp haşmını süst
- 835) Pes idüp öpdî pes önünde zemîn
Didi kim yirde el arqası hemîn
- 836) Baş urup geydi libāsın yine şāh
Sevdi cān ile anı cümle sipāh
- 837) Yüki yetince içüp şāh-ı ‘Acem
‘İzn alup başdı rikābına kadem
- 838) Binüben vardı visākına revān
Yatuben rāhat olur serv-i revān

41a

**SÜVĀR ŞODEN-İ ŞĀH-İ HİNDUSİTĀN VÜ
MERDİ-NİMÜDEN-İ CİHĀN PEHLEVĀN**

- 839) Tevsen-i çerha çü mihr oldu süvār
Bindi Behrām-ile şeh tutdı kenār
- 840) Çıkdı seyrāna bile cümle sipāh
Necm idi hālk iki şeh mihr ile māh
- 841) ‘Āleme tıldı şadā-y-ıla şāhīl
Gūş-ger ider idi na‘ra-i pīl
- 842) Vardı meydāna vü şaf çekdi sipāh
Didi Behrāma besā lutf-ile şāh

- 843) Ke'y cihāngîr ü cihāndâr u dilîr
Zûr u bâzûda vü heybetde çü şîr
- 844) Cilve kıl cilve gehûñ oldu mesâf
Hind serverleri tâ kılmaya lâf
- 845) Göreler niçe toğar anadan er
Tutulur ya nice şemsîr ü siper
- 846) Yâ nice olur imiş esb-i cemân
Tutulurmuş ya nice şaş u kemân
- 847) Tutulur elde niçe tîr ü kemân
Durulur şağa şola nice nişân
- 41 b 848) Pes çerâyendesini itdi cemân
Şandı görenler anı bād-ı vezân
- 849) Şâh-ı şehbâz idi vü rahşî 'uqâb
Hind serveler(i) yanında gûrâb
- 850) İbtidâ aldı ele tîr ü kemân
Urdî şağına vü şolına nişân
- 851) Urd(i) anıñ dahı sūfârına tîr
Hayretde vardı görüp şâh u vezîr *
- 852) Bir okı(m) ol atup şâh-ı cihân
Kıldı sūfârını birine nişân
- 853) Oğına oldu yine okı siper
Olmadı k'o hamel-i haste-ciger
- 854) Halkalar eyledi meydânda nişân
Ki ala nîze ele şâh-ı cihân

* 851b) Vezin bozuk

- 855) Halkalardan çü zırh geydi zemîn
Kıldı şeh nîze ile bir yere cîn*
- 856) Āsiyā gibi çevirdi anı tîz
Urdı senge idüben sengine tîz
- 857) Döymedi nîzesi zahmine hâcer
Güzer itdi nitekim bizden eber
- 858) Gösterür bunlara çün lu^c b-ı sinân
Aldı def^c i eline gürz-i girân
- 859) İtdi perrân anı vâpesi devân
Kabzasından yetişüp tutdı revân
- 860) Āsmâna çıkacak ebr mişâl
Reşk ider çünki yire ine hayâl
- 861) Koyup anı eline aldı hüsâm
Gösterir lu^c blarun cümle temâm
- 862) Āsmâna atuben tîğ-i revân
İnmeden aldı ele tîr ü kemân
- 863) Eyleyüp sür^c atle rahş-ı demân
Zeyn üstünde turur elde kemân
- 864) Uruban rāst-ı nişânına hedeng
Urdı pes kabza-i şemşîrine ceng
- 865) Yine vurdı şolâ vü şağa nişân
Oturup zeyne nihân itdi kemân

* 855a) Çü: Çün

- 866) Çaldı düşürdi atı na^ʿlini hem
Süm-m-i esbine irişmedi elem
- 867) At segürdürken inüp yine biner*
Sür^ʿatile ki olur hayra nazar
- 868) Ne kadar varise lu^ʿbile hüner
Gösterir şāha şehi şīr-ciger
- 869) Āferīn eyleyūben itdi nişār
Üstine her ne kadar genci ki var
- 42 b 870) Oldı ol māh ile yağmacı ġanī
Hişşe-dār oldı şerīf-ile denī
- 871) Şād olup geldi her āyine emīr
Bile yanınca cihān-dār-ı dilīr
- 872) Şubḡa dek eylediler ^ʿayş-ile nūş
Demleri itdi yine mey gibi cūş
- 873) Mest olup itdiler ol gice ḡuzūr
Şevḡ-ı dildār ile pūr kalbi sürūr

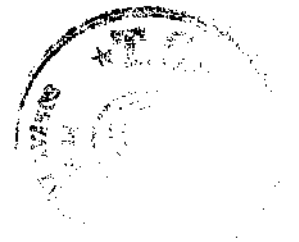
**MÜJDE KERDEN-İ VEZİR ŞĀH-I HİNDUSİTÂN
BE-CİHĀN PEHLEVĀN**

- 874) Şāh-ı sengül ṭuruben şubḡ meger
Gönderür kendi vezīrine ḡaber
- 875) Ki gelüp ḡalvet ola şāha ḡarīn
Biri ol ola biri şāh hemīn
- 876) Gelūben şāha du^ʿā itdi vezīr
Yüz urup ayağına öpdī serīr

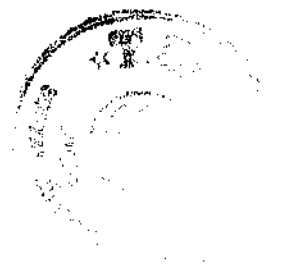
* 867a) At segürdürken inüp yine biner: At segürdürken yine inüp biner.

- 877) Didi ey hem-reh u hem-rāz u enīs
Yār-ı hem-zād u vefā-dār u celīs
- 878) İledüp tāt-ile Behrāma kemer
Eyledüm vālī-i mülk ile haber
- 43 a 879) Kızuma virdüm iderüm aña sūr
Ki melikdür yaraşur hem-dem-ı hūr
- 880) Bu sözi işidicek itdi pesend
İrmesün devletüne didi gezend
- 881) Vardı Behrāma du‘ā itdi vezīr
Didi ey lāyık-ı dīhīm ü serīr
- 882) Çok selām eyleyüben sizlere şāh
Virdi taht-ile libāceyle külāh
- 883) Kaşdı bu vālī-i mülk ide sizi
Anıñıñün size gönderdi bizi
- 884) Kızını virdi ki dāmād olasın
Şāh olup memlekete şād olasın
- 885) Kız degüldür ya peridür ya melek
Görmedi ancılayın mihri felek
- 886) Huk idelden berü dünyayı Hudā
Gelmedi aña bedel mäh-liķā
- 887) Dāyım ol mäh-niķāb-ile güzer
Yüzine bakmağa yok tāt-ı başar
- 888) Gerçi ser-geştesidür mihr-ile mäh
Bulmaz menziline perisi rāh

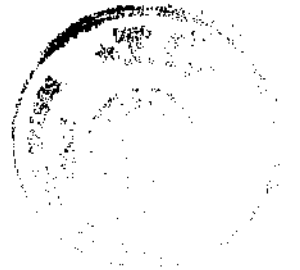
- 889) Görse Havva tola kalbine hevā
Diye yok hūrīde bu hūsn ü behā
- 43 b 890) Göricek sen anı ey şāh-ı cihān
Kulu olduĝuñā yok hiç gümān
- 891) Hūblar gördüñ ola nice nice
Līk ‘ömr oldur anuñ ile geçe
- 892) Vaşın ısıtmış idi şāh-ı zemīn
‘Aşık oldu dil u cān-ile hemīn
- 893) Her ki zen dost ola işide cemāl
Şabra kalur mı dağı anda mecāl
- 894) Didi şeh çünki kabūl itdi bizi
Başımuñ yüzümüñ üstine sözi
- 895) Lütf-i zencīri bizi eyledi bend
İrmesün devlet ü ‘ömrine gezend
- 896) Bizi ğurbetde idük kıldı ferağ
İrmeye kalb-i şerīfine terağ
- 897) Beni ğurbetde ğaribsetmedi şāh
‘Ömrün ü devletin artursun ilāh
- 898) Baña bu eyüligi çün eyledi şāh
Şāhdan istemezem genc ü külāh
- 899) Hükümüne rām ideyüm Hindi temām
Eyleyüp şehlerini aña ğulām
- 900) Şehligün isemezem şahıg aña
Luṭf çok çok kerem eyledi baña

- 44 a 901) Luṭfını şeh ne kadar itse mezīd
Farz̄dur arta ‘ibādetde ‘abīd
- 902) Yüz urup pādişeh eyle du‘ā
‘Arz kıl luṭf ile bizden vü rızā
- 903) Kemeri tācı virüp gitdi vezīr
Varuben urdı yere yüz çü ḥaşır
- 904) Çün bisāt eyledi pes bast-ı kelām
Neyise didi peyāmını temām
- 905) Şād olur işüdübən şāh-ı cihān
Çeşm-i esbābına başladı hemān
- 906) Emr ider kim gele bir ehl-i şalāh
Vakt-i meymūnda ide ‘aḳd-ı nikāh
- 907) İtdi mūbed gelübən ‘aḳdi temām
İşidüp oldı feraḥ kebk-i ḥurām
- 908) Şād olur bu işe ḡāyet de sipāh
Bildiler Hinde olur şüst ü penāh

ZİFĀF-I ŞĀH-İ HİNDUSİTĀN VE DĀMĀDİ-İ CİHĀN PEHLEVĀN

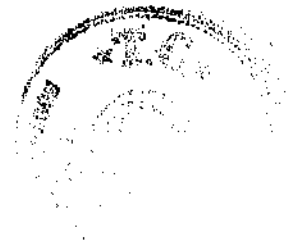
- 909) Oliceḳ bir kişīye devlet yār
Ḥāşıl olur ne murādātı ki vār
- 44 b 910) Buluban cümle ḥayālat vukū‘
Rāmdur her ne işe itse şurū‘
- 911) Pehlevānuñ çün murādidi ḥasīb
İtmeden sa‘y Hudā kıldı naşīb
- 912) Şāh-ı sengül çalışup şaḳıla şām
Çeşn-i esbābını çün itdi temām

- 913) Ne kadar varise mülkünde sipāh
Sūrına gelmege emr eyledi şāh*
- 914) Şehrden taşra çıkup şāh-ı vezīr
Dikülüp hayme vü kuruldı serīr
- 915) Çetrden hiç görünmezd(i) felek
Sāyebān olmuş idi bāl-ı melek
- 916) Çār-mih eyledi şahrāyı veted
Perdeler itdi şabā rāhını sed
- 917) Başladı gelmege malīle menāl
Şol kadar kim idemez vehm-i hayāl
- 918) Toluben dest içi avāz-ı nefīr
Dutdı şahrāyı nihālī-i harīr
- 919) Çıkuben tahtına oturdı çü şāh
Geldi şādiliğa ol sūra sipāh
- 920) Şeh yanında kodılar kürsi-i zer
Ki gelüp otura ol ‘ālī-güher
- 45 a 921) Gelicek burcine Behrām çün māh
Aldı encüm gibi ortaya sipāh
- 922) Çün şeref buldı mekin ile mekân
Oldı ferhunde zemīniyle zamân
- 923) Toldı pes meclis içi sâz-ile söz
Yaşılup ‘ūd olur bezm-i fūrüz
- 924) Başladı eylemege nāy-ı enīn
Kalmadı bezmde bir kalb-i hazīn

*913b) Sūrına gelmege emr eyledi şāh: Sūrına emr gelmege emr eyledi şāh

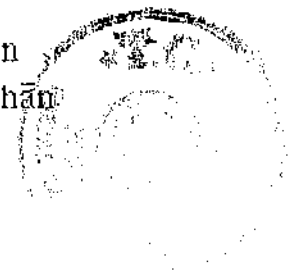
- 925) Dir cihān varlığıdur çün bu nefes
Komafñuz dilde hevā-y-ile heves
- 926) Ceng ü kânūn idicek nāle vü āh
Def kadar karşı geçüp sini-i kāh
- 927) Hūblar raqs uruban oldu cümān
Tır olur kadleri ki kāh temām
- 928) Kāh tāvūs gibi dilve-nümā
Kāh gerdān idi mānend-i semā
- 929) Çekdiler meclise enva' -ı nî' am
Yemedен içmeden incindi şikem
- 930) Kaldurup aşları çün geldi şeker
Meclise nuql virür zīb-ile fer
- 931) Sekerî peyker ile tıldı zemīn
Oldı şan bezmüñ içi hāne-i çīn
- 45 b 932) Başladı devri yine sāķi vü cām
Hūblar her tarafa kıldı hūrām
- 933) Oldı memzūc çü memzūc-ile pūr
Lūlesi bezme döker la'1-ile dūr
- 934) Mest olup bülbüliden gitdi qarār
Şevk-ile itdi terenññme çü hezār
- 935) Başladı açuluban söylemege
Sāğari būs u kenār eylemege
- 936) Yinüp içülür olur bezm temām
Gıtdiler meskenine hāşş-ile 'ām

- 937) Şām irüp çünki olur vaqt-i vişāl
Kalmadı şabra dil-i şeh de mecāl
- 938) Şāhı destūr iledüp ʿizzet-ile
Havlet-i haşşa girür rağbet-ile
- 939) Gördi şeh menzilini ʿadn-i berīn
Virmiş ol burca şeref māk-cebīn
- 940) Karşuladı şehi ol serv-i revān
Şaçdı sīm u zeri çün berg-i hazān
- 941) Virdi destūr el ele gitdi hemīn
Kaldı Behrām-ile ol sīm u serīn
- 942) Dest-būs eyleyüp ol ğonce-dehen
İtdi gül desteye şan sūde hemen
- 46 a 943) Şeh dağı öpdı nigāruñ lebini
Okşadı germ oluban ğabğabını
- 944) Kıldı çün refʿ-i şehensāh-ı nıkāb
Gün yüzünden şanasın gitdi şehāb
- 945) Bir melek gördi ki yok yirde nazīr
Görmedi befizer aña ālem-i pīr
- 946) Cebhesi māk idi vü kāşı hilāl
Zeyn kılmış mehini nokta-i hāl
- 947) Çeşm-i cemmāşi ider ğāret-i cān
Dil ider ğamze-i ğammāz-nişān
- 948) Dil külingine atup zūlf-i kemend
Gör ne şahbāzdur itmış anı bend

- 949) Ne hümā sāyedür ol zülf-i siyāh
Eyledi dilberi dilberlere şāh
- 950) Kākūli tuğidi kaddi sinān
Hūblar içre ‘alem gibi ‘ayān
- 951) Çeşm-i sūzen gibi teng idi dehān
Çün ebr kirpigi sertiz ü revān
- 952) ‘Arızı şem‘-i şebistān-ı cemāl
Beñzemiş sūhte pervāneye hāl
- 953) Deheni goncesinüñ içini dūr
Eylemiş şebnemi şāfi-y-ıla pūr
- 46 b 954) Çāh-ı Bābil idi çāh-ı zeķam
Dest-res olmasa zülf-i reseni
- 955) Göricek oldı şehensāh-ı dilīr
Zülf(i) zincīrine çü şīr-i esīr
- 956) Elini öpdü vü sürdü yüzine
Başuben bağrına aldı dizine
- 957) Yapışup zülfine öpdü lebin
Oķşadı germ oluban ğabğabını
- 958) Görmemiş idi anuñ gibi nigār
Göricek kalmadı kalbinde karar
- 959) Hall idüp luķ ile ‘aķd-i kemeri
Düğmesin çözüp açar sim-beri
- 960) Gümüş āyīne idi sīne hemān
Anda ‘aksini görür şāh-ı cihān

- 961) Boyı serv ol iki pistān iki sib
Serv virdügi semer lîk ‘acîb
- 962) Cāme ẖvābına iletđi anı şāh
Deste-i gül idi şarıldı güyāh
- 963) Gerçi ‘üryana degül resm-i kemer
Sāk-ı sîmini veli dilber eder
- 964) Şöyle germ eyledi cünnālu büjül
Kādir olsaydı eylerdi ẖlül
- 47a 965) Nîfesi gıtdı vü nāf oldu ‘ayān
Aşikār oldu şehe genc-i nihān
- 966) Bedeni ak idi gāyetde çü ‘ac
Nāf-ı şāfiydi çün cām-ı zücāc
- 967) Ter ü tāze vü latîf idi zibār
Tolu gül-berk-ile yüz yaşduğı var
- 968) Virmemiş kîl dağı mirāte keder
Görinür yüz olına çünki naçar
- 969) Sîb idi olmuşıdi lik dü nim
Bula şıhhat afı görmekle saķım
- 970) Şāh idi nigār oldu kemān*
Eyledi cānını tîrine nişān
- 971) Zahm-vār oldu çü tîr ile kemān
Hoķķadan la‘l-i mûzāb oldu revān
- 972) Dökilüp la‘l tolar lûlû-yı ter
Olur amîhite şan şîre şeker

* 970a) Hece eksik

973) İkisi dağı bulur çünkü murād
Diller asūde olur cānları şād

974) Şubha dek izleri 'ayş oldu müdām
Birisi rāğibidi birisi rām

GEŞTEN-İ BEHRĀM Zİ BER DEST-İ AN PİL-İ MEST-RĀ Kİ

47b) **DER NEZD-İ Ū KŪH-İ KĀF PEST Ū Bİ-KADR BŪD**

975) Urdı dem çünkü seher bād-ı şabā
Nāfe-rîz oldu demiyle hevā

976) Pes şeker- hŷābdan uyandı dilîr
Felek olmuş meh-ile gördi serîr

977) Bağına başdı yine itdi kemān
Kıldı cān ol dağı tîrine nişān

978) Devlet anuñ ki açā çün gözini
Göre çok sevdügi yāri yüzini

979) Kendüzi uyuya bî-dār ola baht
Gele asan aña her iş k'ola saht

980) Hübduz yār-ile 'işret seherî
Dilde andan ola sevdā eğerî

981) Leb-be-leb sîne-be sîne olasin
Vuşlata irişesin kām alasin

982) Biri birinden alup zevk-ile kām
İkisi dağı bilür çünkü müdām

983) Nāz ile kâfkup iki serv-i sehi
Lāle-veş başa giyerler külehi

984) Şaçdılar güllerine tāze gülāb
Ki tutar tāze güli çün ola āb

- 48 a 985) Düzinüp kuşanup ol sūret-i çin
Kendüyi hūriye döndürdi hemîn
- 986) Geldi ortaya yine sâz-ile söz
Yandı 'ûd oldu yine bezm-fürûz
- 987) Yine ni' met çekilüp geldi şarâb
Dükilü bezmde nuql ile kebâb
- 988) Çün kadeh aldı ele şâh-ı cihân
Ayağ üstine turup serv-i revân
- 989) Kavşurup el turuban 'izzet ider
İçecek şundi lebi nuqlî şeker
- 990) Şevk-ile çekdi mehi yanına şâh
Ki öpüp sînesin okşar idi kâh
- 991) Dest-bâzî idicek zülfi-y-ile
Nâfe-i çini virür zülfi yele
- 992) Böyle 'ayş eyler iken mâh-ile şâh
Girdi serv katına bir pîl-ı siyâh
- 993) Kûh-ı Kâf idi şanasın nice pîl
Kim görürise şana her yanı mîl
- 994) Her dişi remh-i kazâyıdı hemîn
Ditrer altında yūriye çü zemîn
- 995) Beñzemiş ejdere hortumı hemân
Diyetin yūriyecek kûh-ı revân
- 48 b 996) Gūşnuñ her biri bir çerh-i siper
Siper-i çerh ola mânendi meger

- 997) Ağzı bir gār idi tîre vü teng
Gülhan idi vü döşenmiş içi seng
- 998) Gözi âteş idi kuh üzre cümân
Geh'ayân olur idi gâh nihân
- 999) Bend ü zencîrini kırmış idi mest
Virür idi der u dîvâre şikest
- 1000) Mest idi eylemeden nûş-ı şarâb
Nereye uğrasa eylerdi harâb
- 1001) Pîl-bân tutmağa eylerdi hazer
Döye mi ejdere varmağa ciger
- 1002) Şâh karşı yürüdi na'ra- zebân
Hâzır eyledi ele gürz-i girân
- 1003) Başına anuñ urup gürz-i girân
Yıkılup virdi pes ol darb-ile cân
- 1004) Pîl hortumunu sultân-ı zemîn
Nâv-dân eyledi mağzına hemîn
- 1005) Yapışup hortumına eyledi zür
Sürüdi taşra anı sır çü gür
- 1006) Çıkarup evden anı serv-i sehi
Bırağur şokağa çün müşk-i tehi
- 49 a 1007) Geldi oturdı yine bezmine şâh
Elini öpdî sürüp yüzine mäh
- 1008) Ol sürûr-ile çeküp bâde-i nâb
Beng-i neşat-ile yine açdı şarâb

- 1009) Çünkü bu nev'î hüner eyledi şāh
Âferîn itdi aña mihr ile māh
- 1010) Gören işiden ider şāha du'ā
Güşte yol üzre yatur ejderhā
- 1011) Oldı hengāmeler üstünde hemān
Üşdi ol püşteye pîr ile cüvān
- 1012) İşidüp şāh te'accübler ider
Gönderir Hüsreveler çok sîm-ile zer
- 1013) İdübey seyr anı bir hefte temām
Geldi görmege anı mîr u gulām

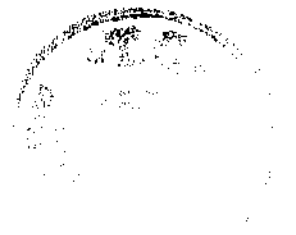
**‘AZM-İ VAṬAN-İ HÜVİŞ KERDEN-İ PEHLEVÂN VE
KÜŞTEN-İ GERGEDÂN**

- 1014) İden efsāne-i dîrîne(y)î yād
Kıldı serpūs tabakdan çü küşād
- 1015) Didi bir yıl turuban şāh-ı ‘Acem
‘Ays idüp sürdi nigāri-y-ile dem
- 49 b 1016) Yine yādına gelüp taht-ı Kiyān
Kaşd ider kim ola İrāna revān
- 1017) Rāzını eyledi dil-dāre ‘ayān
Şāh-ı Hinde ider ol dahtı beyān
- 1018) Bildi Behrām idüğünü anı şāh
Şād olur işidübey cümle sipāh
- 1019) Ne kadar var ise gencînede zer
Kıymeti tāk-ı girān-māye güher

- 1020) İledüp kıldı ayağına nişār
Şol kadar kim yoğıdı hadd ü şümār
- 1021) Şükr idüp didi ki ey Nūr-ı Kiyān
Buldı zātuñla şeref uşta bu mekân
- 1022) Uşta mülk uşta hazāyin u sipāh
Ālet-i harb u matā ya vü kulāh
- 1023) Nem var ortada benüm cümle saña
Bağduğum yüzüñe yetmez mi baña
- 1024) Tek koyup gitme beni kılma hazin
Sensüz olamazam ey şāh-ı zemīn
- 1025) Didi Behrām ki ey şāh-ı zaman
Zāte lāzım gibi diraht-ı vaṭan
- 1026) Severüm cān-ile ben daḡi şehi
Bendesidür kamu İrān sipehi
- 50 a 1027) İtdi bir bu iki iklīmi Hudā
İdeyüm şāha mekānımda du‘ā
- 1028) Zahmet itdük size ey şāh-ı cihān
Olalum mülkümüze biz de revān
- 1029) Şol kadar eyledük ey şāh-ı kerem
Gelmez oldı ki hayālüme ‘Acem
- 1030) Lık korkum budur a‘dā işide
Gelüp İrānı yaḡa bir iş ide
- 1031) Ayağ altında ḡala māl u menāl
Cümle ḡalḡuñ gele başına zevāl

- 1032) Egem olam baña Hâk ide ‘itab
Hażret-i Hâkka bulunmaya cevâb
- 1033) Kılma tır yād u ğam ey şāh ‘aceb
Olamazam bu kadar kana sebep
- 1034) Yādayak basa gire mülke çün el
Rāhat olup ne huzur eyliye el
- 1035) Serzeniş eylemeden halkı cihān
Varayum mülküme ey şāh-ı zamān
- 1036) Bizi unutma du‘ā eyle müdām
İdeyim ben de ğenā şubh-ile şām
- 1037) Şıla eylemege bu serv-i sehi
Göndereyüm tapuña ğāh ğehi
- 51 a 1038) Nāgehān düşmen olur ise ‘ayān
Baña tenbīh kıl ey şāh-ı cihān
- 1039) Göresin kim neler eyleyem aña
Dağı kaşd itmeye bir haşm saña
- 1040) Sūr-ı emr itdi bu şādılığa şāh
‘Ays u nūş itmege başladı sipāh
- 1041) Hind mülkün idüben zeyn temām
Her kişi aldı ele cām-ı müdām
- 1042) ‘Āleme tıldı yine bāng-i rebāb
Su-be su seyl oluban ağıdı şarāb
- 1043) Şöyle zeyn eylediler şehrün için
Oldı her küşesi bir hāne-i çin

- 1044) Şol kadar şaḡdı zeri şāh-ı zemīn
‘Ar ider oldı gedā itmege çīn
- 1045) Yidi gūn eylediler ‘ayş-ı mūdām
Yatup uyumaḡ olur ḡalka ḡarām
- 1046) ‘Ayşdan fārıḡ olup şāh-ı cihān
Didi destūre ki sen daḡı hemān
- 1047) Ḥāzır ol şāh-ile hem-rāh olasın
Her ne ḡidmet buyurursa kılasın
- 1048) Hind serverlerini eyle gūzīn
Yalıñuz gitmeye tā şāh-ı zemīn
- 51 b 1049) Yolda ne var idügün kim ne bile
Hele yekdür ise oldıḡı bile
- 1050) Ne kadar gerek ise māl u menāl
Yürü var defter idüp gençden al
- 1051) Hep teḡī olunur çün berk-i rāh
Binüben mülkine ‘azm eyledi şāh
- 1052) Gönderi çıḡdı şehi Hind şehi
Bile yatınca cemī‘ī sipehi
- 1053) Şāha şengül ider enva‘ ile pend
Erimiye dolaşa tāki gezend
- 1054) Bile yatınca gider ḡayli zamān
Dönderür yine şehi şāh-ı cihān
- 1055) Kıldı çok pend nigāre daḡı şāh
Elin ayaḡın öpüp eyledi āh

- 1056) Virüben dîlbere çün sîm-ile zer
Haşırın kıldı teselli vü dünēr
- 1057) Düşüben deşte gider şāh-ile māh
Gözedür anları esrince sipāh
- 1058) İdüp at üzere gehi būs u kenār
Dest-bāzılar iderler iki yār
- 1059) Her ne yerde ki göre çāy-ı laţîr
‘İşret eylerdi inüp şāh-ı zarîf
- 52 a 1060) İşi ‘ayş olmuş idi şubḥ-ile şām
Yār yanında vü destinde mūdām
- 1061) Sāz u söz idi yiyüp içmek idi
‘Ayş u nūş idi konup göçmek idi
- 1062) Yār pehlūda vü baş ola çü saġ
Taġ üstinde olur kişiye bāġ
- 1063) Yār her kime ki ola mūnis-ı rāh
Serv olur ayaġı el ise giyāh
- 1064) İrdi bir kūha ki mānend-i felek
Yol bulamaz aña illā ki melek
- 1065) Mesken-i dīv idi vü mār min-i cān
Geçmege kōrkār idi bād-ı vezān
- 1066) Gergedānlar tolu her biri çü kūh
Belki yok pīlde ol denlū şūkūh
- 1067) Geldi ol kūha ki eyleye güzer
Pişvā didi ki ey ejder-i ner

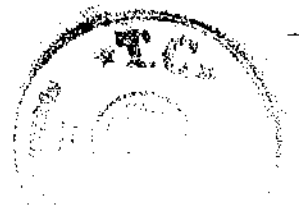

- 1068) Maksada toğru durur gerçi bu rāh
Haşarı çok gidemez lık sipāh
- 1069) Bunda bir gergedan idindi vaşan
Vehm ider adın anup Ćin ü Hoten
- 1070) řāh olmuş řanasın ĉarřa sūtūn
Zerrece gelmez aña pīl u heyūn
- 52 b 1071) Ĥaml-i ĥāmil-i ‘anber aya naşır
Seng-lāĥi sūmi eyliye fařır
- 1072) Kūh yanında anuñ hem-ĉū hebāb
Pīl bařında ĉū kūh üzre zebāb
- 1073) řāh üzre dizilür bir niĉe pīl
Andan olur olıcek nev‘i ‘alīl
- 1074) řāh san pīl idi sīĥ-i kebāb
‘Akıbet ĥālin ider pīl ĥarāb
- 1075) şeh didi gergedan olursa hezār
Dönmezem vehm idüben yırde ne vār
- 1076) Elüme ĉünkü alam tır ü kemān
Gavi-deşti gelür ol başa hemān
- 1077) Yüri Allāh ile ol toğrı yola
Ne ģaderlendiyse olan ola
- 1078) Oldılar böyle diyüp yola revān
Aldı Behrām eline cācı kemān
- 1079) Ķavs-ber-ķavs-i ģuzaĥ idi hemīn
Siper olmaz oģına ĉerĥ-i berīn

- 1080) Her okı harbiyidi senge geçer
Bir idi sîne-y-ile aña siper
- 1081) Giderek üstine uğradı sipāh
İdinürler şehi vehm-ile penāh
- 53 a 1082) Gördiler anı mehābetde mehīb
Tuli vü 'arzı nihāyetde 'acīb
- 1083) Gösterür haşmını çün rāh-nümāy
Karşular anı elinde ok u yāy
- 1084) Pek tutup kabzını tıldurdu gümān
Koltuğı altın ider rāst-ı nişān
- 1085) Müşte peykān irüşür güşına ger
Gözedür tu' ma idinmege ciger
- 1086) Rāst kondı cigerin eyledi çāk
Oldı bir zahm-ile uftāde helāk
- 1087) Baş üstine yıkıldı çü heyūn
Şançılup şāh yire oldı sūtūn
- 1088) Öldürüp anda anı göçdi hemān
Şāhını kesdürüben aldı nişān
- 1089) Sa'uy idüp ol yolu şāh eyledi māk
Buldığı dām u dedi kıldı helāk
- 1090) Gāh destinde gümān gāh kemend
Kimin öldürdi kimin eyledi bend
- 1091) Geçüben kūhı irür deste çü şāh
Secde-i şükr kıılır cümle sipāh

- 1104 GÜN gibi tahta çıkup şāh-ı cihān
Başladı dād-ile üstāde hemān
- 1105 Bir niçe gün idüben ‘adl-ile dād
Mülkü abād ider vü dilleri şād
- 1106 Güz geçüp irmişidü şavlet-i dey
Başladı toñmağa memzüc da mey
- 1107 Kalmayup meş‘ale-i mihride nūr
Māh-ı kandiline irişdi fütür
- 1108 Bāğ u rāguñ koyuban seyrini zāğ
Genc-veş günci kutup itdi ferāğ
- 1109 Geydi sincābını fertüt-ı felek
Reşk ider tābedeki mürge melek
- 1110 Oldı her āb-ı revān üsti memerr
Fers-ı mermer düşedi devr meger
- 1111 Nāmiye oldı zemīn içre nihān
Tāki dey şiddeti itmeye ziyān
- 1112 Hāk-i rahmında dağı bezr-i nebāt
Gelmemiş nuṭfe gibi aña ḥayāt
- 1113 Kūh-ı küncinde peleng itdi hemīn
Rūbehūñ olmağa kürkini hemīn
- 54 b 1114 Konacak yer bulamaz oldı tuyūr
Mişede ded idemez oldı hużūr
- 1115 Menzilin mārūn idüp seyl-i ḥarāb
Mūş küncinde olur garka-i āb

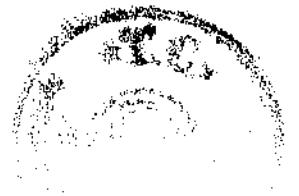
- 1116) Tāb-ı sermā ki kımaz nārda tāb
Ābı seng eyler ü sengi ider āb
- 1117) Toldı berf u yah-ile kevñ ü mekân
Döndi yahdâne bürüdetle cihân
- 1118) Vaqt-ı ‘ays idi degül şayd-ı gehi
Zevk ider şāh tağıtdı sipehi
- 1119) Aldı cünkim yedi iklîmi temām
İşi ‘ays oldu şehüñ şubh-ile şām
- 1120) Ceng ü aşübden oldu cü halās
Meh-likālarla ider şohbet-i hās
- 1121) Ol kış ilçi şaluben itdi taleb
Kim kızını vire sultān-ı ‘Arab
- 1122) Virdi nîk-‘izzet-ile mihre mehi
Şāh dāmād idüben Mısr şehi
- 1123) Çıkarur hüşn-ile bir meh dağı ād
Lāle ruhsār u Minü-Çihr-nijād
- 1124) İrş-ile dikmiş idi aña mirāt
Nîk-nām idi vü ma‘mür-ı cihāt
- 55 a 1125) İşidüp anı nikāh eyledi şāh
‘Ayşda hem-dem olur şāh-ile māh
- 1126) Mülkine kaçd idüp ide deyü cenk
Vehm idüp hem kızını virdi Firenk
- 1127) Kaçup anı dağı zevk eyledi şāh
Her gice hem-demi bir tal‘at-ı māh

- 1128) Dürlü dürlü olıcek at'amalar
Ta'm her birinüfî olur çü şeker
- 1129) Dāyimā gül-şeker olursa gıdā
Şübhe yokdur bulamaz zevk ü safā
- 1130) Ni'met-i envā' ile hoşdur çün ola
Ki virür her biri bir dürlü şafā
- 1131) Haşr-ı 'āciz işidür çünki hemān
Muṭlaḳ olan başına şāh-ı cihān
- 1132) İstedügiyle çü 'ayş ide kişi
'İydi nevrüz ola yaz ola kış
- 1133) Dāyimā binilen olursa Burak
Esb-i reh-vārda isteye mezāk
- 1134) Elde bir cām tura çünki müdām
Olur içene içindeki ḥarām
- 1135) Kaşd ider kim yiye bir hūb-makām
İde tāvūslar içinde ḥurām
- 55b 1136) Her biri cilve idüp ola cümān
Ola her gūşesi gül-zār-ı cinān
- 1137) Kaşr-ı cennet gibi zeyn ola kuşūr
Ravzası pūr ola ḡulmān-ile ḥūr
- 1138) Āb-ı kevser ola ḡulzār-ı behişt
Taş der-ḥāk ola müşk-i sirişt
- 1139) Her dıraḥtı vire bir dürlü şemer
Her şemer ola 'uzūbetde şeker

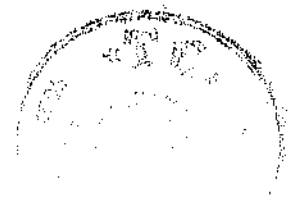
- 1140) Belki her birisi bir Sidre mişāl
Müntehā ola vire bāğa cemāl
- 1141) Çekile sūr aña gāyetde bülend
Düzd iriřdirmiyē vehm-ile kemend
- 1142) Bāmına ırmiye şāh-bāz-ı hayāl
Kullesi hem-seri olmaya hayāl
- 1143) Kapısı tūc ola vü halkası zer
Çevrüle üstine şeddādī kemer
- 1144) Buldılar pes şehe bir ehl-i kemāl
Hendesi bilmede yok aña hemāl
- 1145) Hüb- mi^c mār idi ressām idi hem
Hüş-mühendis idi kaşşām idi hem
- 1146) Şan terāzūyidi diğkatde gözi
Hikmet-āmūz idi mecmū^c sözi
- 56 a 1147) Naş-perdāz idi pūr-kār hemān
İki barmağıyidi itse nişān
- 1148) Ne kadar var ise envā^c -ı nuķūş
Yazuben eyler idi resm u hüş
- 1149) Sinnimar ile olup niçe zamān
Hidmet itmiş idi ustāde cihān
- 1150) Kaşd iderse yapa şeddādī- maķām
Şöyle kim şana gören Dārū's-selām
- 1151) Çünki taşvīr yaz emānī-i çīn
Göricek zinde şana anı hemīn

- 1152) Kaşd kılsa yapa gerdüne nazır
Seng-ile āhen elinde çü hamir
- 1153) Çün mukarnas eve kırtas ola seng
La'f şana gören ile vire reng
- 1154) Hem dıraht işini işlerdi ğarīb
Kim du'a eyler idi görse habīb
- 1155) Tīşe vü bāşda üstād idi ol
Zūr u bāzūda çü idi ol
- 1156) Didi maqşūdın aña şāh-ı 'Acem
Emr kıldı ala destine kalem
- 1157) Bildi maqşūdını resm itdi hemīn
Tā ki resmini göre şāh-ı zemīn
- 56 b 1158) Begenür resm(i) görüp şāh-ı cihān
Ol yapar bildi murādınca cinān
- 1159) İhtiyār eyledi bir hūb-makām
Ki görüp reşk kıla Dārū's-selām
- 1160) Sel-sebīl idi suyu hākī 'abir
Ağacı Sidre vü hażrāsı harir
- 1161) Mürde içse suyunı vire hayāt
Bula ölmelü olan hasta necāt
- 1162) Şuyını ko ki hevā-sı-y-la hemān
Pir-i fertut ola bir tāze cūvān
- 1163) Bir yerūñ çünki olup yeri şerif
Ola ābı vü hevāsı da laţif

- 1164) Nedür ol cennet olur taş u sarây
Sāye har-gāh ola cūn hūb ola cāy
- 1165) Yeri rif'atde sipihr ile sivā
Her taraftan tokınur tāze hevā
- 1166) Nazar itdükçe gider medd-i başār
Heftelik yol görünür olsa nazar
- 1167) Cümle etrāf açık hāyili yok
Göz açıklığı temaşā-gehi çok
- 1168) Buldı bir feraḥ-i feraḥda zamān
Urdi būnyādını sultān-ı cihān
- 57 a 1169) İtdi kurbanlar ol şeddādî dîrem
Toldi iḥsān-ile mülk-i 'Acem
- 1170) Bir binā yapıdurur ol şāh-ı zemīn
Kendüsi şandı görüp çarḥ-ı berīn
- 1171) Yapılup çıktı cūn ol sūr-ı bülend
Aşdılar üstine nîk-pāre perend
- 1172) Oldı cūn burcu vü bārūsî temām
Geldi yüz sürüdi ḡayrette 'amām
- 1173) Yapılır kaleleri hāre ile
Zeyn her kulesi seyyāre ile
- 1174) Kulesi oldı hevāle felege
Bānı mesken idi dāyım melege
- 1175) Şöyle katıñ yapıtur seng-ile sūr
Çalınursa işidimez idi sūr

- 1176) Yapdı her dîlbere bir kaş-ı latîf
Ki vücūd-ı-y-la anuñ ola şerîf
- 1177) Yapılup çün yapısı oldu temām
Soyıyup her birisine kōdı hām
- 1178) Nice cām idi şafāda çü güher
Virmemiş hādîşenüñ seng-i keder
- 1179) Oldı her cām güneş gibi münîr
Olmaz idi gicede māh nazîr
- 57 b 1180) Şırçası āyîne-i giti-nümā
Ziynet-i kalbe virür zevk u şafā
- 1181) Abanos idi derî mantar-ı ‘āc
Sakf(ı) altun idi vü saḥ-ı riḥāc
- 1182) Suffesi her birinün ‘adne qarîb
Buldı her kûşesi bir resm-ile zîb
- 1183) Şandal u ‘ūdi idi hep tahtaları
Zeyn kılmuş idi mismār-ı zeri
- 1184) Zereler kimisi sîm ü kimi zer
Hiyre olur idicek çeşm-i nazar
- 1185) Kabları yapdı çü eflāk-ı ‘azîm
Hiştuñ biri zer ü birisi sîm
- 1186) Havz ider suffelerüñ öñine hem
Ki müretteb ola destûr-ı ‘Acem
- 1187) Sîm idi havzı şadırvān-ı zehēb
‘Ayşā vü nûşā virür şevk-ı şegāb

57 b

- 1188) Her kemer kavs-ı kuzah idi hemān
Nāzirüñ kaddini eylerdi kemān
- 1189) Tağlar bāmını kurşunladı hem
Yağicek tā ki nüfuz itmeye nem
- 1190) Kār-ger-i kār-gîr işini temām
Eyleyüp eyledi arāste-i bām
- 1191) Kıldı naqqāşlar içini nigār
Hāne-i çine döner saḡf-u cidār
- 1192) Çünki naqqāş idi işi tezhîbi beter
İtdi taşvîr-i nüvîsende ḡaber
- 1193) Ne kadar var ise eşkāl-i ‘acîb
Resmini eyledi üstād-i lebîb
- 1194) Her birine virüben reng ü tîrāz
Oldı envā‘ma elvān birāz
- 1195) İtdügi işleri ol şîr-i jiyān
İtdi taşvîrini üstād-i cihān
- 1196) Buldı her cānibe yol āb-ı Fırāt
Havza vü çeşmelere geldi ḡayāt
- 1197) İtdi fışkıyyeleri kaşr-ı cinān
Şan gülāb idi akan āb-ı revān
- 1198) Hāşş mermerle döşenmişdi memar
Kenti(?) herbirinüñ sîm-ile zer
- 1199) Çü temām oldı gidüp şāh-ı cihān
Göricek sekk idüben şandı cinān

- 1200) İtdi dılberlerini şāh-ı cihān
Ol şadeplerde dūrer gibi nihān
- 1201) Menzilin buldı çü seyyāreleri
İtdiler āyineleler hāreleri
- 58 a 1202) Her biri meskeni renginde harīr
Geyūp ol reng-ile zeyn itdi serīr
- 1203) Hāne-i esbāb dağı her ne ki var
Cümle ol reng-ile olmuşdı nigār
- 1204) Kankı kaşra ki vara şāh-ı cihān
Giyer ol renk libāsını hemān
- 1205) Ol gice anda sürūp zevk u şafā
Gösterirdi aña ayin-i vefā*
- 1206) Yedi günde idūben devri temām
Yine başlar idi ol serv-i hūrām
- 1207) Deyre dönmişdi her kaşr hemīn
Şanma beñzer içinde büt-i Ğin
- 1208) Yokdurur bütde kemāl ie cemāl
Vardur anlarda cemāl ile kemāl
- 1209) Yokdurur bütde leṭāfet ile hān
Bunlaruñ her birisi serv-i revān
- 1210) Toldı hūrīler ile çünki kuşūr
Kalmadı buldı kemālını kuşūr

* 1205a) Sūrūp : Sad ile yazılmış.

- 1211) Şan sanem hāneyidi hānları
Büt-ı Azer idi cānānları *
- 1212) Gül-i gūyā ile şimşād-ı revān
Eyledi şahın-ı gülüstānı cinān
- 58 b 1213) Gül idi her nereye olsa nazar
Laleiydi nereden olsa güzer
- 1214) Oldı cennet içi hūr ile pūr
Her biri luṭfda bir dāne-i dūrr
- 1215) Dāmeninden oluben müşk-i demān
Nīfesi her birinüñ nāfe-feşān
- 1216) Buldı kevkebler ile zeyn-i cinān
Āsmān oldı zemīn yer āsmān
- 1217) Toldı micmer gibi ʿūd-ile nūhūr
Her biri eyledi bir yerde hūzūr
- 1218) Gördi rızvān anı germ oldı temām
Cenneti terk idüp itdi aña cān
- 1219) İtdi cārū aña zūlfını peri
Toldı her bāguñ içi kebk-i deri
- 1220) ʿArz idüp her biri bir dürlü cemāl
Eyledi meskenini ʿadn-mişāl
- 1221) Çekilüp dāmen açıldıkça büjül
Şād olurdu gören olursa melül
- 1222) Maṭlaʿ-ı şems idi her menzil-i hūb
Līk anda yine eylerdi gurūb

* 1211a) Şan sanem hāneyidi hānları: Şan sanem hāneyidi vü hānları

1223) Heft-seyyāre ile heft felek
Zeyn olur niteki gerdūn-u melek

59 a 1224) Şem'ler virdi şebistānlara nūr
Oldı pervāne görüp anları hūr

**BEZM - ARĀSTEN-İ BEHRĀM ŞEB-İ ŞENBĪH
DER-KŪNBED-İ MÜŞK FĀM**

1225) Şeb-i şenbīhde ki kâdr idi hemān
Kaşr-ı müşgīne gider serv-i revān

1226) Turra-i şeb oluben müşk-feşān
Hoşka-i nāfeye dönmişdi cihān

1227) Hızr idi istemege Āb-ı Hayāt
Oldı ol kaşr aña güyā zulümāt

1228) Çeşme-i cān bulup itmege nüş
İtdi kanı mey-i tāze gibi cüş

1229) Nūr-ı zulmetde bulunmasa eger
Kimse ol renge ider miydi nazar

1230) Geydi 'abāsi libāsın şeh-i şark
Gicede mehdēn olunmaz idi fark

1231) Geydügi başdan ayak cümle siyāh
'Anberin cāmeyidi müşk-i külāh

1232) Ğāliye fām oluben virdi selām
'İzzetiyle turuben Tūbī-hırām

59 b 1233) Karşulādı idüben işve vü nāz
Kâdr-i muhyine olur zulf-tırāz

- 1234) Mihr idi lîk sehâb içre nihân
Tal'at-ı lem'ası amma ki 'ayân
- 1235) Zeyn idüp berk-i benefşe semeni
Sûsen ârâyış ider yâsemeni
- 1236) Yokdur elvânda mânend-i siyâh
İtdi taqdîm anıñıñ anı şâh
- 1237) Siyeh olmasayıdı zülf-ile hâl
Hüsne virür miyidi bunca kemâl
- 1238) Gerçi tîre görünür müşk-i Hoten*
Kadrini kıymetin anuñı göresin
- 1239) Yiri geh sîne de vü başda gehi
Farq-ile sîne dür ârâm gehi
- 1240) Zeyn ider muşhatı görince midâd
Kadr- efvân olur oldukça sevâd
- 1241) Kara taş içre olur la'î nihân
Cevhere tîreligi lîk nişân
- 1242) Cümle elvâne eger olmasa şâh
Ka'benüñ ortası olmazdı siyâh
- 1243) Mûmiyâ tîredür ey ehl-i nazar
Tâzeler haste ola çünki ciger
- 60 a 1244) Yesirüñ oldığı çün reng-i siyâh
Buldı sübha oluben 'izzet ü câh

* 1236 a) Görinür: Görünür

- 1245) Elin eline alup oldu revān
Dil-berūñ tahtına sultān-ı cihān
- 1246) Abanos idi seriri de siyāh
Çıkdı oturdu şehinşāh ile māh
- 1247) Getürüp ortaya nuḳl ile şarāb
Def'î kebḳ-ile tezerv oldu kebāb
- 1248) Bir iki kerre ki devr eyledi mey
İstedi şāh-ı cihān bir baḡ u ney
- 1249) Muṭrib-ı hūş-nefes ü hūb-huşāl
Ele sāz aldı vü 'arz itdi kemāl
- 1250) Başladı itmege feryād u figān
Eyledi dildeki esrārı 'ayān
- 1251) Germ ider çünki şehi bāde vü sāz
Eyledi destini çün zülf-i tirāz
- 1252) Şevḳ-ıla māhı ider būs u kinār
Başladı şīve vü kınnışa nigār
- 1253) Gitdi seyyāreleri oldu nihān
Māh-ile ḳaldı hemīn şāh-ı cihān
- 1254) Sarmaşup yatdılar oldu ki hūvāb
Şāh idindi lebini nuḳl u kebāb
- 60 b 1255) Toḳınup sīnesine ol iki sīb
Cümle a'zāsı ider nāz u firīb
- 1256) Emişüp ḳoçuşurāḳ didi nigār
'İzzü ikbāl ola dāyım şeh-i yār

- 1257) İrmesün devlet ü 'ömrüne gezend
Bin perestāra peder itdi çü pend
- 1258) Didi çünkim olasın şāha qarın
Eyle dāyım aña bu pendî hemîn
- 1259) Ki işi dāyım ola 'adl-ile dād
Bār olmaya aña haqq-ı 'ibād
- 1260) Şāh olan çünkim ide cev̄r ü sitem
Çekilür defter u 'ömrine raqam
- 1261) Evvelā 'adli sorar çünki ilāh
Farzdur her kişiye kim ola şāh
- 1262) Birdür anda çü gedā-y-ile emir
Şakin incinmeye zinhār faqir
- 1263) Seni şāh itmiş iken halka celil
Bir dilenciye niçün ide zelil
- 1264) Aña kim olmaya şahlıkta hemāl
Pāy-māl ola niçün mūr mişāl
- 1265) Olmaya çünki ulu'l-emrde dād
Hvār ider āhir aña haqq-ı 'ibād
- 61 a 1266) Zālîm olanūn olur 'ömri çü az
'Akil olan dileye 'ömr-i dirāz
- 1267) 'Ābid olmaqdānise sāl-ile māh
'Ādil olmak yeg olan kimseye şāh
- 1268) 'Adl u ihsān çü emr itdi Hudā
İmtisāl ide şu kim 'ākil ola

- 1269) ‘Adldür şehlere māl-ile sipāh
‘Adldür belde kemer başda külāh
- 1270) Küfr ile olmadı bir mülk harāb
Niçe sultānları zulm itdi türāb
- 1271) Al saña vācib olan hāqqı hemīn
Kimsenüñ mālına el şunma şaķın
- 1272) Mār otur mālı şoķar şofıra seni
An kefen-dūzı ve hem gör küheni (?)
- 1273) ‘Adldür şehlere tiğ-ile siper
‘Adli yok şāhda olmaya hūner
- 1274) Çeşm ü gūşı’ şehūñ olmasa cibār
Mülk-i ‘adl-ile kaçan tuta karar
- 1275) Şāh olan çünki vire zulme rızā
Lā-cerem Hāķdan irer mülke każā
- 1276) Zulme çün el uzada şāh-ı cihān
Kahtlıkdan ola vīrāne cihān

61 b

HİKAYET

- 1277) Rāylarda var idi bir ulu şāh
Hinde olmuşıdı ‘adl-ile penāh
- 1278) Kendüye ‘adli idinmişdi şı‘ar
Ġāyet ābād idi dād-ile diyār
- 1279) Şehd-i hāne gibi pür mülk-i ni‘am
Reşk ider olmuş idi Mısr u ‘Acem
- 1280) Çok belā çekmiş ü görmışd(i) zamān
Cümle ma‘lūmiydi hāl-i cihān

- 1281) ‘Adl-i Kisrî’yi unutdurdı temām
İ‘tirāf itdi añā hāşşs-ile ‘ām
- 1282) Remeye olmaz ise dahtı şebān
Zīb itmez idi devrinde zebān
- 1283) Gūr vehm ide deyü şîr u jiyān
Kendüyi itdi neyistānda nihān
- 1284) Uğramayam deyu āhūya peleng
Mesken idinmiş idi kulle-i seng
- 1285) Pil-i Hindū ne kadar kim ola mest
Pāy-ı mūra dahtı virmezdi şikest
- 62 a 1286) Ne kadar var ise mülkinde sipāh
‘Adl-i cūyide çü ‘ādil idi şāh
- 1287) Kimseye bakmaz idi hiç hākîr
Bir idi añā fakir ile emîr
- 1288) Yoğidi zālîme hergiz nazarı
Eger olsa dahtı kendü püseri
- 1289) Her ki düzd ola veya ide sitem
Destini tîğ-ile eylerdi kalem
- 1290) Dāyim eyler idi tağyır-i libās
Ta tefahhüş ide neydüğünü nās
- 1291) Kimse bilmezdi(i) anı sâyir idi
Şehri tūlab gibi dāyir idi
- 1292) Kānde kim iki kişi itse kelām
Neyidüklerin işidür ü temām

- 1293) Kime zûlm olduğun işitse hemān
‘Adl iderdi buluban řāh-ı cihān
- 1294) Bum ‘ādet idünür niçe zamān
Oldı bu kār ile ma‘ mūr-ı cihān
- 1295) Ki Züleyhā gibi yok aña naẓır
Oldı sultān-ı cihān iken esır
- 1296) Kāmet-i serv idi ruhsāri semen
Cebhesi berk-i gül ü Ėonce-dehen
- 62 b 1297) Cismi terlikde çü pālūda-ı ter
Meyl ider her kişi kim ide naẓar
- 1298) Terligi şişe idi cism-ı gülāb
Ab-ġine ola mı aba hicāb
- 1299) Cāy-ı hālī ola maĥbūba ola
Nice ādem ola kim şabr kıla
- 1300) Ėamzesi tır ü kaşi cācı kemān
Didi ey sīm-beden serv-i revān
- 1301) Boynını çekdi vü göğsünü kaķar
Germ olup dikkat-ile aña baķar
- 1302) Oda yaķanına ĥidmet idelüm
Ya sizün cāy-ı şerife ġidelüm
- 1303) Yüzimün üstine baş tek ķademün
Ėademünle bile gelür ķidemün
- 1304) Yoluña ĥarç ideyüm mā- melegüm
Ey peri yüzlü begüm hey melegüm

- 1305) atı b -y r id m ol y r ba a
Ne  ad katlar idem g r ki sa a*
- 1306)  incin p eyledi h  m-ile naz r
Didi kim Hind  ehi oldu meger
- 1307) Yolu a git y ri incitme beni
Odlara yak dururam yoksa seni
- 63 a 1308) Oda yak r kime kim itse  it b
Y r  var eyleme kend  ne  az b
- 1309) Olmasay du  eger bunda  ar b
  dir olmaz idi bu fi l-i  ac b
- 1310)  Adl u d d m   eh  n bilsen eger
Eylemezd  n ba a bu resme naz r
- 1311)  tdig  n etmeyel m sa a hele
Nev-civ ns n y ri yolu a gele
- 1312) S z ni   ldicek   h-  cih n
Terk id p oldu vi  k na rev n
- 1313)  td gi   e olur  alb-i haz n
Nefsine eyledi h y n dey  k n
- 1314) C rmden eylemege defter-i p k
 a d ider kim ide kend yi hel k
- 1315) Kend yi yakma a idindi mur d
Halk g rdi ki olur   r u fes d
- 1316)  ttif k-ile  uluvv  tdi sip h
 omad lar ki yaka kend yi   h

* 1305a) Metinde "ol" kelimesi "sen" kelimesiyle d zeltilmek istenmi tir.
Ancak bu d zeltme  iirin veznini bozuyor.

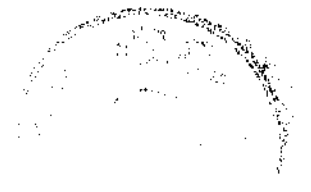
- 1317) Cebr kılmasaydı halk-ı cihān
Çün semender ota itmiş idi cān
- 1318) ‘Adl böyle gerek ey şāh-ı zamān
Zulmden tā ki emin ola cihān
- 63 b 1319) Zulme bir kerre ki iğmāz ide şāh
‘Adet idünür olur şofıra sipāh
- 1320) Fāyide itmez olur şofıra gāzab
Cümleye olmuş olur kendü sebeb
- 1321) Şöyle didi vü şehe itdi du‘ā
Virdi pendî dağı bir dürlü şafā
- 1322) Germ olup sözlerine şāh-ı cihān
Basdı bağına ağı niteki cān *
- 1323) Çünki maḥbūba olur şehd-i maḳāl
Luṭf-i güftār virür ḥüsne kemāl
- 1324) Bu fesāneyle uyur şāh-ı cihān
Cāna cān şarılur ol serv-i revān
- 1325) Şubḥ olıcek yine zeyn itdi serîr
Maşlahat her ne ise gördi vezîr

**MECLİS -SÂHTEN-İ BEHRÂM-I GÜR ŞEB-İ YEK-ŞENBÎH
DER-KÜNBED-İ KÂFÜR**

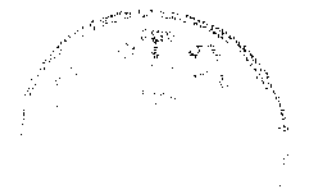
- 1326) Şeb-i yekşenbih olur çün ki ḥvāb
Kalmadı gökde çü nevrüz-ı şehāb
- 1327) Mihr-i tābına dönüp tāb-ı kamer
Necmde olmuş idi ḥyre başar

* 1322 b) Bağına : Nağına

- 64 a 1328) Şun^c -ı kandil-ile zeyn oldı felek
Tâbına üşdi çü pervâne melek
- 1329) Ebkem olmuşdı vü hüş-ile tıyūr
Kaşd ider her kişi kim ide hużūr
- 1330) Geldi yādına şehüñ kaşr -ı sefid
Fikri bu kim içe yār -ile nebīd
- 1331) Tāk -ı sīm-āba ider ‘azm çü māh
‘Asmān sūda idüp tarf -ı külāh
- 1332) Geydügi başdan ayak cümle sepid
‘Arızı ser-ıhadi amma çü nebīd
- 1333) İşidüp geldüğini şāh -ı cihān
Nāz -ile karşı çıkar serv -i revān
- 1334) Yüz sürer pāyine mūre gibi māh
Nitekim servün ayağına giyāh
- 1335) Geydügi başdan ayak berk -i semen
Ağ güle dönmüşidi gonce-dehen
- 1336) Sīm -i hāmīde libāsı teni dūr
Yā meger şişe idi āb -ile pūr
- 1337) Māyı içinde teni sīmi hemān
Māhı sīm idi şu içre nihān
- 1338) Meh -i çīn idi melek manzar idi
Şanki āyinedeki peyker idi
- 64 b 1339) Gördigin sihr ile şişeye peri
Görmeyen görse o sīmin-beri

- 1340) Çenberî hâle idi ‘ârızî mâh
Yâsemên idi başındağı külâh
- 1341) Târ idi belî dūr içinde hemân
Ġâyet-i lutfdan olmazdı nihân
- 1342) Âşiyânına gelüp bâz-ı sepîd
Nâzenini görüben oldı şemîd
- 1343) Şâhuñ öñine düşüp oldu revân
Şem‘ -i kâfûri idi şanki hemân
- 1344) Şîr-i berfîne idi şâh-ı cihân
Bâ-revân oldu meh ardunca revân
- 1345) Taht-ı ‘âc üzre çıkup sîm-beden
Kıldı ‘îsi gibi hürşîd(i) vaţan
- 1346) Menzil-i âbıyîdi şanki serîr
Yâ dū peyker idi ol iki münîr
- 1347) Sîm-destine olup cām-ı billūr
Şundi kevşer deyü rıdvânına hūr
- 1348) Cām-ı billūruñ içindeki nebîd
Âb-ı Kevşer gibi şîrîn ũ sefîd
- 1349) Aķ olup mey çün ola şâfi vū pāk
Yok humārından anuñ zerrece bāk
- 65 a 1350) Şîşesi dūr idi vū hamrı gülâb
Tâb virüp meh virdi şehe tâb
- 1351) İçilüp mey ney ider çünki figân
Germ olur mâha katı şâh-ı cihân

- 1352) Yüze mey t̄āb getürdi göze ḥ^vāb
Devşürildi yine esbāb-ı şarāb
- 1353) Gitdi sākisi vü s̄āzendesi hem
Māh-ı Rūm ile katur šāh-ı ‘Acem
- 1354) Cāme-ḥ^vābın dōşeyüp ḥūr-i cinān
Bister-i āhenge ider nāfe-feşān
- 1355) Şoyunup yatdı nigār ile dilīr
Oldı hem-ḥ^vābe ol āhū-y-ıla şīr
- 1356) Leb-be-leb sīne-be sīne iki yār
Yok ara yırde kumeyş ile izār
- 1357) Cūmdler lu‘ bīle šāhı geḥi māh
Ki kucaklar māhı bāzi ile šāh
- 1358) Dest-bāzi idüben niçe zamān
İtdiler kande mükerrerce nişān
- 1359) Lu‘ bdan şoñra didi ğonce-dehān
Devletüñ dāyim eyā šāh-ı cihān
- 1360) Çerḥ döndükçe ṭur ey kuṭb-ı zamān
İtmesün ğam oḳı kaddüñi kemān
- 65 b 1361) Göndericek pīlini bu yana peder
Şöyle ısmarladı ey ‘ālī-güher
- 1362) Didi çün šāha mülāki olasın
Bizden anlara du‘ālar kılasın
- 1363) Bir naşīhat virem unutma şaḳın
Diyesin šāha buluşicek hemīn

- 1364) Farz'dur çünkü selâatine saḥā
Devlet anuñ kim şî'ârı ol ola
- 1365) Olur iḥsāna cū insān 'abīd
Göziñi virmek -ile eyle mezīd
- 1366) Kimsene eylemeden saña su'āl
Eyle iḥsān budur cūda kemāl
- 1367) Perdedür cümle-i 'ayba şehā
Setr kıl 'aybunı itmekle 'atā
- 1368) Hatem olmadı cihān mülkine şāh
Geymedi başında gerçi kim külāh*
- 1369) Lîk kesb eyledi bir nām u nişān
Ki unudulmaya tırduḡca cihān
- 1370) Devleti bir şehūñ olmasa bülend
Vakt-i ḥācetde ider ḡalkı neḡend**
- 1371) ḡalka muḡtācdur elbet daḡı şāh
Nice muḡtāc ise kendüye sipāh***
- 66 a 1372) 'Ālemüñ sīm u zerīn eyleme çīn
Vir ki oldur ḡalanı saña hemīn
- 1373) Zer-perest olma ki merḡūb olasın
Cümle 'ālem seve maḡbūb olasın
- 1374) Virmek eyler kişīye dūşmeni yār
Sevmeyen daḡı sever bi-iḡtiyār

* 1368b) Vezin bozuk.

** 1370 a) Şehūn: metinde "şāhun" vezin gereḡi "şehūn" okundu.

*** 1371 a) Muḡtac-dur: Dur bildirme hali eki "vav"lı yazılmış.

- 1375) Kise mi kimse şehā viren eli
Çok işitdük bilürüm bu meşeli
- 1376) Çünki virür birine Tañrı hezār
Bire biñ ala tucārında ne var
- 1377) İder imsāk kişiyi çü haķır
Bir olur virmeyicek şāh-ı fakır
- 1378) Toludur mahzen-i ğaybuñ içi naķd
Eyleme kise gibi dostuñā ‘aķd
- 1379) Yumicek rezimde yum desti şehā
Bezm de olsa tehī dest-i ğaķa
- 1380) Dest-beste usa şanduk mişāl
Getürür ādeme çok dürlü zevāl
- 1381) Her kişi senden ider çünki ümīd
Eyleme destüñi zinhār kilīd
- 1382) Eyle engüştini miftāķ-ı ni‘am
Olmaya tā şehüñ ħālī şikem
- 66 b 1383) Hiç Ğarūn’a müfīd oldu mu zer
Gerçi gerd eyledi çok la‘l-i dürer
- 1384) Himmet-i ‘ālī olup desti küşād
Olmasa serv ola mı ħurrem (ü) şād
- 1385) Kān ider sīm-i zeri gerçi nihān
Çāk ider sīnesini dest-i zamān
- 1386) İktibāzıñ sebebi cem‘-i derem
Mücib-i başı u ħarab bezi ü kerem

* 1386 a) İktibāz: ittibāz

- 1387) Kişinüñ genc-i çini olsa hemân
Kılmasa bulduğunu defn ü nihân
- 1388) Yi bitür varise koma zeri sen
Kendüñe eyleme dünyâyı vesen*
- 1389) Mihr-veş lutfuñı kıl 'āleme 'ām
Olmaya şehlik adı tā ki harām
- 1390) 'Avrata oğlana bezi eyleme zer
Aña vir kim ola ol ehl-i hüner
- 1391) Şehlerüñ dād u dihişdür hüneri
Zīveri hil'atı tāt ü kemeri

HİKÂYET

- 67 a 1392) Rūmda var idi bir şāh-ı cevād
Kim çıkarmış idi ol dād ile ād
- 1393) Kara toprakça tutup sım u zeri
Kuma şaymaz idi hergiz dūteri
- 1394) Himmet-i 'ālî idi kadri 'azīm
Hātem-i Tayy gibi gāyet de kerīm
- 1395) Hükûm iderdi yedi iklîme temām
Felegüñ kâsesi destinde çü cām
- 1396) 'Āleme nef'ide mānend-i şehāb
Āitāb ide kefin görse hicāb
- 1397) Milketinde yogıdi hiç su'āl
Bir idi mîr ü gedā çün dege māl

* 1388 a) Bitür: bidür

- 1398) Kāyil olmaz idi bir sāyil ola
Ya gedā ola zere māyil ola
- 1399) Memleket fethine şavb itse ‘inān
Ele almaz idi tır ile kemān
- 1400) Cûdını işidüben halk hemîn
Cümle rām olup öperler diremîn
- 1401) Bu tarîk-ile olup āleme şāh
‘Adl u dād olmuş idi aña kûlāh
- 1402) Didi oğlu ki eyā şāh-ı cihān
Hökmüñe rām zemîn ile zamān
- 67 b 1403) ‘Āleme şāh olaludan berü sen
Almaduñ elüñe şemşîr u mecen
- 1404) Bu cihān mülkini tutmağa sebeb
Hikmeti ne bilemez kimse ‘aceb
- 1405) Tıgdür mülk-küşā haşm-şiken
Almadūn destüñe bir gün anı sen
- 1406) Gelüben didi ki ey cān peder
Bir otur erde meşeldür bu hüner
- 1407) Almadum gerçi ele tığ u kemer
Halka dām eyleyüben sîm-ile zer
- 1408) Eyledüm dilleri anuñ-ile rām
Oldı ‘ālem baña münkād temām
- 1409) ‘Ālemi eyledi teşhîr-i şehām
Cān-ile sevdi beni hâşş-ile ‘ām

- 1410) İster iseñ ki seve halk seni
Bir naşihat ideyüm difile beni
- 1411) Zeri sevme ki seni halk seve
Yolına ölmege her kişi ive
- 1412) Tevbe-reh olsa tehi var bu megel
Ki tutulmaz aña eşb-ile cemel
- 1413) Her neye kâdir isen eyle nişar
Göresin niçe olur feth-i diyâr
- 68 a 1414) Bu kişinüñ yimegin on kişi yer
Ni metüñ bezi kıt oldur ki hüner
- 1415) Ne kadar virseñ olur dañı ziyâd
Faıla bu aduñ olur bār-ı cevâd
- 1416) Dūzaña girmez imiş çünki sañı
Bundan artuñ ne ola nef' ü vañı
- 1417) Cennete girmez imiş çünki bañıl
İtme imsāk-ile nefsüñi zelil
- 1418) Belki şöyle gerek ey şāh-ı sañā
Ki cihān rāmı vü münkād ola
- 1419) Eyledi böyle diyüp şāha du'ā
Bir hulūş-ile ki olur def'-i revā
- 1420) Şeh bu pendini begendi vü öper
Leb-i nuqli şunar ağına şeker
- 1421) Bu hikāyet olup efsāne-i h'vāb
Lezzet ile uyudur hem-çü şarāb

1422) Şubh olcek yine ol mihr-i münîr
Oldı arāyış-ı dîhîm-i serîr

1423) Şāhîk resmiyle tâ geh-i şām
Maşlahat her neyise gördi temām

68 b **ŞOHBET-İ BEHRÂM ŞEB-İ DÜŞENBÎH DER KÜNBED-İ LA' L-FÂM
VE MUŞAHEBET-İ Ū BÂ DİL-ARÂM-I GÜL-ENDÂM**

1424) Çün düşenbih gicesi şāh-ı cihān
Tağ-ı la' lîne diler ki ola revān

1425) Götürür şem'ini bir serv-i revān
Gider ardınca anuñ meş'al-i cān

1426) Karşuladı şehi bānū-yı 'Acem
Künbed-i sūrha girür vāriş-i Cem

1427) Ergüvān olmuş idi serv-i hıram
Lāle-veş aldı ele destine cām

1428) Pür idüp lāle için la' l-i müzāb
Zeyn için meclise kebk oldı kebāb

1429) Cāme-i sūrḡ-ile ol āfet-i cān
Mihr idi şanki şafağ içre nihān

1430) Āteş içinde Halîl idi meger
Eylemez āteş aña hiç zarar

1431) Nāzenîn cismi leṭāfetde çü cān
Lāle cāmındaki jāleydi hemān

1432) Berk-i gülnār idi şan birisini
Gül severidi biri yāsemeni

- 1433) Yine sâzende alup destine ‘ūd
Çaldı yırladı hoş-âyende sürūd
- 69 a 1434) Ni‘met-ile toluban tağ u sarāy
Oldı elhānı anuñ şevk-i ferāy
- 1435) Yeyüp içüp idüben ‘ays u neşāt
Devşürildi şehüñ emriyle simāt
- 1436) Cāme ẖvābına girüp şāh-ı ‘Acem
Bir zamān sürdi düşekde dağı dem
- 1437) Didi dilber ki eyā şāh-ı zamān
Haşre dek rām ola emrūñe cihān
- 1438) Dimege sizlere bir niçe haber
Baña ısmarladı tekrār peder
- 1439) Didi kim şāha şecā‘at de gerek
Zen olur olmasa bir erde yürek
- 1440) Yedi iklīm açılır çün ola seyf
Şāhlık oldu cebān kimseye hayf
- 1441) Gökden indi bu meşel var ki cedid
Oldı serkeşler anun-ile ‘abid
- 1442) Eceli olmayan olmaz çü şehā
Vehm kılma ölicez rüz-ı vefā
- y:1443) Şāh olan cengden eyliye çü bīm
Lāyık olmaz ki giye başa dihm
- 1444) Şiri gör kim seg olur ise hezār
Üşenüp vehm-ile tutar mı kinār

- 69 b 1445) Gel a gör ola cünd anuñ (?) füzün
Şanma yüz döndüre yüz ola zebün
- 1446) Olsa āhūdan eger deşt içi teng
Hazz ider anı görüp bebr ü peleng
- 1447) Bir zeğan olsa eger çerh-i berin
Çıkuban tağıda bir bāz-ı haşin
- 1448) Olmasa şāhin eger ehl-i şikār
Ele mi alur idi anı kibār
- 1449) Gürg tenhāda eger bulsa müyün
İder elbette şu hāl-ile zebün
- 1450) Peşsede olmağ-ile sūzen-i niş
Turamaz hamlesine gör nice miş
- 1451) Haşmuñ açdurma gözün virme aman
Ya kaçā ya dileye bāri aman
- 1452) Haşmunā çünkü mukābil varasın
Cehd kıl ol anı sen urasın
- 1453) Cüst olmak gerek itdükde kıtāl
Bulmaya tā ki ‘adū safiā mecāl
- 1454) Tutmağa bilmeyicek tığ u kemān
Yük olur kişiye esbāb hemān
- 1455) Esbini itmeyicek bir kişi rām
Dār u gir itmek olur aña harām
- 70 a 1456) Merd olan bilmeye tutmaga ‘inān
Nedir eline alup bāri sinān

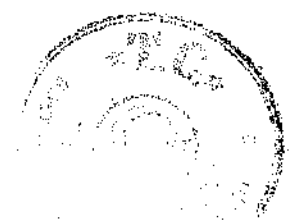

- 1457) İtmeyen kendüzine erligi fen
Taķınup neyliye tığ ile mecen

HİKÂİYET

- 1458) Tutdı dünyâyı Sikender çü temām*
Oldı maḥkūm(ı) anuñ Mısr-ile şām
- 1459) Tıgınuñ rām olup baḥr-ile ber
Nereye vardiyise buldı zafer
- 1460) Geldi taḥtına idüp geşt-i cihān
‘Ays u nüş itmege başladı hemān
- 1461) Haşmı yoğıdı ki ideydi ḥazer
Şoḥbet idi işi her şām u seher
- 1462) Bir gün itdi aña bir kimse su’āl
Didi ey cāmī‘ -i envā‘ -ı kemāl
- 1463) Hülķ olaldan berü kevn-ile mekān
Gelmedi sencileyin şāh-ı cihān
- 1464) Eyledüñ gerçi mülūk-ile kıtāl
Olmadı kimse saña lîk hemāl
- 70 b 1465) Kānde varduñsa koduñ nām u nişān
Gelmedi nāmufā bir yırde ziyān
- 1466) Didi ne deñlü itdümse kıtāl
Haşm bulmadığı bu baña mecāl
- 1467) Turmada süst idüm ü varmada cüst
‘Ālemi tutdum anuñ-ile dürüst

* 1458a) Çü: çün

- 1468) Haşmdan itmez idüm derece bāk
Kalmaz idüm çü zebûn ola helāk
- 1469) Kankı şehde k'ola fi'l-cümle sebāt
Vartalardan bulur elbette necāt
- 1470) Şan'at oldu baña bu ceng-i cidāl
Kesb olur görmek-ile cümle kemāl
- 1471) Olmasaydı eger bende ciger
Korçar idüm görecek tığ u teber
- 1472) Baña olmazdı(ı) müyesser bu celāl
Pādişehlikda bulunmazdı kemāl
- 1473) Haq budur virmeyicek lık Hudā
Kişinüñ sa'yi olur cümle hebā
- 1474) Kendü olur elde olan tığ u teber
Remh-i şāmi görünür haşma eber
- 1475) Virmek Allāh'a yaraşur çü zafer
Bir behānedür ara yırdı teber
- 71 a 1476) Kāh olur cüzz-i bahāneyle 'adū
İrişür naşr dutar kaçmağa rü
- 1477) Sipehü sa'y-ile olmaz bu zafer
Dād-ı Haqdur vire Allāh meger
- 1478) Çün temām itdi sözün zümre-i cîn
Şāh-ı Behrām olur h'vāb hemîn
- 1479) Öpüben bağına başup şanemi
Dilde kalmadı bu devrān ğamı

- 1480) Ne şafâdur ola hem-^hvâbe habîb
Tökına sîneñe nârenc-ile sib
- 1481) Uyanup geh öpesin geh kucasın
Geh serin ohşayasın geh uçasın
- 1482) Şubha dek şeh kuçuben itdi huzûr
Nuql-ı kevşer idi hem-^hvâbesi

**MECLİS-ARÂSTEN-İ BEHRÂM ŞEB-İ DÜ ŞENBİH
DER KÜNBED-İ ZÜMÜRRÜD-FÂM**

- 1483) Çün se-şenbih gicesi toğdı kamer
Şeh turup künbed-i hażrâya gider
- 1484) Lu^f bet-i hûr-veş Çîni-nijâd
Karşuladı şehi ikrâm-ile şâd
- 71 b 1485) Hûriye dönmüş idi serv-i revân
Ravza-i cennet idi kaşrı hemân
- 1486) Müntehâ kaddi anuñ Sidre- mişâl
Hüsninüñ cennetine virdi kemâl
- 1487) Cennet içinde tutup Tûbî - maķâm
Ravzada eyledi tâvûs-hurâm
- 1488) Şāhuñ eylemege gönlini şikār
Sebzeler giymiş idi yine nigār
- 1489) Sebz idi taķı çü eyvân-ı felek
Dilber içinde yeşil perlü melek
- 1490) Şem^e -i kafûriyidi gerçi ki yār
Lîk zengār ile olmuşdı nigār

- 1491) Tūti-i sebz idi güftāri şeker
Dökülür söyleyicek la'î u dürer
- 1492) Sebz-püş olduğu bu serv-i revān
Resmdür hülle giyer hūr-ı cinān
- 1493) Hızr u etile(?) gider guşsa vü ğam
Sebze meyl itdügi bu şāh-ı 'Acem
- 1494) Cāme pirūzec idi tār-ı miyān
Tār-ı piruzeci içinde nihān
- 1495) Başmadan çıkaydı tağ-ı hümā hemīn*
Dilber içinde çü pirūze-nigīn
- 72a 1496) Dönüben māh-ı zeber-hadd şaneme
Kible-gāh oldu emīr-i 'Aceme
- 1497) Cāme olmaz idi cismine hicāb
Hāyıl ola mı mehe sebz-i şehāb
- 1498) Cāme-i sebz ile ol serv-i hīrām
Sebze de Tūbî gibi tutdı maḳām
- 1499) Çü çıkar tahtına sultān-ı cihān
Oturur yanına ol serv-i revān
- 1500) Gönce lebler düzilür serv-mişāl
'Arz ider her biri gül gibi cemāl
- 1501) Her biri kebk-i deri kaşr-ı çemen
Ruhları berk-i ter içinde hemen
- 1502) Sākî-i ḥazresi vü 'İsî-nefes
Cām-ı pirūec-i pür eyledi bes

* 1495 a) Vezin bozuk

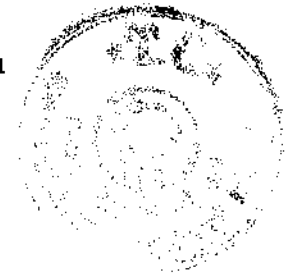

72 b

- 1503) Şunuben eyledi Behrāma du'ā
Nūşidüp tıldı dıl ü cānı şafā
- 1504) Nuķl iķün virdi lebin aķına māh
İtdi şırın dehenin nuķl-ile şāh
- 1505) Aldı kānūn eline nağme-serāy
Başladı nağme-i eşvāk-ferāy
- 1506) Çaldı çağırdı idüp şohbet-i ğerm
Nicesin seng-i dılūn eyledi nerm
- 1507) Tıtdı aheng ana ma' nı vū zübāb
Ol sūrūd-ile olur devr tūrāb
- 1508) Virdi rakķāşları bezme seref
Başladı tıtdı uşulū kef u def
- 1509) Şevķ-ile sīne döğer gördi çü def
Germ olup çaldı celācil daķı kef
- 1510) Yandı pervāne gibi şem' -i münīr
Döndi gerdūne ziyāsiyla serīr
- 1511) Devr idüp bir niçe kez bāde-i nāb
Getürür her kişinūñ çeşmine hūvāb
- 1512) Cāme-hūvābına girür şāh-ı cihān
Oldı hem-hūvābesi ol māye-i cān
- 1513) Didi dılber ki eyā şāh-ı cihān
'Ālemūñ emn ü emānīne zemān
- 1514) Yār ola 'ömrūñe 'izz ile celāl
İrmiye göñlūne 'ālemde melāl

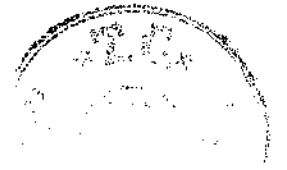
- 1515) Dirile hażretüñe müddet-i Nüh
Haşre dek eyleyesin feṭḥ ü fütūḥ
- 1516) Bir naşihat dimiş idi baña bāb
Şerḥ olunsa ola her bāb kitāb
- 1517) Şehlere didi siyāset de gerek
Ki siyāset olur insāna mihek
- 73 a 1518) Yeñemez luṭfla bu ḥalkı kişi
Geh siyāset gehi luṭf olsun işi
- 1519) Çün siyāsetsüz olur mülk-i ḥarāb
Müsteḥaḳ olana bes ile ‘azāb
- 1520) Düzd ü ṭarrār olana virme aman
Ki fesād ider olur bulsa zamān
- 1521) Şāha rûze ne fûz olsa revā
Ki ḳazā olur anuñ-ile ḳazā
- 1522) Şer‘e ḳıl ‘örfüñi geh gāh ḳarīn
Fitneden tā ki ḥalāş ola zihīn
- 1523) Ḥamīdūr gerçi ki ādemde kemāl
Keşiretlīk ider naḳş-ı celāl
- 1524) Hoş-şıfatdur bilürem ḥilm u cemāl
İ‘tidālī gözet oldur ki kemāl
- 1525) Rāzi olma ki göre kimse elem
Ḳılmasun bendelerüñ ḥalka sitem
- 1526) Şāhlik buldı siyāsetle nizām
Çok olur puḥteler içinde ki ḥām

- 1527) Nefs-i nefsi olice k mîr ü sipâh
Halk pâ-mâl ola mânend-i siyâh
- 1528) Memleket tîz olur anuñla harâb
Pür olur âdemi yerine ‘azâb
- 73 b 1529) Rehber-i düzağ ola her ki saña
Oğluñ olurise rahm itme aña
- 1530) Emr-i Hâkdur çün siyâset idesin
Emr-i şer‘-ile olan fî‘l-i cîn
- 1531) ‘Âleme oldı siyâset cü esâs
Ğayr-ı ‘âdetlere eyleme kıyâs
- 1532) Hârven-i bâğuñ içi olmasa pâk
Bağbanuñ ide dāmânını çāk
- 1533) Kişinüñ çün ola cîbinde yılan
Gözedür şeh-tamarı ki ide nişân
- 1534) Zülme vü zālîme meyl itme şehâ
Farzdur zālîme tehdîd ola
- 1535) Olmasaydı eger şâh-ı zamân
Biri birin yer idi pîr ü cüvân

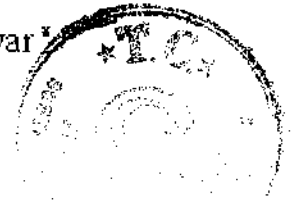
HİKÂİYET

- 1536) Bir hikâyet didi dānā-yı umūr
Dimeyem gelmez ise kalbe fütūr
- 1537) Çinde var idi bir şâh-ı cihân
Ki emîn idi zamânında zamân
- 74a 1538) Yoğidi aña siyâsetde nazîr
Saltanat ‘ilminde dānā vü habîr

- 1539) Bir begi var idi eylerdi sitem
Çekdiler hayli re'âyâsı elem
- 1540) Ne kadar kıldıysa çevr ü sitem
İtdiler defterini cümle rakam
- 1541) Şundılar şāha yazup rik'a- miğāl
Göricek geldi celālīdi celāl
- 1542) Da'vet eyler kapusına anı şāh
Kaşdı bu kīm gelicek ide tebāh
- 1543) Havf idüp kendüzini itdi nihān
Bulamadı arayup şāh-ı cihān
- 1544) Anı terbiyyet iden kimseyi şāh
Kaşdı kıldı ide yerine tebāh
- 1545) Didiler aña ki ey şāh-ı serir
Ne günāh itdi bu üftāde fakir
- 1546) Bilürüz aña bu itmedi günāh
Yok yere kana ne için gire şāh
- 1547) Hün-ı nā-hāk niçe taht itdi harāb
Günehi olmayana kılma 'azāb
- 1548) Didi ol zālīme çok oldu mu'īn
Zulmi bu itmiş olur halka hemin
- 74 b 1549) Bu sebep oldu anı itmege mīr
Eylerem yerine ben bunı hākīr
- 1550) Bir kişi kim idine zālīmī yār
Zulmle anun da belki kim meyli var*

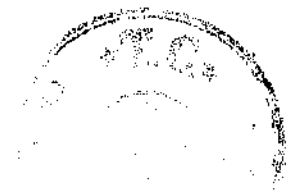
* 1550b) Vezin bozuk.

- 1551) İhtiyārî degül ol meyl aña
Bâ'îşi yok anuñ illā irtisā*
- 1552) Nefsine ya baña eylese günāh
Hışm idüp itmez idüm anı tebāh
- 1553) Hakk-ı ğayr oldu çü yok çāre aña
İderem vācib olan neyse baña
- 1554) Bulına deyü kim itdiyse günāh
Habs iderler anı emr eyledi şāh
- 1555) Niçe müddet oluban hābse emīr
Habsün elemiñi çok çekdi vezīr
- 1556) Hikmeti gör ki olan kimse nihān
Kendüyi bir gün eder yine 'ayān
- 1557) Tutdılar anı vü itd-iler esīr
Şaldılar mahbese vü kıldı vezīr
- 1558) Suçu 'afv oldu vü varıldı hemān
Aşdılar ol begi virmedi amān
- 1559) Bu siyāsetde eder hafv-ı sipāh
Vehm ider itmeye her kişi günāh
- 75 a) 1560) Ahir itdi çü bu efsāneyi māh
Uyudu dinleyirek kıssa(y)ı şāh
- 1561) Şubha-dek yatdı çü irişdi seher
Menziline yine gün gibi gider

**BEZM - KERDEN-İ BEHRĀM ŞEB-İ CĪHĀR-ŞENBĪH
DER KÜNBED-İ ŞĀNDAL-FĀM**

* 1551b) Vezin bozuk.

1562)	Çār-şenbih gicesi server-i ceys
Şandālī qaşra varur itmege ‘ays
1563)	Karşular vaht-ı şehensāh-ı ‘Arab
Kim ide ol gice şāh-ile tarab
1564)	Cāme-i zerd ile ol zümre-i çin
Mehdeki peykere dönmişidi hemîn
1565)	Za‘ferānîler ile serv-i şehî
Hürrem eyledi dil-i pādîşehî
1566)	Sîm-i sākındaki hal-hal-i zeri
Geldi deyü şehe virdi haberi
1567)	Dāmenin devşürüp oldu çü revān
Za‘ferānında otur müşk-i demān
1568)	‘Āşıkāne geyüben şāh harîr
Gün gibi çıkdı vü zeyn itdi serîr
75 b 1569)	Şan gül-i zerd idi yanında nigār
Yüzine bakup olur şāh-ı hezār
1570)	Şanki dīnārdaki nağş idi māh
Karşusunda yazılı peyker-i şāh
1571)	Lāle-i zerd idi ol lāle-‘izār
Oldı tāk içi anuñ-ile bahār
1572)	Şenbelîd idi velî ‘arızî gül
Lāle-ves cām elinde tolu mül
1573)	Gül-i nesrîn idi yā geydügi zerd
Sürh u taze ruhi ammāki çü verd

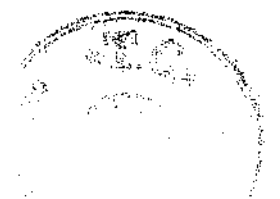
- 1574) Sîm idi gûy-ı zer-endûd teni
Zeyn olur hayrı yele yâsemeni
- 1575) Geydügi pirehen-i zerd-i kabâ
Cezb iderdi dili çün kâh-rübâ
- 1576) Şaru Yakup gibi mähına hemân
Tâc üzre yer ider şâh-ı cihân
- 1577) Reng-i behden nice renk ola latîf
Ki giye anı olan kimse zarîf
- 1578) Yaraşur hûb olana şaru libâs
Gayrı renge anı eyleme kıyâs
- 1579) Döndi zerden düzili bir şaneme
Zerd idi bâ'ış olur def'-i gama
- 76 a 1580) Pûşîş-i cām-ı zer u haddi nebîd
Mey neşâtın zer-i zerd itdi mezîd
- 1581) Şâhı itmişdi hevâsı yarağan
Döndürür la'le mey-i zerd hemân
- 1582) Yine muṭrıblar ider sâzını râst
Çaldılar kimi Hicâz u kimi Râst
- 1583) Mey-i asfer idicek devri çü mäh
Germ olup şeh yine kec itdi külâh
- 1584) Tıfı-veş kec mec olur oldu zebân
Ezilür dilberine şâh-ı cihân
- 1585) Dizi üstine alup la'lin emer
Geh kolun geh saçın idindi kemer

- 1586) Yiyüp içüp çün olur ‘ayş temām
İtdi pes bisterine şāh hūrām
- 1587) Oldı ‘üryān şoyınup sīm-beden
Koyın koltuğı şehūñ tıldı semen
- 1588) Sīnesi yāsemeni berk-ı semen
Beñleri sīnesi üstünde peren
- 1589) Şarulur tek ol iki teng-i şeker
Ki oradan şuda itmezdi güzer
- 1590) ‘Arabî şīvelere başladı māh
Germ olur gāyet aña şīfe-i şāh
- 76 b 1591) Uyumaz gördi şehi zümre-i çin
Didi ey zīver-i dīhīm-i nigīn
- 1592) Bir naşīhat bize de itdi peder
Naql ideyüm saña ey ‘ālī güher
- 1593) Şehlere didi gerek hılm ü vaķār
Her kişi andan ider yoksa firār
- 1594) Verme zinhār gāzab otına tāb
Bağrum itmiye nedāmet ki kebāb
- 1595) Kūhda olduğıçün hılm ü vaķār
Oldı şābit-ķadem ü tıtdı ķarār
- 1596) Āteşi olsa eyā şāh-ı cihān
Kendü kendüye ider kişi ziyān
- 1597) Hılm-ı hısm āteşine saçmasa āb
Yana yakıla cihān ola ķarāb

- 1598) Hışm kıılma olana saña zebûn
‘Âkılûñ hışm olur hılme zebûn
- 1599) Bir kuluñ eylese bir kere günâh
‘Avf vacibdûr anuñ itme tebâh
- 1600) Lîk ‘âdet idine çünki günâh
Farzdur anı ki tarayup ide şâh
- 1601) İtdüğüñ cürmleri eyle hisâb
Yazsalar şübhe yok olurdu kitâb
- 77 a 1602) Birine itdi mi pādāş-ı kerîm
Sen de hılm öğrenüp ol nefis-i selîm
- 1603) Bir günāhuña eger olsa‘ukāb
Haşre dek olur idi saña ‘azāb
- 1604) Rahm kıl rahmet ide tā ki Hudā
Kul beşerdür ‘aceb olmaya hatā
- 1605) Yapduğı hāyını hāk itme harāb
Diler iseñ saña itmeye ‘azāb
- 1606) ‘Aybdur şehlere bî-hude kelām
Nā-sezā söyleme şakın çün ‘avām
- 1606) Hokka-ı nūşa şakın koyma semi
Şehlerün pāk gerekdür ki femi
- 1608) Yāve-gū olma virür kadre ziyān
Hem mülevves olur anuñla zebān
- 1609) Şefkat it halka ki şefkat bulasın
Rahmet it halka ki rahmet bulasın

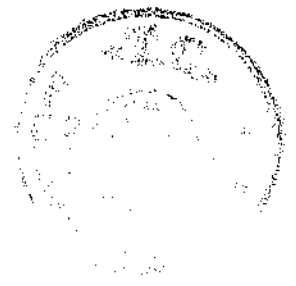
- 1610) Eyleme halka lisānuñı sinān
Söyleme kaçd ile zinhār yalan
- 1611) Eylemez kimseneden şāh cū bīm
Kaçd ile söylese kizb ola le'im
- 1612) 'Afv olur cūn siper-i hısm-ı Hudā
Eyleme olsa seza dahi ceza
- 77 b 1613) Türş-rū olma cūn eyleme kaç
Važ'uña dinmeye ta sine-hırāş
- 1614) Meyl-i beşşāsa ider halk-ı cihān
Halk bende idünür çerb-zebān
- 1615) Cūn kılup eyleye latī' i nūfūr
Şāhlıkdan ne kadar ola hużūr
- 1616) Çekmedi kimsene saña nāvek-i kīn
Kavs-veş niçe kaçuñda ola cūn
- 1617) Bāğ-ı handana ider her kişi meyl
Ārzū eyleye mi kimsene veyl
- 1618) Genc yerine neden 'āleme renc
Renc ile girür ele gerçi ki genc
- 1619) Bāğ yerine neden dilleri dāğ
Merhem-i lutfuñı kıl dağda bāğ
- 1620) Zīr-i destūñ olana eyleme kīn
Ki sığışmaz didiler kin ile dīn
- 1621) Kaçıyup nice perīşān olasın
Dāyuma sührede şeytān olasın

HİKÂYET

- 78 a 1622) Bir gün İskender-i Rûmîye meger
Didi destûri ki ey fahr-i kemer
- 1623) Halka itdükçe şehensâh-ı kerem
Olmağa başladı küfrân-ı ni'am
- 1624) Hımdür bâ'isi terk eyle şehâ
Halk senden ola kim korkar ola
- 1625) Şâhdan itmeye çün vehm-i sipâh
‘Âkıbet haşmuñ olur taht u külâh
- 1626) Didi şol kahr ile olacak işi
Hüner oldur ide lutf ile kişi
- 1627) Kılma Haq yapduğı dīvârı harâb
‘Âkıbet sen de olursun çü türâb
- 1628) Ölmegi her kişi kim eyleye yâd
Bozultur olmuş iken hâtırı şâd
- 1629) Eluñ üzüñe urup eyle ‘itâb
Her kişiye çün olur şûr u hîsâb
- 1630) Dem-i nâ-hağ gibi olmaya günâh
Şaklasun her kişi(y)i andan İlâh
- 1631) Hîn-i ‘arzunda bunuñ gibi kelâm
Deme irâk baña yokdur ki rızâm
- 1632) Hayr işe eyle delâlet beni sen
‘Aybdur hem-dem-i sultâna fiten
- 78 b 1633) Didi neyliyeüyüm ey şâh-ı cihân
Yaramaz oldu kaçı halk-ı cihân

- 1634) Karşuñā bir kişi varmış idiler
Görmeden yüzini dil nefret ider
- 1635) Müflis ü bî-edeb ü ẖvār u gedā
Bu söze söylemek olur mı sezā
- 1636) Buyuruñ anı helāk eyliyeyüm
Cigerün tığ-ile çāk eyliyeyüm
- 1637) Bile miqdārını tā mîr u fakîr
Şanmaya kendüyi izzet de hākîr
- 1638) Didi dîvāniye yokdur çü kalem
Cenneti imiş añā itme elem
- 1639) Sevdüğünden beni bilmez ne diye
Lāyık ola mı seven hādde giye
- 1640) Düşmen öldüğü yeter baña hemān
Sevene dağı idelüm mi ziyān
- 1641) Aşlı sevmeye çıkar itme zarar
Yoksa benden irişür saña hatar
- 1642) Hayre haml itdi halās oldu fakîr
Kaldı hayretde görüp hılmi vezîr
- 1643) Hılm şöyle gerek ey şāh-ı cihān
Şāhdan itmiye tā kimse gümān
- 79 a 1644) Böyle derken uyudu şāh-ı zemîn
Bağrına başdı anı zümre-i çîn
- 1645) Şubh oliceğ yine hürşîd-i serîr
Çıkdı dîvānına vü geldi vezîr

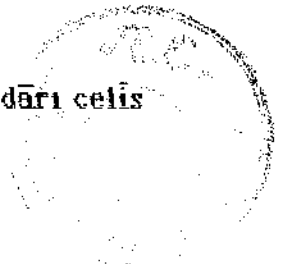

- 1646) Maşlaḥat her neyise oldu temām
Vaḳt-ı 'aṣṣ oldu irişdi geh şām

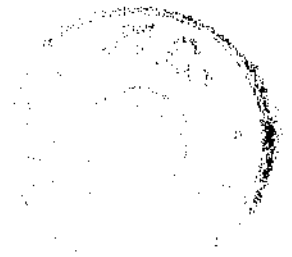
**MECLİS-ARĀSTEN-İ BEHRĀM ŞEB-İ PENCŞENBİH
DER KŪNBED-İ FELEK-FĀM**

- 1647) Pencşenbih gicesi şāh-ı cihān
Lāciverdī geyūben oldu revān
- 1648) Oldı efrencī nigārın da enīs
Devlet anuñ ola dildārı celīs*
- 1649) Lāciverdī geyūp ol daḥı ḥarīr
Zeyn ider ḥazret-i şāh-ile serīr
- 1650) Lāciverdīler içinde aḥı şāh
Göricek şandı tenūñ ebrde māh
- 1651) Şūsen içinde açılmışdı semen
Zeyn kılmış semenün ḡonce-dehen
- 1652) Hūblar karşıusuna baḡladı şaf
Ele sāzendeler aldı ney ü def
- 79b 1653) Zeyn idüp meclis için sāḡar-i zer
İtdi ārāste nuḳli-y-ile şeker
- 1654) Bezm işi bitdi gider yatmaḡa şāh
Gird(i) koynuna yaturdı şehi māh
- 1655) Geh öpüp geh kuçar iken anı şāh
Didi luṭf ile ki ey zillu'llāh

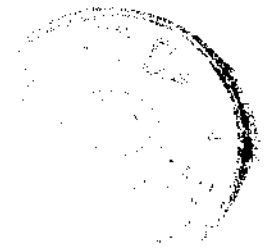
* 1648 b) Devlet anun ola dildārı celīs: Devlet anun ki ola dildārı celīs

- 1656) İtmiş idi baña bir pend peder
Diyeyüm şāha buyurursa eger
- 1657) Şeh didi söyle eyā gonce-dehen
Hoş gelür her ne ki derseñ baña sen
- 1658) Didi şāh olmayıcak ‘ali-himem
Hiç bi‘at ide mi aña ümem
- 1659) Zer olur himmet-ile hāk-i siyāh
Cān virür himmet-ile huşk giyāh
- 1660) Himmeti gör ki ider sengi güher
Himmeti gör ki ider hāki kemer
- 1661) Himmeti virdi hümāya dağı fer
Yoksa her murgda var bāi ile per
- 1662) Himmeti ‘ālī tut ey ‘ālī -cenāb
(سید بنک) cān-ile tā şeyh ile sāb
- 1663) Himmet it bende-i maqbūle müdām
Nā-sezāyı қо olur aña harām
- 30 a 1664) Himmet imāndan imiş var bu haber
Būriyā himmet ile oldı şeker
- 1665) Hācetin her kişinüñ eyle kabūl
Yas idüp olmaya ta gönü(i) melūl
- 1666) Kimseye kılma haķāretle nazar
Düşmen-i dīne ola illa ki meger
- 1667) Himmet eylemeyicek hāķına sāh
Vire mi başını öñinde sipāh

- 1668) Fikr idüp eyleyicek halka nazar
Himmet için dürişür şām u seher
- 1669) Yās idicek kilimi kimse saña
Haşr de rahmet idemezsin aña
- 1670) Haqq(a) hıdmet bileni halk sever
Himmeti olmayanı kişi neder
- 1671) Yazamaz hoşka dağı himmeti dūn
Kim ider rūhını nefsine zebūn
- 1672) Himmet-ile irüşür vāşıl-ı Haqq
Himmet-i tıfl gibi eyle sebağ
- 1673) Şehlerūñ himmet şāhāne gerek
İre maqşūda çeken tā ki emek
- 1674) Himmeti gör ki uçar evçde bāz
Nesr cıfeyle sürer ‘ōmr-i dirāz
- 80 b 1675) Ol feleklerde ider mürğ(i) şıkar
Buña cıfe yemek oldu ulu kār
- 1676) Himmeti olanı Haqq dağı sever
Dūn-ı himmet kişiden Tañrı bezer
- 1677) Himmeti olmayan olur mu hemān
Uluya nisbet ider rind-i cihān
- 1678) Bir hikāyet didi efsāne-minās
Yād kıl etme fesāneye kıyās
- 1679) Olmasun deyü sühan dürr-i telef
Eyledi gūş hudāvend şadef

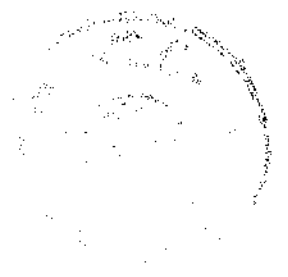

HİKÂİYET

- 1680) Çünki İskender-i iklîm-kuşây
‘Âlemüñ fethicün eyledi rây
- 1681) Fikr idüp bir nice gün oldu gamın
Ağzını açmadı çün lâl-i nigîn
- 1682) Tonuğup âyine-i giti-nümâ
Hiç göstermedi bir kere şafâ
- 1683) ‘Aklınuñ âyine fikr oldu şehâb
Soramaz serin ider halk hicâb
- 1684) ‘Âkıbet geldi Aristo-yı Hakîm
Kâmil u fâzıl u üstâd u ‘alîm
- 81 a 1685) ‘İlm-i fîrdevs ola ‘imâl ola hür
Haşre dek zehrûñ ola meş‘al-i nûr
- 1686) Olsa ‘âlemde ne deñlü sürûr
Getürür kalbe adın ol deñlü fütûr
- 1687) Bir gülî var ise biñ hârî da var
Çande kim genci ola mârî da var
- 1688) Nûş var gerçi ki nîşî dahî var
Eskidür taķı degül cāy-ı qarâr
- 1689) Gelmek ü gitmek olupdur çü biran
Gelmeği gitmeği bil anı hemân
- 1690) Teni terk eyleyüp ol cān-ile mār
Döndi çarķ budur resm-i kibār
- 1691) Hiştdur bu beden hâki hemîn
Seyt-i âfet ider eczāy-ı zemîn

- 1692) Hāk-peş oldu ten-i hāki hemān
Bu didüğüme merām oldu nişān
- 1693) Oldı ğurbāl mişālinde tenüñ
Âbdur ‘ömrüñi fikr eyle senüñ
- 1694) Mīhmān oldı kişi bunda hemān
Gitmedi her ki kim qodı nişān
- 1695) Kişinüñ çün qala maqbûl eşeri
Söylenür haşr olunca hünéri
- 81 b 1696) Bir eğer ola ki mişlini melek
Görmeye devr ideli çarh-i felek
- 1697) Olmaya nazm gibi hûb-eşer
Lîk pāk eylemedür nazmı hünér
- 1698) ‘Âlem içinde bununı tālîbi çok
Hikmeti gör ki velî vâsılı yok
- 1699) Kişinüñ olmayıcek tab‘(ı) latîf
Ola mı rām aña bu fenn-i şerîf
- 1700) Söz ‘arûsına virilmese cemāl
Nazma kudret degül insāna kemāl
- 1701) Tab‘(u) fıtrâtda çün olmaya selîm
Gedā-y-ile her ne dir ola saķım
- 1702) Eile qadrimi bulan bunda kemāl
Ola ma‘lûm ki yok baña hemāl
- 1703) Görmedim hamse gibi hûb-kitāb
Yok hatāsi zileli cümle şavāb

- 1704) Minnet Allāha didüm añā cevāb
Her kişi gördi cevābımda şavāb
- 1705) Cānı yokdur ki bula ‘ayb-i beşer
Çeşm-i insāf -ile eylerse nazar
- 1706) Geçeni ço gelicek dahı ‘adem
Nazm bu nazmdurur dem de bu dem
- 82 a 1707) Şimdi yok baña bu fennim de hemāl
Gerçi çokdur virilen ehl-i kemāl
- 1708) Bu sözüme diriseñ lāf u haber
Nazar et nazmūma ey ehl-i nazar
- 1709) Penc-Genci cün nasīb itdi Hudā
‘Araba vü ‘Aceme cümle şalā
- 1710) Toludur genc-ile bu penc- kitāb
Kimsenüñ haddi degül buña cevāb
- 1711) Urayım şevk -ıla Şeh-nāme ye dest
Haşm ol kaldı idem anı da pest
- 1712) Yazayım Tāriḫ-i ‘Oşmāniyi ben
Kışşası rāstdur nazm-i ḥasen
- 1713) Anuñ efsāneleri oldı dūrüg
Yok cūrā‘ında dūrüğüñ da fūrüg
- 1714) Bunlaruñ eyledügi līk cihād
Rāst dur eyleyemez kimse ‘inād
- 1715) Eylliyeyüm anı bir ḥüb-kitāb
Şāh-nāme ye ola tā ki cevāb

- 1716) ‘Avn-i Hakk-ile idüp anı temām
Kılayum emrüne Firdevsî’yi rām
- 1717) Çünkü Hakkdan baña nazm oldu ‘atā
Dil uzatmak baña gāyet de haṭā
- 82 b 1718) Dād-ı Hakkdur bu cevāhir baña ne
‘Aybdur zıst dımeklik ḥasene
- 1719) Nazmuma eyler isen lîk ḥased
Di nazîrini bunu eyleme red
- 1720) Bulamaz kimse buña ‘ayb u kuşūr
Zıstdür dinse revā ola mı ḥūr
- 1721) ‘İlm çok olmasa bu ‘ömr-i kaşır
Kımak olur idi aḡār-ı keşir
- 1722) Her birisinde yazup ben de kitāb
Derc iderdüm nice redd-ile cevāb
- 1723) Mefḥarüm şanma ki nazm ola hemîn
Sinem içinde besā genc-i defîn
- 1724) Nazmdan lîk murādum bu hemān
Beni unutmaya sultān-ı cihān
- 1725) Arturup itdügüm ol ârz-ı hüner
Ki ide baña ‘ināyetle nazar
- 1726) Çü sever kāmili ol ehl-i celāl
Farzdur ‘arz ide her bende kemāl
- 1727) Devlet ü ‘ömrünü çok ide İlāh
Ḥaşre dek ḥalka ola bāb-ı penāh

- 1728) Cehl olmamış idi sinn-i şerîf
Ki temām oldu bu ebyāt-ı latîf
- 53 a 1729) Çü toköz yüz on üçe irdi hisâb
Hamse hatm oldu vü ketb oldu kitâb

Temme

SONUÇ

Heft-Peyker, Behiştî'nin Nizâmî'den çevirdiği hamsenin son mesnevisidir. Konusunu da İran Tarihinden almaktadır. İran'ın ünlü hükümdarlarından Behrām-ı Gūr'un, tarihî, efsanevî, destanî ve yer yer de masal motifleriyle süslenmiş hayatı anlatılmaktadır. Mesnevi bu haliyle, yani konusu itibarıyla, tek kahramanlı hikâyeler grubuna girer. Tabii ki bütün olaylar da bu tek kahramanın kişiliği etrafında gelişir.

Heft-Peyker mesnevisini incelerken, mesnevinin iki ana bölümden meydana geldiğini görüyoruz. 1. Behrām'ın avları, savaşları ve eğlenceleri; 2. Behrām'ın yedi iklim padişahlarının kızlarıyla birlikte olduğu ve bu kızların anlatmış olduğu, hikemî üslup tarzındaki, hikâyelerdir. Ayrıca birinci bölümün de yine "Üç saç ayağı" üzerine oturtulduğunu daha önceden belirtmiştik. Fakat burada, birinci bölümden çok, şairin bu eseri yazmaktaki asıl gayesi de sayılabilecek olan, ikinci bölüm ve bu bölümde dile getirilen düşüncelerdir ve biz de bunlar üzerinde duracağız.

Behiştî'nin edebî kişiliğinden bahseden kaynakların bir çoğu, Nizâmî'den çevirmiş olduğu hamseyi oluşturan mesnevileri kendine özgü bir üslupla yazdığını ifade ederler. Kişilerin bir çoğu ve ana olaylar hareket noktası alınarak, bunun yanında biraz da soyut mesajlarla süslenerek anlatılmıştır. Mesela Heft-Peyker mesnevisi: Nizâmî bu eseri 5600 beyit yazmıştır. Behrām'ın doğumundan önceki, doğumu ve doğumundan sonraki hayatı başta olmak üzere hayatının son anlarına kadar herşey dile getirilmiştir. Behiştî ise hikâyeye sadece Behrām'ın tahta geçişiyle başlamış, bunu bir kaç av, savaş ve eğlence ile geçiştirerek ağırlığı Behrām'ın yedi iklim padişahlarının kızlarıyla olan ilişkisine vermiştir. İşte Behrām'ın kızlarla olan ilişkisi ve bu ilişki esnasında dile getirilen düşünceler Behiştî'ye has bir özellik arzeder. Sonuç bölümünde dile getireceğimiz tespitler de dile getirilen düşünceler etrafında yoğunluk kazanmıştır.

Behiştî şair ve yazarlığından önce, bir devlet adamıdır. Enderun'da yetişmiştir. Babası gibi o da Sancak Begliği yapmıştır. Devlet idaresini yakından tanımaktadır. İşlemiş olduğu bir suç veya padişahı gücendirdiği için bir süre İran'a gitmiştir. Bütün bunların neticesinde, Heft-Peyker mesnevisinin ikinci bölümünde, yedi iklim padişahlarının kızları aracılığıyla devlet yönetiminde bulunanlara, özellikle devlet başkanlarına, bir takım mesajlar verir. Hikemî üslûpta dile getirilen mesajlar; "adil, cömert, savaşçı, siyasetçi, alçak gönüllü ve çalışkan olmak" şeklinde özetlenebilir. Bu mesajlar dile getirilirken, bol bol da benzetmeler, hikâyeler anlatılarak, ele alınan konunun sağlam bir zemine oturması temin edilmiştir. Heft-Peyker mesnevisinin edebiyat dünyasındaki değerini de, herhalde bu mesajlar sağlayacaktır.

Heft-Peyker mesnevisini incelerken, incelememizin muhtevasında olmamasına rağmen, ikinci bölümde dile getirilen düşünceleri; müstakil bir başlık altında vermeyi, şairin iletmek istediği mesajı daha çarpıcı bir şekilde vurgulayabilmek açısından uygun gördük.

Ayrıca, eserin adı her ne kadar Heft-Peyker ise ve Behrām her ne kadar, Mimar Sinnimar'a yedi köşk yaptırmış ve yedi iklim padişahlarının kızlarını bu köşklere yerleştirmişse de sadece altı köşke gittiğini ve altı kızla birlikte olduğunu da belirtmemiz gerekir.

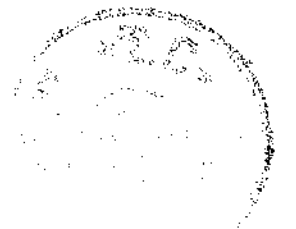
Taberi Tarihinde Behrām'ın yedi iklim padişahları ve onların kızlarıyla herhangi bir ilişkisine dair bilgi yoktur. Bu motif Bin Bir Gece Hikâyelerinden alınmıştır. Nizâmî bu hikâyeleri çok geniş bir şekilde kullanmış, Behiştî ise bu hikâyeleri bir araç olarak kullanıp devlet yönetenlere bir takım mesajlar vermeyi uygun görmüştür.

Heft-Peyker mesnevisi üzerinde yapılan bir diğer çalışma da mesneviyi fonksiyonel açıdan incelemektir. Bu çerçevede, "eserin özet olay örgüsü, şahıs kadrosu, mekân, zaman, bakış açısı, anlatıcı ve anlatım

teknikleri" üzerinde durulmuştur. Bu incelemeyi yaparken eserin tek bir kişi üzerinde yoğunluk kazanmış olması ve yer yer destan-masal özelliği göstermiş olması nedeniyle, objektif değerlendirmeler bizi oldukça zorlamıştır.

Bu arada bir kaç cümle ile de olsa Behiştî'nin dil ve üslûp özelliğine değinecek olursak; Behiştî'nin dile hakim olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Zaten almış olduğu eğitim de bunu gerektirmektedir. Yer yer Eski Anadolu Türkçesine ait arkaik kelimelere ve farklı şekilde yazılmış kelimelere de rastlamaktayız. Bu da dilin henüz yerine oturmadığını göstermektedir. Kafiye yapmada fazla zorlanmadığını, ancak bu konuda ağırlığı Arapça ve Farsça kelimelere verdiği, hemen hemen her çeşit kafiyeye rastladığımızı da belirtmemiz gerekir.

Netice itibariyle, yaptığımız çalışma, muhtevasının bir kısmı ile bu türdeki ilk çalışmalardan biri sayılabilir. Bu nedenle bir takım eksiklerimizin olması nedeniyle her türlü eleştiriye açık olduğumuza, bu eleştirilerin bizi daha iyiye ve güzele götüreceğine; ayrıca ileriki yıllarda yapılacak çalışmalarda hem eksiklerimizin hem de eleştirilerin ışığında daha başarılı çalışmaların yapılacağına gönülden inanıyoruz.

İNDEKS

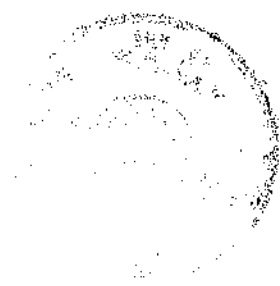
Ab-ı Hayat	: 7, 13, 24, 26, 104.
°Acem	: 16, 21, 31, 38, 42, 47, 53, 56, 61, 64, 71, 86, 87, 98, 99,
100,	108, 115, 121, 122, 127, 145
Âdem	: 4, 6, 48
°Adl-i Kisrî	: 109
°Adn	: 8
°Ali	: 9
Aristo	: 143
Bâbil	: 81
Bahr-i Kulzüm	: 28
Behiştî	: 3, 9, 16.
Behrâm	: 16, 20, 30, 36, 39, 41, 42, 45, 47, 51, 53, 63, 66, 67, 68,
69, 71,	75, 78, 80, 86, 87, 91, 125, 128
Burak	: 96
Bû Bekr-i Sıddık	: 9
Cevzâ	: 12
Cibrîl	: 4, 8, 11.
Çîn	: 22, 33, 35, 36, 41, 42, 44, 45, 47, 50, 51, 54, 59, 91, 102.
Dārâ	: 30
Dārü's-setâm	: 52, 97, 98..
Dehli	: 60
Ferhad	: 98
Fırat	: 101
Firenk	: 95
Gâve	: 28

Halîl	: 29, 121
Havva	: 75
Hitay	: 22, 33
Hind	: 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 65, 66, 72, 76, 77, 86, 88, 89, 108, 109, 111.
Hoten	: 91
İrân	: 87, 91.
İskender	: 138, 142
İsî	: 15.
Ka'be	: 105
Kaf	: 17
Karûn	: 117
Kāvûs	: 30
Merv	: 34, 35.
Meryem	: 15
Mesîh	: 14
Mısır	: 95, 124
Minû- Çîhr	: 95
Nersi	: 57
Nil (Neyl)	: 54, 69
Nûh	: 129
Osman	: 9
Penc Genc	: 13, 14, 15, 145.
Pûr-ı Kubad	: 30
Rây	: 108
Rûstem-i Zâl	: 17, 20, 37, 58.
Rûm	: 37, 39, 48, 51, 52, 53, 59, 118, 138
Sidre	: 7, 15, 97, 98, 126.

Sinnimār	: 97
Şāh-nāme	: 145
Şām	: 124
Tatar	: 39
Tebrīz	: 39
Ṭūbī	: 51, 126
Turan	: 39
Yezdcūrd	: 16
Zühre	: 25, 31, 32
Züleyhā	: 110

BİBLİYOGRAFYA

- Aksoy, Hasan; Behiştî, İslâm Ansiklopedisi, Diyanet Yay. C. 6
- Aktaş, Doç. Dr. Şerif; Edebiyatda Üslup ve Problemleri, Ank. 1986.
- Aktaş, Prof. Dr. Şerif; Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş, Ank. 1991 Akçağ Yay.,
- Âşık Çelebi; Meşarîrüş-Şuara, (Haz. Meredith Owens) London, 1971
- Ateş, Ahmed; Behrām-ı Gûr, İslâm Ansiklopedisi C. 2.
- Ateş, Ahmed; İslâm Ansiklopedisi Mesnevi Mad.
- Babinger Franz; Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri (Çev. Prof. Dr. Coşkun Üçok). K.B.Y. Ankara, 1992,
- Banarlı, Nihat Sami; Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, İst. 1971.
- Bursalı Mehmet Tahir; Osmanlı Müellifleri, İst. 1914, C. II.
- Bürhan-ı Katı; Ahmet Asım, İst. 1214.
- Büyük Türk Klasikleri; Ötüken - Söğüt C. 1-10, İst. 1986
- Dilçin, Cem; Türk Şiir Bilgisi, T.D.K. Ank. 1983,
- Edebiyat Lügati; Tahir-ül Mevlevî (Neşre Haz. Kemal Edip Kürkçüoğlu) İst. 1973
- Emin Yümni; Tercüme-i Hikâye-i Heft-Peyker (Nizâmî-i Gencevî'den) İst. 1289-1372
- Erünsal, İsmail; Türk Edebiyatı Tarihinin Arşiv Kaynakları I, II. Bâyezid Devrine Ait Bir in'amat Defteri, İstanbul T.E.D. S. 10-11.
- Forster, E. M.; Roman Sanatı, (Çev. Ünsal Aytür) Adam Yay. İst, 1982.
- Gencine-i Güftar (Ferheng-i Ziyâ); Farsça'dan Türkçe'ye Lügat, Ziya Şükun M.E.B. Cilt 1-2-3, İst. 1984.
- Gibb, J.; A History of Ottoman Poetry. London 1909-1909, Cilt 2
- Hammer, C.; Geschichte Der Osmanischen Dichtkuns, Wien 1927, C. 1-2

İstılahat-ı Edebiyye; Muallim Nâci (Haz. Dr. Alemdar Yalçın, Abdulkadir Hayber) İst. 1307.

İlaydın, Hikmet T.; Behrâm-ı Gûr Menkabeleri T.M. C. 5, s. 275-276.

İlter, Rezzan; Behiştî, Leylâ vü Mecnûn, Bitirme Tezi i. Ü. Türkiyat Enst. İstanbul, 1951.

İngilizce - Türkçe Redhouse Sözlüğü; İst. 1974.

Kabaklı, Ahmet; Türk Edebiyatı, C. 3, İst. 1966.

Kamus-ı Türkî; Şemseddin Sâmî, İkdâm Matbaası, İst. 1317

Karacan, Turgut; Nev'i-zâde- Atayi, Heft-Hân Mesnevisi, İstanbul 1974.

Kaşgarlı Mahmud, Divân-ı Lûgat-it-Türk; (Çev. Besim Atalay) C. 1-2-3-4 (İndeks) T.D.K. Ank. 1986.

Kınalı-zâde Hasan Çelebi; Tezkiretü's-Şuara (Haz. İbrahim Kutluk) Ankara, 1978

Kocakaplan, İsa; Açıklamalı Edebî Sanatlar, M.E.B. İst. 1992.

Kocatürk, Vasfi Mahir; Büyük Türk Edebiyatı Tarihi, Ank. 1964.

Korkmaz, Yrd. Doç. Dr. Ramazan; Roman Teorisi ve Roman İnceleme Metotları, Yüksek Lisans Ders Notları.

Köprülü, M. Fuat; Türk Edebiyatı Tarihi, İst. 1981.

Kut Alpay, Günay; Aşkı'nın Heft-Peyker Çevirisi, TDAY 1972

Latifi; Tezkiretü's-Şuara, Kayseri Raşit Ef. Ktp. 1160 y k. 52 a.

Levend, Agâh Sırrı; Türk Edebiyatı Tarihi, C. 1, Ank. 1984.

Divan Edebiyatında Hikâye 1, T.D.A.Y., 1967, s. 75-115.

Divan Edebiyatında Kelimeler ve Remizler, İst. 1984.

Lûgat-ı Nâci; Muallim Nâci, Asır Matbaası, İst.

Lukaes, Georg; Roman Kuramı, (Çev. Sedat Ümran) İstanbul, 1985.

Menage, V.L.; Bihiştî, The Encyclopaedia of İslam V.1. Leiden Netherlands. 1941.

Mu'cemül-Müfehheres; Muhammed Fuad Abdülbaki, İst. 1990.

Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lügat; Ferit Devetioğlu, 5. Baskı, Ank. 1982

Sehî Beg; Heşt-Behîst (Haz. Mustafa İsen) İstanbul, 1980

Şafak, Dr. Sadık-zâde; İran Edebiyatı Tarihi: Tahran 1352.

Şemseddin Sami; Kamus'ül-A'lâm, İstanbul 1889 - 1898 C. 1

Tāberî; Milletler ve Hükümdarlar Tarihi (Şark İslam Klasikleri), M.E.B. İstanbul, 1991 C. I-V

Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü; (Haz. Doç. Dr. Haluk İpekten ve Diğerleri) Ank. 1983.

Turkish And English Lexicon, New Edition; Edited by Sir James W. Redhouse, Costantinople 1890

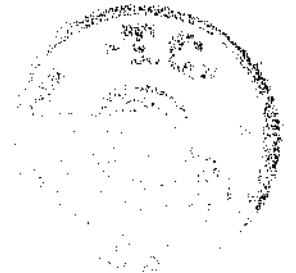
Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi C. I- IV, Dergâh Yay. İst. 1977-1981.

Türkçe Sözlük; C.1-2, T.D.K. Ank. 1983.

Uzunçarşılı, İ.H. ; Osmanlı Tarihi C.II. Ank. 1959.

Ünver, İsmail; "Mesnevi" Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı (Divan Şiiri) S. 415-416-417. Ank. 1986

Yeni Tarama Sözlüğü; (Düz. Cem Dilçin) T.D.K. Ank. 1983.

زنده آتک و درون عالمی

مخمس ننگی بر آید پی

شربت قدردان و درون کوه

ای که که کوز او پیدا نظر

رصدی الی غیره قاتل قاتل

سینید و اولدی توتال بر

و عدی علم قتلان و درون

حق بدوم و یسه اولایسن

کندی کند و پلوریند خان

عقل بر کزاید و کشف جاس

کوردی و کدی بلامید بستر

زنده قیل شکر و درون

زنده تن و درون دل و پسته

قد اولوز جوتی او کسبو

اولیایک و درون سیمین

ای خود و است خاندن و پل

بلد و چون سنی و اولدی کمال

باغ نساک و درون حوکر و پل

بلین اصلید اصل و دن

قی شانی که بر سر و درون

اتنه لطف الی رفیع نقاب

کوردی و کدی بلامید بستر

1

یارب ایرو و فیض و کلام

2

اولیایک الی فانی

3

باغ لطف اثری و شربت

4

تدریج است و درون خان

5

اولیایک الی شرف و کلام

6

طرد و شکر و انش و کلام

7

جسم مخلوق و اولوز شربت

کیم اولوز و فیض و کلام

کوردی و کدی بلامید بستر

باغ لطف اثری و شربت

تدریج است و درون خان

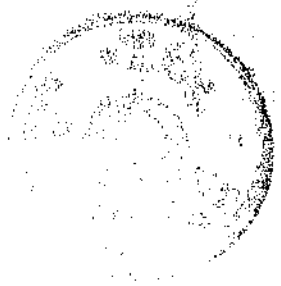
اولیایک الی شرف و کلام

طرد و شکر و انش و کلام

جسم مخلوق و اولوز شربت

19	مصل و انجی چون اولو کوندا	سرنی کشف اید می علم کن
20	چون خرد موصول مطلب و کل	درباریدین اولو را انجلی
21	دامن فضلیه باش موصول اولو	دست رس بولن کایاری
22	کرمی بدرد را آه است	اولا می واسطه عشاقه نظر
23	ولایه اکاکیم ورده او نام	کل مستعد لی جانی نه خیال
24	باطل حق بد اصرار اولو	خلیه نقل و دلیل المی یولا
25	طولو خوند الهی بو طریقی	ایو لطف کی بهشتی رفیق
26	پیشوا سی اولو تا علم و سوز	مالیبا سفله المیه صمود
در ارافت نیستی		فانی اولو نه نیست
سنت حق میز وادی بسک		در آب اولو نرسد شکر یو بسک

28	هر چه ما بجزن سکده دما	اوله سر بر سر سواران
29	بوله سکده شتر بعد زمان	کارانی شکر تو سه کشتی همان
30	برنس المند اولو اسیه پای	الکالایی بخوشک ایتاس
31	ای او ان نیت صوتی سسل	کرمی سر کشتی در نیت کفیل
32	نیشک خدایه می سنج احد	نستنی اولیا ناولی حد
33	نیمت کریم کو حق شرط	گاه اولو برب اولو سحر
34	کونک غلا اولو کار کازنی	سیمی صنفی در اولو یمنی
35	قیوسی مخزنک اولو کساد	کرک اولو تو الور حقه عباد
36	نعلای سینه شریک اولو احد	زینت سندن اید و کسرو
37	مخزن زلف انبار خا	استه در برانی جو که ا
38	کسکه سگ ابره در و در	آدمه زلفی یور سر می عام

39	نیف نرند سپهر اولدی بیا	سفر خوانده جبریل بابا
40	لوح محفوظ رو خدای تم	زرق مخوفنگ و لشدرقم
41	زرتاوسیدی اگر اعلیٰ کنیل	نجر ارجو خدای اولوددی
42	وحدی کرشید اولدی نیان	اتدی برنان قناع و دیان
43	خفتنگ و حدت سر بری کوزاد	وای اکانغیلر شیشنی ادا
44	شکریم و روی بری عقل و نظر	بلور انوکلر شیرالدر
45	اکثری خفتنگ اولدی عیان	عالم غیبی دور کز لوسن
46	اکثری زلف و کل کون و مکان	اتدی مرات دل خند و نهان
47	وازه خود و صفت کوجب	نظر عقید و در در کز کان
48	لیکن استودلی عین محیط	جلو منور مرگید بسیط
49	خاتم اولدی نظری مخلد و	که احاسید اولور قدرت

50	خبرن زمانید که عقل و حواس	جان عروج اید و خاک ادراس
51	روح احسان اید و درو اوجاس	عقل اولد بری بر ملا در قیاس
52	سطح عقل و کل و ج و نیل	عقل و عیان اولور یک ذیل
53	جاودا اولدیزه ربه و دل	فرق اولمز بر اولور بر دل
54	قوه جاودا اولدیزه سر	واصل اولدیه وصال کز کشر
55	جذب و عشق و استیت و دل	ستد رجام غرور و دل کن
56	نعت مهر و کمال اجال	تفصیل خفیف و است
57	طوطی باطل و نیر سپر	ختم ایدوب زمره صبح و شام
58	اینها خفتنگ ختمت بر	ایلی بک دل و جان و کس
59	ماوی خلق و امام الشفیعین	اولدی عالم که و جوید و زین

5

Sa

ایستد و روی دیو سرگزین
 کوزینو یاری می دهم آتصال
 قدی نان منک عله دی
 یوریدی عله بوی امرا آدی
 ویدی تاز او لونی بر کن
 ویدی شش و دل اوللا درجا
 وودی برینو یارب امر
 قیلدی مشکلا فی الطله حل
 الیدی مرسل ایو کستی میان
 نزد با شربون اول سدره
 سحر فانی ایو دی و نایه سن

روح عله نا اکر اشته می عیان
 تنی اویش یاری ایند شال
 یارب الکشف الفیه و دوزن
 سیریلدی دست شریفه جز
 ایله ی خشک و خسته خور
 برمندن آداب ایستات
 دوزن دیوب بون کوز اتمی
 عرض اربک اکر حالنی حمل
 ویدی قی خا رینلار سان
 کسرتک قهرنی کرامت اول
 شش اول ایو شیخ سین

80

79

78

77

76

75

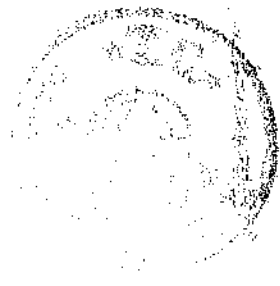
74

73

72

71

70

طه

مصحف وار بر سنده و توط
 درویداره قوس قدم
 و انک تابع با هو والو
 ابدا حرف کشت آدی
 ساری جریب و خفت
 بستند شاهرک یک و نیم
 کون کنی نور و رن عالم
 نورما زاغ ایو کطل
 زور و زیت بال خلک
 تیره پستی از در کتاب
 سادار اتمی کسرتک روان

نقط اول و هم آخره خط
 کل خوشبوی کستان ارم
 عله عایی ارب و وجود
 آیت اول شش و رقم
 مصحح خلق و صفاتش ریل
 آدم اندن کوز و زکیم
 روح اوان کاند او دابل
 عقی مایه کبرک طری
 اسودر ذکر صیر ملک
 جتر ایدی و رنگ آتسند
 سایه صالیزه اول سرد

69

68

67

66

65

64

63

62

61

60

59

123	پیرجم تو غمی نه طلو و خوشی بان	جلود و د وایم اولو و شکرستان
124	مهر او محمد بن الورر و محمد کلان	آسمان کبریا یی رفتند و دو
125	بیکه و جون او اول شانه او یا	ایزیرت قنف یکب خطا
126	مهر و شش و جونیکه خنده	جاک اولاد و میده زمره
127	سیر او لمر و لمر و لمر و لمر	نوک پیکان ایر و آینه کار
128	بان بسیر و اولو و اولو و اولو	آینه تیر قد و تیر کزین
129	بکونر ناخنده و بکونر	نخیر و هم اطمینان غریبه
130	روز کار اطمینانی یلیدی ولم	توسه نه طوقه قد و یلم
131	مهر و شش و اولو و اولو	امن اما ز ایر و خلقه سلا
132	دولتی تهنه و روانه قمر	بلندی خدمت جود و ایر
133	شاه و دلا و اول و عالی خندان	مطل و اولدی که تن و خندان

134	قره العینی قیو عا ملک اول	دره اتاج نبی او ملک اول
135	رملی جبری او لوبن خلقه پیا	سایه سیند ارش کندی کلان
136	نادر اولد و غی و تیر کلان	ضمیمه الی کلان سیند ارشاد
137	صورتی سیرت کزین ملک	بانک رفتی و دندی فکد
138	عالمه قطب در آینه مدار	قطب و شش و لک و طوقه ترا
139	پادشاه اولو بن آکر عا	شهر و دوشاد اولاد و لایه
140	بان نه بند و اول و نفع و ظفر	بولاد و آینه شرف تاج و کمر
141	دولتی تهنه و ایر و ایر و زو	دایما شاه و اولو و لمر و میر
142	سبب نظم کتب و کتب	و محمد و شش و طاق و سنط
142	صمیمه و تهنه و تهنه و تهنه	و میر و سر و شش و کمر و وقت و شاد

143	خان اولکاکر کر عر جو باد	کلکده کتده و در اوی راد
144	بحر امواج کب خلق کج	لور و نوز پنه یون الکد ازار
145	اثر اولور که اولانده تباش	نام زنده اید و جوان تباش
146	نذر اول تباش اثر نظم الطیف	سیم اولور انور کلکده نام شریف
147	شهره دکن زنده و اول کونیا	مرد و زنده اید و غنی غلام
148	دورده سنجین نام نشان	توصیه کی به طور اول بود
149	عالم صحر اید و لی عرض جمال	طوفندی سنجین اسل کمال
150	بیج کنجی جو نصیب اودی له	بند و افتور اید و ک ایدی شاد
151	سی قیل قیل سن انی تمام	کوتخ ملک اولان کلکده نام
152	خسه خسه اولانده قدر نور	بو تمام اولی یک ناقص اولور
153	خسه بر نکل اولور خنک تمام	ای تمام بیت بو کاتیل نوی علم

ج

154	کنج در سیک مستاح قلم	یول انواع کالات رقم
155	تیشه در خانه و کان اولدی	سیم و زیر سنبیل اید تباش
156	نی شکر خانه و ادا اولدی	قند ادا تو که طول بحر ادا
157	صدف اولدی و لک سنی کمر	پاکشی نظم قیل اولدر که سمر
158	باش جلوب خرقه نواص	غوط قیل کج دلدور لرنال
159	اول اول سر لری قیل خلقه	که صدف یک پراولا بودیا
160	ایله بر کس کورن اسون	ذوق و شوقندن اولان ماکون
161	شبهه باز قیاسیت منکر خلق	پنج کنج اید کنی سله بودی
162	کستر بر بری بر دور اولو حال	غرض اید بر بری بر دور کمال
163	ایلدر کورب انصاف ایدر	یلدر و ادا که کراستدن اثر
164	خم عشق اولدی و دالک طوق	هم صر و ملک نالو نی

196	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
197	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
198	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
199	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
200	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
201	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
202	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
203	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
204	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
205	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
206	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی

185	اولی و بنده و در بعضی	اولی و بنده و در بعضی
186	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
187	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
188	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
189	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
190	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
191	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
192	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
193	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
194	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی
195	تبدیل می نماید و در بعضی	تبدیل می نماید و در بعضی

سلف ایخند و کو رنور ایخند	آمنه غرق و ایچک روزنما	216
الدی دیننه کندیک کمان	بندی شهنشاه اول شیربان	217
دشدر دشته اولوب دوزان	اولدی سرور اولمضدد	218
کوشنیر بر لور بی سپیده	بست جاتای اربوب صیده	219
قالمدی دام و دود قاجمده	حلقه دوش و دویله رشت	220
دشت خون خان جین اتدی	اولدی اول و ابر و شاه پادشاه	221
نطع حسینی و دوزدشت حسین	مرد و سکر لر طوطی زین	222
کوکند و شکرا لمدی شیر	باب ذاتی کوزد کجی	223
مشتنی ایرادی کرز کران	حکله اوکینه اکر پیل دمان	224
نرسین معلوب اولوروی	ششانه فرنی خونکیم پیل	225
کوبه ویش میشه دجاو لوردی	تشنه سندن انوک شیربان	226

صید اویر و رمازیری بولم	صید اویر و رمازیری بولم	207
سناغ و سالک ویدنه انگند	سناغ و سالک ویدنه انگند	208
ضرب دستی تصور بولم	ضرب دستی تصور بولم	209
سکی کردن و اولم	سکی کردن و اولم	210
طردی بر کون کجی شاه پادشاه	طردی بر کون کجی شاه پادشاه	211
جکد و جکد بر دیو نژاد	جکد و جکد بر دیو نژاد	212
دش دشمنک و کجی کجی	دش دشمنک و کجی کجی	213
کزدنی قوس قریح ایسی	کزدنی قوس قریح ایسی	214
اولی شهنشاه سید کجی	اولی شهنشاه سید کجی	215
سید و استندن آیدیک	سید و استندن آیدیک	216

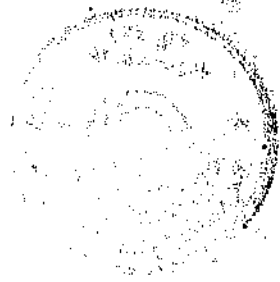
227	بولدی اول شته بربر عیب	بوی و وار و نیک غایده
228	جسته و دسل ایوی پوچ و د	جوشنی خاک ایوی پوچ و د
229	کده او غاوه قیلدی سلاک	جسته سن جوشنی ایلدی. خاک
230	کوزی قضا و جیغیدنی تن	خاروش موی خوشه بند
231	دشمنیدی و شنگالی جوش	خشم ایوی حرکات ایلدی
232	قور و غش و پر و جک جوش	سجک بر و لکه کده پیک
233	کوروب استوب ایوی دنا	کهن تنقته کوز و دی خان
234	نخه سی و شنگ ایوی پوچ	اوسته بونک جی خشن خاک
235	کوییک و تم قیلا رستم نال	تینه ل اور سار مایه مال
236	کوردی بهرام لی جوش خال	دلدی کیم سله بونو نه کند
237	وار وادی اسپ جاکه تیتم	اندی تیغ الدی ارشاد غم

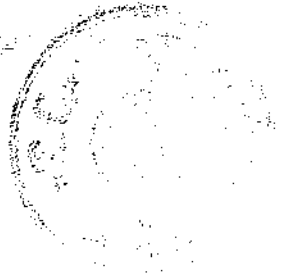
238	صحو جیبت کوشا سی ایوی خاک	اندی برض برید شادانی کلا
239	کورد و لاله کئی و اش شام	قیلده لاله و غایه و سار
240	شام ایوی ایروین شلا شاک	کلدی بیس و دلدی میر کار
241	برکون اولدی تیغ مارا لاله	وار وادی صیده و شادانی
242	شرم برم ایوی و زین ایلدی	سعدی عزت اقبالدخت
243	عادی اولش ایوی بوالک کار	محلس ایوی جوش آید شکار
244	قلده تیغ و خا صیده خسر	ویردی سریری کلور مجله
245	دوشب سفز و نم اولدی لعل	اندی تریت مودک سیل
246	طولدی بیس ات زین ایلدی	الدی سار لاله و مرز جین

سینه سینه ایدی شجیه و من	نارستان ایدی و سب و تن	258
سوزنک شده شکرک غدا	زلفک رخچی قلاب کلوب	259
دخه لعلی او لور لور قشنان	بوی فرما سی و بر و رسته جان	260
سوس الخیر جو یا ام شباب	ماهیدی جهدی سی و صباچی شتاب	261
دستی آندی دل غنچه تنک	دخ کلرکی یور و کلدور	262
سینه می ولی و یور یور و دانا	غشده سی تیر ایدی و سلسری	263
غشده سی قاتل و لدا و دنا	چشم ستا سی پی و خنار	264
جج ایدی اولوب یاسی ختم	اولورن زلف پریشان و دم	265
محبس جاندی جاد و تنی	زرد و دل و پیچک کسنی	266
طردی بجرکب غطر و دنا	اکه ساجیل اولور ناوشتان	267
مارک ایدی صان اول و تنج	کر و مینه طر شتو ساجی حمار	268

باشدن ایانده تنی غشده و ناز	وار ایدی بر صحنه تنک نواز	247
دشک ایدی روی کوریک ماه تمام	زمره این و دلا رانم بنام	248
کورمش مثلنی کیم دمنی دنا	بر خطای صتم و حسنی ترا دنا	249
سر سیدی و دنا فی سلی سو	مربوب شوقدی ارنه ای تمبو	250
آه تنی شرمند و رخ مهر و می	واغ اورب لالیله خال سی	251
پر حیل طرد سی طنا زانوک	ننگر غنچه سی غنا زانوک	252
اولای بو پخلدن با ده حرم	لعلی جون با و زرخانی حرم	253
بک دل الهه الکا بر خط و ناز	وسمی شیدا یی سرسی ناز	254
ماختی و آری ای غشده قلم	حسن او چند مهری و کدی علم	255
شیشه ای کند و کلاب ایدی	حایل اولور دی الکا پرست	256
برک ایدی شتو دی و کوی بی ناز	سر دنا ز ایدی موسی غم دنا	257

290	سازند و در راه	سازند و در راه	290
289	کوشایان و یاران	کوشایان و یاران	289
288	صاف و در راه	صاف و در راه	288
287	دور و در راه	دور و در راه	287
286	ایستاده و در راه	ایستاده و در راه	286
285	خیزان و در راه	خیزان و در راه	285
284	ایستاده و در راه	ایستاده و در راه	284
283	خیزان و در راه	خیزان و در راه	283
282	ایستاده و در راه	ایستاده و در راه	282
281	خیزان و در راه	خیزان و در راه	281
280	ایستاده و در راه	ایستاده و در راه	280

290	سازند و در راه	سازند و در راه	290
289	کوشایان و یاران	کوشایان و یاران	289
288	صاف و در راه	صاف و در راه	288
287	دور و در راه	دور و در راه	287
286	ایستاده و در راه	ایستاده و در راه	286
285	خیزان و در راه	خیزان و در راه	285
284	ایستاده و در راه	ایستاده و در راه	284
283	خیزان و در راه	خیزان و در راه	283
282	ایستاده و در راه	ایستاده و در راه	282
281	خیزان و در راه	خیزان و در راه	281
280	ایستاده و در راه	ایستاده و در راه	280

مجموعه کتب خطی	
۳۰۱	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۳۰۰	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۳۰۹	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۳۰۸	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۳۰۷	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۳۰۶	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۳۰۵	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۳۰۴	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۳۰۳	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۳۰۲	تاریخ طبرستان و دیوار نامه

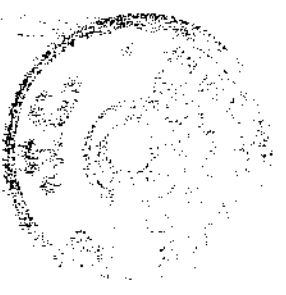
مجموعه کتب خطی	
۳۰۱	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۳۰۰	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۲۹۹	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۲۹۸	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۲۹۷	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۲۹۶	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۲۹۵	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۲۹۴	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۲۹۳	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۲۹۲	تاریخ طبرستان و دیوار نامه
۲۹۱	تاریخ طبرستان و دیوار نامه

بزرگوارم لب موج اور دستان	کو دشمن اروی دخی سر و کمان	322
نسیبید ایدر جاک زمین	سرخمی فوسس قریع ایدی	323
سیستی زمره دیوی ایدر جاک	تل ایدی باشی وانی جوناک	324
سیرک سیلابی ابروی روان	زمره سیر ایدیدی ویشی سنان	325
رعداوتی انز ایدری اکضر	پول پول ایدری تی سر غلج	326
پر شرار دوشنی کلخن ایدی	جسنه لولری صانی خوشن	327
دودودو کاه نسان کاهین	مشید ایدی الکی کو زری سنان	328
کچیکه و صانک یاز کو سمد	قلدر ب باش ایدر چشم جومار	329
کاه و دیک ایلور کسیندی	ایدی دشتی و سیله سناک	330
طوبت امدی اما که زیان	مجدی شاه او ستره او دلهوی	331
مقلوی لطفیلدیک حلیل	مقلدی شراش ایدر حلیل	332

در دسیر اوزار سیر	دکته شدن اردغانی	
اولدی سرور ایلر صید و سوار	برگون اتدی نیشه شکار	312
الدر لکاه کوزن و کچی قاز	سیدلر کون اویدورونی یوزلر	313
کوشنه اروی ایندک تنان	دشمن کشت ایلر اکین شاه دهنان	314
کوردور ایشور دوزر زریب	واروی کلک و کی بر باکت	315
یودش اول ایشور ایدر اود	وار و مانده کد بر تاز دوان	316
خشره و نصف دخی یک عیان	اغزی ایدر دالوب خف سنان	317
بکد قلمی قلناتن سیر	یودش آنی جبه و خوش نده	318
دم اورب یودش اول ایلر	سج کلش کد ایدر سنی کد کد	319
قودوی اغز سنانی آنی ایلان	نمره اوروی کوریک شاه	320
الدی اول شیراز ترکان	تسدر شاه ایلور ایلدی	321

کودم

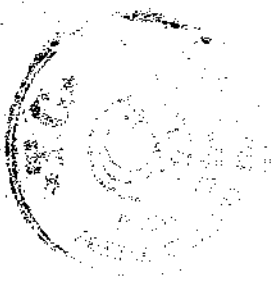
طریق را بر روی شمشیر	چشم را بر روی تیر	352
اولی حدی را در آینه و عیار	تخت کوه را بر روی آینه	351
دارت کوه را بر روی تیر	آینه و تیر را بر روی تیر	350
خجندی را بر روی تیر	تیر را بر روی تیر	349
اولی حدی را بر روی تیر	تیر را بر روی تیر	348
تیر را بر روی تیر	تیر را بر روی تیر	347
تیر را بر روی تیر	تیر را بر روی تیر	346
تیر را بر روی تیر	تیر را بر روی تیر	345
تیر را بر روی تیر	تیر را بر روی تیر	344

طریق را بر روی شمشیر	چشم را بر روی تیر	342
اولی حدی را در آینه و عیار	تخت کوه را بر روی آینه	341
دارت کوه را بر روی تیر	آینه و تیر را بر روی تیر	340
خجندی را بر روی تیر	تیر را بر روی تیر	339
اولی حدی را بر روی تیر	تیر را بر روی تیر	338
تیر را بر روی تیر	تیر را بر روی تیر	337
تیر را بر روی تیر	تیر را بر روی تیر	336
تیر را بر روی تیر	تیر را بر روی تیر	335
تیر را بر روی تیر	تیر را بر روی تیر	334
تیر را بر روی تیر	تیر را بر روی تیر	333

364	بنده ای که در خدمت پادشاه	364	بنده ای که در خدمت پادشاه
365	در خدمت پادشاه	365	در خدمت پادشاه
366	در خدمت پادشاه	366	در خدمت پادشاه
367	در خدمت پادشاه	367	در خدمت پادشاه
368	در خدمت پادشاه	368	در خدمت پادشاه
369	در خدمت پادشاه	369	در خدمت پادشاه
370	در خدمت پادشاه	370	در خدمت پادشاه
371	در خدمت پادشاه	371	در خدمت پادشاه
372	در خدمت پادشاه	372	در خدمت پادشاه
373	در خدمت پادشاه	373	در خدمت پادشاه
374	در خدمت پادشاه	374	در خدمت پادشاه

353	بنده ای که در خدمت پادشاه	353	بنده ای که در خدمت پادشاه
354	در خدمت پادشاه	354	در خدمت پادشاه
355	در خدمت پادشاه	355	در خدمت پادشاه
356	در خدمت پادشاه	356	در خدمت پادشاه
357	در خدمت پادشاه	357	در خدمت پادشاه
358	در خدمت پادشاه	358	در خدمت پادشاه
359	در خدمت پادشاه	359	در خدمت پادشاه
360	در خدمت پادشاه	360	در خدمت پادشاه
361	در خدمت پادشاه	361	در خدمت پادشاه
362	در خدمت پادشاه	362	در خدمت پادشاه
363	در خدمت پادشاه	363	در خدمت پادشاه

3894	تستیت از او است	خاکه و چوبه و کرم
3893	عکس از طبیعت است	ایندی و کرم و کرم
3892	بیکر خرب از است	مرد و کرم و کرم
3891	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم
3890	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم
3889	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم
3888	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم
3887	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم
3886	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم
3885	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم
3884	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم

3883	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم
3882	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم
3881	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم
3880	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم
3879	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم
3878	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم
3877	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم
3876	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم
3875	بیکر و کرم و کرم	بندی و کرم و کرم

بندگی که بری نیند و کنان	بندگی که آت آت بالی ایهی همان
خان ایهی رب را که کنان اندر	شکر کن بودندی بوی که دردی
یک کیم در بریند و دی	یک اول خصلی عیند و دی احد
کور و در حد کیم اندر بوسه	یکه راسه بودا خاٹ کیمه
اون بولک ادهی سپاسه	اولیا غنی محیطه که زمین
بندگی سر بولک بر سر ادهی	میردین سیم در و تاج که
دیدی در بولک سزود	اولا کیم فتح اول ایهی درین
بندگی بولک مجموع میان	اوله طر غم ایهی درین
ردی سرحد و سطلان خطای	طلدی ایهی یک ایهی ادهی
خان بسلدی جمود	ایهی ایهی بری بری ایهی
بندگی بر ایهی شده دی جوهر	یک ایهی شکر کنی حاضر ایهی

حیل خان ایهی حیلج برار	وردی اوله انواع طراز
سیل ایهی موج ولی کران	بجایه کی سیل کی یک روان
بر بولان طردی سر توک	طوبون عا ایهی چینی سیاه
بردن قالدی قلدی دکر	سرری کیدی خندازره در
برایه ای بولک رنه در و	برایه ای سر بولک تر کشت
مشهد اولدی ولی آت علم	کردن عالمی و دشتی ظلم
سکن اولدی نه در ایهی	تورندی خلیسی تر والدی
ایهی تا که کشت آب ضر	هر بری خندن جاد ایهی
کیدی مراب جالک ایهی	الهی لرین بری جلدی
اولمبوب سرری طردی کنار	بعلف وردی نه خود ختم
غایت اول بولک سید و کی	تورندی کی از دی کی کشت

بیا بنید جنگه بحال	تخته دوزده یوز رستم زوال	428
او من دانی کلور یک دوان	بونی بولود در اکین شاه جهان	429
ایدهی ملکت ارازا بجوم	ویدی عسکر درونی قیصر	430
کور مدی خلق اولی ملک جهان	برسیه کیم دخی مستلینی زمان	431
کمی فارسیه یک کمی سیاق	آشنه خرقی اولوبن باشدین	432
طلدی پس نفع زمین ایل	منته لک یو لکده بانک کیمیل	433
آندی غلیر یک یوز پانچاد	تیدو کی ایو خوج اولما دیمیل	434
نیزه دنی کوسه دور دست	نرود قوشه لر ای شاه دین	435
خیمه لرموج پیسه کرسه وان	خیمه دز کلکله ملودی جهما	436
ایته تاکوشته نون الکاکار	آتری کردو خلکله دیمه حصار	437
یوز غندی زده کوهسایه کنگار	تخته طریله بین اولدی قیصل	438

کورت یانتر دانه کوه کیمیل	بلدو کی کور دوی سرور زانی	417
ملکه ترک دیر در دوز	تقد قیادی ایدو خیمه نر	418
طورو رخیل خطا یله جهان	ویدی وکستور لاشا زمان	419
قور مدی کسه ادب جلود	جیشده تتر خیمه حب	420
بولاییلده مکر کیمیل نه راه	بولما د خیمه اولما ز هیچ	421
خوشدل آندی سینی زانی	بولدوغی مالی ایدوب بخش	422
کوردوشش اولد زورم ششین	ویدی خن باک اولور ایدوبین	423
ملور بر باک مین اولما احد	عورن خمدن کر اولما مدد	424
دوست بر دم کورم دوزیم	اینتقادیم بولی لشکرین	425
تخته یوز طریله قیلا قیشل	ویم ایدوب ایلده جنگه بحال	426
وزر مدد الم ایدو زور کمان	لور خن کیمیل بر بیان	427

جوخ اوله سپر است که تیر	برنجی دارایه ی غایبده و سیه	450
تیز و خوشایندش ایمنی باشد	تروشی او غلی ایمنی نرس	451
دیدم و دم انگه اولور فتح	قلدی سرور لره اوله دوری	452
شاید اوله که اولم خصم کن	طوره که سرشنه درایم برزین	453
ایدم خالتو محبت یه یونیار	مسبدم و ارقیلونن انداز	454
کندره سرشنه تورانه خبر	سزده جو کلمه نزدیک تر	455
التیایه شنی شایه در	تجدنی بگرام دیوب اولده	456
جنگه ایله و خشیله شتاب	کیم اورب قلم یارانی خا	457
سربری مسینه برسام	الکلیک سرور اوله اولدی	458
یوکلوی یایمیری شمشیر	ایتر یایلو آتی الک	459
تیز درده و خا اولدی خبر	لجوجون ایلمدی تبریز سفر	460

یک تنک ایلمدی خشتی	یکمال آیمدی خشتی	439
قلعه راجرد خشتی ایلمدی	حور و سخیله سورا تمی سیاه	440
صحنه کمر برادر مجمل	ارده سنده او حیم دیه ذاب	441
ایله انور حور بر لب	سند رقی اندوه اولی الت	442
سر طرندن سنا خشم اولدی	خفتن اندوک ایمنی شاد	443
ایلمدی انی انا حسم	جون شندی بوسرانی شایم	444
خشم انی اولدو خنده طلال	کوکلی استروی انور و افغان	445
بول بولور بریکدن و شنان	قتی سورا که اولور ایسه روان	446
الکی سورا دیر در شاخ کون	الکی کره ایر در شیرین	447
سر برنی انت و خول و بنام	الکی نور بنگ کشتی جمع امتی	448
خنده ن صحنه تا تخت سیاه	تو دی یوز الی سکی شاد	449

504	کشته بودی در آن روزی که	کشته بودی در آن روزی که
503	دارد در آن روزی که	دارد در آن روزی که
502	کشته بودی در آن روزی که	کشته بودی در آن روزی که
501	خون بودی در آن روزی که	خون بودی در آن روزی که
500	کشته بودی در آن روزی که	کشته بودی در آن روزی که
499	دارد در آن روزی که	دارد در آن روزی که
498	کشته بودی در آن روزی که	کشته بودی در آن روزی که
497	دارد در آن روزی که	دارد در آن روزی که
496	کشته بودی در آن روزی که	کشته بودی در آن روزی که
495	دارد در آن روزی که	دارد در آن روزی که
494	کشته بودی در آن روزی که	کشته بودی در آن روزی که

کشته

493	کشته بودی در آن روزی که	کشته بودی در آن روزی که
492	دارد در آن روزی که	دارد در آن روزی که
491	کشته بودی در آن روزی که	کشته بودی در آن روزی که
490	خون بودی در آن روزی که	خون بودی در آن روزی که
489	کشته بودی در آن روزی که	کشته بودی در آن روزی که
488	دارد در آن روزی که	دارد در آن روزی که
487	کشته بودی در آن روزی که	کشته بودی در آن روزی که
486	دارد در آن روزی که	دارد در آن روزی که
485	کشته بودی در آن روزی که	کشته بودی در آن روزی که
484	دارد در آن روزی که	دارد در آن روزی که
483	کشته بودی در آن روزی که	کشته بودی در آن روزی که

523	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
522	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
521	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
520	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
519	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
518	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
517	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
516	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
515	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
514	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
513	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا

266

512	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
511	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
510	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
509	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
508	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
507	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
506	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا
505	بخت از کوه و دریا	بخت از کوه و دریا

شندن بقی بقا خست سزا
اولسون آیت شستیر اولسون
کرم اولوب سودا بهر
راشیم بند نکاح الدجال
حق میریدیز محسوسه زود
شادینیلد طور خلوص
کوش کرالیدی منبیلدی
اولدی تمنا شست سزایا
واقعا اسمی کبی ستم نکار
عشت کولکند و شک اولدی
دودندی عکیند بند شاعلم

535

اول ضم خست شه اولور سزا

536

مدرایه الوم سودا بهر

537

جون نکاح ایشده و صنفی

538

دیدجی جون نری جمال الیدی

539

دالی دیدجی جون نکاح الیدی

540

قودنی یاسی و و کون بیلدی

541

الیدی سورکس و دریلد برای

542

جشن شین جون نکاح اولدی

543

کوردی شه بر صنفی لالندار

544

کونک نکاح اول جانلید سودا

545

برای سوزدوب اولکلده و دود

استغاثتد و بیتی نیر و سنان
عالمک خلق اولور خست حکم
دل ایدر سینه و سینه کین
سرخ دل صید نه بر خلقی لوم
محرم استغاثتد فیض ایدر صفا
باشندن ایا قدحی کونک
کونک یورنی ملک اول کرم
کونک کچک سینه و درستی و
سویه کونری دقتد سینه
کونک سنان دوب سرم
سنان و در کونک و دود

524

عندسی تیر و قانچی جان کمان

525

جشم چاروی جو یار لید سودا

526

شکر قاشنی جون ایلدین

527

حرکتد ملی شینی مدار

528

سینه سی اینه خست نما

529

کونک سودا تیر شک ایدر

530

بوی او زدن ملی ایلدین

531

قاشنی کونری قار و سینه

532

اغزی برنی او ایلدین

533

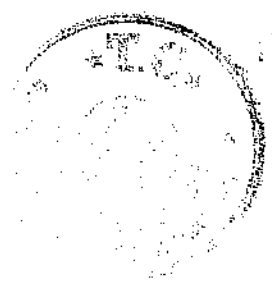
اوتور و یورک لک لک دی

534

کونک غایتد کونک لک

۲۸۹

عز و اکرام و کرامات جلال	آومی را دو ویران غفلت کل	557
آومی اید بی نجیب نه اسین	خازنی اولان اوجی جسیخ و	558
عبدی تسلیم کیم کیم تمام	عبد و قیصر پس ایدی استلا	559
خواستنه لایزم اولان دانش و	ویدی ای پادشاه نیک و	560
که عدوت اید و یکن ششیدگی	نیلد هم تدم اولان باری	561
بعلما قصد کیم اید که	سکار که کتیل یا ضرر	562
وایعاصاغ کلو رضا تنبو	ایله کند و که احباب عدو	563
ایده بلد و لک ایشیدنه تل	ییه بلد و لک ایشا اوزار اول	564
که قیلور حکم کی محتاج کیم	لنیم اولیه مضطرب یی	565
شبهه سوز سرت اید جمنه	حان نمس برشی کد ایدان	566
ایده و لک مالک و جانیده کوم	بقی ایشیسی ای قیصر دهم	567

کله دی خنده دل دشتن اسین	شاهه بدرد و اید و بیچین	546
اولدی خاقان برز مکنه شاه	کیون باشنه حب را کیک	547
روز و شب تدمی اول جورد	واردی الصطر دشتنه زنی	548
امرا اید سوز اید اورد و شته	واردی جوی تخته سلطان	549
ایله شکر آلوده سیر	یاز سنا قیصر و مکتوب پر	550
بی نهایت کرمی نمش جوف	اولان یازانی که اولی کون	551
ایده برز نیست اکه کد و لک	خاق خلد و رف و د و د	552
فرض و کیم اکل اید و تود	مرکبه ویرد یسه نضی و دود	553
باشندن آید اوز و زان و طراز	نمیه اولدی جوی اولان شرم	554
شرف و آفتی قیل کیم کس	وصف اید و مرز شرف اسین	555
آز شرف بوز اید و دود	کرمی و اسطر خلط و دود	556

ملاک

دوشده پست است ختم کان	579	حدی ایم ختم سدا نه جا
سپرن و ترود و سید سها	580	حدی ایم نیزه میراب دما
باشی او جند و کرد مرالینش	581	تقی سرور که یکی العید باش
خلق عا لم کجا و رکنی ناج	582	شیر لردن نچه الد و منی ناج
اندسون او و جو و راز و	583	اشده و در بلورم شاد جهان
حانی ایشدک یا شاد هن	584	ایلدی مار خصوست شترین
طو را سید و پی سها ملک کو لرم	585	سن یکی کلک اسک بن و لرم
کو و نو راک که خدا حق ابر	586	ضعلک یوم و مرما نیزه نظر
کو و نو راک که ز کو و نو راک	587	تقدیر جو خلق او لور اریک سنا
غم بو تو او لور عد و خلی	588	بیمو حیا حبس خلقی زدن
بلو سن بلو یک ایسه بنی سن	589	ملکه و اریک صاف و سن

بزره نقد ایملک او لای دوا	568	قوت تو کشنی نیزه خوش
بزی آرد و خون ایسه شاه	569	تو کشنی تو کشیه صدور جون
عافل او لای اریشه رسا نیزه	570	ایلدو یک جو کد تا راضی بود قدر
یوسف و لید کیده تختد آج	571	یکی و یک لک لک بشد خراج
خوف ایدوب و نه کیده کج	572	بشکه جو کج کیده رشا بس
شکل خنده را و نو راک کون	573	پایمال اولوب او لور خنده
یوسف و خلیه عمل	574	وار حق و دند و بند و بار
لوکسن نیزه او و سدا	575	برو کل ایملد و جیک خد
حدی حد نظر و و راک	576	نزد او لای سیده کج شست
عافی و زدن و کتب ایدم	577	جوز کور و مرزا یک کج
یوسف و شوم و کون و کلا	578	عاف او لک کج و بند

تقدیر الیم الی بسطه الی	601
یزند ویر و اما دانی شاد	602
دختره غنم اولاد و یار	603
بکله سوسه نی میرینه شاد	604
توشه ی الیمینه دستورانی شاد	605
ر قنایه ویر وین خبیج باز	606
کر و کر و دزد چون اول باشت	607
قدربولدی سله توجو خلک	608
آنی رین آشنه ی فرزند ی	609
جبارن و سن کر و سن لیم	610
لیدی قنار آن روی بسطه	611

والله سله الکا اتی خاتم	590
نامه ویردی شهید اتی سلام	591
یا قتال اعلیوم یا ویر ویر	592
حضرت قیصر ویر شهیدی مان	593
کوردی کنگار سنی اولدی مول	594
روم یکنی ایر شهید تنک	595
دختم اولکله بولی جیکه جمال	596
باشه جتر که میرمه ویردین	597
غزو الکرام و رعایت لیم	598
شتری خلکت نامیده جینی	599
کوردی بیکه دانی خان	600

۱۳۱

خیش نوش اولی ممانسوی	ساز سوز اولی قنوسلک	623
اولی راسینه از و سیم	بردی خوشه شده بنگار	624
کلدی برین پس آیین عجم	جندی بانو لری از لاله سم	625
لعل اوز و یوروی سرور	اولد او خوشه یوب لعل نشان	626
اشنور لولوی بهما غنیل	آوستی پینه خا ایدی لعل	627
حیدرم طوفه شکست غیر	دوشد ملر لولوی خا و حیدر	628
نونه لیمی کیه رقص کنان	دوشدی سازنده دارا و کزان	629
قرشور غزلت ایدوب شادین	جورن سرایه کلور او لعل حور	630
اتدی وروانه حیدرم و غزل	خجور صاحب الکا خور و شوق	631
اولدی اول جریسه باغ خزان	ظنم جی جشده جورن اول طلی	632
لیله خشی و طرب بر خنما	خجور سبانه شلک فی شاد	633

حلقه کسترده می متاعا تلام	اول مهر جود کردن متاعا	اولدی 612
شف اولو عالمه اول سار	دوروی جرسنج بر اواز	613
جودن فرق بواول و اولر	آسمان ایدی ولی یاب اولور	614
جلد سن لیز ایدی جسیج	اشنور استور یوغیدی عدد	615
بتر استک کی کیمی زشش	یوکلری سیم و ز و لعل و شش	616
بربری ناز و سر و حرام	روی محبوس و روی علم	617
اول سفر املر و غیدی و خان	اولد لر عزم ایدوب ارات	618
یغندو با لعل اسی مهرب کر	قونا کوج اول اکی اخی کید	619
وروی بهر ایشده و بلند	ایلیکلر کلدی جوی اراز و تر	620
جلد کلر یوروش اراز و شاد	قرشور مملکت او جند و باد	621
اولدی سر کوش و میشه و صفا	عللک طلاله می اخی بانه	622

مغزق اید بر مغزی کم سیرت	مغزق شویله اید بر مغزق باب	645
قالدی مغز مغزی شایسته جان	اوق ویری کید ز شایسته جان	646
قالدی شین مغف بر بون	کندی انرونی شقالدی شین	647
کند و یانه شنه و بیزی	کیدی بر خند و کجانی دست	648
کند و زدن کجوب اویدی	کوردی قیصر تر زینک و نیکو	649
سرو قد غنچ و سن لار غنار	کورد و کی بوغندی بور سنار	650
سجودک سورودی انوکده حیا	میل ایدوب شنگ ال جانیه	651
کرتسه قندی کجوب باشکلا	حجده م ایدی ویراتی شاد	652
کوردی شنگنی خورشید ارام	بر نیسات ایدر ایلجه کوشاد	653
انز اولدی کدزد و سیرطه	شده اید ویری اکا سیدک	654
بیم کول اید ویری برینه معصلا	کیدی قیصر ایدر غنچه شاد	655

دولدی مجله و شده شکری	میل ایدوب عالمه سیدک ایدی	634
یر بر مغز دی کوشی قورپای	طلدی کالای مغز سیدک ایدی	635
کلدی حسن کب اول زینک	کر اولوب بکنک ربایه فلک	636
اولدی صوفیان صوفی خنده	برم زین ایدی کورد و روت	637
اولدی بلبه تن باور حیا	ساکتک قالدی ساندک چو	638
انز اولدی برینه خشکری	زیت برم اولدی ککک ایدی	639
موج اولوب ایدی منی بیل	شریت شده اولوب اراؤ	640
طلدی عالم ایلجه ماحده	بلبله بلبله حرن ایدی صدا	641
ایلیدی سر بکی سانی خرم	ایلیدوب اغزی صوفی حرام	642
راز سانه صوب ایدی نا	ست اولور قور اخنه بلبله	643
نمک اید ویری شایسته	شنگلی شویله بر سانی نظر	644

پید و در باشند بهرامی کلاه	پیر نرمنی نه ایلدی شاه	665
ارمنان خاضر ارباب شاه جهان	ایچله صورته کردی معان	666
اینگنه شده سنده ر قم	امیر ابرار کاتب الهورد شکر	667
یارودی منوانه حمد بدشتا	اولا نقش ابرین نام خدا	668
پید و در حضرت شکر و سیاس	واجب اولدیز قدر داران	669
بر در قدر تیشه و پیل	پادشاه تو پادشاه و ذیل	670
سیله ویر و کینی الا نر	کسه ویر و کز مانع اولانر	671
آدرن اکره و شیشه بخود	ویرن انسانه کز امانت	672
نوک امریده حیات یکه تاه	اولدی سر بر اثری شاه	673
سربری وار یغنی تاتی بی	یار دلش تو عشق و عیان	674
خلق هر قدر تو در رانوی	خلق مخلوق در خالق اولد	675

اولدی بر اول ایکی ملک کیم سده	اوغول انا او لوبن اول ایکی	656
کوردیج قیصر او خوش شاد	کودر ایلچی اول حال نژاد	657
سینه کیم سینه کیم	رکن جی اول طاش	658
سحر ایلد و ابرار ب ملک	دیش افسون کز انسا نیکار	659
و اربین سنده و کز علم	قصد ایز خیره و آغیسم	660
کند و شاد سینه ایلد راقم	سیر ایدرب مملکت سندی	661
ضرب کور و در بر	سپ عیار ایلد بر و رازی	662
کند و ناز و بوی سوزنی سال	بدیخ ایدر اول تو تم سال	663
جیلد و ارا کله سندی الا	فتحه جاد و در کشت کرملا	664
قصد ایدر سنده و خوش شاد	سیدی ملک او یلک و در	665

ایش در دنیا سیدتال

قیدای اول ملکتی بر روز

سند و لرون کلکی ظهور غم

تنگ تاج اولوی بجای کسب

در مادی خصم و بره و مصلحت

جوشنی دشمنک اول کنش

سندی باشی بجای انا کفین

طرا مادی بجای آدم جو حکم

اولم شمشیر شایه جفا

بیم انوک اعلیم قدر نیت

ظهور انا در خفا سینه پیل و مان

یا لولوز منده وارب شکست

منده سرور لری بولا و خضر

جودک اندن و کولم بدنی خم

پهلوانم بجای برق شدی نظیر

الو - جودک الم تیر و کمان

الو - جودک الم تیغ و بخت

سندن اولوشه ایدی خسرو

عالمک شامیدی قیصر دوم

ضرب و سبید الوت تیغ

جودک و کید را در انا بدست

جودک حاکم اول انا و جهان

خامیه اسمی اولو راییه جیم

شاه و حد و حد و کون و مکان

اندر انا بجای جوج خنجر

ظهور دین و در شدی سبب

تسندن باشک اول و کسب

اولمیا پر شکست با کسب

بیزه رعی طریقه جودک

ملکی ایدیریز و کسب

عالمیا کسب کوجکی - غذا

عالمیا کسب و کسب - سبب

جودک سار و در و طریقه جیم

سرکه بر لوز اولو راییه جیم

بر و بر لیکند انا کمان

دیش ای سنده شکی کون و مکان

کون و راید و کون و مکان

نیز و کون و راید و کون و مکان

دشمن ایدر دین کون و مکان

دشمن منده و حکم جودک سبب

عالمی طریقه و راییه جیم

عالمیا کسب کون و مکان

عورتی اولو علان اولو کمان

ملکک مالوک و باشک و کون و مکان

هر بری مشکوک شیرینان	طلو و رسند کسب می سل و خان	731
برای دور از او و او را دور رسد	نور و کسب عسفی و جنگل	732
بر تو تقصیر می توان	نور و کسب عسفی و جنگل	733
بر سر بر دانی بر شاخ	نور و کسب عسفی و جنگل	734
رسد زنجیر بوی یک نال	نور و کسب عسفی و جنگل	735
تسک در واجب او را نال	نور و کسب عسفی و جنگل	736
دیسیم او را بری با کنگ	نور و کسب عسفی و جنگل	737
نقشب ابرای بری با کنگ	نور و کسب عسفی و جنگل	738
نور و کسب عسفی و جنگل	نور و کسب عسفی و جنگل	739
عاقبت دشمن سخن و مردود	نور و کسب عسفی و جنگل	740
نقد از آلی تو یا آبرو	نور و کسب عسفی و جنگل	741

بهر بری و الوید بر	اعتبار آید کو در رسد	720
ایده خسران را نه نقاب	شده و زوبان ایچ بر رسد	721
دانه کف در بر دست	ویدی و دیوانه رسد	722
دری آبی او را غایب	شول سخن کیم اید و خسب	723
بر کسب عسفی و جنگل	او لو لوق او رسد	724
سر شک در بری با کنگ	بر کسب عسفی و جنگل	725
نور و کسب عسفی و جنگل	رسد زنجیر اید و خسب	726
نور و کسب عسفی و جنگل	کسب عسفی و جنگل	727
نور و کسب عسفی و جنگل	نور و کسب عسفی و جنگل	728
نور و کسب عسفی و جنگل	نور و کسب عسفی و جنگل	729
نور و کسب عسفی و جنگل	نور و کسب عسفی و جنگل	730

375

375

قلب اول آواز سید لوح	کندی مزاج و مران و قن	751
خا س ستا کی پر جامی کھر	مجلس با ن سو پیید از	752
خوبی مملکتی که اوبان	کیدی مریم جون کوسری	753
حسن قدرتی مزید ملی	کرد و سار و نهاندی کمر	754
قو و پرا نو کنی کرستی از	ایلمی مجلس و عوت ایدر	755
دو شده پیر و منه جی سیر	مجلس کندی شکو سید خوش	756
سیم و زرشه و زرشه کنی	تبدیر بر یکا دیم و زنی	757
کندی او نور و پی سید از اثم	فرستار ش و پی بر شخه قدم	758
کرسی صان خاتم ابدی شاهر	بولدی شامید شرف کرستی	759
کینور رانی سلطان و دو	کورد و پیر سید و سیم و دو شش	760
اکد زنده دلا و ز پی سیر	لیل و بایره اور و زوش	761

366

دوسری آماج و ز سیم اهر	ویردی و سار و شش و کمر	742
الد و زرشه سیم و سیم	کوند و زرشه سیم و سیم	743
	باز و سار و سیم و سیم	744
شیلک نظم ایدی و سیم کمر	میدج اهرن و ز سیم و سیم	744
لا و زرشه سیم و سیم	کوند و زرشه سیم و سیم	745
ختر شامی و زرشه سیم	باعد و سیم و سیم و سیم	746
باین ایدر مجلسی شش و سیم	بزم ساز اولدی طشت از	747
صحید علی شش کی سیم و سیم	ویردی و زرشه سیم و سیم	748
سربری الدی اونا ز سیم و سیم	ویردی و زرشه سیم و سیم	749
ختر زرشه سیم و زرشه سیم	طردی سیم و زرشه سیم	750

جسته در پیل و شجاعت و بخت	دیدنی ای سرور و سردار	773
علاوه بر بزرگی ترک انگشت	جان و دل و سستی سودمند	774
سبب شک و گمان و این است	بوقدر و او علمم که ایم بر	775
بهری یک بار یا در قلعه وار	ایکی ایران قدری و بار و بار	776
تا ترف و دل سنجیده و بار	بیش و نوشته ایلا وید وید	777
شک و دل و تی و عاید بکا	بر قهر و وار ویریم انی سکا	778
بوقدر و دراک و زمانه و حال	اند و ختم اولدی جی جلیل کمال	779
شاد و دل و لب و بط و لوت و تی	آندی بجه لم جو و سوز لوی	780
تسلیم و سوز و ایله و عید و تی	باش و لب و لب و لوت و لوت و تی	781
طرد و لب و سوز و تی و کانه	شاد و لب و لب و لب و لب و لب	782
بریک و لب و لب و لب و لب و لب	شاد و لب و لب و لب و لب و لب	783

قد و قام و کور و کور و کور	قد و قام و کور و کور و کور	762
دو و نیم و نیم و نیم و نیم	دو و نیم و نیم و نیم و نیم	763
اتقی سرور و سرور و سرور	اتقی سرور و سرور و سرور	764
ایستاد و سرور و سرور و سرور	ایستاد و سرور و سرور و سرور	765
طلد و تی و سرور و سرور و سرور	طلد و تی و سرور و سرور و سرور	766
محو و سرور و سرور و سرور و سرور	محو و سرور و سرور و سرور و سرور	767
سیر و سرور و سرور و سرور و سرور	سیر و سرور و سرور و سرور و سرور	768
بحر و سرور و سرور و سرور و سرور	بحر و سرور و سرور و سرور و سرور	769
کون و کون و سرور و سرور و سرور	کون و کون و سرور و سرور و سرور	770
نی و لب و سرور و سرور و سرور	نی و لب و سرور و سرور و سرور	771
نیک و لب و سرور و سرور و سرور	نیک و لب و سرور و سرور و سرور	772

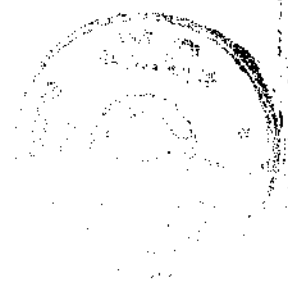
پیکر کردی مهابتده خان	دارای بر کور شورا کاز جوا	795
سراوینده برایدی برینده کور	سیدن ارتوق امیری ایله نور	796
کورموش مشغنی بوکلم بر	استن اولورایدی دستند خور	797
اسپ ککر سید اولور دی سوار	غرم زرم استغلم خور	798
معاقد صانویار یه صوی	تیزو ابریدی و کول ایله شر	799
رکی اعتداسنوک ایچنده برین	دشنگ سریری بر شامی کن	800
سریری و شایر نوک نوک	انزلی بر غنقه سنورایدی تان	801
زال زالی ایدر کشتیده یون	نورنی خنکاه و کتوبندین	802
هشتیکه کورده شایلیک	بو قدر کورده ایلا تچی و شیت	803
کلدی باس اولور دی شایلیک	دعوت ایلدی الی سجد و شای	804
دوینر خورشید بریند ک	کله دی بخرام الی برینل تر	805

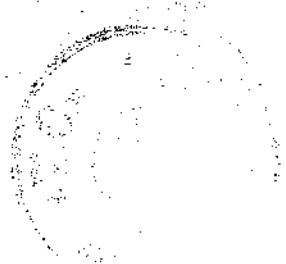

عالی با شایرینه نلک ایدرم	دو غرم غم بیزم جنگ ایدرم	784
دوینر بوز قسه بزم خورشید	لمدی قدری بحب ایم ویر	785
بولنور می بکجه مبدانده جمال	کورده سن جونی اولان شاه	786
دوینی سینه شیره زان	یا الیچی الورده کز کران	787
قدرنی ملده مرز افاده مرز	خیر و اولیچی وقت بزم	788
کورده مرز اولیچی بو دیار	بیلر کون اولان سیرد خور	789
ظو نور لور با خورشید	کورده لر برده اولور اوده مرز	790
قبضه ابست ایدرم قدرن	کشتیکیم بکجه کور اورد	791
کده قادیار اولان سیل سین	بر زردست بولانی شایرین	792
یایی اولان ایدرم بن الی زرد	کورده شش دو نامونیکه نیر	793
اولورده مدحه کشین زبان	نورده با روی کورده خلق	794

خلق بطنی کیم ابرو کینی سنه زون	جالدی طاعتی ابرو سنه زون	817
اصول و محملات متبسی	جکدی بر آینه یی یا سنه زون	818
کمالی حراتی قانونی بر حراتی	کودنی سنه زون ابرو سنه زون	819
صورت و اوردی کوردی سنه زون	دمنی سنه زون اولی سنه زون	820
سیم و زون و اوردی سنه زون	سیم و زون ابرو سنه زون	821
درب و اوردی سنه زون	دمنی سنه زون ابرو سنه زون	822
بر کوردی سنه زون	بر کوردی سنه زون ابرو سنه زون	823
اربعی الک کیم ابرو سنه زون	کوردی سنه زون ابرو سنه زون	824
صورت و اوردی سنه زون	سیم و زون ابرو سنه زون	825
نمود و اوردی سنه زون	اولی سنه زون ابرو سنه زون	826
فوق و اوردی سنه زون	سیم و زون ابرو سنه زون	827

دود و اوردی سنه زون	تقریر و اوردی سنه زون	806
چشم و اوردی سنه زون	دمنی سنه زون ابرو سنه زون	807
بال و اوردی سنه زون	دمنی سنه زون ابرو سنه زون	808
دود و اوردی سنه زون	کوردی سنه زون ابرو سنه زون	809
اولی سنه زون ابرو سنه زون	نظر و اوردی سنه زون ابرو سنه زون	810
کوردی سنه زون ابرو سنه زون	سیم و زون ابرو سنه زون	811
دمنی سنه زون ابرو سنه زون	سیم و زون ابرو سنه زون	812
سیم و زون ابرو سنه زون	دمنی سنه زون ابرو سنه زون	813
اولی سنه زون ابرو سنه زون	کوردی سنه زون ابرو سنه زون	814
سیم و زون ابرو سنه زون	دمنی سنه زون ابرو سنه زون	815
سیم و زون ابرو سنه زون	سیم و زون ابرو سنه زون	816

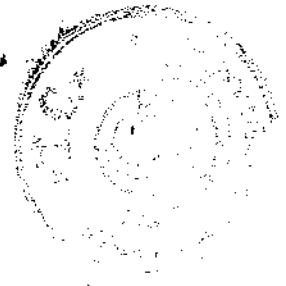
۸۶۹	ازین آیهین بنیادی تا بر	استه بر بنیادی که در
۸۶۸	بقدر و استه بر بنیادی	که شایسته شکر
۸۶۷	است که در بنیادی	رقت که در بنیادی
۸۶۶	خالدی و در بنیادی	هم شایسته شکر
۸۶۵	پیر و در بنیادی	و در بنیادی
۸۶۴	و در بنیادی	و در بنیادی
۸۶۳	استه بر بنیادی	و در بنیادی
۸۶۲	استه بر بنیادی	و در بنیادی
۸۶۱	و در بنیادی	و در بنیادی
۸۶۰	و در بنیادی	و در بنیادی
۸۵۹	و در بنیادی	و در بنیادی

۸۵۸	و در بنیادی	و در بنیادی
۸۵۷	و در بنیادی	و در بنیادی
۸۵۶	و در بنیادی	و در بنیادی
۸۵۵	و در بنیادی	و در بنیادی
۸۵۴	و در بنیادی	و در بنیادی
۸۵۳	و در بنیادی	و در بنیادی
۸۵۲	و در بنیادی	و در بنیادی
۸۵۱	و در بنیادی	و در بنیادی
۸۵۰	و در بنیادی	و در بنیادی
۸۴۹	و در بنیادی	و در بنیادی
۸۴۸	و در بنیادی	و در بنیادی

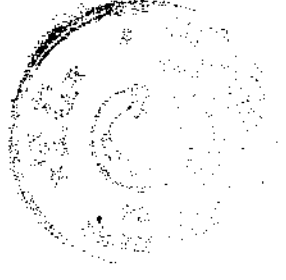
889	من چشمتان در دهر قیامت	آمد بختیگر در دهر قیامت
888	هزار سال بر سر بر سر	پوشید و بپوشید و بپوشید
887	من چشمتان در دهر قیامت	آمد بختیگر در دهر قیامت
886	هزار سال بر سر بر سر	پوشید و بپوشید و بپوشید
885	من چشمتان در دهر قیامت	آمد بختیگر در دهر قیامت
884	هزار سال بر سر بر سر	پوشید و بپوشید و بپوشید
883	من چشمتان در دهر قیامت	آمد بختیگر در دهر قیامت
882	هزار سال بر سر بر سر	پوشید و بپوشید و بپوشید
881	من چشمتان در دهر قیامت	آمد بختیگر در دهر قیامت
880	هزار سال بر سر بر سر	پوشید و بپوشید و بپوشید
879	من چشمتان در دهر قیامت	آمد بختیگر در دهر قیامت

878	من چشمتان در دهر قیامت	آمد بختیگر در دهر قیامت
877	هزار سال بر سر بر سر	پوشید و بپوشید و بپوشید
876	من چشمتان در دهر قیامت	آمد بختیگر در دهر قیامت
875	هزار سال بر سر بر سر	پوشید و بپوشید و بپوشید
874	من چشمتان در دهر قیامت	آمد بختیگر در دهر قیامت
873	هزار سال بر سر بر سر	پوشید و بپوشید و بپوشید
872	من چشمتان در دهر قیامت	آمد بختیگر در دهر قیامت
871	هزار سال بر سر بر سر	پوشید و بپوشید و بپوشید
870	من چشمتان در دهر قیامت	آمد بختیگر در دهر قیامت

606	و است و در کتب کهنه	عصر او در زمان او
	بسیار است	و در این زمان
908	و او در زمان او	در زمان او
907	و او در زمان او	در زمان او
906	و او در زمان او	در زمان او
905	و او در زمان او	در زمان او
904	و او در زمان او	در زمان او
903	و او در زمان او	در زمان او
902	و او در زمان او	در زمان او
901	و او در زمان او	در زمان او

906	و او در زمان او	در زمان او
899	و او در زمان او	در زمان او
898	و او در زمان او	در زمان او
897	و او در زمان او	در زمان او
896	و او در زمان او	در زمان او
895	و او در زمان او	در زمان او
894	و او در زمان او	در زمان او
893	و او در زمان او	در زمان او
892	و او در زمان او	در زمان او
891	و او در زمان او	در زمان او
890	و او در زمان او	در زمان او

931	وادی صای و کانی	کری و کانی
930	خدیجه و کانی	کری و کانی
929	کری و کانی	کری و کانی
928	کری و کانی	کری و کانی
927	کری و کانی	کری و کانی
926	کری و کانی	کری و کانی
925	کری و کانی	کری و کانی
924	کری و کانی	کری و کانی
923	کری و کانی	کری و کانی
922	کری و کانی	کری و کانی
921	کری و کانی	کری و کانی

454

کری

920	کری و کانی	کری و کانی
919	کری و کانی	کری و کانی
918	کری و کانی	کری و کانی
917	کری و کانی	کری و کانی
916	کری و کانی	کری و کانی
915	کری و کانی	کری و کانی
914	کری و کانی	کری و کانی
913	کری و کانی	کری و کانی
912	کری و کانی	کری و کانی
911	کری و کانی	کری و کانی
910	کری و کانی	کری و کانی

اوتشدی کرم و لوبن زنبینی	943	شده وخی ویدی خاکارک بنی	943
کون نوزندن ضنسن کنندی	944	فیلدی جیون رنغ سنسنا تنقا	944
کور مدی بکوز الکا عالم پیر	945	بر ملک کور و لکونی برود و نظر	945
نیزین بیلش سننی ترطه خال	946	جیسی ماه ایدی و قاشی پمال	946
دل ایدر غزه غما ز نشان	947	جستم قاشی ایدر عارت خان	947
کور به شهباز و دانشانی	948	دل کلنیکینه اتوب زلف کند	948
ایلدی دلیبری و لبر و لبر و لبر	949	نه سما یی و اول زلف سما	949
خوبلر احوه علم کبیب عیان	950	کاکلی تو بنیدی قدی کسنان	950
بون ابر و لکلی سه تیز و و	951	جستم سوزن کب تک ایری دوان	951
بکوزش سوزنه پروانیه خال	952	طاضی شمع شبنمان خال	952
اطمش شبنم ضایفه بر	953	دیمی بنج سنیک انجی و	953

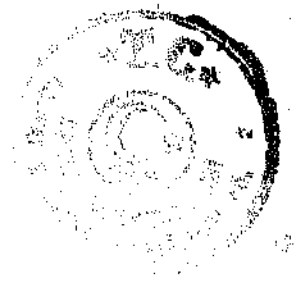

خوبلر طر زنه تیلدی جی سنم	932	بشکدی دوری سنه سانی باغ	932
لوالسی زده و کور لیلیدر	933	اولدی مغز جوج مغز و جوج	933
شوقیده اتی تر جوم سزار	934	مست اولوب بیلدن کنندی	934
ساعزی بوسل کنارا لک	935	بشکدی اولوب سیک	935
کنده زینک حاصله عام	936	ینوب ایلک و اولوب برم	936
قالدی صبر و دل شهاب	937	شام لوب جنک و اولوب	937
خلوت حاصله کور و رفت	938	شای دست و اولوب غنه	938
برمش اول برده شرف ماه	939	کور دی سنه سننی عدلی	939
صاجدی سیم و زری جوی بر	940	ترش لادی سنه اول سر و و	940
قالدی بر ایل اول سیم بر	941	ور دی دست و اول کنندی	941
اتدی کل دست و صان سوزن	942	دست بوسل ایل و سن	942

شودنی

بهر

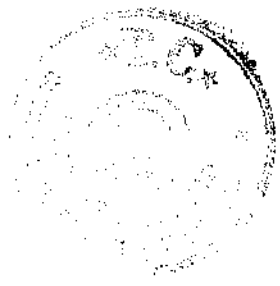
اشکار اولدی شه کج نمان	نخعی کندی زانی اولدی	965
مانی صافی بیدی چون جام زجاج	برنی آق ایری غایتده جوجاج	966
طالک کبر کل یوز بیدوغی دار	ترو تازد و لطیف ایری نهبا	967
کوردونور یوز اولدو خولف نظر	دیرمش قیل و فی مرآت کدر	968
یول صحت آنی کورسک ششم	سیب ایری و لشدی بیکم	969
المعدی جانی بیستیه ز نشان	شاه آیری نکا اولدی کمان	970
خنده و نعل براب اولدی	رخم دار اولدی بویتر ایلکمان	971
اولور اسنجه صافی شیر مسک	دو کوب نعل طر اولور لوی	972
دللا سوده اولور جالری	اکسی و انی بولور جود که مراو	973
برسی پاشیدی پر یک سلم	صبر و ناسا غریب اولدی	974
انی سیاه است را که	تین بهر هم زور دست	

دست رس اولسه زلف شفی	جود ابل ایری جاده شفی	954
زلف زنجیر ز جوشیر ایر	کوریک اولدی شمشاد کور	955
بغوبن نغز الدی درین	ایینی اویدی و سوردی کور	956
اوتشدی کرم اولوبن غنیمتی	یا بشوب زلفه اودی لبتی	957
کوریک قالمادی قیلند فندار	کورمش ایری انک کینک	958
دکه سن بوز آب جوسیم	حل ایروب لطفه عقد کرمی	959
اندک عکسینی کورر شاه جهان	کش آینه ایری سینه عان	960
سرو و بر دوی لشدی عجب	بوی سه داول ایلی پستان ک	961
دسته کل ایری صارد کبی	جامه خواندینه ای شاد	962
ساق سمنی ولی دبر ادر	کوردی بانه و کل رسم	963
قادر و سایدی ایری دلی چهل	شیر کرم ایری جی کور شل	964

دور و دور و دور و دور	بست و بست و بست و بست	975
اور دی دم جو نکه سر پا چسا	ما فزیر اولدی و میسله سوا	976
پوش کز ایدن او یانه می کر	فلک اولش مهمله کور و سر	977
نغز با صدی نینه آمدی کان	قیدلی جان اولدی تیر تیر	978
دوت اولک کوا جادون کوز	کوره بوق سو و دی مایه یوز	979
کندوخی او یو مایه ارا و لا	کوا سان اکره اش کوراشت	980
نمود یارید عشرت سحری	ولده ازل اولاس و دارق	981
سب سینه بسینه اولان	وصلته ایر شه سن کانا سن	982
بری سرنه لب ذوق کلام	ایکسی وانی بلور نه مدام	983
نازار قاتلوب اکی سر و سب	لادوش باش کز اکر کین	984
صدر کز ناره کلاب	که طر ناره کز کین جون اولان	

دورب قوشب اولور دوت	کندوی جوریه دور و دوری	985
کلوی اوتایه نینه سازد سوز	یاندی غور و اولدی نینه بزم	986
نینه چنت چکلب کلدی شرب	دو کیلو زنده تیلک کباب	987
خون قلع الدی اوشاه جهان	ایاغ او تینه طور ب سرد	988
توسوب ل طور بن غزت امر	ایچک صومدی بی نقاش کر	989
سوقد چکدی مهی یا ننه شاه	کوار پ سینه سن اوشاه	990
دست بازی به چک زنیله	ما فزینی ویر و زلفی یله	991
بو یه عیش اکر اکرین مایه شاه	کردی سرو قنده بر سیک	992
کوره خان بری صفا سن نسل	کیم کورده سانه هر یاقیل	993
سروش رخ قضا بیدی سنن	دتر اشد به جوریه خورین	994
کوزمش ادره خن طوی سنان	ویر سن پوریک کون روان	995

ایم شاه سده مک اند و دعا
اولا ملک زود روان
کل اولدی که خیا لوبه عیسم
کلوب اربانی بقدر ایش اید
حاج خلک کل با شینه رول
حضرت حق بولنما به جا
اولما زوم بوقدر قانسیب
راحت اولوب دهنور ایدال
واردیم ملکده ای شاه زان
ایم بنده شاه صیحه شام
کندر ایم طوبو که کاه کی

اندی بر بوالی اعلیمی خدا
زنت ایدک زخای شاه جهان
شوقند ایدک ای شاه کرم
یک قور قوم بود اعدا
ایاغ الشده قال مال قنسال
اتم اولم با که حق بید شت
قیلمه طوبو با دود غم ای شاه
یا وای با صبر که ملک جون مال
سر زنت ایدک دن خلق جهان
پیری او شده دعا اید مدام
صیحه ایدک بویسه و سیه

1027

1028

1029

1030

1031

1032

1033

1034

1035

1036

1037

قصد ایر کرم اولا ایرانه روان
شاه منده ایرا اولدانی پیا
شاه اولور ایشده و جن حلا
قتتی تاج کراغانا حبسه
شوقند کیم یوغندی صدو
بولدی دایمکه شرت ایشو
الت حرط صفا و کلا
بقدر و غم یوز که پیتیزی بجا
سنه اولا مالورای شاه پین
داتر لار کیم در حب وطن
بنده سی در قور اربان پین

1026

1025

1024

1023

1022

1021

1020

1019

1018

1017

1016

سکه که سپه اوله و غی بله	یولکه نه وار ایدکن کم نه بله	۱۰۵۴
یور و وار و قز ایر و کجی	نقدیر کهک ایه مال و مال	۱۰۵۵
بنون ملکنه غزم ایلدی	مب تکی اولور چون کز دل	۱۰۵۶
بله یا جمه جیبی سپه	کوندی جعدی شعی سندی	۱۰۵۷
ایسه دولته ناکه کز ند	شاهه شعلی ایر انوا غله	۱۰۵۸
دوند رینه شعی شادمان	بیکیم ختم کیم رخیلی زمان	۱۰۵۹
انن ایاغش اویپ ایلدی	قیلیدی جوق پند کجا و خشا	۱۰۶۰
خاطرن قیلیدی تسلی و دور	یور و بن و لمه جوک بکلدر	۱۰۶۱
کوزده در اندری اثری سپه	دوشون دشته کیم رشا غله	۱۰۶۲
دست باز ایلدی راکلی یار	ایرب آت اوزده کی بوی	۱۰۶۳
عشرت ایلدی اینویشا طر	یور و د کورده جایی لطیف	۱۰۶۴

بکاییه قیلای شاه جهان	نکمان دشمن اولور ارشاد	۱۰۳۸
دخی قنقد ایه خفس سکی	کورده سن کم ندر ایلیم کاک	۱۰۳۹
عیش و نوش انکده شادمان	سور امر آمدی بوساوی	۱۰۴۰
مرکشی الدی ارجام مدام	سند ملکن ایدون زین مدام	۱۰۴۱
سوسو سیل اولور اقدی	عالمه طودی ندر بانک سیر	۱۰۴۲
اولدی مرکوش سی رخا	سوطه بین ایلدی شادمان	۱۰۴۳
نار ایدر اولدی کدا انکده	شولقد رنجی زری شادان	۱۰۴۴
یایب اویوش اولور خلدور	سیدی کون ایلدی عیش مدام	۱۰۴۵
دیدی دیکتور کورده خندان	عیش دن فارغ اولوب	۱۰۴۶
سره خدمت یور و سیر	حاضر اول شاه سدر اوله	۱۰۴۷
مالکوز نیت آت شاه زمین	سند سور و نری ایلدن	۱۰۴۸

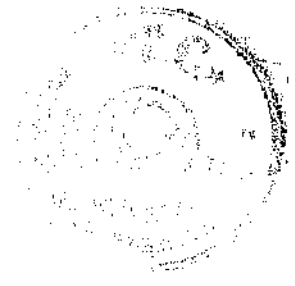

سنگ لانی سحر ایدیه فطیر	حاصل غمرا ییظیب	1071
پیل باشند و حرکه از زبانه	کود با نده اولک تجو جاب	1072
اندن اولور او ییچک نوع	شاخ اوزر دوز بلور بر ترحه	1073
عاقبت حانن ایدر پیل خواجه	شاخ صنان پیل ایدر پیکر کنایه	1074
دور نرم و لم ایدر بیرون بروند	شیر ویری کرکدن اولور سرشار	1075
کاه و دشتی کلور اول کاه و دشت	آلوه چونکه الم ییرو کمان	1076
نقد نده سید اوزن اول	یوری اند اید اول طوغری	1077
الهی بهرام انده حاجی کمان	اولد لر بیدریب یولار و	1078
سیر اولر اوند بخت بنین	نوس بر توپش قمع ایدر	1079
بر ایدر سینید که سیر	مرا و تی حریبی سنکدر	1080
ایدنور لر شیشه و سیدینه	کدرک اوستند اوزغ اوی	1081

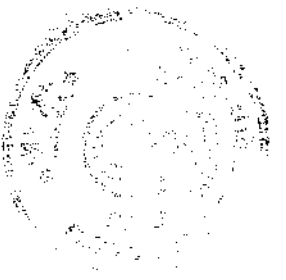

یار ناند و دستند و دام	اشی عش ایش ایدر ییچک شام	1060
عیش فوشش ایدر توپش	ساز سوز ایدر ییچک ایدر	1061
طایغ اوستند اولور کیش	یار بیلور و باش اولر اوج	1062
سرو اولور ایدر ایش کیش	یار کیم کیم اولر اوستن راد	1063
یول بولار ایدر ایش کیش	ایردی بر کیم کیم ایدر کیش	1064
کیم کیم توپش ایدر با و دوزان	سنگین دوز ایدر و مار جان	1065
بلکه یوتی سید اول و کیم کیم	کرکدن طوطو سیر سیر کیم کیم	1066
پیشو ایدر ییچک ایدر ایدر	کلدی اول کیم کیم ایدر کیم	1067
خطری حق کیم کیم کیم	مقصود و طوطو و دوز ایدر	1068
و هم ایدر ایدر کیم کیم کیم	بودن بر کیم کیم ایدر کیم	1069
اورد کیم کیم کیم کیم	شاخ اولش صنانسن کیم کیم	1070

شاد و دلورب ترش و دلورب شاد	ملک سرحد زار شد بی هو شاد	1093
تخته جندی کوب باشد کلاه	پای تخته وارب از اراد شاد	1094
کسکه قالدی قلدی طرح	شده و مید او دلورب خلج طرح	1095
دو سنورینه مجالده عا ط	یسه ارا نه طر از ریش و شط	1096
بر او دلورب او دلورب شاد	رین ایر بر طری نکلده جام	1097
کلدی شکیبده زنه جان	جسم بی جان ایردی اقلدی جان	1098
شکره اوزدی لسان سنی بان	سرود جسم ایردی جهان بولدی	1099
غنا ب کوز کون جوسون	نقش ایرادام کوز	
شال	وایما نقش ایردن انواع خال	1100
بولدی اولورب شرف ملک میان	کلدی ایراد از او بل پور میان	1101
اقلدی سرور و نه و سهو کیش	طرلدی ایراد لک بی بی کیش	1102

طولی و عرضی نهایتد بک	کور و میرانی مهابتد بک	1082
قوشورانی انده اوقی مای	کوتر خضعتی جون رانها	1083
قوتلونی اتن ایرد راکش	یک طوبت خضعتی طلدردی	1084
کوز دوطور ایرد بک	شته سکان ایرشور کوشنه	1095
اولدی رز خله اقا و دها	راسته نوزدی جکران ایردی	1086
صحبوب شلخ بره اولدی	باش اوسته یقلدی جوسون	1087
شاختی کسده و رین ایردی	اولورب انده لک کوهلدی	1098
بولدوغی داسم و دوی لوی	سسی ایرد اول بول شاد ایردی	1089
کسن اولوردی کسن ایردی	کاهه دستنه کهن کاه کند	1090
سجده شکر تکر جلدی	کچون کوهی ایرد و شته جاد	1091
ایزدی سرحد نه سلطان	دوب ایران بولدی اولدی	1092

۱۱۲۹	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۲۸	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۲۷	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۲۶	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۲۵	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۲۴	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۲۳	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۲۲	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۲۱	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۲۰	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۱۹	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۱۸	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۱۷	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۱۶	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۱۵	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۱۴	میرزا محمد علی	شیرازی

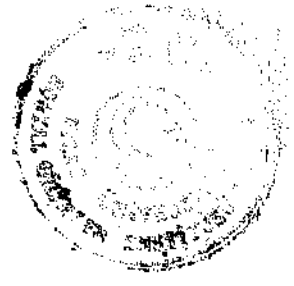
۱۱۱۳	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۱۲	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۱۱	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۱۰	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۰۹	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۰۸	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۰۷	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۰۶	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۰۵	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۰۴	میرزا محمد علی	شیرازی
۱۱۰۳	میرزا محمد علی	شیرازی

56a

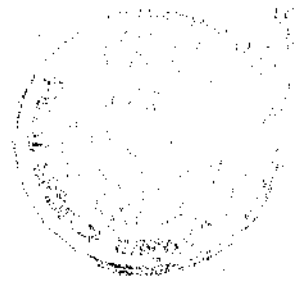
اول پیا بلدی سرا و خندان	۱۱۵۸
لکوب رشک تلالا و اسلا	۱۱۵۹
انجی سدر در و خندان	۱۱۶۰
لولالاولا و اولی پستان	۱۱۶۱
پرفوت اولالار تار و خندان	۱۱۶۲
اولالابی و سواستید	۱۱۶۳
سایه خوکاه اولال و خندان	۱۱۶۴
سر طقدن طقدن تار و خندان	۱۱۶۵
سنته لک اول کور و خندان	۱۱۶۶
کوز اخلینی تا شاخه خندان	۱۱۶۷
اورودی بنیادنی سلطان	۱۱۶۸

55b

ایلی براغندی اتنه نشان	۱۱۴۷
یازوبن ایرایی رم و خندان	۱۱۴۸
خدمت آتش ایرایی اوستان	۱۱۴۹
شویلم کیم صان کورن و دار	۱۱۵۰
کوریجک زور صان آتین	۱۱۵۱
سنگه اسن الدن و خندان	۱۱۵۲
سلسل صان کورن آتین	۱۱۵۳
کیم و عا ایرایی کورن	۱۱۵۴
زور و بار و خندان و دار	۱۱۵۵
امر قیلدی ارد و خندان	۱۱۵۶
تاکه رستینی کور و خندان	۱۱۵۷

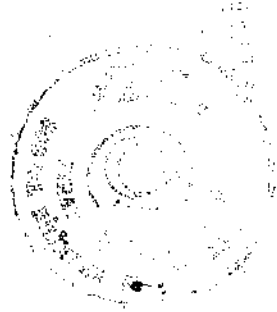
اولا که کوشه سی کلزار خان	سر بری جلوه ایدوب اول خان	1136
روضه سی پراولا غلاما مله	تقریب کبی زین اولاقصو	1137
طاش در خاک اولاشک	آب کوثر اولاکلزار است	1138
سر تراولا غلاما مله	سر دختی ویرد بر در لور	1139
شهاب اوله ویرد باغ جمال	بلکه هر بری بر سر در مال	1140
دزد ابر شدرینه و میله کند	جنگله سورا کاغای تده مله	1141
قله پیتری اولایب ل	مانده ابرینه شهاب ز خیال	1142
جورله اوستنه شدرای کر	قیوسی توج اولاقصو	1143
هندی بلده یوق اکره مال	بولله طریس شهاب براسل	1144
خوش هندسی ایدی قسام	خوب سهار ایدی رسامی	1145
ملکت آموز ایدی مجروح نوزی	صافی تران ویدی دتده	1146

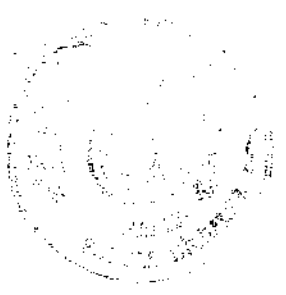

میشد مدد اولور شاد ماه	ایستوب انی نیکاح ایلدی	1125
ویم ایدوب تم قزلی ویدی	ملکته قصدا ایدوب ایدوب	1126
سر کجه مددی بر طلعت ماه	تجرب انی دخی دوق ایلدی	1127
طعم بر برنگ اولور خوشک	در لور دلو اولوچک ایلور	1128
شبهه یوقد بولور دوق	دایا کلشکر اولور رخشا	1129
که ویرد بر بری بر در لوصفا	نیت انوا غلاما خوش درون	1130
مطلق اولی باشنه شاد جهان	نصر عاخر ایشد و درونک	1131
عیدی نوروز اولی بازارانه	استدیکله خوش ایدوب	1132
اسب رموار و استینه	خوابا منلق اولور سر بران	1133
اولور ایلخنده ایلخند اکی زلام	الدور جام طرد و خوشک	1134
ایلد طاد کس ارا یلخنده زلام	قصدا ایدوب کس بر خوب مقام	1135

کیوب اول رنگدین اندکی	سربری مکنی رنگد هر	1202
جلو اول رنگد اولشدی	خانزاسب دخی مرنه کردار	1203
کیر اول رنگد بکسینی خانی	تتقی قطره کرد و ارده شاد جهان	1204
کستر وی الکا این و فنا	اول کچه اند و صورت ذوق صفا	1205
ینه بشلار ایدی اول سروم	یری کونده ایدونی دوری تمام	1206
صنعه کیزر اخند بیت جنی	ویرد و دیشدی مرقطربین	1207
وار و رانر و دجالله کمال	یوقد و رسته کمالیکه حال	1208
یونلر و ک سر بریسی روان	یوقد و رتد و لطافت ایدخان	1209
قالدی بولدی کمالینی قصو	طولد ی حوریلر ایلر خنکه قصو	1210
بت اوز ایدی جانان لری	صان صنم خانی دی و خان لری	1211
ایلدی جیجی خلستان جیجان	کلل کوک باطشش و روان	1212

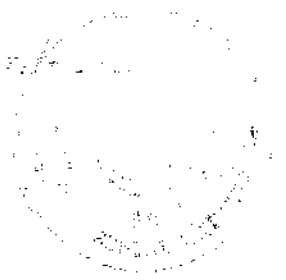
خانزینده و در شفق جدار	قیدی نقاش اراختنی نگار	1191
اندی تصویر نویسنده خبر	جنون نقاش شیشه تپینی	1192
رسمی ایلدی استا و لیب	نقد و اراییده اشکال	1193
اولدی انوا خننه الوان راز	سر برینه ویر وین رنگ اطران	1194
اندی تصویرینی استا و دجان	اندوکی اشکری اول شریبان	1195
حوضه و خننه ر و کله دی حیات	بولدی مر جانده بول بول فراشت	1196
صان کلاب ایدی اوقی ایدوان	اندی فسقیده لری قفر خبان	1197
کستی مر بریک سیلکد رز	خاص مر مرله و دشتندی مر	1198
کوریگ شلک ایدونی خانی	جو عام اولدی کورب شای جهان	1199
اول صد فلر و در یک نهان	اندی دلمر لری شاهچجب	1200
اندی یارانه رخا ره لری	منزین بولدی جوسیار لری	1201

۱۲۳۲	چهارمین روز در روزی	چهارمین روز در روزی
۱۲۳۱	پنجمین روز در روزی	پنجمین روز در روزی
۱۲۳۰	ششمین روز در روزی	ششمین روز در روزی
۱۲۲۹	هفتمین روز در روزی	هفتمین روز در روزی
۱۲۲۸	هشتمین روز در روزی	هشتمین روز در روزی
۱۲۲۷	نهمین روز در روزی	نهمین روز در روزی
۱۲۲۶	دهمین روز در روزی	دهمین روز در روزی
۱۲۲۵	یازدهمین روز در روزی	یازدهمین روز در روزی
	دوازدهمین روز در روزی	دوازدهمین روز در روزی
۱۲۲۴	سی و یکمین روز در روزی	سی و یکمین روز در روزی

۱۲۲۳	سی و دومین روز در روزی	سی و دومین روز در روزی
۱۲۲۲	سی و سومین روز در روزی	سی و سومین روز در روزی
۱۲۲۱	سی و چهارمین روز در روزی	سی و چهارمین روز در روزی
۱۲۲۰	سی و پنجمین روز در روزی	سی و پنجمین روز در روزی
۱۲۱۹	سی و ششمین روز در روزی	سی و ششمین روز در روزی
۱۲۱۸	سی و هفتمین روز در روزی	سی و هفتمین روز در روزی
۱۲۱۷	سی و هشتمین روز در روزی	سی و هشتمین روز در روزی
۱۲۱۶	سی و نهمین روز در روزی	سی و نهمین روز در روزی
۱۲۱۵	سی و دهمین روز در روزی	سی و دهمین روز در روزی
۱۲۱۴	سی و یازدهمین روز در روزی	سی و یازدهمین روز در روزی
۱۲۱۳	سی و دوازدهمین روز در روزی	سی و دوازدهمین روز در روزی

1254	چهارمین روز از ماه رجب	پنجمین روز از ماه رجب
1253	پنجمین روز از ماه رجب	ششمین روز از ماه رجب
1252	ششمین روز از ماه رجب	هفتمین روز از ماه رجب
1251	هفتمین روز از ماه رجب	هشتمین روز از ماه رجب
1250	هشتمین روز از ماه رجب	نهمین روز از ماه رجب
1249	نهمین روز از ماه رجب	دهمین روز از ماه رجب
1248	دهمین روز از ماه رجب	یازدهمین روز از ماه رجب
1247	یازدهمین روز از ماه رجب	دوازدهمین روز از ماه رجب
1246	دوازدهمین روز از ماه رجب	سی و یکمین روز از ماه رجب
1245	سی و یکمین روز از ماه رجب	سی و دومین روز از ماه رجب
1244	سی و دومین روز از ماه رجب	سی و سومین روز از ماه رجب

1243	سی و سومین روز از ماه رجب	سی و چهارمین روز از ماه رجب
1242	سی و چهارمین روز از ماه رجب	سی و پنجمین روز از ماه رجب
1241	سی و پنجمین روز از ماه رجب	سی و ششمین روز از ماه رجب
1240	سی و ششمین روز از ماه رجب	سی و هفتمین روز از ماه رجب
1239	سی و هفتمین روز از ماه رجب	سی و هشتمین روز از ماه رجب
1238	سی و هشتمین روز از ماه رجب	سی و نهمین روز از ماه رجب
1237	سی و نهمین روز از ماه رجب	سی و دهمین روز از ماه رجب
1236	سی و دهمین روز از ماه رجب	سی و یازدهمین روز از ماه رجب
1235	سی و یازدهمین روز از ماه رجب	سی و دوازدهمین روز از ماه رجب
1234	سی و دوازدهمین روز از ماه رجب	سی و سیزدهمین روز از ماه رجب
1233	سی و سیزدهمین روز از ماه رجب	سی و چهاردهمین روز از ماه رجب

عاقل او تن وید و عمر و راز	ظلم اولانک اولور بختی	1264
عادل اولمق یک اولن کیشاد	عابد اولمق سنان لاله مادی	1267
امثال ایره شکر کم عاقل	عدل واحسان جوانم آردی	1268
عدله رملده کیشده و کلاد	عدل و رسدده مالیده سنا	1269
نخیر سلطانمیری ظلم اتدی	کنفر اولدو لدی برملک حرا	1270
کسه نرک نرک انصاف صونین	کمال سکی واجب اولن حقین	1271
اک نفس و دوزی و هم کو کنی	مار اولور مالی صوفه شکستی	1272
عدلی یوق شامده اولانین	عدله رسدده سینه سیر	1273
ملک عدله قنن طوطه قرار	جسم و کوشی شک اولانین	1274
لا جرم حق دین ایره ملکه قضا	شاده اولن خونکه در ره ظلمه	1275
قحط قنن اولان ویرانه جهان	ظلمه خون ال اولور شاه	1276

حاجه اعتناسی ایره راز و نرس	طوبت سینه سنان اولانک	1255
عز و اقبال اولان اولن کیشاد	اشتباق و شورش ویری	1256
بن پرست و پی برامدی	ایر مسون و ولش عروک	1257
ایله و ایم اک بر بندنی	ویدی خونکه اولان سینه	1258
بار اولان اک تهن عباد	که اش و ایم اولان عدله	1259
جکله و تر عیدیه رستم	شاد اولن خونکه اولان	1260
فروغده بر کشیده کمال لاسا	اولان عدلی صوفه خونکه	1261
صحنه انجینه رخ رنق	بر و امد و کده اسله اسیر	1262
بر و بختی خون ایره و نسل	سنی شاه اش و این حلیل	1263
پایمال اولان چرخ مهر	اکه کیم اولان سینه سال	1264
خوار ایره اخوانی حق عباد	اولان خونکه اولان لاله	1265

[illegible][illegible]

تانبه او شدي جو پرونه ملک	ضغ قندیلله زین او لکری	1328
قصد ایدر سر کشتی کم ایدر حضور	ایکم او لکری و خوش طهر	1329
فکری یو کیم ایدر بار ایدر مند	کلری یا دینه شک قندیلله	1330
آسمانی سودو ایدر دوزخ کلاه	طاقی سجا به ایدر غرم حوا	1331
عارضی سر خدی ایا جوید	کیدو کی با شدن ایتی حیا کید	1332
نازیده قوشو حیثیت سر وروان	ایشد و کلا کلا کتی شاه جهان	1333
تیم کیم سر وک ایا غنیه کیم	یوز سورر یا دینه مور کیم باد	1334
آق کلا و دوشدی غنیه و من	کیدو کی با شدن ایتی کرکتن	1335
یا مکیشته ایدی ایدر سر	سیم خاصیدی لباسی تی در	1336
ماهی سیم ایدی صواب و نمان	ماهی ایدر دینی تنی سمان	1337
صافه ایدر دینه و کیم سیکر لوی	دوست ایدی ملک منظر لوی	1338

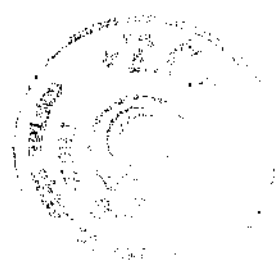

عادت ایدر سوز او لور و کلاه	طله بر که که اغاض ایدر شاه	1319
جمیله او لکری او لور و کلاه	فایده ایدر او لور و کلاه	1320
ویردی پندی دینی بر و لور	شویله ویری دنده اتری وعا	1321
بصدی نغزینیه ایتی بته کوجان	کرم او لوب سوز لور و شاه جهان	1322
لطف کلا و ویر و خند کمال	جونکه محبویه او لور و شغال	1323
جان جان صابرین او لور و لاله	یوسف ایدر او لور و شاه جهان	1324
مصلحت سر ایدر کور و لور	صبح او لوبک نینه زین اتری	1325
	جوشن حسن حسن حسن حسن	
قلدی کور کور و دوزخ و زخم	شب یکشده او لور و جان کلاه	1326
نجد و او لکری ایدی خیر بر	محر تا پنه ووب تاب کلاه	1327

کیم چهره شیش اید بی اول و اولی	دودور و ارایه بی بر شاخه	1392
توده صیار اید بی سر نوز و	توره تور بی در طب سیم و	1393
حاتم طریب غایت د کیم	ست عالی اید بی قدری عظم	1394
حکک کاسه سی و سنده جوم	حکم اید بی اید بی تمام	1395
انقباب اید کفر کور سده	عالمه نند، مانده سحاب	1396
چرایه بی سر و کده جون و کده	مکشده بو غندی سراج	1397
یادک اول از و عایل اول	قایل اول از اید بی رسایل	1398
الدای زاید بی سر اید کمان	سلکت تخت نسوب انقباب	1399
حکله رام اولوب اید نوز و	جودنی اید و بن خلق بین	1400
عدل و داد و ایش اید بی	بوطر سید اولوب عاشر	1401
حکله رام زین اید زمان	ایده اول کد ایا شاه جهان	1402

کوج کور و اید بی جوق لعل و	سج قار و منید اید بی	1383
اولسا سر و اولی خشم و	ست عالی اولوب دست سنا و	1384
جاک اید سینه سنی و ست و	کمان اید سیم و بی کور و	1385
موجب سبط و طب زانم	انقباب کسبی بی مع ورم	1386
تیبک بولد و غنی و غنی و	کیشک کچ بی اول و	1387
کندر کد اید بی وینا سی و	بی اید و واره تور و	1388
اولیا شهابی آری و	حکروس لطفی قس عالی و	1389
اکویریم کد اول اول اسیر	عور و اوله نزل اید و	1390
نور بی صفتی تاج و کوری	شکلوک داد و دست و	1391

اولدی الحاق اولونک شوق نوری	نعمت طرد اولون طاق و سرای	۱۴۳۴
دوشور اولدی شکر لاله یی	یوبت کوب ایرون عشق و شاد	۱۴۳۵
بردمان سوری و دوشکده	جاده خوانینه کرب شاه عجم	۱۴۳۶
خشرد و رک رام اولد امر و جان	دیری و برکدیا شاه زمان	۱۴۳۷
بک اصلدی تکرار پدر	دیلمک سینه بر برنج خضر	۱۴۳۸
رنج اولور اولسا برادر و برادر	دیری کیم کیم شه سجا غنچه نر	۱۴۳۹
شاه سلق اولاجیان کینیف	بدی اعلیم اجلور چون اوللا	۱۴۴۰
اولدی سرکش اولونک عید	کوکدن ایسندی بوشن و ارک	۱۴۴۱
ویم قینکه اولونک روز و غا	اجلی اولیان اولونک جوش	۱۴۴۲
لایق اولونک کیم با شیدیم	شاه اولون خنکدن ایلمه جرم	۱۴۴۳
اولونک و عید طرد نوری	شیری کور کیم اولون ایر بر	۱۴۴۴

باد و آرام حال	رد و حبسته ار	
طاق لعلینه و برکد اولور	چون و در شنبه کیمی شاه زمان	۱۴۲۴
کیدر اولونک اولونک شوق جان	کوتور شنبه برکد اولور	۱۴۲۵
کنجه سرخه کور و وار شحم	توش اولدی شمس با نوبی عجم	۱۴۲۶
لار و ش اولدی اولد و ششم	ارغوان اولونک ایری کیم	۱۴۲۷
زین ایون بک کیم اولونک	برابر اولد لار ایون لعل زمان	۱۴۲۸
مکدر ایون سنا کیم شوق جوده	جاده سرخه اول اولونک جان	۱۴۲۹
ایله اولونک کیم خضر	آتش ایله خلیل ایری کیم	۱۴۳۰
لار جامنده کیم اولدی همان	مازین حسی لعل اولونک جان	۱۴۳۱
صل سوری و بری یاسمن	برکد کیم ایری صانی کیم	۱۴۳۲
جالدی لار کیم خوش اولونک	یمنه سانه اولوب دین	۱۴۳۳

نوشته

در

۱۴۸۰	کاد او لور بده ساینده	۱۴۷۶	کاد او لور بده ساینده
۱۴۸۱	سید و سید اوله طوف	۱۴۷۷	سید و سید اوله طوف
۱۴۸۲	جون تمام اتدی کون زرد	۱۴۷۸	جون تمام اتدی کون زرد
۱۴۸۳	ایون بیه با صوب صمی	۱۴۷۹	ایون بیه با صوب صمی
۱۴۸۴	نصفه در اوله مخواب	۱۴۸۰	نصفه در اوله مخواب
۱۴۸۵	ایوانب که او بدین است	۱۴۸۱	ایوانب که او بدین است
۱۴۸۶	صحو وک شتو جون اتدی	۱۴۸۲	صحو وک شتو جون اتدی
۱۴۸۷	عسل او استن بوم	۱۴۸۳	عسل او استن بوم
۱۴۸۸	جون سه شنبه که سی طوفدی	۱۴۸۴	جون سه شنبه که سی طوفدی
۱۴۸۹	لبت حروروش و چینی براد	۱۴۸۵	لبت حروروش و چینی براد
۱۴۹۰	توشه لای سی اگر اکتاش	۱۴۹۱	توشه لای سی اگر اکتاش
۱۴۹۱	سه طوب کند خضر اید	۱۴۹۲	سه طوب کند خضر اید
۱۴۹۲	توشه لای سی اگر اکتاش	۱۴۹۳	توشه لای سی اگر اکتاش

کاد او لور

۱۴۶۵	کندی ناکه بر و دین	۱۴۶۱	کندی ناکه بر و دین
۱۴۶۶	خضم بوم و دین بول	۱۴۶۲	خضم بوم و دین بول
۱۴۶۷	عالمی طوفم اوله کور	۱۴۶۳	عالمی طوفم اوله کور
۱۴۶۸	نصفه در اوله کور	۱۴۶۴	نصفه در اوله کور
۱۴۶۹	در طوفم اوله کور	۱۴۶۵	در طوفم اوله کور
۱۴۷۰	کس او لور که کور	۱۴۶۶	کس او لور که کور
۱۴۷۱	توشه لای سی اگر اکتاش	۱۴۶۷	توشه لای سی اگر اکتاش
۱۴۷۲	پاد شلقد و لور کمال	۱۴۶۸	پاد شلقد و لور کمال
۱۴۷۳	کیشک سیم اوله کور	۱۴۶۹	کیشک سیم اوله کور
۱۴۷۴	درج شامی کور خضر	۱۴۷۰	درج شامی کور خضر
۱۴۷۵	بر باده و لور کور	۱۴۷۱	بر باده و لور کور
۱۴۷۶	کندی ناکه بر و دین	۱۴۷۲	کندی ناکه بر و دین
۱۴۷۷	خضم بوم و دین بول	۱۴۷۳	خضم بوم و دین بول
۱۴۷۸	عالمی طوفم اوله کور	۱۴۷۴	عالمی طوفم اوله کور
۱۴۷۹	نصفه در اوله کور	۱۴۷۵	نصفه در اوله کور
۱۴۸۰	در طوفم اوله کور	۱۴۷۶	در طوفم اوله کور
۱۴۸۱	کس او لور که کور	۱۴۷۷	کس او لور که کور
۱۴۸۲	توشه لای سی اگر اکتاش	۱۴۷۸	توشه لای سی اگر اکتاش
۱۴۸۳	پاد شلقد و لور کمال	۱۴۷۹	پاد شلقد و لور کمال
۱۴۸۴	کیشک سیم اوله کور	۱۴۸۰	کیشک سیم اوله کور
۱۴۸۵	درج شامی کور خضر	۱۴۸۱	درج شامی کور خضر
۱۴۸۶	بر باده و لور کور	۱۴۸۲	بر باده و لور کور

کاد او لور

۱۴۸۵	حوریه و خوش ابروی سرور و آن	روضه خشت ابروی قمری خان
۱۴۸۶	ششما قدی ازنگ سه شال	حسنیوک خشته و ردی کمال
۱۴۸۷	خشت اینده بطوب طولی م	روضه ایلدی طار و کسلی
۱۴۸۸	شامک ایلک کوکیننی شکار	سبز لکیش ابروی سینه کار
۱۴۸۹	سبز ابروی طاقی جویوان تلک	دبر اینده پیش پر لولک
۱۴۹۰	شش کافوری و بی کوهیک لال	یک ازنگ رالدا او شنگار
۱۴۹۱	طوطی سبز ابروی کنت ری شکر	دو کور و سیلیک لعل دور
۱۴۹۲	سبز خوش ایلدی و بی بورد	دکم و حاکم کور حور جان
۱۴۹۳	خضر و ایلک کید رغصه غم	کهنه زینل اتر و کی بوشاه غم
۱۴۹۴	جامه پرویز ابروی تار	تار پرویز و بی اینده نهار
۱۴۹۵	شش خنقادی طاقی تمنا	دبر اینده جوی پرویز نیکین

۱۴۹۶	دوبون ماه زبر حد	بلده کاه اولدی ایزرب
۱۴۹۷	جامه اولی از ایدی حینه جی	حایل اولاننده سبز سحاب
۱۴۹۸	جامه سبز ایلدا اول ابرو شلم	سبز و ده طولی کس طعندی
۱۴۹۹	جوجهر شسته سلطان جهان	اول نور ریانه اول ابرو
۱۵۰۰	غنج لک و زیلو سه در	عزیز ابرو سر بری کلک کمال
۱۵۰۱	سر بری لک و دی قصه حسن	زخوری برک تر اینده حسن
۱۵۰۲	ساقی افضر پی و عیشی	جامه پرویز پر ایلدی کس
۱۵۰۳	صنوبر ایلدی بکراه دعا	نوش ابرو بطلدی ایلیا
۱۵۰۴	نقل اچون و پروی لرغونه	اتدی شیرین و منن تیلد شام
۱۵۰۵	الیدی قانون الله نده بری	شکدی نومه اشتاق قرای
۱۵۰۶	حالدی جان و ابرو صحت	نیمه سنک دلک ایلدی نرم

1518	کمی لطف بود خلقی گشت	که سیاست کمی لطف و لطفی
1519	جن سیاست سوزا و لطف	مستی او نه بس اید غذا
1520	درد و طرا و اند و بره مان	که فساد اید و او لور و لور
1521	شاه روز و روز و او لور	که قضا او لور و او لور
1522	شرعیست ز خلقی که کمال	دشمنی که خلاص او لور
1523	محمد که هر که او مد کمال	کثرت یک اید رفق و خلای
1524	خوش شرفت در مد و حلال	اعتدالی کوزت او لور که کمال
1525	راضی او لور که که رگسه الم	صلیون بند بود خلقی شتم
1526	شاهنشین بودی سیاست نظام	جوق او لور بخیر و اید کمال
1527	نفس نفسی او یک سیر و سیر	خلق پامال او لور اند کمال
1528	مملکت نیز او لور و او لور	بر او لور آدمی سیر و سیر

1507	طردی اسف که منی و زبا	اول سر و وید او لور و او لور
1508	و بر دی رقا صری زبانه	بشدی طردی اسف که منی و زبا
1509	شود سینه و در کوز و دی	کرم اول جالیدی جلالی
1510	یانه پی بر و انکی شمع شمع	دو دنی که در و ضعیف
1511	دو رابریب بری که زبانه	کثرت رگشک شمع خور
1512	جابه خرا پینه کرد و رسا	اولدی محرابی او لور
1513	ویری و لور که ایا شاه جهان	عالمک اسف ایا پینه نهان
1514	بار او لور که عزت و جلال	ایریمه که کمال کمال
1515	در و حضرت که مدت نوح	شود و ک ایدین فتح و فتح
1516	بر نصیحت و عشق ایری جانا	شرح اولد او لور باب
1517	شکر و دیدی سیاست که کرم	که سیاست او لور و او لور

مؤرخه

1523	دستور و تاریخ اولاد کرکس	او خلک اولور سر و حق اولک
1550	امتن و درجه سیاحت	امتن و درجه اولی فکس
1531	عالم اولدی سیاحت	غیر عالم اولدی سیاحت
1532	خارون بانک یکی اولدی	بانک یکی و امانت
1533	کیشک جون اولاد	کوز و درجه طریک
1534	نکده و طایفه سیاحت	نکده و طایفه سیاحت
1535	اولسا میدی کرکس	پری پری میرا پری
1536	برجکیت ویدی وانی	دیم کلر اسیه قلب
1537	جینده و ارایه رشتا	کرامت ایدی زمانه

1538	یونیدی الکسیا سیاحت	سلطنت علته و انا و غیره
1539	برجکیت و ارایه میدی	جکیت و خلیه رعایا
1540	نکده و طایفه سیاحت	نکده و طایفه سیاحت
1541	صورت و ارایه سیاحت	کوز و درجه طریک
1542	دور و ارایه سیاحت	نکده و طایفه سیاحت
1543	خون ایدوب کوز و ارایه	نکده و طایفه سیاحت
1544	نکده و ارایه سیاحت	نکده و طایفه سیاحت
1545	نکده و ارایه سیاحت	نکده و طایفه سیاحت
1546	نکده و ارایه سیاحت	نکده و طایفه سیاحت
1547	نکده و ارایه سیاحت	نکده و طایفه سیاحت
1548	نکده و ارایه سیاحت	نکده و طایفه سیاحت

کتاب

دودوی و کلید و کلید و کلید	۱۵۶۰
نشریه سینه کون کتب کرد	۱۵۶۱
کتابخانه صندوق قیام	
صندوق قهر و درد و اندکش	۱۵۶۲
کیمیا اول کیمیا سید	۱۵۶۳
سده کی سکر و دشت من	۱۵۶۴
خرم المیدی دل پال و سکه	۱۵۶۵
کلیدی و پیوسته و بر و خری	۱۵۶۶
زغفر اندن اول و رشک و مان	۱۵۶۷
کون کیمیا جندی و زین و برق	۱۵۶۸

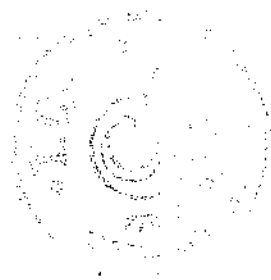
ایرم بر سینه بن بونی شیر	۱۵۴۹
طلحه المده بانگم سیر و ار	۱۵۵۰
باغش یوق انوک ال اار	۱۵۵۱
خشم ایراب انز ایرام	۱۵۵۲
ایرم واجب انز سید کیمیا	۱۵۵۳
حبس ایر و زانی امرالدی	۱۵۵۴
جسک الامینی خجی جلدی	۱۵۵۵
کندوی بر کون سینه عیان	۱۵۵۶
صا و بر جسد و جندی	۱۵۵۷
اصول اول بلی بر مدی	۱۵۵۸
و ام ایر اندک سینه کیمیا	۱۵۵۹

اخراج

۱۵۹۰	در شیشه های	شیشه های
۱۵۸۹	صاف و صاف	صاف و صاف
۱۵۸۸	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۷	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۶	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۵	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۴	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۳	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۲	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۱	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۰	شیشه های	شیشه های

۱۵۹۱	در شیشه های	شیشه های
۱۵۹۰	صاف و صاف	صاف و صاف
۱۵۸۹	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۸	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۷	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۶	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۵	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۴	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۳	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۲	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۱	شیشه های	شیشه های
۱۵۸۰	شیشه های	شیشه های

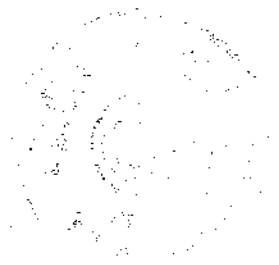
[illegible]

78t

8-1

1291	چون که در این جهان	چون که در این جهان
1292	چون که در این جهان	چون که در این جهان
1293	چون که در این جهان	چون که در این جهان
1294	چون که در این جهان	چون که در این جهان
1295	چون که در این جهان	چون که در این جهان
1296	چون که در این جهان	چون که در این جهان
1297	چون که در این جهان	چون که در این جهان
1298	چون که در این جهان	چون که در این جهان
1299	چون که در این جهان	چون که در این جهان
1300	چون که در این جهان	چون که در این جهان

9tt

۱۶۵۷	خود را در این دنیا...	۱۶۵۷	خود را در این دنیا...
۱۶۵۹	سوی او...	۱۶۵۹	سوی او...
۱۶۵۰	تا...	۱۶۵۰	تا...
۱۶۶۳	تا...	۱۶۶۳	تا...
۱۶۶۸	اولی...	۱۶۶۸	اولی...
۱۶۶۳	چند...	۱۶۶۳	چند...
...		...	
...		...	
۱۶۶۶	سخت...	۱۶۶۶	سخت...
۱۶۶۵	چند...	۱۶۶۵	چند...
۱۶۶۶	بزرگ...	۱۶۶۶	بزرگ...

۱۶۶۷	خود را در این دنیا...	۱۶۶۷	خود را در این دنیا...
۱۶۶۷	خود را در این دنیا...	۱۶۶۷	خود را در این دنیا...
۱۶۶۷	خود را در این دنیا...	۱۶۶۷	خود را در این دنیا...
۱۶۶۷	خود را در این دنیا...	۱۶۶۷	خود را در این دنیا...
۱۶۶۷	خود را در این دنیا...	۱۶۶۷	خود را در این دنیا...
۱۶۶۷	خود را در این دنیا...	۱۶۶۷	خود را در این دنیا...
۱۶۶۷	خود را در این دنیا...	۱۶۶۷	خود را در این دنیا...
۱۶۶۷	خود را در این دنیا...	۱۶۶۷	خود را در این دنیا...
۱۶۶۷	خود را در این دنیا...	۱۶۶۷	خود را در این دنیا...
۱۶۶۷	خود را در این دنیا...	۱۶۶۷	خود را در این دنیا...
۱۶۶۷	خود را در این دنیا...	۱۶۶۷	خود را در این دنیا...

1691	بر روی درخت سبز	1691	نخود و خرمک و کرمک
1692	از کوه و دریا و صحرا	1692	کرمک و خرمک و کرمک
1693	چندین نفر از کوه و دریا	1693	کرمک و خرمک و کرمک
1694	چندین نفر از کوه و دریا	1694	کرمک و خرمک و کرمک
1695	چندین نفر از کوه و دریا	1695	کرمک و خرمک و کرمک
1696	چندین نفر از کوه و دریا	1696	کرمک و خرمک و کرمک
1697	چندین نفر از کوه و دریا	1697	کرمک و خرمک و کرمک
1698	چندین نفر از کوه و دریا	1698	کرمک و خرمک و کرمک
1699	چندین نفر از کوه و دریا	1699	کرمک و خرمک و کرمک
1700	چندین نفر از کوه و دریا	1700	کرمک و خرمک و کرمک

1691	بر روی درخت سبز	1691	نخود و خرمک و کرمک
1692	از کوه و دریا و صحرا	1692	کرمک و خرمک و کرمک
1693	چندین نفر از کوه و دریا	1693	کرمک و خرمک و کرمک
1694	چندین نفر از کوه و دریا	1694	کرمک و خرمک و کرمک
1695	چندین نفر از کوه و دریا	1695	کرمک و خرمک و کرمک
1696	چندین نفر از کوه و دریا	1696	کرمک و خرمک و کرمک
1697	چندین نفر از کوه و دریا	1697	کرمک و خرمک و کرمک
1698	چندین نفر از کوه و دریا	1698	کرمک و خرمک و کرمک
1699	چندین نفر از کوه و دریا	1699	کرمک و خرمک و کرمک
1700	چندین نفر از کوه و دریا	1700	کرمک و خرمک و کرمک

شروع زهدک اولیٰ شمس	علم نردوس اولیٰ اعمال	1685
کتور عقیده اولیٰ اولیٰ و کتور	اولیٰ عالمه دیکو کتور	1686
قصد کیم کتور اولیٰ اولیٰ و	برکلی واریه سک خانی و	1687
اسکدر طاقی و کوا جانی و	نوش واریه کتور کتور و	1688
کلمی کلمی سلی آلی عانی	کلمی و کلمی اولیٰ و جوری	1689
دو کیم کیم کیم کیم کیم	کیم کیم کیم کیم کیم	1690
سلی انت ایر اختری و	کیم کیم کیم کیم کیم	1691
بود و کیم کیم کیم کیم	کیم کیم کیم کیم کیم	1692
آبر و کیم کیم کیم کیم	کیم کیم کیم کیم کیم	1693
کیم کیم کیم کیم کیم	کیم کیم کیم کیم کیم	1694
کیم کیم کیم کیم کیم	کیم کیم کیم کیم کیم	1695

کیم کیم کیم کیم کیم	کیم کیم کیم کیم کیم	1675
کیم کیم کیم کیم کیم	کیم کیم کیم کیم کیم	1676
کیم کیم کیم کیم کیم	کیم کیم کیم کیم کیم	1677
کیم کیم کیم کیم کیم	کیم کیم کیم کیم کیم	1678
کیم کیم کیم کیم کیم	کیم کیم کیم کیم کیم	1679
کیم کیم کیم کیم کیم	کیم کیم کیم کیم کیم	1680
کیم کیم کیم کیم کیم	کیم کیم کیم کیم کیم	1681
کیم کیم کیم کیم کیم	کیم کیم کیم کیم کیم	1682
کیم کیم کیم کیم کیم	کیم کیم کیم کیم کیم	1683
کیم کیم کیم کیم کیم	کیم کیم کیم کیم کیم	1684

